KRONA OCH TÖRNE

ROMANTISERAD BERÄTTELSE
FRÅN
FINSK-RYSKA KRIGET 1808—1809

AF

H. AF TROLLE

FÖRF. TILL "SJÖOFFICEREN", "ÖSTERSJÖNS KONUNG", "ROJALISTER OCH REPUBLIKANER", M. FL.

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.
1882

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserades av Kalle under 2007.

KRONA OCH TÖRNE

AF

H. AF TROLLE

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris: 2: 50; kart. 3 kr.; inb. i clothb. 3: 50.

KRONA OCH TÖRNE.

ROMANTISERAD BERÄTTELSE

FRÅN

FINSK-RYSKA KRIGET 1808—1809

AF

H. AF TROLLE,

FÖRF. TILL "SJÖOFFICEREN", "ÖSTERSJÖNS KONUNG", "ROJALISTER OCH REPUBLIKANER", M. FL.

STOCKHOLM ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Norrköping 1882. M. W. Wallberg & Comp. Boktryckeri.

Inledning.

Den tredje koalitionen, hvilken Napoleon sprängt vid Austerlitz, hade genom Englands oaflåtliga bemödanden ånyo blifvit kallad till lif och verksamhet. I stället för det krossade Österrike hade Preussen åter inträdt på krigsskådebanan i förening med Ryssland och *Sverige*. Krigets röda hane hemsökte åter Europas land och folk. På slagfälten vid Jena, Auerstädt och Halle hade Napoleon och hans marskalkar höljt sig med krigets blodiga lagrar. Blücher hade med 10,000 man nödgats kapitulera. På samma gång som han hade äfven en svensk kår under öfversten, grefve Mörner delat samma öde. Denna kår hade vid fiendtligheternas början ryckt ut från Stralsund, gått framåt, men efter preussarnes nederlag åter dragit sig tillbaka — redan före Blücher — samt likaledes tagit sin väg genom Lybeck, men blifvit af Bernadotte öfverflyglad, afskuren från svenska Pommern och sålunda tvungen till kapitulation. Det var vid detta tillfälle, som Bernadotte, genom sin humana behandling af officerarne och soldaterna vid den fångna Mörnerska kåren, förvärfvade sig de vänner, hvilka sedermera verkade för hans val till svensk kronprins.

Vid Weichseln och Niemen hade den segerrike Napoleon krossat den preussiska härsmakten, och i det märkvärdiga slaget vid Friedland vann han en lika lysande seger öfver de förenade ryssarne och preussarne, som halftannat år förut öfver de förenade ryssarne och österrikarne vid Austerlitz. Qvarlefvorna af de slagna arméerna flydde öfver Niemen, hvilken bildade gränsenemellan Preussen och Ryssland, och syntes räkna på den fred, som omöjligen länge kunde låta vänta på sig. Konung Fredrik Vilhelm af Preussen, som kort förut förpligtigat sig att med alla krafter fortsätta kriget, *till dess Napoleon blifvit helt och hållet fördrifven från Tyskland*, hade icke mera qvar af alla sina stater, än den lilla fästningen Memel vid deras yttersta nordliga punkt. Dertill kom ytterligare, att czar Alexander, sedan han blifvit helt och hållet lemnad i sticket af engelsmännen och deröfver var förbittrad, ej längre ville tjena koalitionens intressen. I sin harm föreslog han derför en vapenhvila å Rysslands och Preussens vägnar; och Napoleon beviljade den gerna, då ändamålet med densamma var att öppna fredsunderhandlingar.

Emellan Napoleon och Alexander blef öfverenskommit, att de skulle personligen underhandla om freden och dess vidare följder, och det i *Tilsit*, hvilken stad för detta ändamål förklarades för neutral. Underhandlingarne emellan de båda kejsarne hade mera till föremål Europas politiska angelägenheten dem de gemensamt ville leda, än de egentliga fredsvilkoren. Man delade i Tilsit herraväldet öfver verlden emellan den vesterländska och den österländska imperatorn. Alexander blef formligen berusad af de utsigter, Napoleon öppnade för honom; han lät med lätthet förföra sig, liksom en sinlig qvinna; och sålunda kom i Tilsit till verlden det missfoster, som man kallade det *fransk-ryska vänskapsförbundet!* Det land, som skakat Europa med sin stora revolution, och det absoluta herraväldets land skulle trycka hvarandra till hjertat! En sådan onaturlighet, huru politiskt hänförande den än visade sig, kunde icke blifva af någon varaktighet; af det med konst tillvägabragta broderskapet måste förr eller senare den bittraste fiendskap uppstå.

Jemte Tilsit-fredens officiela traktat funnos äfven tvenne *hemliga* fördrag mellan de tvenne kejsar-vännerna. Frankrike och Ryssland förbundo sig i dessa hemliga traktater till ett omfattande off- ochdefensiv-förbund, såsom hvars närmaste ändamål fredens återställande uppgafs vara. Ryssland skulle bemedla freden emellan Frankrike samt England och Sverige, Frankrike freden emellan Ryssland och Turkiet, hvilka då befunno sig i krig med hvarandra. I fall dessa försök misslyckades, så skulle de förbundna makterna företaga det, som egentligen utgjort hufvudsakliga ögon-märket vid hela underhandlingen, i det Ryssland skulle förklara England och Sverige krig, antaga kontinentalsystemet, och derför få taga Finland från Sverige och Moldau och Vallachiet från Turkiet, ja, hela landet ända till Balkan, hvaremot Frankrike skulle bemäktiga sig vestra Turkiet. Dessutom lemnades Frankrike af Eyssland fria händer i afseende på Spanien, Portugal och Malta. Med ett ord, Frankrike gaf Ryssland östern, Ryssland Frankrike Vestern af Europa till pris. Preussen bestridde denna fred, hvarigenom det förlorade nästan hälften af sitt område, och detta rike befann sig derigenom, som ock genom hela det sätt hvarpå freden kommit till stånd, i perioden af sin djupaste förnedring. Konung Gustaf IV Adolf af Sverige hade emellertid lika snöpligt tillbakavisat ryska bemedlingen för fred med Frankrike som England gjort det. Han ville med all kraft fortsätta kriget mot Napoleon, satte sig således i spetsen för sin arme i svenska Pommern och väntade blott understöd af engelsmännen för att spela en stor fältherres rol. Men engelsmännen lemnade honom i

sticket, liksom de gjorde med alla sina trogna, då dessa icke blott räknade på penningar, utan äfven på armeer. Ministeren Portland företog väl stora rustningar, men endast för att utföra det plundringståg mot Danmark, hvarigenom detta land utan ringaste aning derom såg en engelsk flotta utanför Köpenharan, som ombord medförde en engelsk arme, hvilken landsattes på Seeland, hvarefter flottan under flera dagar bombarderade Köpenhamn och tvang stadens kommendant till en kapitulation, enligt hvilken den danska flottan, hamnen i Köpenhamn, jemte alla arsenaler, samt fästningen Kronborg öfverlemnades åt engelsmännen,hvilka släpade med sig till England allt det af sitt rof som kunde låta sig bortföras.

I Erfurt skedde en ny öfverenskommelse mellan Napoleon och Alexander, hvaribland annat Ryssland ånyo tillförsäkrades att' eröfra Finland ifrån Sverige. Fördragen i Tilsit och Erfurt voro ingalunda obekanta för konungen af Sverige, men Gustaf Adolf vägrade det oaktadt att sluta fred med Frankrike och biträda kontinental-systemet. Ryssland förklarade derför i början af 1808 såväl England som Sverige krig, och Danmark slöt sig villigt till denna förklaring samt skickade sina härar till Norge för att derifrån operera mot Sverige. Frankrike förband sig deremot att bevaka landet, i hvilken afsigt en del af Bernadottes arme, hvaribland äfven den spanska kåren under markis de la Romana, ifrån norra Tyskland besatte Jutland, Fyen och Seeland.

Sådan var i korthet Europas och vårt eget lands politiska ställning vid den tidpunkt, då våra berättelser taga sin början. Vi hafva förutskickat denna lilla historiska öfverblick, på det att läsaren ej under berättelsens gång må tröttas af för många historiska upplysningar vid sidan af de handlande personernas öden.

Kap. I. Den landsflyktige.

Ungefär en fjerdedels mil från den finsk-ryska gränsen och på vestra sidan af Kymmene elf låg ett enstaka hemman, hvilket egdes och beboddes af löjtnant David Kojskinen, en gammal krigar-veteran, hvilken med stor utmärkelse deltagit icke allenast i Hattpartiets så olyckliga krig i Finland 1741 — 1742, utan äfven i det mera ärofulla, som fördes mellan GustafIII och hans motståndarinna den falska och ärelystna Katarina II af Kyssland.

Inom hela finska armen var David Kojskinens namn högt aktadt och värderadt. De nästan otroliga prof på tapperhet och mod, som han vid alla tillfällen ådagalagt hade vid hans namn fästat en nästan sagolik bjeltegloria, och när han efter krigets slut på det bestämdaste afslog alla erbjudna nådevedermälen och befordringar och helt anspråkslöst drog sig tillbaka till sitt torftiga hemman vid stranden af Kymmeneelf för att återtaga sitt arbete med den från fädren ärfda torf-van, så bidrog denna nästan exempellösa oegennytta att än ytterligare stegra hans landsmäns beundran för den ovanlige mannen och göra hans namn till ett af de mest populära inom Finland.

Efter freden i Wärälä och innan de finska trupperna hem förlofvades hade general Stedingk erhållit i uppdrag att å konungens vägnar utdela de medaljer och ordensdekorationer, som blifvit tillerkända det finska armebefälet och gemenskapen.

David Kojskinen tillhörde Nylands dragoner, detta tappra regemente, på hvars fanor lästes de minnesrika namnen: "Narva, Klissov, Praaga, Gadebusch", med årtalen "1700, 1702, 1705 och 1712". Regementet stod uppstäldt i fyrkant och i dennas midt befann sig general Stedingk omgifven af sin stab. Med hög röst framkallade han den ene efter den andre af de officerare, hvilka skulle dekoreras och fäste på deras bröst en guldmedalj eller svärdsordenstjerna.

Slutligen hördes generalen utropa namnet: David Kojskinen.

Löjtnant Kojskinen, en högväxt man om några och femtio år, en kraftfull krigargestalt med ett imponerande yttre, ett ädelt ansigte med öppna och rena drag, trädde fram till generalen, i hvars hand en tapperhetsmedalj i guld och en svärdsordensstjerna blixtrade. "En belöning till er för utmärkt tapperhet och mod," yttrade generalen i det han beredde sig att fästa dekorationen på Kojskinens bröst, Denne gjorde en af'värjande åtbörd och yttrade: "Herr general! jag kan ej mottaga dessa nådevedermälen. Det strider mot mina åsigter och dessa frångår jag aldrig."

I Stedingks ansigte läste man både förvåning och harm. Att inför öppen front tillbakavisa en nåd af konungen, en utmärkelse, som skulle uppfyllt hvarje krigares bröst med stolthet och glädje var någonting oerhördt. Stedingk riktade sina forskande blickar på Kojskinens ansigte, i hvilket ej en muskel rörde sig och yttrade derefter med

skärpa i rösten:

"Ni älskar måhända ej er konung?"

"Jo, så högt som en finsk krigare kan älska, älskar jag min konung och mitt fädernesland," svarade Kojskinen så högt, att hans ord hördes af alla närvarande. "Men," tillade han, "en krigares blod och tapperhet skattar jag högre än att såsom ett bevis derpå bära en slant af guld eller en lysande glasbit i form af en stjerna. Hvarje medborgares oafvisliga skyldighet är att uppfylla sina pligter, han må till sitt yrke vara soldat eller hvad som helst. Mina medborgares aktning och erkännande är min högsta belöning, mitt saravetes vittnesbörd om att jag handlat rätt, den domstol till hvilken jag vädjar."

Generalen betraktade Kojskinen nästan med vördnad. Ehuru af helt andra åsigter med honom hvad den erbjudna kungliga nåden beträffade kunde han likväl ej dölja sin beundran för denne man. Han yttrade derför några vänliga afskedsord till Kojskinen och red bort med sin stab sedan han låtit trupperna defilera förbi sig.

Denna scen egde rum på exercisfältet utanför Borgå.

När Kojskinen anländt till sitt qvarter i Borgå satte han sig ned och skref sin afskedsansökan. Sedan kriget nu var slutadt ville han ej längre qvarstå inom regementet. Han önskade att draga sig tillbaka till privatlefnadens lugn. En förfärlig sorg tyngde på den ädle mannens hjerta, en sorg så stor att det erfordrades hela hans själsstyrka, hela kraften af hans jern-vilja för att ej tryckas till jorden och krossas af den börda som hvilade på honom. Krigets vilda bardalekar och ständigt vexlande öden, hade hitintills varit ett medel att skingra och mildra den djupa olycka som hemsökt honom. Nu fanns ej längre denna för honom så välgörande verksamhet, och han syntes redan taga intryck deraf.

Hans hufvud hvilade tungt i den högra handen, hvars arm han stödde mot bordet, under det att hans ögon stirrade på det papper, som låg framför honom och hvilket innehöll hans ansökan om afsked. Han suckade tungt under det att tvenne stora tårar föllo från hans ögon och sakta banade sig väg utför hans kinder.

"Hvad skall jag väl säga till min hustru, till Maria, då hon ser mig ensam återvända och då hon frågar efter honom" yttrade han för sig sjelf. "Vi lemnade hemmet när kriget utbröt på samma gång. Han, full af mod, af förhoppningar och med hjertat uppfyldt af en glödande fosterlandskärlek. Anjala-förbundet, i hvilket han deltog, gjorde honom till en förrädare mot sitt land och sin konung. Hans kärlek till Jägerhorns dotter drog honom in i dessa stämplingar. Han är nu en fånge som är dömd till döden och snart eger jag ej mera någon — son"

Han qvarsatt orubblig på sin plats. Han lade ej märke till att solen alltmera sänkte sig och att aftonen började utbreda sina skuggor. Bilden af hans son, denne modige och ståtlige yngling, hvilken han älskat ända till afguderi, hägrade oupphörligt inför hans Ögon och det syntes honom omöjligt att kunna förjaga denna på en gång ljufva och sorgliga anblick.

"O min gud," mumlade han, "förrädare, lifdömd, vanärad. Det är för mycket för ett fadershjerta att kunna lida. Mina qval trycka mig till jorden."

Den arme mannen hade rätt. Karl August Koj-skinen, hans enda barn hade med stor utmärkelse genomgått Haapaniemi kadettskola och efter aflagd officers-examen blifvit anstäld som fänrik vid Björneborgsregemente, hvilket då egde till chef öfverste von Otter. Den unge fänrikens vackra och manliga ansigte, hans kunskaper och färdighet i krigiska idrotter, hans öppna karaktär och rättframma väsen tillvunno honom inom kort såväl förmäns som kamraters högaktning och vänskap. Man förutsade den unge krigaren en lysande och ärofull bana, som ingenting heller tycktes vilja jäfva.

Den unge officern hade blifvit placerad på major Jägerhorns kompani sammanstäld som adjutant hos honom. Detta gjorde att den unge Kojskinen ofta och för längre tider kom att vistas på majorens boställe ej långt ifrån Åbo samt att umgås uti hans familj. Bland flera barn egde Jägerhorn tvenne döttrar. Den äldsta, Karin Jägerhorn, var isynnerhet utmärkt för mycken skönhet och förstånd. Hon egde talanger och mycken beläsenhet, något, som på den tiden ej kunde sägas om flertalet af de finska damerna, hvilkas uppfostran i allmänhet var mycket enkel

och inskränkte sig i hufvudsak till husliga göromål.

Men den unga fröken egde i sin karaktär mycken stolthet parad med äregirighet och hersklystnad. Dessa omständigheter hade gjort henne till faderns förklarade gunstling, som i hennes karaktär såg en afbild af sin egen. Han talade ofta och gerna med henne i politiken och beundrade derunder hennes skarpa förstånd och träffande reflexionsförmåga.

Jägerhorn hade i likhet med flera unga adelsmän från Sverige och Finland tjenat vid den franska armen, samt derifrån hemfört en mängd frisinnade åsigter så i politiska som sociala förhållanden. Gustaf III:s statshälfning och ständerregeringens fall väckte isynnerhet deras förbittring och gaf sig luft inom de hemliga eller slutna sällskap, hvilka under detta tidehvarf voro en modesak i hela Europa. Äfven Finland, ehuru det låg något åt sidan från den europeiska ideströmmen, erfor likväl i detta afseende tidsandans inflytande, och alla tidens mystiska svärmerier funno framstående representanter äfven bland finska män. En politiskopposition började snart att gestalta sig i Finland, i hvilken blandade sig ett särskildt nationelt sträfvande, hvilket ej hade något mindre syftemål, än Finlands sjelfständighet i bredd med Sverige eller dess skiljande från svenska väldet. Såsom hufvudman för detta sträfvande framträdde den med konungen och revolutionen missnöjde Georg Magnus Sprengtporten. Till honom slöt sig en mängd personer tillhörande förnämligast adel och krigsståndet och bland dessa utmärkte sig isynnerhet friherre Robert Vilhelm de Geer, majoren Johan Anders Jägerhorn, majoren Karl Henrik Klick och öfversten Johan Hästesko af Mohla slägten. Man förehade en mängd stämplingar, men sättet huru deras planer skulle verkställas var ännu ej klart icke ens för partiets hufvudmän. Med Rysslands hjelp skulle Finlands afskiljande från Sverige ega rum, detta hade man fått klart för sig och att förbereda detta steg afreste Sprengtporten till Ryssland för att derom underhandla.

Den unge Kojskinen blef snart en af fröken Jä-gerhorns ifrigaste beundrare och den sköna damen räknade honom inom kort till en af sina mest slafviska tillbedjare. Kojskinens känsla var djup och allvarlig. Eldig till sitt lynne, lätt hänförd till beundran, intagen af hennes blomstrande skönhet och älskvärda egenskaper, hängaf han sig med ungdomens hela liflighet åt en böjelse, som för honom skulle blifva af så olycksbringande följder. Den stolte Jägerhorn såg ej med särdeles blida ögon den ofrälse och fattige officerens beundran för hans dotter, men beräknande, att han i den förälskade ynglingen lätt kunde vinna ett nyttigt och blindt verktyg för sitt partis omstörtningsplaner, blundade han för hvad han såg och lät saken hafva sin gån'g tillsvidare, tänkande som så: att när tiden var inne att afbryta denna kärleksidyll han nog skulle finna utväg härtill.

Hvad den sköna fröken beträffar, hyste hon i sjelfva verket icke någon varmare känsla för sin tillbedjare. Yi hafva redan påpekat att hennes hufvudböjelser voro hersklystnad och äregirighet. Hon fann be-hag uti den unge officerens uppmärksamhet, och söm han egde kunskaper och ett godt hufvud, var hon äfven road af hans konversation. Hennes planer gingo vida högre än att fästa sitt öde vid en fattig fänriks, som hade föga utsigt till något hastigare avancement. Lyckades planerna för det omstörtningsparti hennes far tillhörde, skulle hon, dotter till en af partiets hufvudmän säkert ingå ett rikt och lysande äktenskap och blifva herskarinna inom ett hem der rikedom och njutningar ej skulle felas henne. Mot Kojskinen visade hon sig emellertid öm och älskvärd. Hon bedårade honom fullkomligt och förstod att hämma hvarje förklaring från hans sida, som kunde innebära en bekännelse om hans kärlek.

Kojskinen blef efter hand fullkomligt invigd i det Sprengtportenska partiets syftemål och planer. I början ryggade han förskräckt tillbaka för de brottsliga ideer man framstälde, men man förstod att så skickligt bearbeta honom, att han till slut ej fann några vidare betänkligheter utan hängaf sig med ifver åt de förrädiska stämplingar man förehade. Jägerhorn och hans dotter spelade härvid verksamma roler och förstodo att genom lysande förespeglingar helt och hållet nedtysta hos honom fosterlandskärlekens, pligtens och ärans bud och göra honom till förrädare.

Kriget utbröt. En större afdelning af finska armen fördes af general Armfelt vid Anjala öfver gränsen och kom efter ett par dagars marsch till Husula. Nu utbröt det länge förberedda förräderiet. Husulaarmens officerare, ibland hvilka den unge Kojskinen befann sig, vägrade att tåga mot fienden. De uppmanade konungen att söka

fred, samt förklarade, att kriget strede mot grundlagen. Jägerhorn och officerarne samlade sig i Armfelts tält och beslöto i hela den finska armens namn att underhandla med ryska regeringen. De uppsatte en skrift till kejsarinnan, i hvilken de förklarade, att det var såväl Sveriges som isynnerhet Finlands önskan att förblifva i beständig endrägt och fred med det ryska riket, och med dennaskrifvelse afreste Jägerhorn till S:t Petersburg. Man beslöt äfven att tillfångataga konungen, men Gustaf, underrättad om faran skyndade öfver till Sverige, sammankallade ständerna och kallade dalkarlarne till sin hjelp. Danskarnes anfall räddade honom, det allmänna tänkesättet öfvergick på hans sida; Anjala-förbundet med alla dess olika syftemål gick i qvaf. Man försäkrade sig om de flesta af Anjala-hufvudmännens personer. Jägerhorn, som vistades på sin gård Brahelinna, lyckades fly undan till Petersburg. Klick, Glansen-stjerna och Ladau togo samma väg. Man kan säga att det var i grefvens tid de undkommo. Armfelt, Hästesko och von Otter samt en mängd officerare insattes på slottet i Åbo. Kojskinen och jemte honom ett stort antal Sammansvurne fördes till Sveaborg, för att der afvakta sin dom.

Förtviflad öfver sonens nesliga beteende hade den arme fadern sökt döden på slagfältet för att blifva qvitt den skam och vanära, som sonen fästat vid hans namn. När han eröfrade hjeltens lager kunde ingen ana, att han störtade sig in i striden för att träffas af ett mördande hugg eller en dödande kula. Han blef flerfaldiga gånger sårad men lifvet gick ej förloradt. Aldrig hörde man honom nämna sonens namn. Man anade den djupa sorg, som tärde på hans hjerta. Det var ett sår, som ständigt blödde och som endast tiden förmådde läka. — —

När Kojskinen vaknade upp ur sina sorgliga tankar hade solen för längesedan gått ned och ett halfmörker herskade i rummet.

Han reste sig upp i det han yttrade:

"I morgon begifver jag mig på väg till hemmet. Ensam kommer jag åter till min maka för att delgifva henne det rysliga som inträffat. Yi skola tillsammans lida och glömma att vi egt en — son."

"Som på sina knän anropar er om tillgift och försoning, en son, som djupt felat, men som skall godtgöra hvad han brutit, som skall skapa sig ett nytthedrande namn, om ni, hans far, blott ej förskjuter honom!"

Kojskinen bleknade. Han erfor på en gång en outsäglig glädje och en bitter smärta. Ej långt ifrån midten af rummet knäböjde en mörk skugga. Det var en man, som sträckte sina armar fram mot honom. Rösten som talade hade ett bönfallande, ett sorgset, ett djupt bedröfvadt uttryck. I denna stämma igenkände Kojskinen rösten af sin förlorade son. För en stund kämpade inom honom den finske soldatens pligttrohet och glödande fosterlandskänsla, med fadershjertats ömma försonande stämma. Skulle han utropa: "gå bort från min åsyn du Finlands vanärade son, du förrädare mot ditt fosterland och din konung". Eller skulle han behjertande hans ungdom och de omständigheter hvilka föranledt honom att afvika från pligtens och hederns bud, säga: "Jag förlåter dig och vill ej döma dig. Må Gud och ditt land äfven förlåta dig."

Den knäböjande brottslingen suckade tungt. Han grät och hans kropp skälfde af ångest och qval.

"Tala fader, haf förbarmande med mig," bad han med darrande röst

"Af hvad anledning befinner du dig här?" sporde Kojskinen.

"Jag har fått min dom," svarade den unge mannen.

"Och den lyder?"

"Krigsrätten dömde mig att mista lifvet, men konungen mildrade domen till ständig landsflykt."

"Begärde du denna nåd?"

"Nej min far, jag önskade att dö för att få ett slut på ett lif, som för mig är en börda. Inför fronten af mitt regemente slet profossen af mig de yttre tecknen till min rang som officer. Derefter befalde man mig att gå och inom åtta dagar lemna Finland, i motsatt fall hade jag förverkat mitt lif."

"Min son, min olycklige son!" utropade Kojskinen. "Du har blifvit hårdt men rättvist straffad. Kom i mina armar. Icke vill jag öka dina lidanden. Arme, förvillade, må Gud hafva misskund med dig."Ynglingen störtade upp. Med

ett glädjeskri föll han till faderns bröst. Deras tårar blandade sig tillhopa. Det var en rörande "syn.

"Vi skola genast resa," yttrade den äldre Kojskinen. "Redan denna natt begifva vi oss på väg till hemmet, Yi skola skynda att uppsöka din mor, från hvilken du snart måste skiljas. Kär föll din dom?"

"För tvenne dagar tillbaka."

"Då återstå för oss endast sex dagar att vara tillsammans. Tvenne dygn erfordras till resan innan vi uppnå hemmet. Återstå således blott fyra dagar, som vi få vara tillhopa och bereda oss på skilsmessan. Jag skall gifva befallning åt Svärd att köpa dig en häst. Yi medtaga så liten packning som möjligt. Ju fortare vi komma härifrån desto bättre."

På Kojskinens kallelse infann sig hans mångårige trotjenare, dragonen Svärd. Kojskinen lemnade honom penningar och det lyckades Svärd att få köpa en stark och god häst. Förberedelserna till resan voro snart fullbordade och strax efter midnatt lemnade Kojskinen, hans son och dragonen Borgå samt togo vägen norr hän i riktning mot Perno. Svärd, som i den åtföljande ryttaren igenkände den unge Kojskinen låtsade sig likväl vara i okunnighet om hvem han var. Den redlige tjenaren insåg lätt, att något hade inträffat, som gjorde ett igenkännande mindre behagligt. Han höll sig derför på lämpligt afstånd ifrån sitt sällskap för att låta far och son ostördt få samtala med hvarandra.

Redan klockan två på morgonen började det att dagas. Yid denna tid hade de resande kommit in i ett mera skogbeväxt landskap. Yägen var här så smal, att den medgaf blott tvenne personer att rida i bredd med hvarandra. Kojskinen betraktade sin son. Den smärta och höga gestalten var densamma som fordom, men ansigtet var blekt och bar spår af lidanden och själsstrider. I pannan syntes tvenne djupa veck och blicken ur de stora mörka, ögonen syntes dyster och djupt allvarlig. Det fordom så leende och ungdomsfriska ansigtet hade under fångenskapen helt och hålletblifvit förändradt. Ehuru blott några och tjugu år gammal föreföll han att vara en fyrtio års man, till en sådan grad hade han åldrats.

Kojskinen suckade tungt. Sonens förändrade utseende gick honom djupt till hjertat. Den osäkra framtid han gick till mötes oroade honom. I hvilket främmande land skulle väl sonen finna en fristad? Det enda yrke han blifvit uppfostrad till var krigarens. Uti Europa brann krigslågan och för den unge mannen borde det ej blifva svårt att finna anställning som soldat. Armar, som kunde föra ett svärd, behöfde man öfverallt och för en tapper och talangfull officer var ej framtiden förlorad.

Plötsligt bröt Kojskinen tystnaden.

"Jag har en fråga att göra dig," yttrade han till sonen, "hvilken jag önskar att du ville upprigtigt besvara."

"Fråga, min far, och ni skall få veta sanningen."

"Har du besökt Brahelinna, sedan du lemnade Sveaborg?"

En stark rodnad uppsteg på den unge mannens kinder. Brahelinna var den Jägerhornska familjens stamgods och det ställe hvarest fröken Karin Jägerhorn uppehöll sig jemte mor och syskon.

"Ja, min far, jag aflade ett kort besök på detta ställe," svarade den unge mannen med låg röst. "Min kärlek till fröken Jägerhorn har ej blifvit minskad genom det öde som drabbat mig. Jag ville än en gång återse henne och bjuda henne mitt farväl för alltid."

"Och huru mottog hon dig?" sporde fadern i det han skarpt betraktade sonens ansigte.

"Hon var sjuk och kunde ej mottaga mig. Jag sände henne min helsning och lemnade gården."

"Du tror ej att denna sjukdom blott var en föregiven ursäkt för att undvika ett möte med dig?" frågade Kojskinen. "När kärnan är tagen ur frukten, bortkastar man skalet. Du kunde ej mera vara dem till någon nytta och man ville ej vidare veta utaf dig. Du har från början till slut blifvit bedragen. Manhar blott begagnat dig såsom ett verktyg för sina planer och din kärlek har härvidlag kommit dem väl till pass."

"Jag kan ej döma dem härutinnan ty jag äger inga bevis att så förhåller sig," svarade den unge mannen med tonvigt. "I fröken Jägerhorns karaktär har jag ej funnit någon falskhet. Hon har aldrig sagt, att hon älskade mig och följaktligen har jag ej heller blifvit bedragen af henne. Men med er tillåtelse, min far, så låt oss lemna detta ämne, som endast upprör oss båda."

"Han är helt och hållet förvillad," tänkte den äldre Kojskinen, "men det lönar ej mödan att söka öppna hans ögon." Derpå sade han: "Huru tänker du att ställa din resa, och hvad har du bestämt i afseende på din framtid?"

"Öfver Ryssland begifver jag mig till Frankrike för att vinna anställning vid någon fransk armekår. Detta land har städse varit en af Sveriges allierade och äger fördenskull mina sympatier. Under Frankrikes fanor vill jag söka döden på slagfältet."

"Jag gillar din plan att styra kosan till Frankrike," svarade Kojskinen, "men hvarför just söka döden, då det för dig vore mera hedrande att upprätta ditt förlorade anseende och skapa dig ett hedrande namn. Icke som ville jag härmed hafva sagt, att du skall undfly faran. Men att söka döden är att blifva en sjelfmördare och stämplar mannen som en feg stackare, hvilken väl egde mod att fela, men saknade mod då det gälde att lefva och återupprätta hvad han brutit."

"Jag är en skeppsbruten, som för närvarande ej äger någon fast hållpunkt att fästa mig vid," svarade den ungo Kojskinen med ett dystert uttryck i sitt ansigte. "Allt är mörker omkring mig och man får ej så noga fästa sig vid mina ord. Måhända återfinner jag i stridens vimmel och i det pröfvande, omvexlande fältlifvet min handlingskraft och energi. Var emellertid öfvertygad om, min far, att jag skall handlaer värdigt. Hvad stunden brutit får oftast en hel lefnad försona, och mitt mål är att en gång vinna försoning och tillgift för hvad jag felat."

"Må gud den allsmäktige uppehålla dig i detta ditt beslut," svarade fadern. "Detta hopp gör, att jag med någorlunda mod kan fördraga min sorg. För några dagar tillbaka hade jag bref från din mor. Din kusin den unge Tiainen hade varit hos henne på ett besök. Han är nu en välbeställd bonde och har öfvertagit sin fars gård derborta i Karelen. Det skall vara en präktig ung man och en väldig jägare. Den Tiainenska slägten är ett utmärkt folk. Din mor Maria Tiainen är väl bevis derpå."

"Min älskade mor, som jag vördar af hela min själ!" utropade den unge mannen med varm röst. "Måtte gud beskydda hennes dagar."

En tystnad uppstod, under hvilken den landsflyktige lät blicken drömmande fara hän öfver landskapet. Man var inkommen i den bördiga och vackra Elimä floddal med sin saftiga grönska och rika åkerfält, i öster och vester begränsad af dessa mörka majestätiska barrskogar, hvilka utgöra en tilltalande och effektfull ram åt de många storartade naturscenerier, som Finland har att uppvisa. Med småfoglarnes glada qvitter blandade sig orrens och tjäderns lockande spel. Boskapen betade på de frodiga ängarne under det att flodens melankoliska sorl stämde sinnet till vemodsfulla betraktelser.

"O, mitt sköna, mitt herrliga fosterland, hvar finnes väl din like på jorden?" utropade den unge Koj-skinen med hänförelse. "Aldrig mera skall mitt öga fägnas vid åsynen af dina sjöar, dalar, berg och floder. Aldrig skall mitt öra lyssna till kantelens toner och till sångerna om "Naturens döttrar" om "Kalevala-hjeltarne", om "Illmarinen" som "smidit himlens lock", och "Wäinämöinen" som skapat landet med dess tusen sjöar, uddar, öar, träd och växter. Allt är förloradt för mig utom — minnet."

"Och detta land, detta så outsägligt älskade Fin-land ville dn gifva till pris, till rof och byte åt vår arffiende Ryssland," yttrade den äldre Kojskinen, som ej kunde glömma sonens handlingssätt. "Denna jord ville du se trampad och sköflad af vilda kossacker och ryssar. Med mitt blod har jag sökt att aftvå en del af den vanära och skymf du fästat vid vårt namn. En förrädares far skall jag kallas intill döddagar, o hvilket bittert öde!"

"Haf förbarmande med mig, din sorg och dina anklagande ord krossa mig, tillintetgöra mig," utropade den unge mannen. "Af nåd tala ej vidare så."

"Det var ett sista utbrott af min sorg, du skall ej mera höra mig klaga," svarade fadern. "I mitt hjerta gömmer jag

hädanefter mina tankar. Striden är utkämpad, jag är en man och förmår att bära mitt öde."

Vid middagstiden rastade man vid en bondgård och betade hästarne. Hela natten fortsattes ridten och mot aftonen den påföljande dagen syntes ifrån en höjd Kymmene-elfven badande sina vågor i den nedgående solens strålar. På flodens vestra strand visade sig en ensam liggande gård omgifven af lummiga trädgrupper. Det var en långsträckt rödmålad bygning, på hvilken den äldre Kojskinen visade med handen.

" Vårt hem!" utropade han. "Det är Pulkis gård. Känner du igen den?"

Frågan var ställd till sonen, hvars ögon fuktades af tårar.

"Ja ja, det är mitt kära barndomshem," svarade han med rörd stämma. "Jag längtar dit, som den trötte, sårade fogeln längtar efter sitt näste."

Man red vidare utför höjden och inom kort var man framme vid gården. En stor svartbrun hund rusade skällande mot dem. Hans kloka ögon fästades för ett ögonblick på de resandes ansigten, hvarefter han med ett ursinnigt glädjetjut skyndade att helsa husbonden och hans son välkomna.

"Ukko, min gosse, se så der, tack ska' du ha, det var snällt af dig," yttrade Kojskinen till hunden,i det han besvarade hans smekningar. "Skynda nu till din matmor och säg henne att vi äro här. Allons! i väg med dig."

Hunden förstod befallningen och skyndade in i huset. Ögonblicket derpå visade han sig åtföljd af en högväxt medelålders qvinna, som på hufvudet bar en s. k. bindmössa af hvitt tyg och en mörk ända till halsen gående klädning. Det var Maria Kojskinen. Det friska rödlätta ansigtet utvisade helsa, den högväxta gestalten styrka och krafter. Blicken ur de stora blå ögonen var mild och; behaglig, hela hennes yttre ingaf förtroende och man kände sig på ett förunderligt sätt dragen till henne.

Med ett utrop af glädje omfamnade och kysste hon först sin man och derefter sonen.

"Hvilken kär öfverraskning att få se er båda på en gång återvända hem," yttrads hon rodnande af glädje. "Kriget är slutad och helbregda har ni, gudi lofvad, undsluppit derifrån. Men du min kära son ser blek och lidande ut. Har du varit sjuk eller hvad fattas dig?"

"Du gissar rätt,; min mor, jag har verkligen varit vid mindre god helsa," svarade den unge Kojskinen.

Man följdes åt in i huset, och inom kort satt familjen samlad kring ett välförsedt qvällsvardsbord.

"Nå hur länge får jag behålla er hemma?" frågade fru Kojskinen i det hon serverade sina hungriga gäster. "Nu när freden är afslutad få väl trupperna en längre tids hvila?"

"Jag kar för alltid lemnat tjensten och mig får du behålla intill dess döden kallar mig," svarade den äldre Kojskinen med väl låtsad glädtighet. "Hvad deremot Karl August beträffar så utlöper hans permissions tid om fyra dagar. Han har erhållit order att begifva sig till den franska armen för att studera kriget. Det är ett hedrande uppdrag, som inverkar fördelaktigt på hans framtid."

Den unge mannen riktade en tacksamhetens blick på fadern,"Således skall åter ditt lif sväfva i fara och jag lida oro och ångest för din skull," yttrade modern. "Men ske guds vilja. Under det nu afslutade kriget har jag haft både make och son att bedja för. Nu får jag blott ett lif att tänka på, men det är också min enda sons."

Jag vill ej trötta läsaren med att anföra de samtal, som under dessa fyra dagar egde rum mellan familjen på Pulkis. Den äldre Kojskinen lät ej undfalla sig ett ord, som kunde komma hans hustru att misstänka det rätta förhållandet med sonens resa. Mellan far och son egde långa och enskilda öfverläggningar rum. De franska hararne stodo i Italien och Tyskland, och man fann, att ehuru vägen genom Ryssland icke allenast var längre och medförde många olägenheter den dock vore bättre för sonen att välja ån att från någon finsk hamn sjöledes söka komma öfver till Tyskland. Den landsflyktige ville för skam skull undvika all beröring med sina landsmän. Hatet hos befolkningen mot Anjala-männen var stort och allmänt. Bönderna voro i hög grad uppretade och de af de sammansvurna, som fått tillåtelse att qväf stanna inom landet voro långt ifrån säkra till sina lif.

På fjerde dagen efter den unge Kojskinens hemkomst hördes ett starkt larm och buller på gården, föranledt deraf, att en äldre qvinna åtföljd af en ung flicka och trenne halfvuxna pojkar gjorde ett besök i afsigt att tigga. Det var kringvandrande kare-ler, hvilka egde till näringsfång att öfva trolldom, förutsäga tillkommande händelser, spå i händerna m. m. dylikt. Dessa arma menniskor voro i sjelfva verket fullkomliga hedningar utan något egentligt begrepp om religion. Denna trolldoms- eller siareförmåga var isynnerhet ansedd och vördad hos karelerna och lapparne, hvilka inom de finska stammarne stodo på den lägsta bildningsgraden. Äfven inom den öfriga befolkningen stod deras trolldoms- och siareförmåga i en viss vördnad. Deras utöfvare mottogos alltid med vänlighet och godhet, ty man fruktade att stöta sig med personer,hvilka egde förmågan att besvärja naturkrafterna och använda dessa efter behag till onda eller goda gerningar.

Det var derför som familjen på Pulkis med ett: "välkommen godt folk", helsade det kringstrykande sällskapet och bjöd dem in ifiolkstugan eller det rum, som beboddes af tjenarne.

"Måtte Aije, den store öfverguden, samt luftens, solens, månens och sommarens döttrar vara er bevågna, måtte böljornas herre Ahti gifva er af sina goda gåfvor, och Ukko, han som herskar öfver molnen, hjelpa er vid alla tillfällen," utropade den gamla trollqvinnan i det han slog på den med bilder utsirade trolltrumman eller "Govadas", det instrument, hvarigenom trollkarlen eller siaren förutsade kommande händelser. Utan detta instrument egde besvärjarens konst ingen förmåga och den uttalade trollformeln ingen kraft.

"Det är ju Akka, vår gamla bekanta," yttrade den äldre Kojskinen, som nu inträdde i folkstugan. "Var välkommen, hur står det till?"

"Tack som frågar, missväxt och dåliga tider har fört oss hit ned. Frosten har förstört skörden, kornet är fruset på åkrarne och vi lida nöd/

En tjenare inbar ett stort fat med soppa och kött, och de hungriga gästerna började att med otrolig glupskhet stilla sin hunger.

"Och du heter?" frågade den unge Kojskinen den medföljande flickan.

"Vaimo,"*) svarade hon.

"Skall ni återvända hem härifrån?"

"Nej vi skola draga mot vester och besöka städer, köpingar och byar," svarade hon. "Boskapen dör i år hoptals och vi hafva ingenting att lefva utaf."

Kojskinen och hans hustru hade lemnat rummet, sonen var allena med Akka och hennes sällskap.

Han vände sig åter till flickan.

*) Qvinna."Vaimo," sade han till henne i hviskande ton, "vill du göra mig en tjenst?"

"Det vill jag herre," svarade den unga flickan, rOch ni kan lita på mig."

Den landsflyktige framtog ett bref och visade henne.

"Detta bref," sade han, "är adresseradt till en fröken Karin Jägerhorn, boende på Brahelinna gård ej långt ifrån Åbo. Vill du framlemna det till henne utan att visa brefvet för någon eller omtala det uppdrag jag nu gifvit dig."

"Båda delarne skall jag ärligt fullgöra, jag lofvar det vid skaparen," svarade flickan.

Han lemnade henne brefvet jemte tvenne silfver-rubler. Vaimo skyndade att gömma båda delarne ty den gamla Akka, som nu slutat sin måltid kom fram till dem.

"Hvad språkar ni om?" frågade hon i det hon grinande visade sina gula hvassa tänder. "Vill den unge herrn att du skall spå honom. Gif hit er hand, skall Akka säga er ert öde."

Hon tog hans högra hand och betraktade den noga, under det hon frammumlade några obegripliga ord.

"Runorna i er hand se mörka och hotande ut och Taara, krigets gud, herskar öfver ert öde," sade hon. "Perkele,

djefvulen, har haft stor makt öfver er, men hans välde är brutet. Ni egnar er tjenst åt Suk-kamiele, kärlekens gudinna, men detta blifver er till föga båtnad. Teppo, de vägfarandes beskyddare, af honom har ni stort behof, ty ni står färdig att företaga en lång resa. Törnen växa på er stig, men till slut tyckes ni vinna sällheten och lyckan."

Hon tystnade och slängde hans hand något omildt åt sidan.

"Det var just ingen särdeles lyckosam framtid ni förutsade mig," yttrade han till sierskan i det han räckte henne en slant. "Men jag får likväl varanöjd," tillade han med ett sorgset leende, "det kunde varit ännu sämre."

Några timmar senare och den unge mannen stod färdig att lemna hemmet och taga ett sista farväl af föräldrarne. Det var ett djupt gripande ögonblick när han slöt sin gråtande moder i sina armar och tryckte en kyss på hennes panna. Den äldre Kojskinen beherskade sin rörelse intill slutet, men när sonen räckte honom sin hand och blickade på honom med en förlåtelsens bön i sina ögon föll den starke mannen i en häftig gråt och lemnade hastigt rummet.

Svärd bar den unge mannens lilla kappsäck ombord på färjan, som låg färdig att föra honom öfver floden till det ryska området Åtföljd af föräldrarne lemnade den så hårdt straffade sonen, ett offer för politiska förvillelser, sitt fädernehem, för att gå okända öden till mötes och måhända aldrig mera återse hvarken sitt land eller dem som gifvit honom lifvet. Med yttersta möda förmådde han blott att till en ringa grad dölja de smärtsamma känslor, som rörde sig inom honom. Ändtligen var man nere vid flodens strand. Den ryska färjkarlen stod redo att föra honom öfver. Solens snedt fallande strålar färgade i mångfaldigt ljus den vackra floddalen med dess åkrar, betesfält och skogspartier. Kojskinen, hans hustru och sonen bildade en enda grupp hvars armar omslöto hvarandra. Ett enstämmigt farväl! hördes från deras läppar. "Mitt land, o mitt dyra fosterland farväl! farväl!" utropade den landsflyktige med fuktig blick och sammanknäppta händer* Derefter skyndade han ombord på färjan, som med raska tag fördes öfver floden. Hunnen till andra stranden knäböjde den olycklige och sträckte sina armar hän mot den jord, på hvilken hans föräldrar tillvinkade honom ännu ett farväl. Hastigt reste han sig upp och försvann bland trädens stammar.

"Han är borta," mumlade den äldre Kojskinen med bruten röst. "Gud vare honom nådig!"

"O, min son, min son, skall jag väl någonsinåterse dig mera," yttrade modern. "Denna resa förefaller mig helt och hållet oförklarlig. Man har dolt någonting för mig. Kojskinen, säg mig hvad som händt."

"Du skall få veta allt, min Maria," svarade han. "Det var för att skona honom, som jag hitintills ensam burit min börda. Nu skola vi tillsammans lida och — hoppas!"

Kap. II. Ansigtet i fönstret.

Det var i midten af februari månad 1808. En bister vinter, uppgående emellanåt ända till trettio å trettiosex graders köld, hade icke allenast till flera fots tjocklek isbelagt alla sjöar, floder och vattendrag i hela Finland utan älven bundit Öppna hafvet med en sådan fast isboja, att man utan ringaste risk med lastade fordon kunde färdas från Finland öfver till Sverige. Kriget emellan Finland och Ryssland hade utbrutit ehuru någon öppen krigsförklaring ännu ej var utfärdad af ryska regeringen. Lik räfven ville man smyga sig öfver det oförberedda landet innan det kunde erhålla någon hjelp från Sverige, utan blott var inskränkt till egna, obetydliga krafter. Oaktadt man från flera håll erhållit säkra underrättelser att de ryska hararne redan i februari närmade sig Finlands gränser, var Gustaf IV Adolf likasom slagen med blindhet och gaf ej någon befallning till något slags försvar på finska sidan. Tvärtom var han betänkt uppå att lemna finnarne att sköta sig sjelfva och under tiden med Englands hjelp eröfra Norge, på hvilket land Sveriges regenter redan länge hade kastat begärliga blickar.

Till öfverbefälhafvare för de ryska trupper, hvilka voro afsedda att mot Finland utföra den våldsbragd,

som blifvit beslutad mellan kejsarne Alexander och Napoleon, hade valts en utländsk adelsman grefve Buxhöwden, och till chefer för de skilda afdelningarne generallöjtnanten, grefve Tutschkov, grefve Kamenski och furst Bagration, hvilka alla, likasom ock deras soldater nyss fått öfva sig i kriget njöt Napoleon. Den gamle Sprengtporten, Anjala-förbundets hufvudman och anstiftare, nu en 66 års gubbe medföljde utan något befäl,

uteslutande i politiska uppdrag, den ryska hären till sitt forna fädernesland, hvilket man beslutit eröfra lika mycket genom intrigernas vapen som medels svärdet. Man hoppades att Finlands söner skulle gifva sig utan motstånd. Rysslands zeloter drömde ej om, att det hos det finska folket fans en starkt rotfästad pligtkänsla, att det med månghundraåriga band var fästadt vid modern Svea, och att det förr skulle kämpa till sista man än fegt sälja sin ära.

"Fienden står vid gränsen, kossackerna stå redo att vattna sina hästar i Saimens och Näsijärvi vatten," var ett gemensamt rop som höjdes från alla munnar, från det nordliga Kemi ända till Finska viken, som brusade genom Karelens och Tavastehus' skogar, som upprepades af bergens eko och som kom hvarje finskt hjerta att glöda af fosterlandskärlek och lust att strida. Den åldrige men tappre och pligttrogne generallöjtnant af Klercker, hvilken förde interimsbefälet i Finland hade gifvit de finska trupperna befallning att skynda till sina samlingsorter. Den finska hären räknade tillsammans 19,000 man, en till antalet nog liten styrka, men i anseende till krigsduglighet och dess officerskårs skicklighet, kanske den förnämsta delen af rikets arme. Häraf förlades tredjedelen i Sveaborg, samt några truppafdelningar till Svartholm, Hangö udd och Nord-Karelen; de öfriga ordnades till en rörlig arme i tre afdelningar. Den första och andra afdelningen, under befäl af Öfverstarne Palmfelt och Karl Johan Adlercreutz, stego till nära 7,000 man och samlade sig vester om Kymmene-elf emellan Perno och Nybo. Han som bar kronan och som i första rum-met bort vidtaga alla möjliga försvarsåtgärder hade, uppfyld af politiska svärmerier, ej ens reda på ställningen i Finland, utan lemnade allt vind för våg och lät hären sköta sig bäst man ville och kunde. Savolaksarmen åter, hvilken med reserven uppgick till 3000 man, förenade sig till största delen i S:t Mickel under grefve Cronstedts befäl. Skaror af frivilliga skyndade att erbjuda sin tjenst och ställa sig under fanorna. En allmän stridslust och hänförelse besjälade hela det finska folket. Afskedade invalider från 1788 års krig stälde sig i ledet. Bönderna förfärdigade bajonetter till sina skälbössor och stöpte kulor. Man väntade hvarje dag att en allmän landstorm skulle uppbådas. Ett helt folk i vapen, lifvadt af fosterlandskärlek och hat till fienden, måste vara oemotståndligt. Ingen ryss skulle våga sig öfver gränsen. Man väntade på befallning ifrån konungen — men man väntade förgäfves. Vid Abborfors, Anjala och Keltis stodo redan 16,000 ryssar samlade för att öfver Kymmeneelf föras mot vester, under det att samtidigt 8,000 man under Tutschkovs befäl ifrån Nyslott och Villmanstrand skulle intränga i Savolaks och derifrån norrut. Det finska folket ropade på vapen och ammunition. Svaret blef, att man retirerade för fienden och derunder vid Tavastehus sänkte tusendetals gevär istället för att utdela dem bland bönderna. Filisteerna hade varit gifna till pris åt sina fiender om blott dessa ägt till anförare en David eller en Jonathan.— — — En tidrymd af ej mindre än aderton år hafva förflutit sedan vi gjorde vår första korta bekantskap med familjen på Pulkis. Det är afton, kölden smäller i knutarne och från den frusna elfven höres emellanåt ett brakande dån när isen höjer eller sänker sig med flodvattnet. På östra stranden lysa ryssarnes lägereldar. Soldaterna hafva uppfört kojor af granris, för att skydda sig mot den förfärliga kölden, ett medel sona föga synes hjelpa, ty hvarje morgon anträffas olyckliga med förfrusna lemmar. Krigets lidanden har redan börjat ehuru man ännu ej drabbat tillsamman.I salen på Pulkis brann i den stora spiseln en lifvande och värmande brasa af långved. Kyrkoherden i Kymmene Göran Sahlström, en mångårig vän till Kojskinen, hade på eftermiddagen kommit på ett besök hos de gamla, som nu jemte sin gäst och dragonen Svärd, voro samlade i salen.

Kojskinen hade föga åldrats sedan vi sist sågo honom. Oaktadt de fylda 70 åren var den höga kraftfulla gestalten ännu rak och oböjd. Ögonens glans var lika liflig, endast håret och skägget hade blifvit silfvergrått och utvisade att ålderdomen infunnit sig. Hans hustru deremot hade tagit ett vida starkare intryck af tiden. Det förut mörkbruna håret var silfverhvitt, ansigtet var djupt fåradt och kring ögonen syntes stora mörka ringar. Förlusten af hennes ende son och den vanära, som drabbat honom, hade gått henne djupt till sinnes. Hennes sorg var tyst och stilla men just derigenom så mycket mera allvarlig. Den tärde på kroppens krafter och ristade outplånliga runor i det fordom så friska och blomstrande ansigtet.

Under loppet af de fyra första åren sedan den landsflyktige lemnat fosterjorden hade man med långa mellanrum då och då haft några underrättelser från honom. Som simpel soldat hade han vunnit anställning vid franska armen under Bonapartes befäl samt följt denne på hans meteorlika segertåg genom Italien och Tyskland. Han visade sig

nöjd med sin lott och på hans lifliga skildringar af de stora strider, i hvilka han alltjemt deltog syntes det, att han med intresse hängaf sig åt krigarens yrke. Efter intagandet af Milano hade han blifvit befordrad till underofficer och hoppades att snart eröfra officersepauletterna. Hans bref andades den djupaste kärlek för föräldrarne och det land han nödgats lemna. Det sista brefvet var dateradt Toulon och skrifvet kort före hans afresa till Egypten med de franska trupper, hvilka stodo i begrepp att under Bonapartes befäl afgå till Pharaonernes sagolika land och der utföra bedrifter, som skulle slå en verld med häpnad och beundran.Sedan denna tid hade alla underrättelser från honom uteblifvit. De franska trupperna hade från Egypten återvändt till Frankrike, hvarest Bonaparte blifvit förste konsul. Men intet bref anlände från sonen. Månader och år gingo förbi men alla underrättelser från honom uteblefvo. Hade han stupat i det Egyptiska fälttåget, hade han omkommit i öknens spårlösa sand eller hvad hade det blifvit utaf honom? Allt frågor, hvilka de sörjande föräldrarne gjorde sig utan att de blefvo besvarade.

"Han är död," yttrade hans mor. "Vår son finnes ej mera till i lifvet. Må vi sörja honom såsom för alltid bortgången,"

"Du har rätt, Maria," svarade hennes man. "Vi äga ej mera någon son. På ärans fält har han upphört att lida. Frid öfver honom!"

Från denna stund bar Kojskinens hustru alltid sorgdrägt. Likasom genom en tyst öfverenskommelse talade man från denna tid ytterst sällan om sonen. De båda makarne buro sina tankar och sin sorg inom sig. Man förstod hvarandras känslor utan att behöfva kläda dem i ord. En blick, en handtryckning var nog för att tolka hvad de erforo inom sig.

Så hade år kommit och gått. Tiden, denne store läkare hade så småningom förbleknat minnet af den förlorade sonen. Hvad döden hade skördat kunde ej mera återuppväckas till lif, ödets hårda slag ej omintetgöras.

Vid fru Kojskinens sida i soffan hade den vördige kyrkoherden tagit plats. Framför spiseln var Svärd sysselsatt att rengöra och putsa ett par pistoler under det Kojskinen sjelf synade eggen på sin ärorika sabel.

"Den här tingesten får du allt göra ett strå hvas-sare om den skall bita igenom ryssläder," yttrade Kojskinen i det han gick fram till Svärd och visade honom sabelklingan. "Det finnes ännu qvar ett par djupa hugg i eggen, som måste slipas bort. Skynda dig, ty i morgon bittida bryta vi upp.""Det är minnen efter striderna vid Porrassalmi och Parkunmäki," svarade Svärd, "och de der huggen äro ej så lätta att utplåna. Jag minnes nog när ni högg in på fienden, ni rusade fram lik en stormvind och moskoviterna flydde hals öfver hufvud,"

"En skön, en herrlig tid, den du och jag ånyo skola upplefva," svarade veteranen med lågande blick. "Gammal och ung måste åstad och kämpa för fosterjorden. Ingen som kan bära vapen får sitta hemma. På höjderna brinna vårdkasarne och ropet till strid ljuder från Kemi ända ned till hafvet."

"Det är då ditt fasta beslut att begifva dig till hären och vid din höga ålder utsätta dig för krigets alla mödor och vexlingar," yttrade kyrkoherden allvarligt. "Har du besinnat, att du är 70 år och att din arm ej längre äger ungdomens styrka, din kropp ej dess uthållighet?"

"Man eftertänker ingenting när fäderneslandet är i fara och inkräktarne stå redo att bryta in öfver gränsen," svarade veteranen med blixtrande ögon. "Du gode gamle prest, hur enfaldigt talar du ej, då du ordar om mina 70 år. Ack, jag känner ej mera till någon ålder eller någon svaghet. Mitt hjerta slår med friska slag, min arm är kraftfull och mina muskler äro af jern. Ett nytt blod svallar i mina ådrar. Fosterlandskärlekens eld har pånyttfodt mig. Min kula skall ej förfela sitt mål och min arm ej förtröttas att föra svärdet."

"Men din hustru, din ädla maka; att lemna henne är klandervärdt, har du besinnat detta, vän Kojski-nen," yttrade kyrkoherden. "Hvem skall beskydda henne?"

"Maria delar till fullo mina åsigter och David Eojskinens maka är den första att gifva mig rätt," svarade veteranen. "Hon är en Finlands ädla dotter och hyser ingen fruktan. Dessutom känner hon till att vi hafva en skuld att afbetala, som ännu ej är godt-gjord. Vi egde en son, vare det nog sagdt, du vet allt,""Ja, ja, Kojskinen har rätt," suckade hans hustru. "Hade han varit i lifvet, hade han nog kommit sjelf för att godtgöra hvad han

brutit. Nu får fadern gå i den döde3 ställe."

Kojskinen hade händelsevis blicken fästad på ett af de nedersta fönsterna, hvilket låg midt emot eldstaden. Isen på fönsterrutan hade af värmen i rummet smält undan och Kojskinen, alltjemt stirrande på fönsterrutan, tyckte att ett ansigte omgifvet af ett stort skägg visade sig i fönstret. Han tyckte att ett par ögon blickade in i rummet med ett uttryck af nästan vild glädje.

"Så barnslig jag är och hur fantasien ibland roar sig med sitt gyckelspel," tänkte han för sig sjelf i det han fortfarande stirrade på fönsterrutan. "Det är månstrålarne, som bryta sig mot fönsterisen och målar detta ansigte på rutan. Det var en besynnerlig lek. Nu böjer hufvudet sig till en helsning. Hm! det kan väl ej vara någon rysk spion, som smugit sig öfver elfven och har någon plan i sigte?"

Han steg upp från sin stol och gick fram till fönstret. Ingenting syntes till. Något ansigte var ej att upptäcka. Från floden hördes isens brakande dån och på den klara stjernhimmeln seglade fullmånen bland några ljusa skyar. En lätt nordanvind blåste och snön gnistrade i det klara månljuset.

"Vi få en bister natt och du, Svärd, se till att kyrkoherdens rum är väl eldadt och uppvärmdt," yttrade Kojskinen, i det han gick från fönstret och återtog sin plats. "Våra trupper af första och andra brigaden stå i Tammerfors och generalitetet befinner sig i Laukko. Det kommer att blifva en svår färd dit, öfver de snöfylda vägarne. Men våra hästar äro goda och vid godt hull, vår packning ringa, så att nog skola vi slå oss fram."

"Det förefaller mig besynnerligt att hären retirerar istället för att gå öfver gränsen och möta fienden på dess eget område," yttrade kyrkoherden. "Visserligen förstår jag mig ej på krigssaker, men nog skulleett dylikt raskt handlingssätt inverkat fördelaktigt på nationalkänslan och tillfredsställt folkets brinnande begär att strida."

"Nog har du rätt härutinnan," svarade Kojskinen, "men troligtvis har Klercker fått instruktioner från högre ort, eller har han någon egen plan i sigte. Måhända vill han stödja sina operationer på ett centralförsvar och hafva vägen öppen till armens magasiner."

Medan han talade hade han haft blicken fästad på den hemlighetsfulla fönsterrutan, i hvilken han åter tyckte sig se samma ansigte som förut. Han sprang hastigt fram till fönstret och slog med handen på rutan. Ingenting var emellertid synligt och leende berättade han för de närvarande hvad han trott sig se och märka. Man delade hans munterhet och Kojski-nens "syn" gaf anledning till många historier som alla gingo ut på att dylika företeelser endast var en lek af fantasien och ej hade det ringaste att betyda i verkligheten.

Man gick tidigt till hvila ty i dagbräckningen skulle Kojskinen och Svärd anträda resan. Kyrkoherden, hvars väg låg åt samma håll som de sjelfva skulle taga, ville vara dem följaktlig och bjuda sin vän Kojskinen ett sista farväl. Innan man skildes yttrade kyrkoherden:

"Jag kom hit i afsigt att söka öfvertala dig att afstå från ditt beslut att deltaga i kriget och utsätta dig för dess faror och äfventyr. Jag misslyckades i mitt välvilliga bemödande men har uppfyllt en väns pligt. Lik Pilatus tvår jag mina händer."

"Och blifver likväl ej fritagen från allt ansvar," svarade Kojskinen leende. "För ett par veckor tillbaka hörde jag dig predika i Kymmene kapellkyrka. I de mest vältaliga ordalag uppmanade du ung och gammal att gripa till vapen och strida för fosterjorden. Den som fegt droge sig undan gaf du benämningen "hvar mans niding". Tror du väl att dina ord talades förgäfves? Nej, jag lyssnade till dem som

komme de från himlen och som man sår så får man uppskära."

Ett vänligt: god natt, var det enda som presten gaf till svar; han hade ej något annat att gifva.

Tidigt på morgonen voro alla Pulkis invånare i rörelse. Kojskinen förmanade tjenarne till vaksamhet och mod om fienden skulle göra en påhelsning. "Kossackerna äro ena fega stackare," sade han, "och ni kunna skrämma dem på flykten med blotta ugnsqvasten eller en hötjufva. Våra redbarheter har jag undangömt så att intet finnes för dem att röfva. Guds frid med dig hustru. Jag hoppas att ännu en gång få återse hemmet om än med en eller annan

blessyr. Långa afsked ha aldrig varit min svaga sida. Farväl och var vid godt mod. När man som jag i aderton långa år suttit i ro och hvila är motion nyttig och ett godt medel att blifva qvitt en mängd krämpor."

Han tryckte sin hustrus hand och svingade sig med en ynglings lätthet upp i sadeln. Kyrkoherden lofvade att ofta besöka Pulkis, tog ett hjertligt afsked af sin värdinna och satte sig upp i sin släda, hvarefter de resande lemnade gården. Den djupa snön, hvilken på vägen hopat sig i ofantliga drifvor, nödgade inom kort Kojskinen och Svärd att stiga af sina hästar och leda dem genom drifvorna. Det var en färd, som tog både menniskors och hästars hela uthållighet och kraft i anspråk. Men Kojskinen syntes hvarken trött eller nedslagen. Han skämtade Öfver svårigheterna och när kyrkoherden allt emellanåt gjorde en kullerbytta ur slädan och rullade omkring i snödrifvorna skrattade veteranen med full hals i det han skyndade att hjelpa sin vän åter in i slädan.

"Vi äro ej ensamme om den här färden, ty hela vägen framför oss har jag sett spår efter en ryttare, som vi måtte hafva före oss," yttrade Kojskinen. "Men Svärd, skynda dig att hjelpa vår kyrkoherde åter till rätta, medan jag drager bättre till sadelgjorden på min häst. När vi hinna något längre fram blir vägen bre-dare och snödrifvorna mindre höga. Friskt mod bara och tappa ej kuraget."

Medan våra resande svettas och arbeta sig fram öfver snödrifvorna vilja vi skynda något i förväg och söka att upphinna den ryttare, hvars spår blifvit observerade af Kojskinen, och hvilken person är af vigt att lära känna såsom varande en af hufvudpersonerna i våra skildringar.

Genom den ödsliga trakten af Ikaalis och på cirka en qvarts mils afstånd från Kuivanen by och gästgifvaregård syntes på den smala vintervägen en ensam ryttare vid den tid på morgonen då Kojskinen och hans sällskap lemnade Pulkis, mödosamt arbeta sig fram genom drifvorna. Hans häst, en stor och stark skymmel med bred bringa och grof kroppsbygnad, dröp af svett, ty allt emellanåt sjönk han ned till halfva benen i den djupa snön och måste då anstränga sig till det yttersta för att åter komma upp på den fasta snöskaren och derefter steg för steg fortsätta sin väg. Vid sådana tillfällen såg man ryttaren vigt och hastigt hoppa ur sadeln och leda hästen ett stycke framåt under det han uppmuntrande tilltalade det villiga djuret med några vänliga ord.

Ryttaren sjelf kunde vara ungefärligen en man af fyrtio års ålder men ej derutöfver. Hans gestalt var högväxt och angaf en hög grad af fysisk styrka. Denna kropp med sina fasta och muskulösa lemmar måste hafva blifvit härdad och utvecklad i en mängd strapatser. Ansigtet, som pryddes af ett glänsande mörkbrunt helskägg och mustascher, var af ädel form med uttrycksfulla och tilltalande drag. Dess färg var mycket blek och på den höga pannan syntes vid venstra tinningen märket efter en kula eller ett sabelhugg. Det var en vacker blessyr, som utvisade att dess ägare hade till sed att göra front mot fienden. Det intryck man erfor vid åsynen af mannen var godt och egnadt att ingifva förtroende, ehuru man tyckte sig märka en viss oro i blicken, i hvilken dolde sig nå-got osäkert och hemlighetsfullt. I ansigtets uttryck visade sig dessutom någonting strängt och befallande, som tillkännagaf att bakom ordet stod en man, som ej var god att gyckla med och som förstod att göra sin vilja gällande.

Han bar en drägt, som trots vintrens köld likväl egde en viss prydlighet för att ej säga elegans, och som bjert afstack mot öfriga vägfarandes ombonade och bepelsade personer. Ytterdrägten utgjordes nemligen af en kort med pelsverk fodrad ryttarkappa, innanför hvilken syntes en tätt åtsittande lifrock af mörkgrönt kläde igenknäppt ända upp till halsen. Benkläderna, hvilka upp till knäet betäcktes af ett par höga ryttarstöflar försedda med sporrar, voro af gult sämskadt skinn och tätt åtsittande. I ett läderbälte kring lifvet satt ett par ovanligt väl arbetade pistoler och ett par dylika funnos äfven instuckna i pistolhölstren vid sadeln. En lång värja, hvars form och slida utvisade, att den förskref sig från någon utländsk vapenfabrik, hängde i ett gehäng vid venstra sidan. På hufvudet bar ryttaren en hög mössa af ludet skinn, hvars öronflikar voro nedfälda och bundna under hakan för att skydda någon del af ansigtet mot den bitande kylan. Ett par tjocka handskar af räf- eller utterskinn betäckte händerna. Hästens mundering jemte ryttarens sadel voro starkt och omsorgsfullt tillverkade samt egde blott få prydnader. Ryttarens drägt var således helt och hållet af privat natur och tillhörde ej något regemente inom den finska armen.

I dagbräckningen var kölden som skarpast och såväl ryttare som häst betäcktes af rimfrost, hvilken inom kort gaf åt den omgifvande skogen ett det skönaste utseende af silfverskiftande koraller, hvilka i olika former nedhängde

från trädens grenar. En lätt blåst gaf åt dessa iskoraller ett skarpt prasslande ljud. Månens starkt lysande klot, omgifvet af skimrande stjernkonstellationer, sänkte sig alltmera i vester under det att den östra horizonten färgades af morgonens röda skimrande ljus. Ännu dröjde det länge in-nan vinterdagens bleka sol visade sin skifva, men slutligen reste sig det gyllne klotet och öfvergöt trädens iskristaller med ett mångfärgadt ljus, som gaf dem utseendet af strålande diamanter och gnistrande stjernor.

Ryttaren, hunnen till en höjd af vägen, höll inne sin häst och lät sina blickar med ett uttryck af beundran och förtjusning irra hän öfver det herrliga landskapet, hvars måhända karga natur nu doldes af vintrens snödok, och lät inbillningen fritt frossa af en tafla den endast norden har att framvisa.

"Hvilket skådespel, hvilken tilltalande anblick gifver ej denna vintermorgon," utropade ryttaren i det han tvifvelsutan erfor ett behof att i ord gifva ett uttryck åt de känslor, som i detta ögonblick besjälade honom. "När jag ser denna tafla framför mig och jemför den med öknens gula brännande sand, när jag ser detta land med dess skogar, höjder och dalar, o huru stor finner jag ej kontrasten, och huru afundsvärd är ej nordbon jemförd med dessa beduiner och afrikaner, hvilkas kroppar försmäkta under en brännande sol och som knappast ega en droppe vatten att föra till sina förtorkade läppar."

Ur bröstfickan på sin rock framtog han en liten vägkarta och studerade den några minuter.

"Ännu en timmes arbete och vi äro framme vid Kuivanens gästgifvaregård, hvarest jag hoppas få en god frukost både åt ryttare och häst," sade han för sig sjelf. "På detta ställe lär jag väl äfven få veta, hvar hären står samlad. Det lider på tiden att komma i verksamhet."

Han smekte sin häst och satte den åter i gång. Solen stod nu några grader öfver horizonten och dagen hade till. fullo inbrutit.

När ryttaren anlände till den af ett tjogtal helt simpla hus och kojor bestående Kuivanen by och red in på gästgifvaregården, fann han en stor del af byns befolkning församlad på gården. En stor oro herskade så bland männen som qvinnorna. Man hviskade helt sakta till hvarandra och i samtliges ansigten visadesig uttryck af häpnad och förskräckelse. I ett öppet lider på gården stodo tjudrade 10 å 12 sadlade hästar och vår ryttares ankomst tycktes ej väcka någon uppmärksamhet. Han måste ropa flera gånger innan en af karlarne kom fram till honom.

"Kan jag erhålla stallrum och foder åt min häst?" frågade han karlen. "Jag har färdats hela natten och min häst är hårdt medtagen."

"Det låter sig väl svårligen göra," svarade karlen i låg ton. "I går anlände hit sent på aftonen tvenne ryska officerare åtföljda af ett halft tjog kossac-ker. De slogo sig ned här på stället och reqvirerade mat och dryck samt foder åt sina hästar. Hela natten hafva de fört ett fasligt oväsen, supit och skrålat. Det är de första fiender vi sett till, och de säga att den ryska hären är i hack och häl efter dem."

"Det är blott marodörer, som ledsnat vid den ryska kosten och som vågat sig fram öfver gränsen," svarade ryttaren, ej litet förvånad öfver hvad han fått höra. "Ryska hären ligger ännu i lugn och ro på gränsen. Hvar befinna sig de ryska officerarne och deras manskap?"

"Officerarne sitta i ett rum på gästgifvaregården och vänta på sin frukost och manskapet befinner sig i gården, som ni ser strax härbredvid och supa samt skrala," svarade karlen. "En stor mängd fjäderfä och en slagtad oxe ha vi måst leverera, ty gästgifvarens förråd tog snart slut. Det är hårdt att blifva på det sättet beskattad, men nöden har ingen lag."

"Det är rätt åt er då ni sakna mod att drifva packet bort härifrån," svarade ryttaren i barsk ton, i det han hoppade ned af hästen. "Den som låter tjufven inkomma i sitt hus han må gerna blifva bestulen."

"Vi äga inga vapen," svarade karlen.

"Har ni ej här högafflar, klubbor och yxor?" frågade främlingen barskt, ja nästan med vrede.

"Det ha vi, men . . ."

"Se till min häst," befalde ryttaren, i det hantvärt afbröt samtalet med bonden. "Jag är strax tillbaka."

Han gick bort till en grupp af bönder, som stodo på gården och samtalade med dem. Det måtte varit något särdeles vigtigt han meddelade dem, ty de lyssnade uppmärksamt till hans ord och deras förut dystra ansigten började att lifvas.

"Så skall det gå till," yttrade han till slut. "Är ni med härom eller ej?"

"Vill ni blott expediera de båda officerarne så skola vi nog draga försorg om kossackerna," svarade en af bönderna. "Vi slå dem allesammans ihjäl det är säkert."

"Då är det öfverenskommet oss emellan," yttrade ryttaren i glad ton. "Vi skola blifva de första som sammandrabba med fienden och gifva honom respass. Denna heder skall tillkomma invånarne i Kuivanens by och man skall tala derom i hela landet. Handla blott med klokhet och skyndsamhet och segern är vår."

Bönderna skyndade bort. Ryttaren gick till sin häst och gaf bonden befallning att utan vidare krus sätta in den i stallet och gifva djuret foder. Derefter gick han in i värdshuset sedan han först tagit pistolerna ur sadelhölstren och stoppat dem på sig.

I krogrummet funnos blott två personer. Den ena var gästgifvaren och den andre en resande, hvilken tagit plats vid ett af borden. Värden såg bedröfvad och nedslagen ut. De oväntade gästerna hade i grund utplundrat hans visthus, tömt den sista bränvins-droppen och nu var man sysselsatt att i köket steka hans sista höna, hvilken skulle serveras de båda ryska officerarne till frukost. Det var således ej att undra öfver om värden Mårten Lokkonen såg melankolisk ut och småsvor mellan tänderna på både svenska ochfinska.

Vår resande gick fram till värden, helsade en god morgon och begärde mat och ett krus öl.

"Jag har färdats hela natten," sade han, "och en god frukost skall smaka skönt i en sådan här bitande köld. Skynda er min gode värd ty jag har brådtom.""Då får ni allt vänta tills jag fram på dagen hinner att anskaffa något," svarade värden i dyster ton. "Djefvulen hitsände i går gäster, hvilka länsat både visthus och källare. Jag är olycklig, ruinerad. Hvad skall jag göra?"

"Ni ljuger karl," yttrade främlingen i det han skarpt såg på värden. "Från köket derborta känner jag lukten af stek och min näsa bedrager mig icke."

"Det är min sista höna, som tillagas för deras excellensers räkning," svarade värden helt sakta. "Från prestgården har jag måst anskaffa vin och hvetebröd jemte åtskilligt annat, som hör till en god frukost. De vänta med otålighet att blifva serverade. Hör bara huru de ropa och svärja!"

Från ett närgränsande rum hördes röster, som ropade på värden. Mårten Lokkonen lät sina trätofflor slamra mot golfvet och skyndade att efterhöra hvad deras "excellenser" hade att befalla.

Den resande som satt vid bordet och i filosofiskt lugn tuggade på sina naglar uppgaf ett gapskratt i det han betraktade vår resande.

"Ni skrattar ni, min herre, men jag tycker ej om, att man ser på mig och skrattar," yttrade främlingen i högdragen ton. "Ni är så tjock och korpulent att ni gerna kan tära på ert goda hull och undvara både frukost och middag, då jag deremot behöfver båda delarne."

Den resande, som satt vid bordet och hvars frodiga rödskinande ansigte utvisade mycken godlynthet och humor, drog sin breda mun till ett nytt grin i det han liksom tillfälligtvis lät en lång värja sticka fram mellan sina korta och hjulande ben.

"Mitt skratt gäller både er och mig," yttrade han med ett något skorrande uttal. "Jag tycker nemligen att då vi båda äro hungriga och en god frukost kommer att serveras, vi helt simpelt kunna taga denna frukost sedan vi först gifvit deras excellenser respass till evigheten. Eller hvad säger ni derom?"

"Att jag redan sjelf beslutit att ensam uppätaden stekta hönan och tömma vinbuteljerna som kommit ifrån prestgården," svarade ryttaren i en mera mild ton. "Hönan är för liten att delas, så att den der affären vill jag behålla för mig allena."

"Det är ej rättvist," svarade den tjocke mannen, "ej heller att handla som en landsman. Det är två excellenser och vi taga en af dem hvar."

"Jag behöfver ett rekommendationsbref till general Klercker för att blifva antagen som frivillig vid Björneborgs regemente, det tappraste i hela finska hären," svarade ryttaren, "och två fångna eller dödade ryska officerare är en god orlofsedel att framvisa. För resten vill jag säga er att mitt namn är Gustaf Banck till Kutaja gård i Nord-Karelen och att jag väl kan sköta både värja och pistol när det gäller."

"Mitt namn är Both, fältväbel vid Ruovesi kompani af Björneborgs regemente," svarade den tjocke mannen, "och jag kan skryta af samma färdighet som ni. Men efter som ni så nödvändigt behöfver den der rekommendationen, och deruti har ni måhända rätt, så håll den till godo. Jag behöfde mig litet motion och trodde mig få vara med om leken."

"Det kan jag erbjuda er om ni ej anser det för simpelt att slå ihjäl kossacker," svarade Ranck i det han med få ord omnämnde det aftal han gjort med bönderna. "Vid det här laget äro väl våra finnar beväpnade och få de er till anförare så är sakens utgång gifven."

"Tack för underrättelsen, det är ett anbud, hvilket jag mottager med nöje," svarade väbeln i det han steg upp och spände värjgehänget fastare om lifvet. "Nu bär man in steken till excellenserna så att tiden för er att uppvakta vid frukosten är inne. Skulle ni vara nog ädelmodig att gömma ett glas vin och lårbenet af hönan åt mig så tackar jag på det förbindligaste."

Han bugade sig och lemnade rummet. Strax derpå hörde Ranck att värden tillsade sina gäster att det var serveradt.Ranck drog sin värja och och stack den under armen, särat tog derefter en spänd pistol i hvardera handen och gick att öppna dörren till rummet, i hvilhet fienden befann sig. Utan betänkande uppslog han dörren på vid gafvel. De båda officerarne stodo just i begrepp att med servietten stucken under hakan sätta sig till bords då Ranck väpnad upp till tänderna visade sig i dörren och med dundrande röst utropade:

"Sätt er ej ned och rör ej medgett finger vid maten ty frukosten är serverad för min räkning. Försök ej heller att komma åt edra vapen, som ligga derborta på stolen, ty då har ni hvardera en kula i pannan. Jag förfelar aldrig ett skott. Skynda er herr värd att föra hit de der vapnen. Se så der ja, nu äro vi snart på det klara med hvarandra."

Värden, som befann sig inne uti rummet var ej sen att utföra Rancks befallning. De afväpnade och bestörta officerarne sågo nedslagna på hvarandra. Det var en öfverraskning, som de ej kunnat ana.

"Min herre, det här är ej att handla som en ärlig krigare," yttrade den ene af officerarne vändande sig till Ranck, som alltjemt stod färdig att skjuta. "Ert maner är oridderligt det får jag säga."

"Det är finskt maner och något annat känner jag ej till," svarade Ranck uppbragd. "Är väl ert ryska sätt att gå till väga med fattiga bönder som ej kunna försvara sin egendom ridderligare. Jag blott frågar. Men nog härom. Skaffa hit tvenne starka rep och kom sedan hit och bind de här herrarne."

Denna sista befallning var ställd till Mårten Lok-konen, hvars ansigte sken såsom solen. Han skyndade genast åstad och återkom strax derpå med tvenne goda rep, hvarmed de båda officerarne helt beskedligt läto sig bindas enär Rancks pistoler fortfarande lågo i linie med deras hufvud. Sedan detta var gjordt erhöllo fångarne tillsägelse att sätta sig ned vid bordet och åse huru Ranck, uppassad af värden med strykande appe-tit lät sig frukosten väl smaka. Vinet var godt och Ranck underlät ej att dricka sina båda fångars skål.

"Dobra," svarade en af officerarne med en ful grimas, "en annan gång torde det blifva vår tur att tacka för skålen. Krigets öden vexla. Hvem vet!"

Ranck ville svara men ett starkt hurrande och rop från gården hindrade honom derifrån. Strax derpå visade sig

fältväbel Roth och medförde det glada budskapet att affären med kossackerna fullständigt lyckats och att sedan hälften af dem stupat för böndernas ursinniga anfall den andra delen gifvit sig fången och nu vore under sträng bevakning i granngården. Denna nyhet gjorde på ryska officerarne ett djupt intryck. De hade väntat att af sitt manskap blifva befriade och när nu detta hopp slog fel visade de sig helt ödmjuka och undergifna.

Ranck inbjöd fältväbeln att med sig dela frukosten, en välvilja som den uthungrade Roth med tacksamhet antog och inom kort hade de båda tappra bussarne gjort ända på allt som dugde till att äta och dricka. Ett par bönder stäldes derefter att bevaka de båda fångarne hvarefter Ranck och hans medhjelpare gingo ut på gården, hvarest de mottogos med ett skallande jubel.

Ej förr än långt efter middagen blef man färdig till uppbrott. Roth som på eget bevåg gifvit sig åstad för att kunskapa om fienden, hade nu fått sitt ärende uträttadt och beslöt att medfölja Ranck till Tavastehus för att der få fångarne förhörda. Så mycket hade man dock redan nu fått veta, att fienden norr om Kymmene-elf i stora skaror gått öfver gränsen och riktade sin marsch mot finska hären. Sex beväpnade bönder fingo befallning att eskortera fångarne, hvilka fängslade fingo plats i trenne stora slädor. Tåget satte sig i gång och just som det lemnade gården anlände Kojskinen och Svärd dit på sina uttröttade hästar. Den gamle Kojskinen kom att fästa sina blickar på Rancks ansigte och uppgaf ett rop af öfverraskning i det han stannade sin häst.

"Vänta min herre!" ropade han. "Jag måste nödvändigt tala vid er. Vänta, vänta!"

Ranck hörde honom ej. Pinglandet af hästarnes bjellror och böndernas rop samt smällande med sina piskor förtog hvarje annat ljud och Ranck jemte eskorten var snart ur sigte.

"Det var hans ansigte, som jag såg blicka in genom fönsterrutan," mumlade Kojskinen för sig sjelf. "Det var bestämdt ingen fantasiens lek det vågar jag svärja uppå."

Den gamle veteranen blef ej litet förvirrad då han fick höra hvad som händt. I sin glädje öfverdref man mycket och hvar och en skröt och talade högt om sin tapperhet och sina hjeltedater. Den gamle Kojskinen tog nattqvarter på Kuivanen. Han sof oroligt och drömde om ansigtet, som han sett i fönstret.

Kap. III. Den bästa af alla rekommendationer.

När Ranck jemte fångtransporten anlände till finska härens läger vid Tavastehus stodo trupperna färdiga att som det sades bryta upp för att fortsätta reträtten norr hän, istället för att som man hoppats invänta fienden och leverera batalj, en åstundan, som delades af hvarje soldat och som gaf sig uttryck i ett högljudt knot mot befälet.

"Man för oss bakom ljuset," utropade soldaterna. "Vi vilja ej längre retirera utan möta fienden i en ordnad slaglinie. Man vanärar oss om detta längre får fortgå,"

Man svarade dem:

"General Klercker har gifvit sitt ord på att här omkring Tavastehus göra front mot fienden. Våra vapen äro ej vanärade. Vid Elimä har Nylands jägare ett helt dygn försvarat sin ställning, till dess magasinerna hunnit bergås. Vid Artsjö har öfverste Fle-ming med Åbo regemente slagit fienderna tillbaka. Vid Orimattila bar Adlercreutz, anfallen af Bagration nattetid och i 36 graders köld, då man ej väntade någon fiende, med Åbo och Björneborgs bataljonerna med bajonetten kastat de anfallande tillbaka. Vid Okerois har Tavastehus regemente med samma tapperhet hejdat den påträngande fiendtliga styrkan. Den vestra armen skall snart komma att dela sina bröders lagrar. Generalen bryter ej sitt löfte."

Soldaterna litade härpå och knotet upphörde tillsvidare.

Ankomsten af de ryska fångarne väckte den största uppmärksamhet i lägret och officerare jemte soldater skyndade att af Roth begära upplysningar. Denne omtalade Rancks tappra uppförande och gaf honom hela äran af det lyckade företaget. Ranck blef härigenom från första stunden med välvilja och aktning mottagen i hären. Han blef inbjuden till frukost hos officerarne och man drog försorg om att han erhöll ett godt logi hos sin

nyförvärvade vän den tappre fältväbeln Roth, som med glädje delade både plats och munförråd med honom.

Generalitetet befann sig för tillfället förlagdt utom staden, och under Rancks uppsigt afsändes de båda vid Kuivanen tagna ryska officerarne dit för att undergå förhör och lemna upplysningar om fiendens ställning. Ranck blef genast införd till generalen och fick aflägga berättelse om huru det tillgått vid de ryska officerarnes tillfångatagande. I största korthet omtalade han hvad som händt och när Ranck med några skämtsamma ord omnämnde den frukost, som gått förlorad för de ryska "excellenserna", råkade generalen i det bästa lynne och skrattade innerligt godt åt det lyckade putset.

Karl Natanael af Klercker var vid denna tidpunkt en 74 års gammal man med ett vördnadsvärt och ädelt utseende och hvars hela bana som krigare alltid utmärkt sig på ett hedrande och ärofullt sätt. Redan från krigets utbrott hade han på ett lysande sätt lagt

i dagen den kraftiga beslutsamhet, utomordentliga organisationsförmåga och det fosterlandsälskande mod, som, derest han fått råda, måhända skulle hafva räddat Finland åt Sverige. Hans operationsplan, att försöka så länge som möjligt försvara gränserna mot fienden, men, om detta ej lyckades, sammanföra armen vid Tavastehus och der våga en hufvuddrabbning, vitnade om lika mycken klokhet som militärisk förmåga. Huru denna vackra plan gick om intet skola vi i det följande berätta.

"Hvad belöning för er vackra bedrift skall jag väl gifva er," yttrade generalen till Ranck, som stod framför honom. "En tapperhetsmedalj till exempel? Den pryder alltid mannens bröst då den är vunnen genom verklig förtjenst."

"Och likväl en belöning, som jag ej kan mottaga, alldenstund en lyckad öfverraskning ej är förtjent af en dylik utmärkelse," svarade Ranck med okonstlad värdighet. "Men jag har en enskild anhållan att göra hos er, herr general, som om den vinner ert understöd vore en långt större belöning för mig."

"Låt höra, min vän, och står det i min förmåga att uppfylla er begäran vill jag med nöje göra det," svarade generalen med den vänlighet som i så hög grad utmärkte honom.

"Min anhållan är helt enkelt den att blifva antagen som frivillig inom finska armen," yttrade Ranck. "Väl erfaren i vapnens bruk tror jag mig kunna uppfylla en soldats pligter. Finland behöfver i denna stund alla sina söners medverkan och kärleken till fosterjorden har manat mig att inställa mig vid hären."

Generalen såg på Ranck med en ytterst välvillig blick. Det syntes tydligt att denne gjort ett särdeles godt intryck på honom och han svarade:

"Er begäran bifalles och det med nöje. Alla frivilliga äro välkomna, ty som ni sagt, alla armar äro behöfliga. Vid hvilket regemente vill ni blifva anställd, ni har sjelf på ett hedrande sätt rekommenderat er så att ingen regementschef nekar att mottaga er?"

"Om plats finnes vore jag tacksam om jag vunne anställning vid Björneborgs regementets lifbataljon" svarade Ranck. "Det är ett regemente, som har ett godt namn om sig och vid hvilket det är en utmärkelse att tjena."

Generalen smålog.

"Ni utväljer ej den sämsta lotten åt er," yttrade han med tonvigt. "Björneborgarne äro bussar, som kunna mäta sig med de forna karolinerna. Hetta och köld, hunger och törst bita ej på dessa härdade naturer. Lifbataljonen som har till chef den tappre major Eek består af idel utvaldt folk. Det är härens musketörer, som alltid utväljas då en hög grad af tapperhet i förening med dödsförakt och handlingskraft erfordras."

"Jag skall ej svika min pligt och söka göra mig denna heder värdig," svarade Ranck med värme, "och var öfvertygad om, herr general, att jag troget håller hvad jag lofvat."

"Sitt ner och dröj några ögonblick, ty jag har befallt major Eek att infinna sig hos mig och då skall jag sjelf rekommendera er hos honom. Majoren har till vana att sjelf utvälja soldaterna vid sin bataljon. Han är rigtigt kräsmagad härutinnan, men vi skola nog få bugt med honom."

Ranck satte sig ned, under det han inom sig erfor en känsla af harm öfver att ej utan vidare rekommendation blifva antagen som frivillig vid det regemente han föreslagit. Men den godhjertade vänlighet generalen visat honom blidkade snart hans misshumör. Han insåg snart att generalen ej ville handla på egen hand för att ej väcka bataljonschefens missnöje, hvars välvilja för Ranck derigenom kunde gå förlorad.

Generalen stod just i begrepp att gifva befallning om att införa de båda ryska officerarne till förhör, då en adjutant inträdde och anmälde att en nyss anländ officer anhölle om företräde.

"Det låter sig göra, ty major Eek och kapten Möllersvärd, som äro kallade att närvara vid förhöret

med fångarne äro ännu ej anlände," svarade generalen. "Låt officern komma in."

Minuten derefter syntes en gammal man inträda i rummet och djupt buga sig för generalen, från hvars mun hördes ett gladt utrop.

"Det är ju Kojskinen, min tappre vapenbroder från så många ärorika strider, hvilket glädjande återseende," yttrade Klercker i det han hjertligt omfamnade veteranen. "Ofta bar jag talat om dig, du, den tappraste bland de tappra, men att få återse dig det vågade jag ej hoppas. Båda äro vi gamla och mogna för skördemannens lie."

Vid Kojskinens namn hade Eanck skyndat att vända bort ansigtet och intaga en sådan ställning, att han vände ryggen åt de talande.

"Fäderneslandet är i fara och jag har skyndat hit för att anmäla mig som frivillig och återfå min gamla plats bland mina dragoner," svarade Kojskinen. "Utan att på minsta vis känna mig illa medfaren har jag till häst färdats vägen från Pulkis och ända hit. Det var en ridt, som just ej var så särdeles behaglig men som visar att de fylda 70 åren ej hafva något att betyda. Sådane män som ni och jag hafva kroppar af jern och stål. Sjukdomar känna vi ej till och sjelfva döden har respekt för våra personer."

"Du tyckes hafva rätt, käre vän, men ändock behöfva vi hvila efter ett helt lif fullt af mödor. Ditt anbud värderar jag högt och skänker dig hela min beundran, men ännu högre skattar jag ditt lif som du ånyo vill utsätta för krigets vexlande öden. Vid 70 år har man rättighet till hvilan."

"Men detta tillämpar ni ej på er sjelf, min general," svarade Kojskinen. "Ni bär icke allenast bördan af en öfverbefälhafvares ansvarsfulla pligter utan delar äfven fältlifvets mödor med edra soldater. Det är ni sjelf som åt oss veteraner gifver ett så vackert, ett så efterföljansvärdt exempel."

Medan Kojskinen talade hade Ranck ingått i ett närgränsande rum, från hvilket han med spänd upp-

/märksamhet lyssnade till det samtal, som fördes mellan generalen och hans forne vapenbroder. Ej ett ord tycktes undgå den lyssnandes öron, i hvars ansigte en djup rörelse afspeglade sig.

"Nåväl, jag vill ej längre motsätta mig ditt beslut att inträda i våra led," yttrade generalen till slut. "Din fullmakt som officer vid ditt gamla regemente skall redan i morgon blifva dig tillstäld. Om några dagar äro alla trupperna samlade omkring Tavastehus, der jag ämnar bjuda fienden ett ordnadt fältslag. Farväl så länge, jag hoppas att vi snart skola återse hvarandra."

Eanck hörde dörren stängas efter den besökande och gick åter in i rummet. Strax derefter anlände major Eek och kapten Möllersvärd. Generalen skyndade att presentera Ranck för majoren, samt omtalade den vackra bedrift han utfört vid Kuivanen, hvarefter han framstälde Rancks begäran att blifva anstäld som frivillig vid majorens lifbataljon af Björneborgs regemente. Generalen sade sig med nöje se, om majoren bifölle Rancks begäran och ville upptaga honom i ledet bland sina tappra bussar.

Major Eek, en liten karl med ett intelligent ansigte och en hög öppen panna, fästade sina skarpa ögon på Ranck och granskade honom från topp till tå. Denna granskning måste hafva varit till Rancks fördel ty majoren yttrade: att han sjelf genom affären vid Kuivanen gifvit sig den bästa rekommendation och att han antoge honom till korporal vid lifbataljonen.

Ranck rodnade af glädje och tackade med några väl sagda ord. I sin egenskap af korporal hade han redan ett slags

befäl om än af ytterst ringa betydenhet. Rancks hållning och yttre skick angaf att han fått uppfostran och detta undgick ej Eeks forskande ögon. Efter några uppmuntrande ord till afsked gaf generalen honom ett tecken att lemna rummet och draga sig tillbaka.

Ranck stod just i begrepp att kasta sig i sadeln för att återvända till Tavastehus när Kojskinen åtföljd af Svärd kom att gå förbi honom. Ranck låtsade ejmärka den forskande blick, som veteranen fästade på honom, när Kojskinen helt hastigt stannade vid hans sida.

"Ursäkta, min herre, att jag gör er en fråga," yttrade den gamle officeren med synbar sinnesrörelse, "en fråga den jag godhetsfullt ber er besvara."

Yid dessa ord blef Rancks ansigte dödsblekt, hans ena hand, som hvilade på sadelknappen, darrade, och det var med låg röst som han svarade:

"Var god och fråga mig, min herre?"

"Befann ni er om aftonen den 12 innevarande Februari månad vid Pulkis gård, liggande på vestra stranden af Kymmene-elf?" frågade Kojskinen.

"Nej, min herre, så mycket mindre som jag hitkommit från Nord-Karelen, och min väg följaktligen gått från alldeles motsatt håll," svarade Ranck med bestämdhet.

"Och ändå besökte ni Kuivanen, som ligger alldeles på sidan om vägen till Tammerfors," yttrade Kojskinen. "Jag såg er sjelf då ni lemnade gästgifvare-gården."

"Deruti har ni rätt, men förklaringen ligger mycket nära till hands," svarade Ranck, som nu talade med fullkomligt lugn stämma. "Obekant med vägarne och utan någon karta, som kunde upplysa mig om rätta kosan tog jag miste i mörkret och kom in på oriktig väg. Vid den gård, ni omnämner, har jag som sagt ej varit, så mycket mindre, som jag om aftonen den 12 Februari befann mig i Henisjärvi och låg der om natten, en omständighet den jag väl minnes."

"Då har jag misstagit mig om det ansigte jag såg i fönstret," yttrade Kojskinen i det han lyfte på hatten till afskedshelsning. "Ursäkta en gammal frågvis gubbe och lycka på er färd."

Ranck besvarade helsningen, kastade sig derefter blixtsnabbt upp i sadeln och red hastigt ifrån gården.

När han återkom till lägret fann han Roth sittande i tältet."Nå hur har saken aflupit?" frågade fältväbeln i det han räckte honom handen.

"Excellent! jag begärde att blifva soldat men blef antagen till korporal vid lifbataljonen af Björneborgs regemente," svarade Ranck. "Det var ändock något."

"Från korporal kan man stiga gradvis till general," yttrade Roth leende. "Komma vi bara att få slåss så går det nog raskt undan med befordran. Efter en batalj har man all utsigt att komma ett tuppfjät framåt. Men se här ett glas värmande glögg och låret af ett får. Min gamle kalfaktor Smäll har anskaffat båda delarne. Förmodligen har han med sina långa fingrar knipit fåret hos någon bonde. Det blir på hans samvete. Smäll är en ypperlig marodör, han känner till att man aldrig slåss sämre än på en tom mage."

Ranck slog sig ned vid bordet och åt med en strykande appetit.

"Hvad nytt?" frågade han.

"Några bländare som varit ute påstå sig hafva sett ryssar i vår närhet," svarade Roth. "Men det är troligtvis endast ett falskt allarm."

"Våra sengångarrörelser hafva ingifvit fienden mod och underligt vore om vi länge skulle blifva oantastade," svarade Ranck. "I morgon skall jag på egen hand ut och kunskapa. Måhända har jag lyckan med mig."

"Då följer jag er," svarade Roth. "Fyra ögon se bättre än två och dylika små expeditioner äro just i min smak."

"Jag ämnade just bedja er härom," yttrade Ranck. "Vi måste skaffa fourage åt våra hästar. På inga vilkor vill jag skilja mig från min häst. Den kan vara mig till stor nytta, ty ehuru jag tillhör fotfolket, vill jag emellanåt vara ryttare. Det är en ynnest, som jag skall utverka åt mig."

Samtalet blef afbrutet af några starka rop på hjelp, som hördes utanför tältet. Ranck och fältväbeln lyssnade uppmärksamt.

"Det är Smäll, som ropar," yttrade Roth. "Hvad kan väl vara på färde? Han är en stor och stark karlmed mod i bröstet, som ej fruktar att ta en man i kragen. Vi måste taga reda på hvad som pågår."

De skyndade båda ur tältet.

Utkomna sågo de hur den stackars kalfaktorn låg utsträckt i snön och hur en jättelik officer med flata klingan af sin sabel obarmhertigt bearbetade soldatens rygg under det han allt emellanåt sparkade honom. Smäll uppgaf höga jämmerrop och vred sig som en mask under jättens misshandlingar.

I ett ögonblick sprang Ranck fram och stälde sig emellan officern och hans offer. Jätten såg på honom med en ursinnig blick och höjde sin sabel i synbar afsigt att tilldela Ranck ett hugg. Men fortare än vi hinna berätta det hade den sistnämnde vridit vapnet ur officerns hand och kastat det långt bakom sig.

"Fähund," vrålade officeren, "det här tilltaget skall stå dig dyrt. Om du ej känner till hvem jag är, så vill jag säga dig, att mitt namn är friherre Otto Fleming och att jag skall krama dig som en fågel emellan mina klor."

"En skurk är du sjelf, som misshandlar en värnlös soldat, en ovärdig officer är du, som begår dylika nesliga dåd," svarade Ranck blossande at vrede. "Sträck ej ut dina långa armar, ty då får du med mig att göra."

Jätten röt af ilska och hans knutna händer, liknande tvenne släggor, höjde sig framför Ranck för att fälla honom till jorden. En stor hop af soldater, hvilka hört ropen och oväsendet, hade samlat sig omkring de båda motståndarne. Smäll, som rest sig upp, omtalade för sina kamrater den misshandel han undergått. Fleming hade vid förbigåendet tillropat honom en fråga och då*Smäll ej genast stannat, hade den vilde officeren rusat fram och slagit honom till marken och derefter misshandlat honom på det grymmaste.

Ett sorl af missnöje hördes från soldaterna.

"Är det på sådant vis man behandlar oss krigare," utropade de. "Frysa och svälta det hör oss till, men ej att blifva behandlade som djur."Fleming hörde ej på dessa yttranden. I sitt blinda raseri måttade han ett slag åt sin motståndares hufvud men medelst ett skickligt språng åt sidan undgick Ranck att träffas, kastade sig derefter blixtsnabbt öfver sin motståndare och gaf honom med sin knutna hand ett slag midt i pannan, som fällde honom vrålande till marken.

"Bravo!" ropade soldaterna. "Det var en finsk stjernsmäll, som heter duga. Håll till godo, det var väl menadt"

Fleming reste sig upp. En stor mörkröd bulnad syntes midt i pannan och gaf åt hans af raseri vanstälda ansigte ett förfärligt utseende.

"Hvem är ni och hvad heter ni ?" ropade han till Ranck, som svarade:

"Gustaf Ranck, frivillig korporal vid Björneborgs lifbataljon, men ännu ej stående under krigslagarne."

"Då skall ni med ert lif få umgälla ert uppförande och den skymf ni tillfogat en förman," skrek Fleming nästan utom sig af vrede.

"Denna skymf vill jag gifva er tillfälle att få af-två om ni har mod att korsa er värja med min," svarade Ranck högdraget. "I morgon eller när ni vill, står jag till er tjenst, och antager ni ej min utmaning så är ni en feg stackare."

Soldaterna gåfvo högljudt sitt 'bifall tillkänna.

"Jag slåss ej med en underordnad," svarade Fleming blek af ilska. "Krigsrätten skall få med er att göra och derefter profossen."

"Ni skall slåss med mig, jag ger er mitt hedersord derpå," ropade Ranck till den bortgående öfver-sittaren. "Jag skall stäfja ert öfvermod eller ock sätta lifvet till."

Han och Roth följdes åt in i tältet.

"Ett ledsamt uppträde det här," yttrade väbeln, "som kan komma att medföra åtskilligt obehag. Fleming är känd för sin utomordentliga styrka och sitt öfverdåd och har haft en mängd blodiga äfventyr. Han har alltid gått fri, ty dylika dåd inom aristokratien

beifras icke. Att ni handlade ädelt och rätt derom är ej tu tal. Ni har vunnit popularitet bland soldaterna, men jag fruktar, att ni får officerarne till edra fiender. Lika barn leka bäst tillhopa och den ena korpen hackar ej ut ögonen på den andra."

"Jag skall genast begifva mig till min chef major Fek och omtala för honom hvad som händt," yttrade Ranck. "Det blir nödvändigt, innan Fleming hinner att vanställa saken. Att han skall duellera med mig det svarar jag för. Mitt hedersord har jag gifvit härpå och det får ej brytas."

"Då måste ni ega något utomordentligt medel att tvinga honom dertill," svarade Roth, "ty kår-andan bland officerarne tillåter ej att en förman duellerar med en underhafvande. Det är nog sannt, att ni ännu ej su-bordinerar som soldat, men jag tviflar likväl på att ni lyckas."

Ranck smålog blott till svar. Så fort han ordnat sin klädsel gick han ut i staden för att uppsöka sin chef. Majoren logerade hos en köpman Holm. Han var nyss återkommen från sitt besök hos generalen när hans betjent anmälde, att Ranck anhöll om företräde.

"Låt honom komma in," yttrade majoren.

Ranck inträdde.

"Hvad är på färde," sporde Eek vänligt. "Om ni måhända redan ledsnat vid krigstjensten så är ert antagningsbevis ej ännu färdigt. Ni ser helt upprörd ut, tala fritt och otvunget."

Ranck redogjorde för det uppträde han haft med Fleming. Majoren lyssnade uppmärksamt till hans ord, under det hans ansigte mulnade och antog ett strängt allvarligt uttryck.

"Och nu, herr major, har jag sanningsenligt omtalat mitt äfventyr," slutade Ranck sin berättelse. "Vördsamt vågar jag anhålla att genom ert bistånd vinna upprättelse. Alla säga om er, att ni är en hederns och ärans man och oförvitlig officer, till hvilken man ej vädjar förgäfves."

"Det gör man ej heller, men hvad denna affär be-träffar kan jag intet vidgöra," svarade majoren. "En lycka för er var det emellertid, att ni ännu ej stod i ledet som soldat. Jag vill nästan råda er till att lemna hären, ty troligt är, att ni får olägenhet af denna affär. Jag viii härmed icke hafva sagt, att jag ogillar ert handlingssätt, Tvärtom skulle jag uppfört mig på samma sätt som ni. Jag beklagar hvad som händt, men vet ingen utväg att hjelpa er."

"Men inom hvilken annan europeisk arme som helst skulle ingen officer vägra att gifva en underhaf-vande, den han förfördelat, upprättelse," svarade Ranck med förtrytelse. "Inom franska armen bär hvarje soldat marskalksstafven i sin tornister och utom tjensten äro alla medborgare."

"Kan väl vara, men förhållandet är tyvärr annorlunda hos oss," svarade majoren. "Vore ni blott Flemings vederlike i rang, ansvarade jag för att han skulle duellera med er."

Ranck syntes eftersinna ett ögonblick. En djup rörelse visade sig under denna tysta öfverläggning i hans bleka ansigte, hvilket ej undgick majorens uppmärksamhet.

"Herr major," yttrade slutligen Ranck, "jag har ett förtroende att gifva er och som, om ni vill antaga det, betydligt skall utjemna mitt förhållande till min motståndare. Men jag kan endast lemna detta förtroende på ett enda vilkor."

"Och det är?" frågade majoren.

"Att ni på ert hedersord som officer, vid er kristliga tro som medborgare lofvar att ej för någon, eho det vara må, omtala hvad jag upptäcker för er utan behåller denna hemlighet uteslutande för er allena."

"Det lofvar jag er och ett löfte gifvet af mig är heligt," svarade Eek med handen på hjertat.

Ranck bugade sig. Derefter öppnade han den ända upp till halsen igenknäpta rocken samt visade med handen på venstra sidan af bröstet. Majoren studsade och gick tätt intill Ranck samt hviskade:

"Hvad har detta att betyda?"

Hanok framtog och lemnade majoren tvenne med flera sigill försedda papper.

"Var god och läs," sade han.

Eek tog papperen och läste. När han slutat af-målacle sig i hans ansigte den högsta förvåning. Han bugade sig för Ranck och gaf honom papperen åter.

"Kan friherre Fleming vägra att lemna mig upp* rättelse," frågade Ranck, "efter hvad ni nu fått se och läsa?"

"Nej min herre," svarade Eek i det han åter bugade sig. "Jag kan på mitt hedersord intyga, att ni i rang fullt ut är hans like och jag skall tillägga, att om han efter denna förklaring ej vill duellera med er så måste han göra det med mig. Är ni nu belåten?"

"Fullkomligt herr major och jag tackar er för all den godhet och det deltagande ni bevisat mig. Efter duellens slut, om jag ej faller, hoppas jag att af er få erhålla mitt mottagningsbevis som soldat, icke sannt?"

"Med största nöje, men herr öfv. .. ."

"Hvad, har ni redan glömt ert löfte," yttrade Ranck leende. "Hvad ni sett är som om ni ingenting sett och hvad ni läst bör redan vara glömdt och förgätet."

"Ske er vilja," svarade majoren. "Några förklaringar öfver ert handlingssätt vill jag ej begära. Må ni vara välkommen bland de våra. Nu skall jag genast besöka friherre Fleming och framföra er utmaning. Sjelf skall jag blifva den ene af edra sekundan-ter och en andre får jag nog reda på. Farväl så länge, ni skall snart blifva underrättad om utgången af min beskickning."

Efter det hjertligaste afsked skildes man åt. Yid återkomsten till tältet fann Ranck väbeln sysselsatt att plåstra om den stackars Smälls många blånader. Kalfaktorn hade blifvit illa tilltygad af jättens klinga och var i sjelfva verket mera blå än röd på kroppen.

"Hvem skall nu skaffa oss ett krus öl eller en godbit att förtära?" yttrade väbeln i sorgsen ton i dethan pekade på Smäll. "En sådan kalfaktor finnes ej inom hela hären. Vi få svälta ihjäl!"

"Smäll får trösta sig med att snart blifva hämnad," svarade Ranck. "Måhända torde den som gifvit honom denna sveda och värk ej sjelf blifva lottlös."

"Er duell blir således utaf?" frågade Roth.

"Jag hoppas det åtminstone, major Eek lofvade att rangera om saken."

"Då är ni en trollkarl eller också något mer än ni synes vara," yttrade Roth högst förvånad. "Blir den duellen utaf, då blir ni också armens populäraste man."

Något senare anlände ett bud från majoren som till Ranck medförde ett bref, hvilket denne skyndade att bryta. Brefvet innehöll blott dessa rader: Min herre!

Duellen mellan er och friherre Fleming kommer att ega rum i morgon förmiddag på arrendegården Karkku liggande strax utanför Tavastehus. Sabel blir det vapen som kommer att användas. Edra sekundan-ter blifva jag och löjtnant David Kojskinen. Tiden är utsatt till klockan 11.

Med vänskap Johan Fredrik Eek.

"David Kojskinen," mumlade Ranck. "Hvarför just välja honom. Antingen är det guds försyn eller ödet som för den gamle åter i min väg. Men han eller någon annan kan vara mig likgiltigt." Han räckte brefvet till Roth. "Läs," sade han, "och säg sedan om jag hållit mitt ord eller ej."

Roth läste och återlemnade brefvet.

"Hvad jag skall säga vet jag ej, men hvad jag tänker, det behåller jag för mig sjelf," yttrade väbeln. "Ni är en hexmästare min bäste korporal. Men derborta står slagskämpens sabel, som ni tog ifrån honom. Jag lät taga den till vara. Är det ej bäst att återställa vapnet till honom, han skall ju nyttja det i morgon?"

Ranck nickade bifall. Han anmodade majorensbudbärare att i förbigående inlemna sabeln, som på klingan hade det Flemingska vapnet ingraveradt, i dennes bostad. Återstoden af dagen tillbragte Ranck i väbelns sällskap samt med att skrifva ett par bref. Det ena var adresseradt till franska marskalken hertigen af Massena, det andra till löjtnanten David Kojskinen. Båda brefven stoppade RaDck på sig, samt anmodade Roth, att i den händelse han folie i duellen afsända brefven enligt adress, hvartill Roth gaf sitt löfte.

"Fleming är en utmärkt fäktare och ni gör rätt uti att betvifla utgången," yttrade väbeln, "icke derför, att jag tviflar på er skicklighet som fäktare, men han eger, hvad jag tror, mera uthållighet och styrka. Hans öfvermod och råhet känner, som jag redan sagt, inga gränser. Son till öfverste Klas Fleming och innehafvare af en mängd gods, är han mycket rik. En gång när han skulle åka ut hade han gifvit sin kusk någon befallning, men om kusken ej var nog mycket slaf, eller huru saken hängde ihop, alltnog, friherren tog sin pistol och nedsköt kusken ögonblickligt genom det öppnade vagnsfönstret. Efter denna bragd flydde Fleming öfver till det ryska området, men återvände inom kort och förblef oantastad. En tid har han vistats som fånge på Sveaborg. Han hade nemligen vid en vaktparad roat sig med att gifva sin kompanichef kapten Tigerstedt en örfil, så att denne föll. Krigsrätten dömde honom till utstrykning ur rullorna, tre års fästning och landsförvisning. Konungen stadfästade domen, men kriget som utbröt försatte honom åter på fri fot. Nu har han ånyo anländt till armen och der gjort ett föga hedrande inträde genom att piska upp min stackars Smäll. Jag unnar honom allt godt, och väl vore, om ni gåfve honom en minnesbeta."

"Jag skall göra mitt bästa," svarade Ranck i det han gick till hvila. "Vår beslutade rekognoscering i morgon får anstå till en annan dag. Fienden håller sig nog beskedligt stilla. Kölden är oerhörd och vägarne nästan ofarbara. Jag känner mig lika frusen som om jag låge på bara marken. Vi få väl lof attliksom Karl XII elda i vårt tält med glödgade kanonkulor."

När Ranck följande morgon uppsteg fann han Roth sysselsatt att duka fram en god frukost, hvars delikata ångor genast försatte honom i det bästa humör. Väbelns små bruna ögon tindrade af fröjd och hans godmodiga ansigte utvisade hur lycklig han kände sig. Han strök sig med handen om den skinande hakan och plirade emellanåt på sin kamrat, om ej denne skulle säga något.

"Ett underverk," utropade Ranck, när han såg väbeln ur en stor korg framtaga och sätta på bordet en karott med de läckraste biffstekar. "Ett underverk," upprepade han, "är Smäll redan så återstäld att han kunnat vara ute och marodera på morgonqvisten ?"

Roth gjorde en betecknande axelryckning.

"Nej, den stackarn liknar en af de här biffste-karne och kan hvarken röra hand eller fot," svarade väbeln, "så han har ingen del i det här kalaset. Frukosten är hitsänd från major Eek jemte en vänlig helsning till korporalen. Han kände till hvad en du-ellant behöfde. Se här en flaska vin och ett krus öl. Kom och ät, kamrat, innan gudsgåfvorna frysa till isbitar."

"Hvilken vänlig uppmärksamhet," yttrade Ranck. "Major Eek är en kärnkarl, hvars välvilja jag ej nog kan lofprisa."

"Det finnes flera hans likar inom finska armen, men också motstycken till honom," svarade Roth. "Tidsandan är ännu sådan, att menniskovärdet föga uppskattas. Att behandla en soldat, en underhafvande med godhet, anses af

många officerare för ett fel. Men nog härom. Jag dricker er välgångsskål och en skål för en lycklig utgång af er affär. Våra hästar äro väl fodrade och jag gör er sällskap till Karkku. Måhända kan jag vara er till hjelp om det skulle komma att behöfvas."

Ranck tackade och klingade med den hederlige

väbeln, för hvilken han fattat en uppriktig vänskap. Roths så hedrande bana under kriget hade ännu ej börjat. Äfven han skulle hölja sitt namn med ära och vinna en plats i den finska härens och dess hjeltars historia.

Frukosten var slutad och med en klok matmoders omtänksamhet gömde Roth qvarlefvorna till ett annat mål. Tillförseln af proviant till lägret var ytterst knapp och transportmedlen i ett högst ofullständigt tillstånd.

Tiden för duellen var inne och klockan 10 lemnade Ranck och väbeln Tavastehus för att begifva sig till Karkku. De ridande passerade grupper af soldater, som vänligt helsade. Dessa arma satar voro illa klädda och deras munderingar på många ställen trasiga. En stor mängd af deras kamrater hade under nattjenstgöring fått fötter och händer förfrusna och lågo nu på hospitalet. Klercker gjorde allt för att lindra nöden men hjelpkällorna voro för ringa. Det var nödvändigt att leverera batalj om ej modet skulle svika.

När Ranck och väbeln anlände till arrendegården voro ännu ej de öfriga synliga. Först efter en halftimmes väntan syntes en trupp ryttare på landsvägen närma sig gården. Det var Fleming samt hans och Rancks sekundanter jemte en läkare. Friherren bar en svart bindel omkring pannan. Major Eek presenterade sekundanterna för Ranck samt utbytte ett hjertligt handslag med honom. Fleming låtsade ej observera sin motståndare. Gårdsplanen, på hvilken striden skulle ega rum, var stor och rymlig och platsen befriad från snö. Den gamle Kojskinen såg ofta på Ranck och denne, som vid deras förra möten undvikit hans blickar, blickade nu stadigt tillbaka på honom. De hade vexlat några få ord med hvarandra, vanliga artighetsbetygelser, som ej hade något vidare att betyda.

Sekundanterna mätte de båda vapnen. Rancks sabel befanns vara ungefär två tum längre än hansmotståndares en omständighet, som Fleming ej sade sig gilla.

Kojskinen räckte fram sin sabel i det han yttrade :

"Var god och mät den här klingan. Blir den godkänd, så erbjuder jag den åt herr Eanck. Ärofulla minnen äro fästade vid detta vapen. Det har varit med i elfva hufvuddrabbningar och gjort god tjenst. Dess klinga är god och eggen biter af ett hårstrå."

Ranck bugade sig och tackade. Kojskinens sabel befanns vara i öfverensstämmelse med Flemings. När Ranck mottog veteranens vapen syntes hans hand darra, en omständighet, som ej undgick Kojskinens uppmärksamhet, och som ej behagade honom.

"Känner han fruktan så är han förlorad," mumlade veteranen för sig sjelf. "Hans motståndare eger utomordentlig styrka och han skall utmatta honom. Ett orubbligt lugn och ett säkert öga erfordras om man skall vinna seger."

De båda motståndarne stodo färdiga midt emot hvarandra med sänkta vapen.

"Innan jag börjar striden," yttrade Fleming, "önskar jag att major Eek inför dessa herrar högt och på sitt hedersord förklarar, att denne herre i rang är mig lika och att jag ej begår någon missaktlig handling då jag slåss med honom."

"Han är er till alla delar fullt jemnbördig och ansvarar jag härför på krigsmanna tro och heder," svarade majoren med hög röst.

"Då börja vi striden," yttrade Fleming.

Sekundanterna gåfvo ett tecken och likt tvenne blixtstrålar slogo sablarne mot hvarandra. Ranck, som märkte, att hans motståndare ville genom tyngden af sina snabbt vexlande hugg utmatta honom, parerade blott till en början, men så småningom bytte han om taktik och det blef nu Flemings tur att med uppbjudande af hela sin snabbhet parera de hugg, som Ranck lät hagla öfver honom. Det var en vacker och intressant strid, som uppväckte åskådarnes beundran.

Huggen föllo så täta, att vapnen tycktes flyga rundt i händerna på de stridande. Ranck tvang sin motståndare att oupphörligt draga sig tillbaka. Plötsligt utropade han:

"Tag er i akt, ty nu hugger jag af er venstra örat och sårar er i axeln!"

Ranck gjorde en hastig sidorörelse åt höger, föll derefter ut och gaf sin fiende det utlofvade hugget så blixsnabbt, att denne ej medhann någon parad utan föll till marken med afhugget öra och ett djupt hugg i axeln, från hvilken blodet häftigt forsade.

Kojskinen kunde ej dölja sin rörelse utan utropade:

"Det var ett mästerhugg, jag trodde att blott jag och en person till kände detta utfall i sabelfäktning, men jag märker att jag misstagit mig."

Man skyndade att föra den sårade in i arrendegården, hvarest läkaren biträdd af Roth egnade honom sina omsorger. Såret var ej dödligt men medförde mycken blodförlust. Fleming lät helsa sin motståndare, att han vid ett annat tillfälle önskade förnya striden, en önskan som Ranck förklarade sig villig att när som helst uppfylla.

När Ranck till Kojskinen återlemnade sabeln, bugade han sig och yttrade:

"Jag tackar er herr officer för lånet af denna förträffliga klinga, hvars goda egenskaper troligtvis ej litet bidragit att förskaffa mig segern."

Kojskinen svarade artigt, att Rancks skicklighet i fäktkonsten gifvit vapnet dess egentliga värde och att han nödvändigt ville lära känna namnet på den person, som varit Rancks lärare i fäktkonsten.

"Daglig öfning gifver färdighet," svarade denne leende, "och jag har sedan min ungdom gemensamt med några vänner dagligen öfvat mig i vapnens bruk." Derefter gick han fram till major Eek och tackade honom för det biträde han så godhetsfullt lemnat.

"Jag gratulerar er till utgången af affären," svarade majoren. "Ni har aflagt ett vackert prof för ertinträde i lifbataljonen. Nu får den öfverdådige Flemingen för lång tid hvila på sina lagrar. Det var ädelt handladt af er att skona hans lif, ty ni kunde likaväl gifvit honom hugget i hufvudet som på något annat ställe."

Men denna dags äfventyr voro ännu ej afslutade. Med undantag af läkaren, som skulle qvarstanna hos den blesserade, hade de öfriga, som närvarit vid duellen, just satt sig upp på sina hästar, då trumhvirflar jemte ett starkt skjutande förmärktes ifrån staden, på samma gång man äfven lade märke till att trupper voro i rörelse.

"Jag vågar mitt lif på att det är fienden, som angriper vårt läger och söker intränga i staden," utropade majoren. "Fort i väg, mina herrar."

Han gaf hästen sporrarne och alla ilade hän i riktning mot staden, från hvilken skjutandet alltjemt fortfor.

Vid ankomsten till Tavastehus funno de hela lägret i rörelse. Istället för att som man väntade få se fienden anrycka från stora landsvägen, hade denne på vintervägar kommit fram strax söder om staden. Major Reuterskiöld, som om morgonen helt tidigt med en afdelning Åboläningar varit ute på rekognoscering, hade i mörkret på isen sett sig helt plötsligt kringsvärmad af kossacker, som uppmanade honom att gifva sig. Svaret blef: "halt! gif akt att chargera!" hvarefter han med bajonetten dref fienden på flykten. Ryska kavalleriet försökte att intränga i staden men blef tillbakavisadt af baron Stackelberg och drog sig undan. Hela affären inskränkte sig till en obetydlig skärmytsling, men som dock var ett: gif akt! för befälet att egna mera uppmärksamhet på fiendens rörelser än som hitintills varit fallet.

Lik en löpeld spred sig i lägret nyheten om den duell, som egt rum, och Ranck prisades på det högsta. Man uttömde sig i flerfaldiga gissningar hvad denne frivillige soldat egentligen var för en person, ty att en simpel karelare utan anseende och börd kun-

nat få strida mot en friherrlig officer ansåg man omöjligt. Den gamle Kojskinen var ej minst förvånad. Han grubblade och ansträngde sin hjerna med att lösa denna gåta och att skingra det mystiska dunkel, som omgaf

Rancks person, men allt förgäfves. Han vände sig i detta ämne till major Eek, som han trodde bestämdt veta någonting men erhöll till svar:

"Fråga mig ej ty jag har inga upplysningar att gifva. Det enda jag känner till är, att Fleming ej begått något etikettsfel då han antog utmaningen att duellera med Ranck. Detta är allt hvad jag har att säga."

"Hm! besynnerligt det här," mumlade Kojskinen för sig sjelf. "Ansigtet i fönstret på Pulkis, hans sätt att sköta sin sabel, växt och gestalt synas mig stämma öfverens, men ej det öfriga. Jag är en barnslig tok, som beherskas af en fix ide, den jag har svårt att drifva ifrån mig."

Kap. IV.

Karl XII uppstår ifrån de döda. Han som bar kronan.

Största delen af den vestra armen hade så småningom samlat sig kring Tavastehus, den plats, der Klercker ville afvakta fienden och leverera honom batalj. Hela hären brann af mod och stridslust. Man skulle ej längre retirera, fienden skulle ej längre håna och begabba den finske soldaten, som vände honom ryggen. Alla lidanden voro förgätna, ty nu var tiden inne att handla och kämpa med kraft för fosterjorden.

Så hoppades man och jublade, men hoppet skulle inom kort försvinna och jublet förbytas i sorg och förbannelser.Den 1 Mars 1808 skulle för Finland blifva en olyckans och förnedringens dag, ty då anlände till lägret Vilhelm Mauritz Klingspor för att i egenskap af öfverbefälhafvare aflösa den fosterlandsälskande och modige Klercker, denne erfarne och duglige krigare, som visat sig vara fullt vuxen det höga uppdrag man anförtrott honom.

Inom kort erhöllo sakerna en annan vändning. Det blef ej längre fråga om någon batalj. "Retirera, retirera!" var den nye öfverbefälhafvårens valspråk. I krigsrådet försökte Klercker på allt sätt ådagalägga att en strid borde försökas, och satte sitt sjuttioåriga hufvud i pant på ätt saken skulle lyckas. Men Klingspor lånade ej sitt öra till några skäl, utan lät hela armen den 6 Mars tåga mot norden. Soldaterna gräto af harm och många af dem sönderslogo sina vapen. Med sorg i hjertat tvungos de finska krigarne att utan svärdsslag lemna den förnämsta delen af sitt land åt fiendernas välde. När skulle reträtten sluta, hvar ämnade väl Klingspor stanna?

Major Eek befann sig på ett besök hos general Klercker. Den gamle krigaren såg nedslagen och bedröfvad ut. Hären befann sig på väg till Österbotten, hack i häl förföljd af fienden.

"Jag har en tjenst att begära af er, herr major," yttrade generalen. "Min afsigt är att till konungen insända en relation om hvad jag åtgjort allt sedan öfverbefälet anförtroddes åt min ledning. Åtskilliga depescher komma äfven att åtfölja och jag behöfver härtill en ytterst pålitlig budbärare. I korporal lianck, har ni just en sådan karl, som hvarken fruktar hetta eller köld, vatten eller eld och honom ville jag låna af er för att blifva min kurir."

"Med mycket nöje, herr general," svarade majoren. "Utledsen att längre retirera och ej få komma i delo med fienden skall säkert lianck med största nöje åtaga sig detta uppdrag. Jag hyser mycket deltagande för hans person. Det är en man, som förtjenar att framhållas."

"Redan från första stunden jag såg honom gjorde lian ett godt intryck," yttrade generalen, "och hans affär med Fleming har ej minskat detsamma. Sänd honom till mig, så får jag tala med honom."

Ranck instälde sig och åtog sig med glädje det uppdrag generalen lemnade honom. Från Nådendal skulle han begifva sig öfver till Åland och derifrån öfver isen till Sverige. Generalen försedde honom med en god reskassa och på tredje dagen efter sitt samtal med generalen var Ranck redan på vägen ridande sin goda häst och med depescherna väl insydda och förvarade i fodret på sin lifrock. Vid afskedet ifrån Roth sade han:

"Farväl kamrat, och tack för godt bolag tillhopa. När jag återvänder från min beskickning får jag väl söka efter er vid Uleåborg eller Kemi. Klercker kunde ej göra mig större tjenst än sända mig bort på en liten luftning. Jag har så länge vändt ansigtet mot norr, att det kan behöfva en omsvängning."

"Rätt taladt," svarade väbeln i det han trofast tryckte sin kamrats hand. "Äfven jag har starka funderingar på att

göra ombyte. Jag skall försöka att handla på egen hand, ty det här duger platt inte längre."

Vår berättelse för oss till Sveriges hufvudstad, till drottningen, som speglar sitt fagra anlete i Mälarens djupblå vatten.

Låtom oss göra ett besök inom den svenska konungaborgen för att om möjligt få erfara något af hvad monarken sysselsatte sig med under dessa för hans land så kritiska tider. Kriget rasade i Finland, fransmän och danskar hotade att infalla i Skåne, hvilka åtgärder vidtog väl monarken för att afvärja faran, för att sända hjelp åt de tappra finnarne? Han sände dem en fullkomligt oduglig öfverbefälhafvare, den olyckligaste gåfva han kunde gifva. Sjelf innestängde han sig på Stockholms slott, sysselsättande sig med studiet af Jung Stillings och andra svärmares mystiska lärorsamt allt jemt lefvande i hoppet att genom en uppenbarelse från andeverlden erhålla iden till en krigsplan, som skulle gifva honom medel i händerna att fördrifva och besegra sina fiender.

Der sitter monarken vid sitt skrifbord och lutar sitt bleka ansigte öfver ett papper, på hvilket han ritat en hop kabbalistiska tecken. Med tomhetens stirrande blick fäster han sina ögon på dessa hieroglyfer, som för honom innebära så mycken mystisk visdom. Arme, förvillade dåre, icke är du den man, som är värdig att bära kronan. Bland grubblande mystiker är din plats, eller också i en klostercell, der du ostörd af verldens buller fritt och i lugn kan få sysselsätta dig med lösningen af dina olösliga problem.

Vi lemna den svärmiske mannen och gå vidare genom slottets gångar och korridorer. Vi höra muntert skratt och glada röster från ett af slottsrummen. Skratt, skämt och glädje i ett af de dystraste hof i Europa, hvarest leendet var bannlyst, glädjen en sällan inbjuden gäst, är någonting så ovanligt, att vi af nyfikenhet öppna dörren för att se till, hvilka de djerfva äro, som våga störa monarken i hans dystra drömmerier.

Ah, hvilken syn möter oss ej! Vi hafva inkommit i den unga drottningens, den sköna Fredrika Dorotea Vilhelminas af Baden enskilda rum. En skönare, lifligare och älskvärdare drottning har aldrig suttit på Sveriges tron. Hon gifver lif åt alla, utom åt konungen, hvilken förblir stel och kall mot henne, liksom mot andra. En besynnerlig motsats fins mellan det höga parets sätt att vara; den ena glädtig, artig, förekommande mot alla, med de mest intagande ögon; den audre högdragen och stel med en intetsägande blick.

Den unga drottningen är ännu ett yrt glädtigt barn, och detta kan hennes gemål ej fördraga. Kort före vårt inträde i hennes rum har hon låtit släpa sig på stolar af sina hotfröknar, lika unga och lifliga som hon. Nu har denna lek upphört och drottningen

fått en ny ide. Hon yttrar till sin kammarherre, den glade och älskvärde baron X.

"Mon cher baron, hvad skola vi roa oss med?"

"Ers majestät bar väl läst om kolossen på Rhodos?" spörjer X. bugande.

"Naturligtvis, men hvad kan väl ett af forntidens sju underverk hafva med vårt nöje att göra?"

"Ganska mycket ers majestät, ty jag föreslår, att jag skall föreställa kolossen på Rhodos och att ers majestät jemte hoffröknarne skola vara skepp, som segla derunder."

"Ah charmant! Det skall blifva förtjusande roligt," utropar drottningen, som finner förslaget originelt. "Men hur skall det tillgå att få er, herr baron, till koloss? Vi skola ju segla mellan edra ben, ty så gjorde ju skeppen, när de passerade under den verkliga kolossen ?"

"Jo, det blir mycket lätt," svarar den glade hofmännen. "Se här ha vi två piedestaler. Dem flyttar jag fram här midt på golfvet, stiger upp på dem, sättande en af mina fötter på hvar sin piedestal, lyfter hufvudet uppåt, utsträcker min högra hand, i hvilken jag låtsar mig hålla det brinnande fyrfatet och kolossen är färdig!"

"Förtjusande," utropar drottningen skrattande. Nå, herr koloss, är ni färdig?"

"På ögonblicket, ers majestät."

Sagdt och gjordt! Inom några minuter har baron X. framflyttat piedestalerna uppstigit på desamma ocb intagit en

sådan attityd, som historien förmäler att Rhodosska kolossen innehade.

"Se så ers majestät, var nu nådig och börja seglingen, ty nu är allt redo," yttrar baronen.

Den unga drottningen fann uppträdet i högsta grad pikant och roande. Under skratt och skämt seglade hon och hoffröknarne likt frarndansande elfvor mellan kolossens ben.*) Än var det ett drakskepp, som kom

*) Hela detta uppträde är fullkomligt historiskt. Se anteckningar af Björnstjerna m. fl.framilande, än ett romerskt roddfartyg eller en farkost från Faros eller Alexandria. Man hade mycket roligt, men just som man var som bäst i farten, så öppnades häftigt dörren och till allas fasa och förskräckelse visade sig konungen med skälfvande läppar och af vrede högröda kinder. Hvad han såg var i hans ögon ett gräsligt brott mot etiketten, mot majestätets helgd och han ropade öfverljudt, att man genast skulle upphöra med nöjet.

Detta behöfde han ej upprepa två gånger. Kolossen kastade sig hufvudstupa ned på golfvet och packade sig på dörren det fortaste han kunde, glad att på detta sätt kunna undgå den vredgade monarken, hvilken deremot vände sig till drottningen.

"Hvad vill detta säga, madame?" skrek Gustaf Adolf till sin gemål, som stod inför honom darrande och försagd. "Hvad vill detta säga, frågar jag er? Har man då så illa uppfostrat er vid det badiska hofvet, att ni rent af förgäter de pligter, hvilka åtfölja en drottnings krona? Majestätets helgd är alltför dyrbar, att på detta sätt lemnas till pris för ett opassande skämt. Hvem har varit upphofvet dertill? Förmodligen hoffröken Frisendorff, hvilken jag vet är böjd för dylika upptåg?"

"Det är ingen annan än jag sjelf, som påfann att upplifva minnet af kolossen på Rhodos," svarade drottningen leende. "Ack ers majestät, jag är ännu så ung och till följe deraf fallen för ett och annat barnsligt upptåg."

"Som aldrig mera får förnyas, kom ihåg det madame!" svarade konungen med bister uppsyn, i det han lemnade rummet och slog dörren hårdt igen efter sig.

I den älskliga sköna furstinnans ögon syntes tårar. Konungens kallsinnighet samt hårdhet gjorde henne bedröfvad. Hon dolde sin sorg, men inom sig erfor hon bittert det öde, som blifvit henne beskärdt.

Konungen återvände till sina rum. Hos honom, som bar kronan, utvecklade sig för hvarje dag en allt-

mera tilltagande envishet och det sjelfförtroende, som icke tål någons råd. Han hörde ingen och ville ej omgifvas af andre, än blinda verktyg för hans oinskränkta vilja. Djerfva lycksökare omgåfvo hans tron och bland de namn, hvilka närmast knyta sig till Gustaf IV Adolfs, träffa vi Gustaf Vilhelm af Tibells samt Henrik Georg af Mellins.

Företrädesvis åt dessa båda gunstlingar var det, som konungen anförtrodde sitt och rikets öde, svaga lycksökare, hvilka satte sitt eget intresse i första rummet och fosterlandets i det andra. Hatet till Napoleon, Alexanders otacksamhet och Jung Stillings andliga svärmerier hade troligen i förening förvridit hans förut klena förstånd. Den krönte dåren hade blifvit en despot och ingen fans, som vågade motsäga äfven hans mest galna tilltag. Brist på personligt mod tillät honom ej, att i spetsen för landets samlade styrka uppträda i södra Finland och derigenom kraftigt understödja den kämpande finska skaran. Hans fåfänga deremot tillstadde ingen annan, till exempel den tappre bepröfvade Stedingk att öfvertaga ledningen af ett så storartadt företag. Någonting måste dock göras. Då påfunnos de osammanhängande, till ingenting tjenande landstigningarne af några hundra man i sender. Deras utgång var gifven. Öfvermannade måste de svenske soldaterne skyndsamt återvända till sina fartyg, men blod, mycket blod, utgöts dervid. Återstoden af den svenska hären sysselsattes under tiden med krigiska promenader mellan Malmö och Torneå. Landtvärnet fylde sjukhusen. Finanserna, i grund förstörda, (kriget slukade 1 1/2 million silfver i månaden), hotade med oundviklig statsbankrutt. Det arma landets nöd öfvergick all beskrifning. Endast konungen, förtröstande på sin rättvisa sak och uppenbarelsebokens englar, såg saken annorlunda och kunde ej förmås att taga ett steg från den en gång beträdda banan. Man beklagade honom, men ännu mera fosterlandet; armen, nationens sista värn, skulle snart se ögonblicket nalkas, då valet måste göras emellan konungenoch landet. En svår stund, men valet kunde ej blifva tvifvelaktigt. Han, som bar kronan, måste

förlora den.

Återkommen till sina rum slog sig konungen ned i en fåtölj och började åter att drömma. Länge fick han emellertid ej vara allena. En kammarherre inträdde nemligen och anmälde en kurirs ankomst från — Finland.

Konungen antog en martialisk uppsyn och befalde, att kuriren genast skulle införas till honom.

"Säkert ett budskap från Klercker, Adlercreutz eller Sandels om någon seger, som mina tappra finnar vunnit öfver fienden. Håll ännu ut en tid mina raska gossar, och er konung skall snart stå i spetsen för er och drifva moskoviten ur landet," mumlade konungen, i det han sjelfkärt strök sina mustascher.

I detta ögonblick inträdde kuriren i rummet. Det var vår gamle bekante Ranck. Gustaf Adolf fäste sin stela, slöa blick på budbäraren. En obeskrifligt svår och lifsfarlig färd öfver det isbelagda hafvet hade illa medfarit Rancks uniform. Den var sliten och rocken hängde på många ställen i trasor.

Konungens blick mulnade alltmera, han gick fram till krigaren.

"Huru vågar ni visa er inför mig i denna eländiga uniform?" röt han vredgad till Ranck. "Er rock är full af fläckar och det felas till och med flera knappar i densamma."

En blossande rodnad betäckte för ett ögonblick kurirens förut så bleka ansigte.

"Under skärmytslingar med fienden, under ett vinterfälttågs alla mödor och besvärligheter, på det frusna Ålandshaf bland upptornade isvallar har det väl kunnat hända att knapparne slitits ur min rock och att uniformen blifvit skamfilad," svarade Ranck med värdighet, "men denna bagatell torde ers majestät ursäkta. Väl vore om alla soldater inom finska hären voro så väl klädda som jag. Ack, ers majestät, de kämpa, klädda i trasor och med tom mage, men ändock förlora de icke modet. Gif oss en annan öfver-general än gamle Klingspor och vi skola drifva ryssen hufvudstupa ur Finland."

Konungen stampade ursinnigt med foten i golfvet.

"Hvad? Ni vågar uttala er om öfverheten på detta sätt/7 röt han till Ranck. "Vet ni ej, att det är högmålsbrott, ni begår? Edra utståndna mödor gör, att jag for denna gång, märk väl för denna enda gång, låtsar som om jag ingenting hört. Förstår ni mig, eller huru?"

"Ja, ers majestät, jag förstår att ett sanningens ord ej får uttalas; men jag har depescher att lemna ers majestät," svarade officeren, i det han räckte konun-nungen ett förségladt konvolut.

Konungen dröjde att bryta sigillet, han höll konvolutet i sin hand och yttrade till budbäraren:

"Generalen, grefve Klingspor är en tapper, bepröfvad man, som har mitt förtroende, han är lika god krigare som en Adlercreutz eller Sandels."

Det ljungade blixt på blixt ur den finske krigarens ögon. De sprutade eld och lågor. Sandels, hela härens afgud jemföras med den fege, oduglige Klingspor, detta var för mycket att kunna stillatigande fördragas.

"Ers majestät!" utropade Ranck, "Adlercreutz och Sandels äro de tappraste bland de tappra inom hela finska hären; — och Klingspor, under hans kommando retirera vi, då vi borde gå framåt! Vi bringas till förtviflan om vi nödgas fortfara att vända fienden ryggen."

Konungen syntes ej hafva aktgifvit på Rarlcks sista yttrande. Han hade brutit sigillet till det konvolut han mottagit och genomögnade depescherna. Klerc-kers oförbehållsamma språk och de sanningar han uttalade med afseende på ställningar och förhållanden i Finland kom konungens blick att mulna. Despoten tyckte ej om något klander och han kastade med en axelryckning depescherna på bordet.

"Så fort det blir öppet vatten skall undsättning anlända; intill dess får man reda sig så godt man kan," yttrade han. "Sjelf skall jag ställa mig i spet-sen för mina trogna vapenbröder, vi skola segra och min rättvisa sak ej komma på skam."

"Gör det, ers majestät, och jag vågar försäkra er i hela härens namn, att vi ej skola svika," vågade Ranck yttra

med en djup bugning.

"Så länge Sveaborg håller sig, är ingenting förloradt," svarade konungen, som tycktes finna ett nöje uti att samtala med en person, hvilken kom direkt från krigsskådeplatsen. "Sveaborg är ointagligt och en af de starkaste fästningar i verlden. Dess kommendant är tapper och pålitlig. Mina fiender äro många, men jag skall krossa dem allesammans. Dröj ännu några ögonblick, min herre!"

Konungens skyndade in i ett närgränsande rum. Efter en stunds förlopp visade han sig åter. Ranck studsade af förvåning.

Konungen visade sig ikládd den välbekanta Karolinska krigarskruden. Denna drägt som det "nordiska lejonet," hjelten från Bender burit i slaget vid Narva, hade den krönte dåren låtit hemta till sig från kungl, klädkammarens gömslen. I ett gehäng at gult sämskadt läder hängde kung Karls svärd, och på händerna hade han dragit Karls stora kyllerhandskar. Stel och styf gick han med martialisk hållning ett par hvarf rundt omkring rummet, derefter stannade han framför Ranck.

"Helsa mina vapenbröder, de tappre finnarne, att jag från och med i dag anlagt min hugstore frändes kung Karl XII:tes drägt, den samma, som han bar i slaget vid Narva, der han, med blott 8,000 man slog 80,000 ryssar, och att jag snart ämnar följa hans exempel," yttrade konungen med barsk uppsyn. "Ärkeengeln sjelf har lofvat mig sin hjelp. Det stora vilddjuret — Napoleon — skall krossas, tillintetgöras, och min trolöse svåger, Rysslands Alexander, skall vid mina fötter tigga om fred. Min far skrämde kejsarinnan Katarina att nedpacka alla sina dyrbarheter för att flyende lemna sin hufvudstad, jag skall göra ännumera, jag skall hålla mitt högtidliga intåg i St Petersburg så visst som att tre gånger tre är — tre."

I konungens bleka ansigte lästes ett fånigt uttryck af beslöjadt vansinne. Han vinkade med handen åt Ranck att aflägsna sig. Sedan han blifvit allena fortfor den olycklige monarken att under ett doft mumlande vandra omkring i rummet, emellanåt slående med handen på det hjeltesvärd han bar vid sin sida.

"Från honom, från konungen finnes ingen hjelp att förvänta," tänkte Ranck när han lemnade slottet. "Hans hjerna är förvirrad och hans förstånd omtöcknadt. Hvem skall väl rädda Finland?"

Några dagar derefter lemnade Rank den svenska hufvudstaden för att åter begifva sig till krigsskådeplatsen.

Kap. V. Fröken på Brahelinna.

Ej långt ifrån Åbo låg som vi redan omnämnt Brahelinna gård, hvilken egdes af förre majoren Johan Anders Jägerhorn af Sporila ättegren, den af oss kände deltagaren i Anjalaförbundet. Renegaten Jägerhorn blef någorlunda väl upptagen i Ryssland dithän flyktat. Man ansåg sig der möjligtvis kunna draga någon fördel af hans bekantskap med de finska förhållandena och använda honom vid de intriger och stämplingar som man allt fortfarande från Petersburg bedref mot Finlands sjelfständighet. Jägerhorn lånade ett villigt öra härtill. Intagen af hat till den svenska regeringen önskade han blott att kunna göra denna all möjlig skada och förtret om han än på samma gång beredde sitt eget fosterlands undergång.

Sin familj hade han, med undantag af sin äldsta dotter, den af oss kända fröken Karin Jägerhorn, lå-

tit hemta till sig till Ryssland. Vi hafva förut angifvit Karin Jägerhorns skaplynne och hufvuddragen i hennes karaktär. Fadern lät henne med flit qvarstanna i Finland för att i henne ega en fullt pålitlig och intresserad agent, från hvilken han icke allenast kunde erhålla värdefulla underrättelser om ställningar och och förhållanden i landet utan äfven meddela sina egna åsigter och planer. Hon skulle i sjelfva verket blifva en spion åt fadern, ett föga hedrande uppdrag, men som det oaktadt smickrade hennes fåfänga och gaf en rik sysselsättning åt hennes för intriger fallna lynne. Hennes djupa förställningskonst och smickrande vältalighet gjorde, att hon snart fann villiga medhjelpare, som antingen af egennytta och hämdbegär eller ock bedragna af hennes skenbara fosterlandskärlek inrapporterade allt hvad som var af vigt för henne att lära känna, hvilket hon derefter meddelade åt fadern.

Hufvudbygnaden vid Brahelinna utgjordes af ett tvenne våningar högt stenhus, källarvåningen deruti ej inberäknad, en för den tidens förhållanden ansenlig bygnad, alldenstund boningshusen, äfven vid de större

egendomarne på den finska landsbygden voro små och oansenliga samt vanligtvis uppförda af timmer. Den Jägerhornska slägten var, om ej rik, likväl i goda ekonomiska omständigheter samt befryndad med flera högt stående finska familjer bland andra med slägten Cronstedt, af hvars medlemmar vice-miralen Olof Cronstedt var öfverkonfmendant på "nordens Gibraltar," den vigtiga fästningen Sveaborg. Brahelinna var kändt för sin vackra belägenhet. Gården, liggande vid stranden af en vidsträckt insjö samt omgifven af täcka skogspartier och ett i öfrigt omvexlande landskap, kunde med skäl sägas vara en angenäm vistelseort såväl för den familj, som der uppslagit sina bopålar, som för en besökande främling.

När vi första gången, ehuru blott i största korthet, gjorde Karin Jägerhorns bekantskap, var hon en tjusande mö i ungdomens poetiska fägring, en knopp, som ej ännu utvecklat sig till blomma. Århade sedan dess kommit och gått, knoppen hade blifvit en ros och en praktfull sådan. Den förut smärta gestaken hade blifvit fyllig utan att derför vanställas af någon stötande fetma. Trettiosex år är en farlig tidsålder för qvinnan. Öfvergångsperioden från det täcka, ungdomsfriska och tilltalande behaget i hennes yttre är då inne. Eröfringens tid, då hon satte hjertan i brand är då vanligtvis förbi. Med en saknadens suck en smärtans tår i ögat träder hon öfver sitt lifs betydelsefulla "Rubicon" för att ställa sig i matronornas led.

Men fröken Jägerhorn hade lyckan att tillhöra dessa få gynnade af sitt kön, hvilka tidens allt förstörande tand, endast lätt vidrör utan att lemna några synbara spår efter sig. I hennes ansigte syntes ej en enda förrädisk skrynkla. Hyn var lika skär och fin, munnen med dess hvita tänder lika intagande som i ungdomens vår, och blicken från hennes ögon lika liflig och elektriserande som fordom, och hennes gång var lätt och behaglig. Det lätt rödaktiga håret, rikt och glänsande, krusade sig på ömse sidor om hennes hvita välformade panna och gaf åt hennes hy en mera skär och fin renhet. Med ett ord, fröken på Brahe-Unna, var en skön, älskvärd och ytterst behaglig qvinna, hvars ålder man ej skulle vågat uppskatta till mera än högst 26 å 28 år och ändock trott sig hafva sagt för mycket.

De förhoppningar hon hyst att genom ett rikt och lysande parti bereda sig en framstående plats inom samhällslifvet hade ej gått i fullbordan. Beundrare hade hon egt i mängd men ingen af dem syntes henne kunna uppfylla hennes fordringar, och de som möjligtvis hade dessa egenskaper syntes ej benägna för någon allvarligare böjelse. Den finske ädlingen, för att ej säga, hela den finska nationen, är rättrådig, trofast och hatar allt svek och låga handlingar. Jägerhorns och hans kamraters förräderi hade framkallat en allmän ovilja mot dem inom hela landet. Man föraktade dem i grund och botten och hvarje hederlig man, äf-ven inom sjelfva Ryssland, ville ej hafva något med förrädarne att göra än mindre knyta en slägtförbindelse, som endast skulle kasta en skugga af vanära öfver den, hvilken dårad af en qvinnas skönhet läte sig fångas i hennes nät.

Dessa omständigheter voro ej någon hemlighet för henne, men upptäckten, huru sårande den än var för hennes fåfänga, nedslog likväl ej hennes mod. Politiska förhållanden kunde lätt inträffa hvilka kunde medföra en omkastning i de rådande tänkesätten. Finlands förening med Ryssland var ännu en på dagordningen stående fråga, komme denna förening till stånd, då skulle lyckans och nådenes sol uppgå för de finska renegaterna. Rikedom och makt skulle falla på deras lott och deras anseende blifva stort och betydelsefullt. Att denna förändring en dag skulle inträffa derom var fröken Karin fullt förvissad, en tro, som delades af hennes far och hans gelikar.

Kriget utbröt och med detta den efterlängtade tidpunkt då förrädarne hoppades att få se sina så länge närda önskningar gå i fullbordan. Fröken på Brahelinna ställde sig genast i en närmare beröring med anförarne för de ryska armeafdelningarne, till hvilka hon inberättade allt af vigt, som hon lyckades uppsnappa. Med general Buxhöwden underhöll hon en ständig korrespondens. Till henne sändes, för att derefter kringspridas, de lögnaktiga proklamationer, som innehöllo de mest osannfärdiga uppgifter rörande den ryska armens öfverlägsenhet m. m. I dessa proklamationer uppmanades hvarje finsk undersåte att svärja trohetsed åt kejsar Alexander, i hvilket fall den milde czaren på allt sätt ville gynna och lyckliggöra sitt nya folk. Genom frökens agenter och förtrogna spredos dessa uppmaningar i tusentals exemplar bland landsbygdens befolkning. Officerarne och soldaterna inom den finska hären funno dem i sina tält. Det var ett gift som verkade på mången,

men som flertalet kastade ifrån sig med förakt och afsky.

Dessa stämplingar och intriger voro i fullkomligöfverensstämmelse med fröken Karins Jynne och karaktär, som redan från ungdomen blifvit van vid dylika äfventyrliga handlingar. Det var en sysselsättning, hvilken tog hela hennes list och förlägenhet i anspråk. Det var ett spel, hvilket ej var utan sina stora faror, men hvars lockande retelser hon ej kunde motstå. I sina egna ögon var hon en vigtig personlighet, en politisk storhet hvars tjenster man ej kunde undvara, och som nog i sinom tid skulle erhålla en motsvarande belöning. Sedan Buxhöwden besatt Tavastehus och med den ryska hären närmade sig Åbo, blef förbindelsen mellan Brahelinna och det ryska högqvarteret ännu lifligare, och den intriganta damen motsåg med liflig längtan den dag då hon personligen skulle få sammanträffa med sina ryska vänner och mottaga grefve Buxhöwden som sin ärade gäst.

Vi inträda i den höga och stora salen på Brahelinna, i hvars spis en präktig brasa brinner, alltför välbehöflig då kölden under natten uppgått till 38 grader. På ena långväggen hänger ett porträtt i kroppstorlek af riksdrotset Per Brahe, gemenligen kallad "gref Per", Finlands oförgätlige välgörare, från hvilken namnet Brahelinna härledde sig, enär gården varit en af de många, som han egde i Finland.

I ett angränsande rum finna vi husets herskarinna sysselsatt vid sitt skrifbord. På morgonen har hon mottagit ett bref från general Buxhöwden. Dess innehåll måste hafva varit af högsta vigt, ty för tredje gången är hon sysselsatt med att genomläsa det. Brefvet, skrifvet på franska språket, är af följande innehåll:

Välborna Fröken!

Tack för de senast lemnade underrättelserna, som voro särdeles välkomna. Nu gäller våra åtgöranden Helsingfors och Sveaborg. Är den sistnämnda platsen väl och lyckligt i våra händer så är Finlands eröfring gifven. Att uppnå detta vigtiga resultat måste vi alla sträfva. Jag har mig bekant att Sveaborgs öfverkommendant ej är omöjlig att bearbeta. Major Gri-penberg, kommendanten på Svartholms fästning, är en af de våra. Således goda utsigter. Så fort Helsingfors fallit i våra händer, skall belägringen af Sveaborg taga sin början. Åt grefve Kamensky, en ung och förslagen general, har jag uppdragit detta ärofulla företag. General van Suchtelen, en utmärkt skicklig diplomat, kommer att som underhandlare stå vid hans sida. Med samverkan af tvenne sådane män förmår man mycket.

Med ett pålitligt bud skall jag om några dagar sända er en mängd bulletiner, dagblad och tidskrifter, hvilka ni torde insmugla i fästningen för att uppväcka oro och tvifvel hos dess kommendant. Dessa skrifter äro enkom tryckta för ändamålet och innehålla nyheter och uppgifter, som skola verka nedslående på sinnesstämningen inom garnisonen. Äfven en mängd diktade bref från öfvergifna familjer, hvilka omtala allt som kan gagna vår sak skola äfven följa. För er torde det ej blifva svårt att få dessa Urias bref inom fästningen. I krig är allt tillåtet och ändamålet helgar medlen. Af er far, från hvilken jag har varma helsningar till er, har jag fått den vigtiga upplysningen, att hans bror öfverste Fredrik Adolf Jägerhorn, med sitt regemente tillhör Sveaborgs garnison. Han lär vara en af de missnöjde och således lätt bearbetad. Om ni nu till exempel skulle aflägga ett besök hos er farbror och då medföra de skrifter jag omnämnt? Ni kan lofva honom allt, guld och äreställen, löften som heligt skola hållas. Låt mig med det snaraste få del af edra underhandlingar. Till kejsaren har jag skrifvit och inberättat om ert nit och de värdefulla tjenster ni gjort vår sak.

Jag öfverlemnar som sagdt allt åt er klokhet och förslagenhet. Intill dess vi personligen få nöjet att råkas trycker jag på afstånd er hand och tecknar med sann vänskap, er tillgifne

Buxhöwden.

Den intriganta damen satt för en stund fördjupad i allvarsamma funderingar."Det blir alldeles nödvändigt för mig att begifva mig till Sveaborg och der sammanträffa med min farbror," yttrade hon halfhögt för sig sjelf. "Att bringa Sveaborg i ryssarnes händer vore detsamma som att gifva dem nyckeln till hela Finland. Min farbrors tänkesätt känner jag väl till. Han skall ej rygga tillbaka, då han på samma gång kan blifva i tillfälle att hämnas sin slägts kränkta heder och vinna egna fördelar. Så fort skrifvelserna komma i mina händer skall jag afresa till Sveaborg."

Ett leende spelade kring hennes mun. Var det väl tillfredsställelse öfver den väntade framgången af sina mörka planer, som framkallade detta uttryck af glädje i hennes ansigte, eller hvad? Ännu en stund satt hon qvar vid skrifbordet, hvarefter hon steg upp och gick in i salen. Bjellror hördes klinga från gården, och när hon gick fram till fönstret observerade hon en släda, som körde in på gårdsplanen. Strax derpå inträdde en tjenare och anmälde, att en resande begärde hennes gästfrihet, så mycket mera som denne hade ett enskildt ärende att framföra till fröken.

"Han är välkommen," svarade husets herskarinna. "Säg till att man uppdukar här i salen en god frukost och att man iordningställer ett rum åt den främmande."

Ungefär en qvarts timme senare inträdde i salen en civilt klädd herre, som af fröken helsades med ett förbindligt: välkommen, samt med en anmodan att deltaga i hennes frukost.

"Jag tackar för den gästfrihet ni så välvilligt bevisar mig, en främling," yttrade den resande i det han bugade sig för fröken, "och detta utan att jag ännu nämnt mitt namn. Att jag är er landsman finner ni lätt af mitt uttal."

"Och då har ni också reda på att den finska gästfriheten blifvit ett ordspråk," svarade fröken med ett intagande småleende. "Det vore en stor brist på välvilja, om man först uttröttade en resande, som färdats i en sådan köld som nu råder, med frågor, innan maninbjöde honom att taga plats vid en värmande brasa och räckte honom en bägare öl."

"Så god ni är," svarade främlingen i det han stadigt och länge lät sin blick hvila på den sköna damens ansigte. "Mitt namn är Gustaf Ranck. Jag kommer från Stockholm för att begifva mig till min gård i Nord-Karelen. Under flera år har jag i egenskap af naturforskare rest mycket i öster- och vesterlandet. En okuflig längtan att få återse mitt fädernesland dref mig hemåt. Det var en föga passande årstid jag dertill valde, ty för den som blifvit van vid södrens milda klimat är en köld, sådan som den som här råder, i sanning pröfvande."

"Deruti har ni fullkomligt rätt," svarade Karin, på hvilken Ranck syntes hafva gjort ett godt intryck. "En färd öfver det isbelagda hafvet lär ej vara någon lek. Men hvarför dröjde ni ej qvar i Stockholm och afvaktade en lämpligare årstid?"

"Hemlängtan och min pligt att tjena fosterlandet bestämde mitt beslut," svarade Ranck, som jemte fröken tagit plats vid frukostbordet. "I mina kämpande landsmäns led var ju min plats, icke sannt?"

Det dröjde en stund innan fröken besvarade denna fråga.

"Ni kan hafva både rätt och orätt häruti," yttrade hon långsamt och med tonvigt. "Frågan blir den huruvida ni verkligen gör fosterlandet en tjenst genom att offra ert blod för detsamma. Måhända skadar ni det mera än gagnar det."

Ranck såg på henne med häpen förvåning.

"Jag kan omöjligt förstå hvad ni yttrat," svarade han. "Var god och förklara er tydligare."

"Min öfvertygelse är, att Finland förgäfves kämpar i denna olika strid," svarade hon, "och att dess motstånd tjenar till intet. De ryska armeerna äro oss till alla delar öfverlägsna och förfoga öfver outtömliga medel. Motståndet skall endast öka vårt elände, mycket blod skall flyta, landet blifva ruineradt och utarmadtoch Finland ändock blifva en rysk provins. Detta är min tro, som af ingenting kan rubbas."

"Men lyckligtvis står ni ensam med denna tro," svarade Ranck, "ty alla män och qvinnor i Finland hoppas annorlunda. Vi både kunna och skola försvara oss till det yttersta. Så fort hafvet blir isfritt komma våra svenska bröder oss till hjelp. Rysslands öfverlägsenhet är mera skenbar än verklig. Med lögnens och listens vapen kämpar det lika mycket som med svärdet. Men Gud är rättvis och han öfvergifver ej ett folk, som vill hjelpa sig sjelft."

Fröken smålog.

"Gud blandar sig ej i politiken och staters jemte folkslags öden bestämmas af nationernas egen kraft och

öfverlägsenhet," yttrade hon. "Den starkare skall alltså herska öfver den svagare. Det är en naturlag som ingen kan jäfva."

"Och likväl bär historien mångfaldiga vitnesbörd om att ett litet, men tappert och enigt folk icke allenast förmått motstå utan äfven besegra sin mångfaldigt starkare fiende," svarade Ranck. "Grekerna besegrade perserna, Amerika gjorde sig oberoende af det mäktiga England. Men vi skola med er tillåtelse för tillfället lemna detta ämne. Mitt besök hos er afser mera än att blott njuta af er gästfrihet, jag har nemligen en helsning att framföra till er min fröken."

"Till mig, från hvem om jag får fråga?"

"Från en säkert för längesedan förgäten ungdomsbekant," svarade Ranck med tonvigt. "Han hoppades ej sjelf att af er vara ihågkommen. Många år hade förflutit sedan ni voro tillsammans och minnet är ej evigt."

"Sannerligen gör ni mig icke rigtigt nyfiken," yttrade hans åhörarinna synbarligen intresserad. "En ungdomsbekant säger ni. Ja, dylika egde jag många, men derför ingen, som närmare tog mitt deltagande i anspråk. Hvad var hans namn?"

Rancks ansigte hade blifvit allvarligt och dystert.Det var tydligt att en kufvad rörelse försiggick inom honom, den han med all kraft bekämpade.

"Er nyfikenhet skall snart blifva tillfredsstäld," svarade han. "Jag har redan berättat för er att jag är naturforskare och att jag företagit mångåriga resor i främmande land. Min längtan att på stället få studera Egyptens minnesmärken och lära känna det forna kulturlandet hade jag genom inträffande omständigheter ej fått uppfyld. Slutligen lyckades det mig att vinna anställning som privatsekreterare hos general Kleber, hvilken medföljde Bonapartes ryktbara expedition till Egypten, och ombord på franska flottan lemnade jag Toulon. Lyckligt anlände vi till Alexandria och som general Kleber blott hade föga sysselsättning att gifva mig fick jag tillfälle att i rikaste mått utöfva mitt forskningskall. Inom kort var jag allmänt känd af soldaterna, hvilka buro till mig än en mumie än något annat föremål, som de funnit bland de talrika tempelruinerna. Jag återgäldade deras välvilja genom att biträda krigarne vid de sårades amputering och vård, alldenstund jag äfven förstod mig litet smått på denna konst.

Vid El'Tarif hade vi haft en skarp träffning mot mameluckerna. Vi räknade en betydlig mängd folk i döda och sårade och våra lasarett voro öfverfylda. Läkarne och kirurgerna voro öfverhopade med arbete och mitt biträde togs äfven i anspråk. Bland de svårt sårade befann sig en landsman till mig, hvars bekantskap jag haft tillfälle att göra vid åtskilliga tillfällen. Som simpel soldat hade han vunnit anställning i franska armen. Hans tapperhet och kunskaper ådrogo honom hans förmäns uppmärksamhet. Grad efter grad blef han hastigt befordrad och i slaget vid El'Tarif var han öfverste och regementschef samt prydd med flera dekorationer."

Ranck tystnade för några ögonblick.

"Ni upphör att berätta just som er historia börjar att blifva intressant," yttrade fröken. "Är det må-hända från den der öfversten ni har en helsning till mig att framföra?"

"Rätt gissadt, min fröken," svarade Ranck. "Öfverste Karl August Kojskinens sår var dödligt. Allt hvad läkarekonsten förmådde erbjuda användes för att rädda hans lif men förgäfves. Kort innan han utandades sin sista suck lät han kalla mig till sig. Jag satte mig ned vid hans säng och han fattade min hand samt yttrade:

'När ni en gång, som jag hoppas, välbehållen återvänder till Finland, så uppsök mina föräldrar och säg dem, att jag dog på ärans fält med återvunnen själsfrid och aktning för mig sjelf. Äfvenledes ber jag er framföra samma helsning till fröken Karin Jägerhorn, med tillägg, att min sista tanke egnas åt minnet af henne, hvars bild jag aldrig förgätit och som troget följt mig alltifrån den stund jag skildes ifrån henne.'

Jag gaf honom mitt löfte. Några ögonblick derefter var han död. Med militärisk ståt begrofs öfverste Kojskinen på El'Tarifs kyrkogård, saknad af förmän och kamrater. Det löfte jag gaf honom har jag nu infriat."

Ranck såg stadigt på fröken för att utforska om ej någon rörelse af deltagande skulle visa sig i hennes ansigte, men ej ett spår deraf var synligt och det var med ett iskallt lugn som hon svarade:

"I min ungdom kände jag och var mycket tillsammans med en ung löjtnant Kojskinen, hvilken var an-stäld hos min far i egenskap af adjutant. Jag minnes honom som en rätt älskvärd menniska, men han egde en mycket svag karaktär och saknade omdömesförmåga. Bet fägnar mig att höra, att han lyckades skapa sig en framtid. Att han så lifligt fästat sig vid mig var mer än besynnerligt, ty några sympatier för honom egde jag ej. Tack emellertid för underrättelsen."

Ranck betraktade henne med en skarp nästan hotfull blick. Hans ansigte var askgrått och han behöfde hela sin viljekraft för att kufva sin sinnesrörelse.

"Han berättade för mig sin lefnadshistoria ochbland annat den orsak, som tvang honom att lemna fäderneslandet," yttrade Eanck med tonvigt. "Han förebrådde ingen sitt fall, men nog kunde jag förstå, att han ej på egen hand och af egen drift blifvit en förrädare. Hvad säger ni sjelf härom, min fröken?"

"Detsamma jag svarat förut, nemligen att denne Kojskinen var en för mig fullkomligt likgiltig person," yttrade hon högdraget och i en skarp, missnöjd ton. "Att han sysselsatte sig med politiska affärer var hans ensak och ingen annans. Han blef hvarken tvungen eller öfvertalad att deltaga i Anjalaförbundets sträfvanden. Han var vid den ålder då mannen sjelf bestämmer öfver sina gerningar. Förmodligen hoppades han att genom revolutionen, om den lyckats, vinna några egna fördelar."

"Han trodde sig vinna en passande samhällsställning och med denna er kärlek, så sade han mig," svarade Ranck, "men derutinnan begick han nog ett misstag."

"Ett fullkomligt, ty under inga vilkor och förhållanden hade jag blifvit hans maka," svarade fröken med stolthet. "Det var en älskvärd personlighet men en mycket enfaldig karl, som saknade alla de egenskaper, hvilka jag värderar. Men nog härom. Må den döde hvila i frid och väl för honom att han fick sluta. Sjelf ser ni sjuk och lidande ut. Fattas er något?"

"En kontusion, som jag erhöll i högra axeln vid passagen öfver Ålands haf, i det jag kom att stupa ned för en hög isvall, som bildat sig öfver ett undervattensgrund, förorsakar mig någon smärta," svarade Ranck i det han steg upp från bordet. "Om svullnaden i axeln ej lägger sig hoppas jag få blifva er gäst för ännu ett par dagar. Jag skall dock göra mitt bästa för att blifva frisk och ej taga er gästfrihet i alltför stort anspråk."

"En person med er bildning och samhällsställning är alltid en välkommen gäst i mitt hem och jag anhåller, att ni gör mig den äran att qvarstanna här till dess ni blifvit fullkomligt återstäld," yttrade frökennied ett förbindligt leende. "Ojan Pavo, en af mina tjenare är något hemmastadd i läkarekonsten och önskar ni hans biträde skall han infinna sig hos er."

Ranck tackade och lemnade fröken allena. Kommen upp på sitt rum gick han för en stund häftigt fram och tillbaka på golfvet. Hans ögon blixtrade af vrede under det att hans ansigte öfvergöts af en blossande rodnad.

"Och för denna qvinnas skull var det som Karl August Kojskinen i sin blindhet uppoffrade heder, ära fosterland och föräldrar," mumlade han med knutna händer. "Den olycklige, hvar hade han väl gjort af sitt förstånd. Hon kallade honom för en enfaldig karl utan omdömesförmåga. Jag tror dock, att han var motsatsen om än hans passion för den sköna fröken bedårade honom. Må denna qvinna taga sig till vara, ty det kan väl hända att Gustaf Ranck blir Karl August Kojskinens hämnare."

Ojan Pavo inträdde i rummet. Den kontusion Ranck erhållit var i sjelfva verket af allvarsammare beskaffenhet än han omtalat. Axeln var betydligt uppsvullnad och Pavo försäkrade, att minst åtta dagars lämplig vård skulle erfordras innan Ranck kunde påräkna att utan olägenhet fortsätta sin resa.

"Utaf min mor som var från Karelen och mycket hemmastadd i konsten att bota yttre åkommor har jag lärt mig att fuska litet i läkareyrket," yttrade Pavo. "Till en början skola vi nyttja kylande omslag och derefter en salva, som endast jag kan tillaga. Ja ja, vi skola snart göra er frisk blott med litet tålamod."

"Är ni född i Karelen?" frågade Ranck.

"Ja, i Nurmis by på sjelfva gränsen mellan öfre och nedre Karelen," svarade Pavo, hvars kloka ansigtsuttryck och rättframma väsen behagade Ranck. "I två år har jag varit anstäld här i tjenst hos fröken på Brahelinna, men vill ej stanna här längre. Mina bröder stå under vapen och strida för vårt land och jag längtar till dem."

"Men har ej er fröken sagt er, att landet ej kanförsvara sig, och att Finland måste blifva en rysk provins ?" frågade Ranck leende. "Mig har hon åtminstone sökt öfvertyga härom?"

Pavo gick tätt intill Ranck och hviskade:

"Fröken är en förräderska och drifver ett hemligt spel med fienden. Förklädda ryssar äro här alltsom oftast och med dem har hon långa sammankomster. När jag sade henne, att jag ville begifva mig ut i kriget skrattade hon och förklarade mig vara en dåre, samt tillade, att om jag önskade dö, så fanns det godt om rep på gården. Men härifrån skall jag och det innan någon vet ordet af."

"Du handlar fullkomligt rätt, min kära Pavo och om du vill åtfölja mig till hären så erbjuder jag dig att få blifva mig följaktig," svarade Ranck. "Äfven jag misstänker din matmoder och jag har beslutit att om möjligt utforska hennes planer. Detta allt blir oss emellan, ty skulle hon misstänka något kan hon lätt öfverlemna oss i fiendens händer. Derför försigtighet och vaksamhet. Upptäcker du något misstänkt så låt mig veta derom."

Pavo blef utom sig af glädje öfver det anbud Ranck gjort honom och lofvade att vara nitisk och påpasslig. Ranck stannade den återstående delen af dagen på sitt rum. Följande morgon berättade Pavo, att fröken hade rest bort och ej hemväntades förr än om ett par dagar. Han förmodade, att hon rest till Åbo, der hon hade flera vänner. Han visade Ranck ett papper, som frökens kammarjungfru funnit liggande på golfvet i hennes rum. Det var en rysk proklamation innehållande de gröfsta osanningar om den svenska regeringens åtgöranden, dess oförmåga att komma finnarne till hjelp, samt skrytsamma uppgifter rörande de ryska vapnens öfverlägsenhet m. m., samt till slut en uppmaning till alla Finlands invånare att aflägga tro- och huldhetsed till czaren.

"Detta papper bestyrker ännu mera mina misstankar att fröken på Brahelinna drifver förrädiska stämplingar i samråd med våra fiender," yttrade Ranck tillOjan Pavo. "Vår pligt bjuder oss att söka till att motverka och upptäcka dessa intriger. Men huru och på hvad sätt. Vore det ej ett brott att kränka gästfriheten, skulle jag bra gerna vilja anställa en ransak-ning i hennes rum för att erhålla bevis på hennes förräderi, bland de papper hon säkert har der förvarade. Men grannlagenheten och hedern förbjuda mig att taga ett sådant steg. Vi måste vänta, måhända yppar sig snart något gynsamt tillfälle, som kan tillåta mig att upptäcka något af vigt.

Först på tredje dagen efter det fröken lemnat gården anlände hon åter till Brahelinna. Eanck skyndade att göra henne sin uppvaktning och mottogs af henne med samma förekommande vänlighet, som hon visat vid deras första sammanträffande. Hon yttrade sin belåtenhet då hon erfor, att hennes gäst numera var så godt som återstäld från den kontusion, af hvilken han lidit, samt berättade derefter, att hon varit i Åbo på ett besök hos några slägtingar.

"Och hvad för nyheter inhämtade ni der med afseende på kriget?" frågade Ranck.

"Idel dåliga underrättelser och af den mest nedslående beskaffenhet," svarade fröken. "Den finska hären under Klingspor retirerar oupphörligt i hack och häl förföljd af Bagration. General Schepeleff marscherar med 2000 man mot Åbo och en stark afdelning ryska trupper nalkas Helsingfors för att sedan denna stad fallit i deras händer börja belägringen af Sveaborg. Ni finner häraf, att våra landsmäns ställning nära nog är förtviflad. Sjelf vågar jag ej qvarstanna på Brahelinna sedan fienden intagit Åbo. Jag ämnar ofördröjvadt begifva mig till min farbror öfverste Jägerhorn, som jemte sitt regemente tillhör Sveaborgs garnison och der söka ett skydd, som en stackars qvinna väl kan behöfva i dessa oroliga tider."

Ranck lyssnade uppmärksamt till hennes ord, och han beslöt att genom visadt eftergifvande och genom att låtsa sig sätta tro till hennes uppgifter vinna vidare upplysningar, genom hvilka han kunde få reda på hen-nes egna planer. Men Ranck misstog sig härutinnan. Karin Jägerhorn var en alltför klok och listig qvinna, att genom en

lättvindig meddelsamhet blottställa sig sjelf för misstankar. Ranck förde samtalet oupphörligt in på de politiska förhållandena och sökte att genom snärjande frågor förmå henne att blifva mera öppenhjertig och meddelsam, men hans värdinna antingen anade hans syftemål eller ock blott iakttog nödig försigtighet, alltnog Ranck fick ingenting veta, som kunde leda honom på några spår, och han lemnade henne lika okunnig om hennes planer som förut.

"Det är en ytterst listig och förslagen qvinna, som det ej är lätt att komma underfund med," tänkte Ranck när han ensam på sitt rum i minnet återförde det samtal han haft med sin värdinna. "Men ju mera jag eftersinnar desto tydligare blir det för mig att under hennes tilltänkta resa till Sveaborg ligger någon plan förborgad. En inre aning säger mig, att jag härutinnan gissat rätt och äfven jag måste begifva mig till Sveaborg för att dold under någon lämplig förklädnad kunna spionera på hennes åtgöranden. Måhända kan min närvaro inom Sveaborg vara till större nytta än vid hären, der man endast vänder ryggen till fienden. Hvad som är säkert är, att jag ej släpper min intriganta värdinna ur sigte."

Dagen derpå väcktes Ranck tidigt på morgonen af ett ovanligt buller på gården. Han hörde hästar gnägga och slamret af vapen nådde hans öron. Han skyndade till fönstret och fann gården uppfyld af kos-sacker. Af Ojan Pavo, som strax derefter infann sig hos honom, fick han veta, att grefve Orlov Denisov, eskorterad af en afdelning rytteri anländt till gården, att grefven blifvit på det mest förekommande sätt mottagen af fröken och att de nu hade ett enskildt samtal med hvarandra.

"Detta är ett tillräckligt vitnesbörd med afseende på hennes stämplingar med fienden," yttrade Ranck. "Redan i morgon reser jag härifrån.""Och qvarlemnar mig, som ni lofvat få medfölja er," frågade Pavo med bedröfvad min.

"Nej min gosse, du har mitt löfte och detta är nog. Men redan i afton eller ock tidigt i morgon måste du lemna gården, hvilket ej får ske i mitt sällskap. Du inväntar mig på vägen för att derefter göra mig sällskap. Vi begifva oss först till Helsingfors och derifrån till Sveaborg. Jag har mina särskilda skäl och orsaker att företaga denna resa. Gör min koffert iordning och sedan dig sjelf färdig till uppbrott. Ingen tid är att förlora."

Den ryssvänliga fröken hade låtit transportera tvenne stora kärl med öl och bränvin ut på gården till undfägnad åt kossackerna, medan hon åt grefve Penisov lät servera en ypperlig frukost. Grefven medförde och öfverlemnade till fröken de proklamationer och skrifter, hvilka hon borde insmuggla bland Sveaborgs garnison. De hade ett långt och vigtigt samtal med hvarandra och först vid middagstiden lemnade grefven och hans eskort Brahelinna.

När Eanck senare på eftermiddagen infann sig hos fröken för att säga henne farväl och tacka för visad gästfrihet yttrade hans värdinna:

"Ni finner af fiendens besök här på gården sanningen af de nyheter jag i går meddelade er. Fiendens rytteri nalkas redan Helsingfors. Åbo har gifvit sig och Klingspor med sin här har retirerat ända till Gamla Karleby. Allt är som sagdt förloradt och Finlands öde besegladt."

"Och likväl hoppas jag att förhållandena snart skola taga en för oss lyckligare vändning," svarade Ranck med ett ironiskt småleende. "Jag tror att ni, min fröken, snart skall komma att få erfara sanningen af mina ord. Sveaborg är, som vi veta, nyckeln till Finland, denna fästning är ointaglig och således äfven det land, hvilket den är afsedd att skydda och försvara."

Han bugade sig kallt och lemnade fröken allena.

"Du dåre," mumlade hon. "Guldets makt kännerdu ej till och lika litet hvad list och slughet förmå uträtta. En qvinnas hand blir den, som kommer att öppna Sveaborgs portar för fienden. Hundratusen rubler äro de mäktiga bundsförvandter jag medför, hvilka jag erhållit af grefve Denisov denna morgon. Hvarje rubel representerar en soldat, och med hundratusen dylika förmår man uträtta stora ting här i verlden."

Hon log af skadefröjd och hämdbegär. Denna förrädiska qvinna var en demon, hvars nattsvarta själ endast rufvade öfver mörka planer.

En halftimme senare lemnade Ranck Brahelinna. Ojan Pavo hade, som aftaladt var, i förväg begifvit sig ifrån gården. Från ett af salens fönster såg Karin Ranck afresa. Hon smålog i det hon mumlade:

"Lycklig resa min herr naturforskare, och lycka till att inom kort blifva rysk kanonföda i den händelse du begifver dig till hären."

Kap. VI. Hedersdagen vid Siikajoki.

Vintern breder ännu ut sin likduk öfver Auras land. Lärkans sång ljuder ej i dalarne och öfver fälten. Marken är frusen och snödrifvorna ligga i skogar och på vägar. Utan föda, med inga eller dåliga skoplagg, med för hvarje steg mer och mer sårade, blodiga fötter, med utmattade kroppar, retirerar hären allt högre upp mot norden, utan att dess lidanden framkalla ett enda ljud af knot eller missnöje. Man ropar blott att få stanna och vända bröstet istället för ryggen åt fienden, man vill ej retirera utan slåss.

I stället för grefve Löwenhjelm som vid Pyhäjoki råkat i rysk fångenskap hade den tappre Adlercreutz blifvit förordnad till armens generaladjutant. Öfverste Georg von Döbeln blef chef för andra brigaden, till

hvilken räknades Björneborgs regemente. Den hjeltemodige Adlercreutz och hans tappra kamrater Döbeln, Gripenberg, Cronstedt, von Essen och alla öfriga delade i högsta måtto soldaternas åtrå att få strida, men alla föreställningar härom hos Klingspor besvarades med ett ständigt upprepadt: vi måste retirera, och så fortsattes detta återtåg mot norden till skam och nesa för alla de olyckliga deltagarne deruti.

Efter att vid Pyhäjoki hafva skärmytslat med fienden, hade man rastat en dag och derefter fortsattes återtåget mot Siikajoki. Högqvarteret hade förflyttat sig i förväg till Pietola by. Underrättelsen om att fienden tillämnade ett anfall ingick från flera håll. Generaladjutanten Adlercreutz satte sig oförtöfvadt i verksamhet och undersökte förhållandena i allmänhet. Han vidtog nödiga anstalter till säkerhet för den ena och försvar för den andra afdelningen af hären, samt öfversåg och ordnade det hela. Ryska trupperna kommenderades af Tutschkov och under honom af öfver-sterna Tutschaninoff, Karpankoff och Kulneff. Adlercreutz befalde en sqvadron dragoner att undersöka och försvara sjösidan, på hvilken Kulneff opererade, en afdelning 6-pundiga kanoner att stanna vid Siikajoki gästgifvaregård, samt andra afdelningen under Döbeln, att bevaka byn och utbreda en kedja till höger och venster om densamma.

Från hela hären ljuder ett enstämmigt hurrarop. Ögonen blixtra på soldaterna af fröjd, i deras af kölden darrande lemmar strömmar ett friskt värmande blod. Alla stundens lidanden äro glömda. Man får strida och för första gången i en ordnad batalj bjuda fienden spetsen. All den smälek man dragit öfver dem skall vid Siikajoki blifva borttagen. De omfamna hvarandra och fälla tårar af glädje. Dessa trasiga, uthungrade finska krigare äro sublima att skåda, de erbjuda en syn af så mycket hjeltemod och glödande fosterlandskärlek, att den ej med nog lefvande ord kan beskrifvas.

Fiendens artilleri öppnar striden. De finska ka-nonerna blifva ej svaret skyldiga. Ryssarne gynnade af terrängen anfalla med kraft. Deras jägare, skyddade af skog och stenar smyga sig fram mot Döbelns afdelning och nedskjuta en del af artilleriets stycke-karlar samt hota att i förstärkta skaror öfverflygla Döbelns tappra bussar. Striden rasar med den vildaste förbittring. Den fiendtliga stycke-, granat- och jägareelden besvaras med köld och säkra skott. Löjtnant Hesselius och hans tappra kamrater servera sina förträffliga sex-pundiga kanoner af Helwigs modell med yttersta snabbhet och precision, och bidraga derigenom att jägarkedjan åter kan formeras.

En lucka uppstår på nytt i kedjan. Denna lucka måste fyllas, om ej fienden skall bryta igenom. Von Döbeln, som nyss lemnat sina nyländingar, hvilka han lärt sig älska och värdera och nu ser sig omgifven af de för honom ännu okända björneborgarne utropar: "om jag nu hade en bataljon af mina nyländingar här!"

En ung officer löjtnant Lars Stengrund af Björneborgarne hör Döbelns sårande ord och utropar:

"Herr öfversten kan skicka dit ett kompani björneborgare, så vinnes samma ändamål."

Döbeln fixerar den unge mannen; ett skarpt öga möter hans.

"Marsch, herre!" befaller han.

Genast kastar sig den unge officern med sitt folk i de djupa snödrifvorna och arbetar sig fram till det hotade stället. Döbelns öga följer honom.

"Det är bra," mumlar han. Från denna stund daterar sig Döbelns bekantskap med björneborgarne, en bekantskap, som skulle blifva så ärofull för dem båda.

Adlercreutz, som observerade den andra afdelningens trångmål, gifver den befallning att draga sig tillbaka på norra sidan af Siikajoki elf, der första och tredje afdelningen stå uppstälda i slagordning. Emellertid hade fiendens rytteri trängt sig fram till mynningen af Siikajoki elf. Tre sqvadroner befaldes möta och hindra det att hugga in på Döbelns öfver samma

å återtågande afdelning. Nylands dragoner störta i sporrstreck framåt. Der synes den gamle Kojskinen med sabeln blixtrande i sin hand. Veteranen sitter till häst lätt och vig som en yngling. Kulneff med sitt rytteri stormar dem till mötes. Ryssarnes öfverlägsna antal tvingar dragonerna att draga sig tillbaka. Döbelns afdelning sväfvar i fara men under betäckning af tvenne fältstycken och Nylands jägare lyckas det för honom att uppnå vägen som för till Pietola by dit trossen redan afgått.

Striden fortgår oafbrutet Ryssarne hafva, genom sitt kavalleri kommit i besittning af prestgård en, kyrkbyn och hela södra elfstranden, fortsättande sitt anfall med samma raskhet. Högqvarteret, som ett ögonblick är i fara att blifva taget af djerft framryckande ryska jägare och husarer, hvilka generalstabsvakten lyckats kasta tillbaka, är redan i säkerhet, tillika med det i Siikajoki upplagda förrådet, då Adlercreutz, för att vinna bättre och rymligare lägerställen än här är att tillgå, beslutar draga sig längre tillbaka. Han har emellertid visat fienden, att han ej kunde tvingas dertill.

Tredje afdelningen under den tappre Gripenberg får befallning att börja återtåget. Derigenom försvagas finnarnes venstra flygel. Fienden märker det och skickar genast en stark skara, understödd af jägare att öfverflygla på denna sida. Det lyckas, och den venstra flygeln måste för en stund uthärda en förfärlig korseld. Rekryterna vackla men veteranerna uppehålla deras mod och de fatta nytt stånd. Snön der man kämpar är röd af blod. Ett vilsekommet barn har sprungit fram på landsvägen midt imellan de stridande. En qvinna varsnar dess fara och ilar fram samt lyckas rädda den lilla varelsen. Hvilket hjeltemod! Hvilken sann och kristlig kärlek!

Adlercreutz, uppmärksam och öfverallt tillstädes, inser att ryssarne genom denna öfverflygning försvagat sin midt, der finnarnes väl riktade sex-pundiga kanoner nödgat fiendens styckeeld att tystna, fattar det i dessa omständigheter lika djerfva, som afgörande beslu-tet att genombryta hans center. Major von Hertzen med Nylands jägarkompani och löjtnant Kihlström vid Rautalampi kompani af Tavastehus regemente befalles att hastigt rycka öfver ån och med häftighet anfalla samt om möjligt taga kyrkobyn. Likaledes gifves befallning om att upphöra med stycke- och handgevärselden, för att ej förvilla eller hindra de stormande: endast på venstra flygeln fortsättes mot de kringrän-nande fienderna en jemn skottvexling.

Den tappre von Hertzen ilar åstad. Med sina nyländingår rycker han öfver ån och ut på isen. Än retirerar fienden än finnarne till sin strand. Den glade hurtige von Hertzen, som ser en stark afdelning af fiender rycka mot sig kommenderar till sitt folk:

"Gevär på axeln, gif akt att skratta!"

Soldaterna stanna och mottaga ryssarne med ett ljudligt skallande gapskratt.

Fienden häpnar. Den tror sig hafva begått ett stort af dem sjelfve icke bemärkt misstag. De retirera skyndsamt upp på stranden igen. Nu kommenderar von Hertzen:

"Fäll bajonett, framåt!"

Nyländingarne rycka upp på södra stranden, borrande fötterna i den hårda snöskaren, och fördrifva ryssarne. Under hurrarop drifver man fienden framför sig och intager hans ställning. Kapten Björnstjerna med tvenne

kompanier af Aboläns regemente skyndar till undsättning och nu flyr fienden hals öfver hufvud. Man gör en mängd fångar. Adlercreutz jublar af fröjd. Siikajoki skall blifva finska härens första, ärofulla seger, som skall betrygga dess krigsära och göra ett slut på det skändliga återtåget.

Men ännu är ej segern vunnen.

Von Essen i spetsen för sin bataljon af Tavastehus' jägare ilar i stormmarsch framåt. Den tappre Ramsay och Heideman mod en annan del af Tavastehus jägare följa efter honom. De storma kyrkbyn och drifva fienden derifrån. Högar af lik och sårade betäcka platsen. Siikajoki är i finnarnes händer, öfver600 fångar blifva gjorda. Ingenting kan uppehålla de finska krigarne. Skogen emellan prestgården och kyrkbyn längs stranden, der ryssarne ånyo fattat stånd och hvarifrån de fortfara att underhålla en liflig eld, rensas och intages af Kamsay. Den tappre löjtnant Kihlström har fallit död till marken, illa sårade ligga den modige major Reutersköld och kapten af Forselles. Den gamle löjtnant Kojskinen blöder ur flere sår. Striden kräfver oupphörligt nya offer.

Adlercreutz sänder ett ilbud efter sin vapenbroder von Döbeln, som med harmen i hjertat drager sig fortfarande bort på vägen till Pietola. Kulneff, den tappre kossack-öfversten, ilar blixtsnabbt mot Döbeln. Kossackerna anfalla under rasande, vilda skri. De finska dragonerna, som hastat till undsättning, kastas tillbaka. Andra brigadens ställning blir betänklig, då några väl riktade kanonskott från Pietola sidan jemte framryckande Nylands jägare tvinga fienden att vända, och Döbeln ilar tillbaka mot Siikajoki.

Här är allt jubel och seger. Prestgården, inom hvilken fienden förskansat sig, har blifvit intagen. Ännu en gång samlas ryssarne, men Ulfsparre anrycker med sitt artilleri. Ramsay angriper fienden i fronten, Björnstjerna med Tavastlänningarne i ryggen. Hurrah! Björneborgsmarschens välkända toner ljuda, och se der kommer Döbeln, striden är afgjord och finnarnes första seger är vunnen.

I Pietola by, hvarest högqvarteret under striden varit förlagdt, befinner sig lyckligt utom skotthåll för de fiendtliga kulorna Vilhelm Mauritz Klingspor, general-en-chef för finska hären. Kanondundret från Siikajoki har kommit den ädle grefven att darra. Det läckra middagsbordet står orördt, tapper i konsten att kunna strida med knif och gaffel ryser han för att fatta ett svärd eller höra hvinandet af en kula. Det är en kruka till karl. Han har mer "mage än hjerta". När man slåss är han "för fan i våld" ute på resa. Man har gjort en lyckad karrikatyr öfver honom, som cirkulerar man och man emellan i lägret. Fältherrensynes nemligen afbildad sittande i en kursläda resande norrut med lössläppta tyglar och ropande åt den körande adjutanten:

"Min vän, hör ni skotten?"

Adjutanten svarar:

"Åh nej, ers excellens, dem ha vi aldrig hört."

Det är en timme efter striden vid Siikajoki. Lugnad med afseende på sin egen säkerhet sitter fältmarskalken med servietten stucken under hakan och smörjer sig med middagsbordets läckra rätter. Han har nyss klagat öfver, att det smör man serverat honom ej är fullkomligt tjärnfärskt. Man kan häpna häröfver. Det är en general, som sannerligen delar ondt och godt med sina arma soldater. Ett par adjutanter göra honom sällskap och ett belåtet leende hvilar öfver hofmannen-generalens ansigte. Vinet är godt, höns-frikassen ypperlig, det hvita, mjuka hvetebrödet smakligt, och de saftiga frukter, som trona på bordet till dessert, en angenäm syn bland vinterns snö och drifvor.

"I morgon bittida skola vi retirera vidare," yttrade Klingspor, i det han hällde några droppar citronsaft öfver sin frikasse. "Ah, hvad man måste umbära i fält! Man kan tröttna vid en sådan diet, som man måste föra. Men min Gud, hvad är det för buller? Vakten slamrar med sina gevär, det är väl ej Kulneffs kossacker som åter störa vår matro?"

En af adjutanterna skyndade upp från bordet och fram till fönstret. Hvad såg han väl? Jo, hjelten från Siikajoki, som nu kom inridande på högqvarterets gård, omgifven af Döbeln, Sandels, Lode, Palmfelt, Ramsay, Björnstjerna, von Hertzen m. fl. och eskorterad af ett kompani björneborgare. Ropet: lefve Adlercreutz! dånade

från allas munnar. Hjelten och hans vapenbröder stego af sina hästar och inträdde till den i lugn frossande högste befälhafvaren.

Detta besök var en dessert på maten, som ej smakade vår excellens särdeles väl. Man ser ej gerna en segrare, då man sjelf hållit sig undan som en stackare.HEDERSDAGEN VID SIIKAJOKI. 97

"Hvad nytt från Siikajoki?" sporde Klingspor flegmatiskt.

"Vi hafva segrat, ryssarne äro drifna på flykten och våra trupper kampera på slagfältet," svarade Adlercreutz med flammande blick. "Flera hundrade fångar hafva fallit i våra händer. Vår krigsära är åter-ställd, hären jublar och vill ej längre retirera. Hela landet skall hädanefter resa sig som en man, Finland skall blifva befriadt."

Fältmarskalken såg med sitt ena öga — han var enögd — på den talande, under det han vred sig oroligt på stolen. Han bäfvade i sitt hjerta inför den tappre Adlercreutz, inseende sin oförmåga, men saknande kraft att hos monarken anhålla om sitt entledigande.

"Min instruktion, som jag mottagit af konungen, förbjuder mig att operera anfallsvis mot fienden," svarade fältmarskalken. "Konungens plan är att bemäktiga sig Norge, för att sedan, fri från denna sida, kunna med fördubblad kraft kasta sig på ryssarne. Jag är befald att draga finska armen, i möjligaste ordning, åt Österbotten, intill dess, med första öppet vatten, andra anstalter till landets återvinnande kunna vidtagas. Jag har ej åtagit mig att försvara landet mot ryssar-nes öfvermakt. Yi måste fortfarande retirera och draga oss tillbaka till Lumijoki och Limingo, för att komma närmare hufvudförrådet i Uleåborg."

En allmän bestörtning och harm visade sig på de tappre finska officerarnes ansigten.

"Hvad, djefvulen i våld, skola vi retirera och lemna Siikajokis segerfält i ryssarnes händer," utropade Döbeln, i det hans stora uttrycksfulla ögon sköto en ljungande harmfull blick på fältmarskalken. "Återtåg är i mina öron ett långt förhatligare ord än döden. Nej, låt oss vända tillbaka och piska moskoviterna af brinnande lifvet! Stanna långt från striden, herr fältmarskalk, och låt oss bara slåss på egen hand."

Han fästade på Klingspor en förkrossande blick. Döbeln, Sveriges Leonidas, han med de skarpa dragen,

den breda svarta bindeln kring det aldrig läkta såret i pannan, ett ärofullt minne från träffningen vid Porosalmi 1788, han med den krigiska hållningen, det ädla hjertat och ridderliga anden ingaf en sådan aktning, att fältmarskalken teg, utan att våga en invändning.

"Tillåt mig yttra ett ord, ers excellens! Uti instruktionen, som ni förevisat mig, finnas ställen, hvilka kunna tolkas på flera än ett sätt, till exempel der det står: "att ehuru härens frälsning må utgöra hufvudsaken, vänte Vi likväl att I så långt möjeligt kan blifva, söken att den inträngande fienden hindra och emotstå, samt icke förr än nöden påtränger reträtten företagen". Dessa rader förefalla mig som en uppmaning nog, att våga en dust för armens ära och landets frälsning."

Den man, som yttrade dessa värdiga ord var en högväxt gestalt nära tre alnar lång, med militärisk hållning, håret uppstruket, pannan hög, öppen, näsan romersk, ögonen grå och blixtrande, munnen skarp, samt klädd i Savolaks-jägare- regementes uniform. Hela gestalten återspeglade den fasta kraftfulla ande, som lifvade hans själ. Hans lynne var hetsigt, men ädelt; i striden återfann han alltid det lugn, han i det enskilda lifvet någon gång saknade. Under det hans kunskaper, skicklighet och fosterlandskärlek förvärfvade honom befälets aktning och förtroende, försäkrade honom hans okufliga mod, hans rådighet, ja, hans lycka, om soldatens blinda tillgifvenhet.

Ledd af Sandels, ty det var han, som talade, ansåg sig finnen oöfvervinnerlig, och blef det äfven genom denna tro. Faror, lidanden och försakelser delade han lika med sin trupp, och kunde således lita på dess trohet; den svek honom aldrig. Medan den öfriga hären kämpade med ära, det är sannt, men utan synnerlig framgång, förde Sandels sina segrande skaror nära intill Ladogas stränder; och då han slutligen nödgades vika för öfvermakten och utrymma landet, skedde det ej förr, än han till afsked tillfogat ryssarne vid Virta bro en betydlig förlust. Sådan var den man,Hedersdagen vid Siikajoki. 99

som med skäl benämndes "den tappraste bland de tappre", hvars bragder länge skola genljuda bland Finlands klippor, och hvars namn nämnes med vördnad af hvarje svensk.

"Jag kan ej bryta mot mina order och tolka kundens befallning efter godtycke," svarade excellencen, uppstigande från bordet. "Vår seger vid Siikajoki har tillintetgjort ryssarnes försök att kringgå oss och sålunda taga den finska hären till fånga. Vägen är öppen och vi tåga till Limingo och Lumijoki."

"Men Gud, den jag af hela mitt hjerta vördar och dyrkar, vill ej, att vi fegt skola prisgifva vårt land åt fienden," yttrade major Karl Leonhard Lode, en af finska härens dugligaste officerare, en man af sann gudsfruktan och fast karaktär.

Men äfven på hans uppmaning erhölls blott samma svar — "vi skola retirera"; och så blef det äfven. Den finska hären grät af harm. Den måste lemna Siikajokis slagfält, der den vunnit sin första seger. Ryssarne, förvånade häröfver, besatte Siikajoki och utsträckte sin ställning ifrån hafvet till Revolaks, der generalmajor Bulatov låg med omkring 20,000 man och 5 kanoner, inberäknade tvenne sqvadroner Grod-noska husarer. Bulatov erhöll order att ofördröjligen förena sig med hufvudhären under Tutschkov. Ryssarne Önskade nemligen att genom en lysande bragd utplåna skammen af det nederlag de nyss lidit. Bulatov stod redan några få timmars väg från ryska huf-vudlägret, då Adlercreutz beslöt om möjligt att förekomma honom. Befallning meddelades Cronstedt vid Paavola att anfalla klockan 3 om morgonen. Adlercreutz sjelf angrep vid samma tid från Lumijoki-sidan med en ringa styrka af 150 björneborgare, under löjtnant Blumes befäl för att derigenom draga fiendens uppmärksamhet till sig. Hindrad af de djupa vägarne kunde Cronstedt ej framkomma i rättan tid. Adlercreutz nödgades, efter 3 timmars ursinnig strid mot sin mångdubbelt starkare motståndare, draga sig tillbaka, men ändamålet var vunnet, fienden ansåg alltför afgjordt och insöfdes i säkerhet. Nu framryckte plötsligt fjerde brigaden 1,800 man stark. Genom Cronstedts skicklighet och hans truppers mod sprängdes hela ryska styrkan 2,000 man. General Bulatov sjelf, 5 officerare och 450 man blefvo fångne, nära lika många dödade; 2 fanor, 4 kanoner och 100 hästar m. m. föllo i segrarens händer. Det var en ny herrlig seger, som spred jubel och glädje öfver hela Finland.

Sandels, chef för den nybildade femte brigaden segrade vid Pulkkila och nu började detta lysande fälttåg, hvilket förde hans trupper från seger till seger ända till ryska gränsen. Sandels och hans här blef en skräck för fienden. Befolkningen i hela landet reste sig som en man och strömmade till härens fanor. Finland, den strålande juvelen i svenska monarkens krona, kunde ännu räddas, ty folket offrade sitt blod på fosterlandets altare och sina lif till dess försvar. Hvad Ranck yttrat till fröken på Brahelinna hade äfven inträffat. När ett folk vill hjelpa sig sjelft, hjelper Gud det äfven.

Kap. VII. Guldets makt. Intriger.

Yår berättelse för oss åter till södra Finland. " De ryska trupper, hvilka under general Denisovs befäl blifvit afsända mot Helsingfors för att bemäktiga sig denna stad, hade haft en särdeles lycka med sig. Den bataljon af Adlercreutzska regementet, som under major Tolls befäl skulle bevaka Helsingfors, tog, jemte kommendanten derstädes, öfverste Gutoffzky, genast till flykten och förlorade derunder, mot en mycket underlägsen fiende, 73 man fångne. Återstoden af bataljonen, samlad af kapten Kraemer och af honom uppma-nad att försvara sig, kom lyckligen och utan vidare förlust till Sveaborg. I Helsingfors eröfrade ryssarne en mängd ammunition och 18 kanoner samt kommo i besittning af ett väl försedt sjukhus. Kapten Durietz anmälde sig, att med den bataljon af enkedrottningens regemente, som han anförde, återtaga denna stad; men amiral Cronstedt afslog detta hedrande tillbud, under förevändning, att staden icke var ämnad att försvaras samt att besättningen på Sveaborg borde sparas. Redan häruti spårar man början af det besynnerliga uppförande, som allt derefter stämplade Sveaborgskommendanten och som till slut skulle brännmärka hans namn för alla tider.

Så fort Helsingfors blifvit intaget omringades Sveaborg af fienden, dock, med en i början så underlägsen styrka, att den knappt uppgick till en tredjedel af besättningens antal, hvarmed den aldrig blef jemnstark. Öfver de ryska belägringstrupperna förde den unge, äregirige och förslagne generalen, grefve Kamenski befälet. General van Suchtelen ledde belägringsanstalterna med list och skicklighet, samt var tillika anställd som ryske öfvergeneralens rådgifvare.

Såväl staden som trakten omkring fästningen erbjödo en särdeles liflig tafla. På källare, krogar och gator såg man öfverallt rysk militär af olika grader, under det att invånarne, skygga och modstulna, brådskande skyndade att uträtta sina affärer för att derefter innesluta sig i sina hem och dymedelst undvika att komma i beröring med de objudna gästerna. Men icke alla af Helsingfors' invånare voro ryssfiender. Den förnämare klassen, bearbetad af de ryska proklamationerna och intagen af de främmande officerarnes artighet, fann lifvet ganska behagligt och öppnade med nöje sina hem för inkräktarne. Damerna voro isynnerhet förtjusta i de ryska kavaljerernas uppmärksamma sätt att vara. De dansade väl och deras konversation var fängslande och behaglig. När de jemförde dem med sina egna buttra och allvarliga officerare funno de främlingarne i alla afseenden ega företrädet, och devisade också helt öppet sin förkärlek för herrar moskoviter. Egennytta, begäret att stå väl hos dem som för tillfället innehade makten och beherskade situationen, fruktan att stöta sig med dem, hvilket lätt kunde bereda trakasserier och obehagligheter, bidrog väl äfven till denna undfallenhet, som dock framkallade mycken harm och skarpa omdömen af dem af deras egna landsmän, som ej voro bedårade af främlingarnes studerade artighet.

Det ryska artilleri som skulle beskjuta fästningen — 46 kanoner och 16 mörsare — hade fienden med oerhörda ansträngningar, på slädar framskaffat från fästningarne i ryska Finland. De ryska skansgräfvarne voro nu sysselsatta att på isen uppföra approcher och breschbatterier, ett ytterst svårt arbete, samt att på de kala, af djup snö öfverhöljda klipporna, som ledo en fullkomlig brist på jord och torf, anlägga styckevärn. Dessa kunde endast uppföras af faschiner och rullkor-gar, hvilka endast erbjödo ett svagt motstånd och ringa fastighet. Från sina ointagliga granitklippor kunde den finska örnen, som bygt sitt bo på Sveaborg, stolt och trygg blicka ned på dessa vanmäktiga försök att anfalla en fästning, mot hvilken någon metodisk belägring ej kunde ifrågakomma, och mot hvilken en stormning lika litet hade utsigt till framgång.

Ranck och hans följeslagare Pavo hade efter sin ankomst till Helsingfors ej varit overksamma. Under åtskilliga förklädnader hade det lyckats för dem att inkomma såväl i Sveaborg som på Svartholmen, ett af fästningens starkare afskilda verk, och som till kommendant egde major Karl Magnus Gripenberg, hvilken erhållit konungens uttryckliga befallning: att till sista man försvara denna fästning.

Hvad Ranck och hans tjenare förnummit måtte emellertid ej hafva varit af någon tillfredsställande beskaffenhet. Det hade lyckats för förräderskan att både genom sig sjelf och sin besoldade agenter insmuggla Buxhöwdens lögnaktiga proklamation inom fästningen. I officerarnes bostäder, i garnisonens logementer, i öf-GULDETS MAKT. INTRIGER. 103

verkommendantens skrifrum, öfverallt funnos dessa skrifter insmugglade. Det var ett gift, för hvilket man omöjligt kunde skydda sig och hvars spridare ej kunde upptäckas. I soldaternas skyllerkurar, på vallarnes granit fann man dessa uppmaningar till affall och förräderi uppsatte. Man bortref dem ena dagen för att återfinna dera på samma ställen den andra. Det var klart att ryska agenter funnos inom sjelfva garnisonen och dessa minor voro lika fruktansvärda som dem fästningens ingeniörer anlade mot fienden. Många trodde på dessa osanningar, flertalet deremot icke. Oro och misstroende uppstod emellertid och man började fantisera och öfverlägga, en omständighet farligare än alla andra, isynnerhet då den uppstår inom en af fienden belägrad fästning, hvarest första vilkoret för ett lyckligt försvar är: att blindt lyda den befallandes bud, utan att resonnera.

"Det går på tok," yttrade Ranck till Pavo. "Visserligen har jag sökt att ingifva garnisonen på Sveaborg och Svartholm helt andra föreställningar än hvad ryssarnes proklamationer innehålla, men man tvekar likväl. Så mycket har jag kommit under fund med att amiral Cronstedt saknar kraft och beslutsamhet, att han visar mycken slapphet i omdöme och ingen karaktersstyrka, samt att Gripenberg blott afvaktar ett gynnsamt tillfälle för att framträda som en usel förrädare."

"I går var jag på Svartholmen förklädd till krämare," yttrade Pavo, "och under det jag gick omkring bland soldaterna såg jag kommendanten anlända med ett fruntimmer i sällskap. De stannade ofta och båda voro inbegripna i ett lifligt samtal. Damen som åtföljde honom var fröken på Brahelinna. Sedan de gjort en rund omkring fästningen gingo de in i stora bastionen. Hennes härvaro bådar intet godt, det är säkert."

"På Sveaborg har jag äfven sett henne flera gånger," svarade Ranck. "En gång var hon i sällskap med en maskerad person. Det var en lång man in-svept i en vid mörk kappa, hvars kapuschong han dragit öfver hufvudet. Förgäfves sökte jag att utforska hvem den maskerade mannen var. Efter ett par timmars uppehåll lemnade fröken och hennes följeslagare fästningen och begåfvo sig till staden. Det vissa emellertid är, att mörka försåtliga intriger bedrifvas och att fröken Jägerhorn är den som håller trådarne i sin hand. Kunde jag blott få någon ledning skulle jag nog utforska hvarom frågan är. Att det gäller fästningen derom är intet tvifvel. I afton är det maskeradbal hos rådman Falk, en inbiten ryssvän. Det har lyckats mig att erhålla ett inträdeskort till maskeraden. Jag begifver mig dit blott för att se och observera."

Om aftonen visade sig i rådmannens stora och eleganta våning en lysande samling af damer och kavaljerer, af hvilka de sistnämnde till större delen utgjordes af ryska officerare af olika vapen. Präktiga toaletter, dyrbara drägter, visade sig öfverallt. Sinnesstämningen var den mest lifvade, eldiga viner och en utsökt bouffet tillfredsstälde kroppens behof och den ryska musikkårens lifvande toner lockade de dans-lystna att utöfva Terpsichores luftiga konst. Man såg endast glada och leende ansigten, man utbytte artigheter och komplimanger med hvarandra. Den som såg denna glada och skämtande skara kunde omöjligen föreställa, sig att denna stad var ett tillhåll för fiender och att på föga afstånd derifrån kanonernas förödande åskor när som helst kunde låta höra sig istället för dansmusikens toner.

Bland mängden af kostymer finner man spåqvin-nor, zigenarfolk, harlekiner, finsk och ryskt bondfolk och ett flertal af nationaliteter representerade. Den grekiska och romerska mytologiens gudar och gudinnor uppträda här äfven vid sidan af allvarsamma dominos, eller ståtliga medeltidsriddare. Det är ett brokigt virrvar af lysande och allvarsamma drägter, ett skådespel, hvilket ej saknar sitt intresse och vid hvilket sorgen är en okänd gäst.

Till följe af den rådande värmen i danssalongen hafva de dansande demaskerat sig. Vid sidan af ryske öfversten de Gibory visar sig fröken Jägerhorns eleganta figur. Klädd som Diana intager hon första platsen bland maskeradens skönheter. Hennes fylliga växt, blixtrande ögon, rosiga kinder och eleganta hållning göra henne till en lika behaglig som fängslande uppenbarelse. Hennes kavaljer, klädd som romersk riddare, högväxt, med djerf blick och en elegant hållning dansar utmärkt väl, och det luftigt framsväfvande paret ådrager sig ett rättvist uppseende och beundran.

En man, klädd i svart dominos, följer med sina blickar den ryske öfversten och hans dam. Genom hålen i hans svarta sammetsmask framblixtra ett par mörka, hotfulla ögon. Han mumlar några ord för sig sjelf. På rösten igenkänna vi Ranck ty det är han, som med spändt intresse följer sin forna värdinna och hennes kavaljer.

Der visar sig den unge general Kamenski. Det är en krigartyp, värd att betrakta. Hans välbildade ansigte uttrycker mod och energi. I kriget mot Napoleon har han förvärfvat sina generalsepåletter. Han är äregirig och af naturen danad till anförare. Åt honom är det förbehållet att lägga Finland vid cza-rens fötter för att derefter sjelf nedlägga sin kommandostaf i det blodiga slaget vid Smolensk, hvarest den unge generalen fann hjeltedöden.

Der borta och afsides från de öfriga gästerna stå tvenne män och samtala hviskande med hvarandra. Den mörkhyade, med det kortklippta och lik en borst uppstående svarta håret, samt med de starkt utpräglade mongoliska dragen i sitt ansigte är grefve Orlov Denisov. Den andra med det välbildade hufvudet, de lina dragen, de lifligt spelande ögonen, och det ständiga leendet kring munnen är grefve van Suchtelen, en af czarrikets skickligaste och mest hänsynslösa diplomater. General, på samma gång som diplomat, står såväl svärdet som pennan till hans tjenst. Han eger vältalighet, menniskokännedom och en skarp blick, ochhan förstår att klokt och till sin fördel begagna sig af dessa företräden. Listig och hal som ormen anser han alla medel tillåtna blott han derigenom kan utföra sina planer. Czarens ära och Rysslands storhet har han ständigt till ögonmärke och derefter rättar han sitt handlingssätt.

"I morgon skall jag hafva ett nytt sammanträde med Sveaborgs kommendant," yttrade van Suchtelen i hviskande ton. "Öfverste Jägerhorn är helt och hållet vunnen för vår sak och hans regemente såväl den del deraf som ligger

i Sveaborg, som den på Svartholmen, delar sin chefs tänkesätt. Vårt guld och våra underhandlingar komma att uträtta långt mera än våra kanoner."

"Jag beundrar ers excellens' skarpsinnighet och förmåga," svarade hans åhörare med en djup bugning. "I går mottogo vi tvenne rymmare från Svartholmen tillhöriga Jägerhornska regementet. De berättade, att garnisonen när som helst vore benägen att kapitulera. Dess kommendant vacklar ännu, men besinnar sig väl till slut."

"Han har genom fröken Jägerhorn redan mottagit 25,000 rubel i silfver som handpenning på fästningens uppgifvande," svarade van Suchtelen med ett betecknande småleende. "I morgon skall jag låta af-lossa några skott mot fästningen för att rädda kommendantens krigsära. Några krossade skorstenar och söndersplittrade fönsterrutor torde vara tillräckligt skäl för honom att kapitulera. Detta brak jemte hotet med en stormning, torde föra till den i krigshistorien oerhörda händelsen att en fästning kapitulerat utan att dess intagande kostat oss mera än uppförandet af några styckevärn, några timmars skjutning och mödan af några underhandlingar."

Dansen hvilade för några ögonblick. Fröken Jägerhorn begagnade tillfället att uppsöka Suchtelen som med ett artigt småleende helsade sin trogna bundsförvandt, Grefve' Denisov drog sig tillbaka inseende att van Suchtelen och fröken önskade vara allena.

"Man observerar oss," yttrade grefven. "Behagar ni taga min arm så skola vi gå in i ett annat rum der vi mera ostörda af nyfikna blickar och lyssnande öron kunna samtala med hvarandra."

De aflägsnade sig ur danssalen. En svart domino följde dem på afstånd. Det var Ranck, som ej ett ögonblick släppt Karin Jägerhorn ur sigte.

"Den man som följer henne är samme maskerade person som jag förut sett i hennes sällskap på Sveaborg," tänkte Ranck. "Samma högväxta figur, samma hållning, det slår ej fel, men hvem kan det väl vara. Att döma af hans uniform och ordnar måste det vara en hög personlighet."

Han stannade och vände sig till en ensam stående maskerad person klädd som medeltidsriddare och frågade honom hvem den man var, som ledsagade fröken Jägerhorn genom salen.

"Det är generalen, grefve van Suchtelen," svarade masken. "Men hvarför frågar ni det?"

Ranck svarade ej. Generalen hade stannat och utbytte några ord med värden.

"En i högsta grad animerad tillställning den här, min bäste rådman," yttrade han halfhögt. "Jag skall ej underlåta att vid första passande tillfälle inrapportera härom till hans majestät kejsaren. Ett Stanislaiordensband för er räkning torde ej uteblifva."

Den förtjuste rådmannen och fosterlandsfienden bugade sig djupt och rodnade af glädje. Han hade redan i hemlighet svurit ryske czaren trohetsed. För en lumpen ordensstjerna sålde han sin heder och ära; hvilken uselhet och förnedring!

Yan Suchtelen och hans dam slogo sig ned i ett litet kabinett, som blott upplystes af en i taket hängande alabasterlampa. Det var ett förtjusande litet rum och särdeles passande för förtroliga meddelanden. Innan de båda bundsförvandterna inkommit i kabinettet hade Ranck före dem inträdt dit och instinktmässigt tagit plats bakom ett par tjocka dörrgardiner, hvars djupa veck fullkomligt dolde honom. Helt nära dennaplats i en soffa satt van Suchtelen och fröken Jäger-horn, ej anande att blott ett steg ifrån dera stod en uppmärksam lyssnare.

"Och ni har således till alla delar haft godheten utföra mina uppdrag?" frågade van Suchtelen.

"Till punkt och pricka, herr grefve," svarade fröken. "Amiral Cronstedt är benägen att mottaga ett nytt besök af er. När jag omtalade det tillärnade bombardementet af fästningen blef han synbart orolig. Han är mycket orolig för sin familj, och de fruntimmer, som tagit sin tillflykt inom fästningen, bestorma honom ständigt med tårar och böner att ej utsätta dem för en belägrings alla fasor."

"Och ni glömde väl ej heller att omtala, att hela trakten omkring Helsingfors är ockuperad af våra trupper, att fästningen inom kort blir afskuren från all tillförsel och att kejsaren beslutit uppoffra 20,000 man framför

Sveaborgs vallar?"

"Ingenting har blifvit glömdt. Den gamle amiraren hyser stor fruktan för sina kära skärgårdsfartyg, hvilka ligga infrusna i hamnen, och det skadade icke om man riktade sina skott på dem. Öfverste Jäger-horn, min farbror, var af alldeles samma åsigt. Till Gripenberg har jag öfverlemnat fullmakt att vara major i rysk tjenst. Den tycktes utöfva en god verkan på honom, ty han yttrade att nu vore allt välbeståldt, och att han vore beredd att Öfverlemna fästet."

Man hörde stegen af ankommande personer och samtalet afstannade. Van Suchtelen och fröken begåfvo sig åter in bland gästerna.

Ranck lemnade nu sitt gömställe. Han hade hört allt och hans kropp skälfde af harm och sinnesrörelse.

"Och för att vinna detta nedriga fruntimmers kärlek var det som Karl August Kojskinen glömde hederns och ärans fordringar," mumlade han. "O, mitt arma fädernesland på hvad sätt skall du räddas. Falskhet och bedrägeri omgifva dig på alla sidor. Jag måste bort härifrån för att varna mina vänner. Först till Svartholmen och sedan till Sveaborg. Måtte den

allsmäktige guden visa mig någon väg, något medel

hvarigenom förräderiet kan komma på skam. Sjelf

kan jag ej finna något vägledande ljus i allt detta mörker."

Kap. VIII.

Konungens högtbetrodde man.

Yi gå nu att aflägga ett besök inom fästningen Sveaborgs murar.

Fästningen Sveaborg, med den der förlagde eskadern af armens flotta, stod som vi flera gånger omnämnt under befäl af Öfverkommendanten, vice amiral Olof Cronstedt, en man, som gjort sig känd icke blott såsom en god sjöman utan äfven för tapperhet och mod, hvilket han vid flera tillfällen ådagalagt under 1788 —1790 årens svensk-ryska krig och som Gustaf III väsentligen hade att tacka för den sista ärofulla segern vid Svensksund, hvarigenom freden i Värälä kunde komma till stånd. Då första underrättelsen om rys-sarnes tillämnade inbrott i Finland ifrån excellensen Stedingk — Svenska sändebudet i Petersburg — inträffade, var fästningen icke i stånd till ett långvarigt försvar af de yttre verken, helst vintertiden, då den på alla sidor blefve tillgänglig, så vida fienden med en tillräcklig arme och nödigt artilleri kunde utföra ett kraftigt anfall och stormning, men dess starka inre fortifikation, inom Vargön, hvilken dominerar alla utanverken, en garnison af 4,700 man, 734 kanoner till valls, oberäknadt kastmaskiner, ett krutförråd af 2,238 centner, motsvarande cirka 80 skott på kanonen, och proviant till maj månads utgång, lemnade dock betydliga utvägar, att länge bestrida äfven en stark fiende fästningens eröfrande.

Ryssarne, 4,000 man starka bemäktigade sig Hel-singfors samt började derefter blokaden af Sveaborg. Emellan Helsingfors och Sveaborg låg isen så stark, att icke allenast trupper kunde färdas deröfver, utan äfven fältpjeser transporteras. Ett fiendtligt batteri blef anlagdt bakom Bleckholmsklipporna, hvilket den 17 mars från kl. 2 till 5 e. m. med hög elevation inkastade 12- och 6-pundige kulor; de följande dagarne, den 18, 19 och 20, fortfor fienden att några timmar om dagen och äfven om natten, oroa, så med granater och eldkulor som med vanliga skott; under tiden anlades ett större batteri på skansudden.

Denna kanonad besvarade fästningen från de verk, som lågo närmast mot fienden. En isvakning företogs, i afsigt att hindra fienden öfverrumpla garnisonen, men kölden hindrade att hålla vaken öppen. Man uraktlät att behörigen patrullera, men höll garnisonen nattetid i allarm, och uttröttade den derigenom onödigtvis.

Nu några ord om sjelfva fästningen.

Denna fästning, den största i norden, är anlagd på sju holmar, hvaraf fyra, Vester Svartö, lilla och stora Öster Svartö samt Långörn betäcka hufvudfästet, den ointagliga, nästan helt och hållet kassematterade Vargön.

Citadellet Gustafssvärd bestryker med en tredubbel rad batterier det smala inloppet från hafssidan samt beherskar dessutom alla öfriga verk. Alla dessa fästen understödja hvarandra på ett mästerligt sätt. De äro till en del uthuggne i klippan, och fasta som den; det hela är en värdig minnesvård åt dess odödliga skapare, den store Ehrensvärd, som sjelf här hvilar, omgifven af sina verk. Det var en verklig juvel i den svenska monarkens krona öfver hvilken den ryska örnen rofgirigt kretsade för att fånga den i sina klor.

Artilleri-öfversten Argun ledde från fiendens sida beskjutningen af fästningen. Detta skedde med en list och en klokhet, som ej kunde förfela sitt ändamål, nemligen att oupphörligt hålla garnisonen på sina poster och dymedelst uttrötta soldaterna. Krigslister, ställen

och tid omvexlades dagligen. Argun var en riktig väckare för besättningen på Sveaborg, hvars kommendant dessutom var nog oförsigtig, att utan behof slösa med de i en fästning alltid så dyrbara skjutmedlen, derigenom att han med hela lag besvarade enstaka eller fåtaliga och overksamma skott, dem ryssarne lossade mot fästningen, mera af list än beräkning att kunna skada.

Vid ett af fönstren i sitt arbetsrum stod amiral Cronstedt och blickade tankfull ut öfver fästningen. Klockan var ungefär 11 på förmiddagen. En blek vintersol kastade sina matta strålar öfver landskapet. Kanonaden under natten hade varit mer än vanligt häftig från fiendens sida. Några glödgade kulor hade satt eld på ett af skärgårdsfartygens skjul, branden hade genast blifvit släckt, men det oaktadt hade denna tilldragelse i högsta grad oroat amiralen och gjort honom än mera modfäld och bekymrad.

"Min ställning är högst nedslående och sannerligen jag vet huru jag bör handla i denna min kritiska belägenhet," sade han talande för sig sjelf. "Jag bäfvar för det stora ansvar som blifvit mig anförtrodt. Jag är sjöman och ej landtmilitär. Mina rådgifvare och bland dem Jägerhorn, som är min närmaste man i befälet, tvifla på möjligheten af ett försvar. Att onödigt utgjuta blod tjenar ju till ingenting. En öfverenskommelse med fienden, hvarigenom fästningen och den dyrbara armens flotta kunde räddas vore måhända den bästa och säkraste utvägen att befria sig ur alla dessa bryderier."

Under det att amiralen dagtingade med sin pligt och sitt samvete hade Jägerhorn, hans onda genius inträdt i rummet för att aflägga den sedvanliga rapporten rörande tillståndet inom fästningen. Jägerhorn, som redan sålt sig åt fienden, biktade sin lurande blick på kommendanten och smålog lik satan då han frestade guds enfödde son.

"Hvad nytt?" sporde amiralen med matt röst.

"Fienden har inrättat åt sig en hop rörligastyckevärn, hvilka de föra i skydd bakom uddar och klippor och nalkas på så sätt tätt intill fästningen," svarade Jägerhorn. "Ett skott ifrån dessa var det som orsakade branden i natt. Det är omöjligt för oss att så plongera våra kanoner att dessa styckevärn kunna med fördel beskjutas, och vi kunna derför lätt blifva utsatta för en stormning eller öfverrumpling."

Förrädaren rodnade ej då han uttalade denna lögn. Ryssarne hade visserligen försökt att med dessa rörliga styckevärn nalkas mera obetäckta intill fästningen; men, ehuru det skedde under nattens mörker, uppenbarades det vid dagningen, att fästningens stycken gjort sådan verkan på folk och hästar, att fienden visserligen icke skulle förnya detta försök, och gjorde det ej heller.

"Jag kan ej annat än anse Sveaborg som en osäker besittning/7 svarade amiralen. "Det finnes många luckor i sambandet af fästningsverken. Jag är sjöman och betraktar förhållandena från denna synpunkt/7

"Herr amiralens erfarenhet och klokhet är för väl känd att något misstag i bedömandet af vår ställning skulle kunna ifrågakomma," svarade Jägerhorn. "Antalet sjuka ökas för hvarje dag under det att proviant och ammunitionsförråden betänkligt minskas. Hvad skall man göra?"

"Förgäfves har jag sökt att af grefve Kamenski utverka, att den mängd onyttiga menniskor, som sökt sin tillflykt hit inom fästningen, finge återvända till sina hem," yttrade amiralen allt mera nedslagen. "Att använda dessa arma menniskor vid issågning och bröst-värnsbygnader m. m. dertill har jag ej hjerta. De äro olyckliga nog ändå.

Man har erbjudit min familj att lemna fästningen men detta anbud har jag afslagit."

"Ett nytt bevis på herr amiralens högsinthet," svarade förrädaren med ett otäckt leende. "Det var en uppoffring som efterverlden ej skall förgäta."

I detta ögonblick trängde ett starkt buller upp från fästningsgården. Man hörde röster, som skreko och talade i en häftig ton. Amiralen och Jägerhorn

skyndade till fönstret och sågo en stor samling af officerare och soldater samlade nedanför på gården eller rättare larmplatsen. Alla talade och skreko om hvarandra samt voro synbarligen i en högst orolig och uppretad sinnesstämning.

Dörren till rummet öppnades och med häftighet inträdde den tappre och redbare kapten Durietz vid enkedrottningens regemente, samme officer som erbjudit sig att återtaga Helsingfors från fienden och som städse yrkat på ett kraftigt försvar af fästningen. Hans ansigte utvisade den djupaste sinnesrörelse, hvilket ej undföll amiralen.

"Hvad är på färde?" sporde den sistnämnde.

"Ett gräsligt förräderi har inträffat," svarade Durietz med bruten röst. "Svartholmen har gifvit sig åt fienden och ryska flaggan svajar ifrån fästningen. Gripenberg, den jag alltid misstrott, är en skurk och en förrädare. Förbannelse öfver honom!"

Amiralen vacklade några steg tillbaka och stirrade i mållös häpenhet på talaren. Kring Jägerhorns mun spelade ett ironiskt småleende, hvilket ej undgick Durietz1 uppmärksamhet, ty han kastade en föraktfull blick på öfversten, hvar tänkesätt voro honom väl bekanta.

"Har Svartholmen, vårt starkaste utanvärn, gifvit sig, då är Sveaborg förloradt," utropade amiralen. "Hvilken förfärlig olycka."

"Ingenting är förloradt om vi blott handla med allvar och skyndsamhet," svarade Durietz med värme. "Låt Sveaborgs garnison genast göra ett utfall innan fienden hinner att få fast fot i fästningen och jag ansvarar med mitt hufvud, att Svartholmen innan aftonen åter är i våra händer. Eller hvad säger öfverste Jä-gerhorn härom?"

"Att sinnesstämningen bland garnisonen ej är sådan, att man i ett dylikt fall kan påräkna framgång," svarade förrädaren. "Trupperna äro missnöjda och ej att lita på."

"Ni ljuger!" utropade Durietz med bittraste harm."De rop ni hör der nere komma från soldaterna, som högt yrka på att få strida. Ni och edra Jägerhornare kunna stanna här på platsen; de öfriga skola så mycket säkrare göra sin pligt."

"Ni glömmer, att jag är er förman, och att ni skymfar min person," yttrade Jägerhorn. "Jag yrkar på krigsrätt och anklagar er för surbordinationsbrott."

Amiralen gick fram till de tvistande. Från gården hördes soldaternas rop och förbannelser.

"För Guds skull, mina herrar, lägg band på edra lynnen och öka ej vårt elände genom privata förebråelser och tvister," yttrade han. "Låt edra bittra ord vara å ömse sidor förgätna. Gå ned mina herrar och lugna trupperna, samt säg dem, att vi skola göra allt för att hindra fienden att vinna ytterligare fördelar."

De båda officerarne utbytte hotfulla blickar med hvarandra och lemnade den olycklige amiralen allena. Ropen från soldaterna tystnade så småningom och lugnet återvände. Amiralen, som återtagit sin plats vid fönstret och ånyo försjunkit i tankar, lade ej märke till att en person ljudlöst inkommit i rummet och med forskande blickar betraktade honom. En svart half-mask af siden betäckte den främmandes ansigte och ur hålen på masken blixtrade ett par mörka, listiga ögon.

Den maskerade mannen gjorde en rörelse som kom amiralen att vända sig om. Hans blickar mötte främlingens och han hviskade hafhögt:

"Ah, är det ni."

"Ja herr amiral, det är verkligen jag, som ännu en gång kommer i egenskap af underhandlare och som er personlige vän," yttrade främlingen i det han aftog masken och visade van Suchtelens af ett diplomatiskt småleende belysta ansigte.

"Hvad Svartholmen beträffar, så hafva edra underhandlingar med dess kommendant lyckats," svarade amiralen i en förebrående ton, "men Sveaborg är ej till salu, den köpes endast med kulor och krut."

"Dylikt kommer nog ej att felas," svarade Such-

telen. "Kyska kejsaren, min herre, har beslutit att till en början uppoffra 24,000 man, som redan anländt till Lovisa för att storma fästningen. Ett lika antal är i antågande från det inre af Ryssland, ifall första försöket skulle misslyckas, hvilket under intet hänseende är tänkbart än mindre troligt. Jag är hitkommen för att personligen säga er detta, äfvensom att fästningen efter dess intagande kommer att uppgifvas till plundring åt trupperna."

Amiralen hade blifvit blossande röd i ansigtet. Svartholms öfvergång till fienden hade krossat hans mod. Stora svettdroppar perlade på hans panna under det att samtidigt hans kropp skakades af en konvulsivisk frossa.

Van Suchtelen bemärkte hans svaghet och begagnade sig klokt deraf.

"Har ers excellens nyligen erhållit några underrättelser från Sverige?" frågade han.

"Nej, vintern lägger^inder i vägen för alla kommunikationer, jag har ej på lång tid hört något från Stockholm," svarade Cronstedt.

"Då kan jag meddela er högst vigtiga nyheter," yttrade van Suchtelen, "ja, så vigtiga, att ni efter deras inhemtande torde mera beredvilligt lyssna till mina framställningar."

Amiralen betraktade honom med intresserad och nyfiken blick. Ryssen smålog i sitt hjerta, som endast var fullt af nedrig lögn och bedrägeri att dermed fånga sitt offer.

"Låt höra, herr grefve," yttrade Cronstedt.

"En regementsförändring har inträffat i Stockholm, konungen har blifvit afsatt och fängslad, och drottningen har mottagit styrelsen. Trettiotusen fransmän ha landstigit i Skåne. Den svenska nationens alla tänkande, upplysta medborgare hysa sympatier med dem och tro på deras kejserliga herres oöfvervinnerlighet, hvilken det var en dårskap af konungen att trotsa," yttrade van Suchtelen med det trovärdigaste uttrycki sitt ansigte och med en medlidsam blick på amiralen, som stod slagen af häpnad och förvåning.

"Är det sant hvad ni säger, så är riket förloradt," utropade den lättrogne mannen. "Jag har aldrig gillat Gustaf Adolfs politik, ty jag förutsåg hvarthän den skulle lända."

"Deruti har ni fullkomligt rätt och se här bref och tidningar från Stockholm, hvilka till alla delar bekräfta mina uppgifter," svarade van Suchtelen i det han framtog och lade på bordet en packa tidningar och bref, de förra tryckta i Lovisa, de senare skrifna af fröken Jägerhorns konsterfarna hand.

Amiralen ögnade i brefven och tidningarne.

"Hvad ni yttrat är sannt," sade han. "Sverige är förloradt."

"Och äfven Finland," yttrade van Suchtelen. "Efter en stor och mördande batalj har Klingsporska hären nödgats gifva sig fången. Sandels' skaror äro sprängda och kriget är på alla håll slutadt. Det är blott ni, ers excellens, som ännu vill utgjuta onödigt blod. Med en hand full gamla soldater, reserver och rekryter kommenderade af äldre officerare, hvilka under en lång följd af år varit idoge jordbrukare, vill ni försvara en fästning som belägras utaf en krigserfaren arme af veteraner. Ni tyckes vilja trotsa sjelfva ödet och göra det omöjliga till en möjlighet."

"Men min heder, mitt anseende, min ära," utropade Cronstedt vridande sina händer i ångest. "Efterverldens dom och mina landsmäns förbannelser, om jag öfverlemnar Sveaborg, allt gör, att jag ej kan lyssna till edra ord, huru mycken sanning de än må innebära."

"Ers excellens' anseende är för väl kändt i hela Europa, för att någon skulle understå sig att misstänka er för feghet eller ens svaghet," yttrade förföraren med en väl spelad vördnad. "I kejsarens namn erbjuder jag er 200,000 rubel kontant samt general-guvernörs befattningen i Arkangel. Er fru erhåller diamanterför 40,000 rubel i värde, och ni sjelf S:t Andreas orden i briljanter."

Amiralens ansigte blef blossande rödt.

"Tala ej ett ord med mig om att sälja min heder," utropade han med värdighet, "ty då äro alla samtal oss emellan afslutade. Huru jag än kommer att handla skall ej mitt samvete anklaga mig att lik en Judas hafva sålt min ära. Mitt gråa hufvud vill jag bära upprätt och ej af skam behöfva sänka blicken mot jorden."

"Då vill jag framlägga ännu mera talande och bevekande skäl för en kapitulation af fästningen," yttrade van Suchtelen. "Kasta en blick på dessa kartor och ni skall få en klar öfverblick af vår ställning. Alla dessa med grönt utmärkta batterier och styckevärn äro redan af oss uppförda och armerade, dessa med rödt betecknade äro de nya, som snart äro färdiga att öppna sin eld. Alla dessa batterier skola krossa fästningen, bresch skall inom kort vara öppnad och en stormning företagas. Blodbadet och de fasaväckande tilldragelserna kan endast ni förekomma, eller ock belasta ert samvete dermed. Inom 8 dagar kan ni ofelbart förvänta en befallning från er nya regering om fästningens öfverlemnande; men ryska generalitetet har föresatt sig att dessförinnan, kosta hvad det vill, taga fästningen, för att med denna eröfring vinna kejsarens bevågenhet. Ni behöfver ej tro, att ryska generalitetet anser det för någon heder att taga en fästning som är så illa försvarad och så bristfällig. En hederlig dagtingan erbjuder jag er och nu är mitt sista ord i denna sak taladt."

"Jag skall inhemta krigsrådets tankar och derefter besluta," svarade amiralen i högsta grad brydd och förvirrad öfver van Suchtelens bestämda, hotfulla ton. "Ensam vill jag ej bära ansvaret för en kapitulation. Jag tackar för de vigtiga upplysningar ni lemnat mig, hvilka jag skall taga i noggrant öfvervägande.""Och när kan jag afvakta ers excellens' svar?" frågade van Suchtelen.

"Om ett par dagar. Jag måste hafva tid att företaga en mogen, lugn och fördomsfri pröfning af ställningar och förhållanden," svarade amiralen. "Med detta svar måste ni vara nöjd tillsvidare."

"Och under tiden låta vi våra batterier spela," svarade van Suchtelen, som åter betäckt sitt ansigte med masken. "I Helsingfors äro en stor mängd stormstegar uppstaplade långs alla gator utmed husen, färdiga att när som helst användas. Besinna detta ers excellens och ert beslut skall blifva dikteradt lika mycket af mensklighet som af klokhet."

Han utbytte en handtryckning med amiralen och .aflägsnade sig. Utkommen i korridoren möttes han af öfverste Jägerhorn och hans brorsdotter.

"Nå, ers excellens, hur har underhandlingen aflupit?" frågade den sköna fröken hviskande.

"Efter all förmodan är Sveaborg inom ett par dagar i våra händer," hviskade van Suchtelen tillbaka. "Jag har skjutit en bresch i kommendantens hufvud, genom hvilken alla möjliga skrämskott fritt intränga."------- —

Amiralen vandrade oroligt fram och tillbaka på golfvet, ett rof för den ytterligaste ångest och själsspänning.

"Hvilket är sanning och hvilket är lögn i de uppgifter han meddelade mig," mumlade han. "En hederlig dagtingan kan möjligtvis bevara denna fästning och armens flotta åt fäderneslandet. Jägerhorn råder till kapitulation, Durietz att försvara oss till sista man. Hvem af dem båda har rätt, det är svårt för mig att afgöra."

Så dagtingade konungens högtbetrodde man med sin heder och sitt samvete. En fästning som överlägger, har redan till hälften gifvit sig. Sveaborg måste gå förloradt.Kap. IX.

Kuriren.

Medan van Suchtelen dref sina underhandlingar med amiralen, satt Eanck, som äfvenledes begifvit sig till Sveaborg, i kapten Durietz' rum, inbegripen i samtal med den redlige officeren. Under sina besök på fästningen hade Ranck kommit att göra kaptenens bekantskap och inom kort uppstod mellan de båda jemnåriga männen en

vänskap och ett ömsesidigt förtroende, som gjorde att de helt förtroligt umgingos med hvarandra. Den fosterlandskärlek, som lifvade dem båda, utgjorde det starka vänskapsbandet dem emellan och snart hade de ej längre några hemligheter för hvarandra. Ranck hade omtalat för kaptenen sin beskickning till konungen samt sitt uppehåll på Brahelinna. Durietz hade för längesedan upptäckt fröken Karins sammankomster så med amiralen som med öfverste Jägerhorn och han anade de rätta orsakerna till dessa tidt och ofta upprepade möten. Af Ranck erhöll han än vidare upplysningar rörande frökens stämplingar och intriger och hans vrede upplågade hvarje gång han hörde namnet Jägerhorn nämnas.

"Det är ett styggt slägte dessa Jägerhorns," yttrade kaptenen med hetta. "Egennyttiga, beherskade af ärelystnad och maktbegär, snikna efter rikedomar, jag föraktar dem af hela mitt hjerta. De båda bröderna äro hvarandra fullt värdiga. Hade amiralen ej kommit emellan hade jag utmanat herr öfversten på duell. Men min klinga är för god att korsa sig med förrädarens."

"Ni har rätt, kapten," svarade Ranck. "Men dessa förrädare tarfva att straffas och offentligt brännmärkas. Jag har hört att vid Svartholmens öfvergång det isynnerhet var Jägerhorns soldater som yrkade derpå."

"De hade i tysthet blifvit bearbetade af sin chef,"svarade kaptenen. "Men en inre aning säger mig, att Sveaborg snart kommer att följa Svartholmens exempel. Tusen planer hvälfva sig i mitt hufvud att förekomma detta olycksfall, men ingen af dem duger i praktiken. Att åstadkomma en revolution bland garnisonen, att fråntaga Cronstedt befälet vore måhända den enda utvägen, eller hvad säger ni härom?"

"Att om blott tiden medgåfve ett sådant åtgörande nog skulle lända till målet," svarade Eanck. "Men tyvärr fruktar jag, att detta medel kommer för sent. Den ryske underhandlaren, som senast i dag besökte amiralen, torde nog hafva bearbetat honom så, att Sveaborgs Öfvergång snart är att motse. Likvisst torde en revolution inom garnisonen vara den enda utväg som torde återstå."

"De yngre officerarne och en stor del af trupperna äro villiga att fråntaga amiralen kommandot," yttrade Durietz. "Jag har härom meddelat mig med dem och skall ytterligare samspråka med dem derom."

Eanck syntes för en stund försjunken i djupa tankar.

"Jag har fått en ide, som, ehuru något vågad, likväl ej kan vara till någon skada," yttrade han. "Jag skall besöka amiralen och omtala för honom det samtal jag haft med konungen. När han får veta, det konungen högtidligen lofvat, att vid första öppet vatten sända hjelp och undsättning från Sverige, så torde detta höja hans mod och tillförsigt."

Durietz smålog.

"Amiralens förr visade mod och tapperhet är helt och hållet bortblåst," yttrade han. "Svartholmens öfvergång har förkrossat honom. Cronstedts hela uppförande som kommendant är en psykologisk gåta, som endast framtiden förmår att lösa. Ni kan emellertid våga försöket, det är mera till nytta än skada och gör er all heder."

Några dagar derefter samlades krigsrådet. Inför detta af ryska mutor redan bearbetade forum, framstälde amiralen förslaget om Sveaborgs kapitulation.Blott några få svaga inkast gjordes häremot. Jäger-horn förestälde omöjligheten af ett långvarigare försvar mot den öfverlägsna fienden — hvilken blott fanns på papperet — och målade med hjerta färger vådan af att längre trotsa den ryska öfvermakten. De flesta af krigsrådets ledamöter förenade sig med honom. Amiralen motstod ej längre alla af förräderiet alstrade påtryckningar. Efter ännu några sammankomster afslöts mellan honom och van Suchtelen, den 6 April, den sorgliga och nesliga konvention, som lemnade Sveaborgs alla befästningar med undantag af Gustafsvärd i rys-sarnes händer. Först den 3 maj kl 12 middagen skulle hufvudfästningen, såvida den icke samma dag erhållit en kraftig hjelpsändning af minst 5 linieskepp, öfverlemnas åt hans kejserliga maj:ts trupper: välför-ståendes att denna hjelpsändning redan verkligen skulle vara inlupen i Sveaborgs hamn, vid den utsatta timmen och att den skulle räknas som vore den icke anländ, om den endast vore i sigte af fästningen.

Sådan var denna så kallade konvention. Med undantag af en och annan fästnings öfverlemnande genom öppet

förräderi, är denna Sveaborgs dagtingan exempellös i krigshistorien.

Redan den följande dagen besatte fienden Långörn, Vester-Svartö och Lilla Öster-Svartö hvarigenom en stor del af försvarskraften var bruten. Den allmänna tron hos befälet på fästningen och äfven ibland den tänkande delen af manskapet var emellertid att amiralen icke utan sina goda och hemliga skäl, ingått denna eljest oförklarliga dagtingan. Man trodde att härunder dolde sig en djup krigslist. De stackars godtrogne, som ej besinnade att hafvet kring Sveaborg aldrig varit öppet den 3 maj. Så långt man kunde minnas tillbaka, hade redden deromkring ej varit tillgänglig förr än den 10 maj, hvilket också var händelsen det föregående året 1807, ehuru vintern och kölden då voro vida mildare. Det var således för kommendanten fullkomligt enahanda om han aflemnade fästningen antingen den 6 april eller den 3 maj. Förräderiet var

emellertid fullbordadt. Hvilken skam, hvilken vanära! Den olycklige Cronstedt står nu inför en högre domstol. En gruflig räkenskap förestår honom der, ej allenast för den oersättliga förlust han ådragit sitt fosterland, hvars förtroende han svikit, utan äfven för allt det svenska blod, som snart skulle rinna för svenska kulor från svenska fartyg, af honom öfverlemnade till fienden.

Uti en särskild artikel var bestämdt: "att amiralen skulle få afsända tvenne kurirer till konungen, en södra vägen och den andra norr om. De skulle förses med nödiga pass och skyddsvakt, och man skulle befrämja deras resa på allt sätt."

Så fort Ranck genom sin vän Durietz erfor hvad som inträffat kände hans harm och förtviflan inga gränser. Han begaf sig genast till kommendanten och anhöll om företräde, hvilket beviljades honom. Ranck nämnde sitt namn och amiralen sporde honom på hvad sätt han kunde vara honom till någon tjenst.

"Derigenom att herr amiralen godhetsfullt ville lyssna till mina ord," svarade Ranck med tonvigt. "Det jag har att meddela herr amiralen torde ej vara utan all vigt. Jag kommer nemligen för några få veckor tillbaka från Stockholm och har personligen samtalat med konungen."

"Och hur befann sig hans majestät under de förändrade omständigheter hvilka inträffat?" sporde amiralen med synbart intresse.

"Hans majestät befann sig i högönsklig välmåga," svarade Ranck. "Men jag förstår ej hvilka förändrade omständigheter herr amiralen afser."

"Regementsförändringen menar jag. Konungen är ju afsatt och drottningen har ju öfvertagit regeringen. Är det icke så?"

Ranck studsade. Han anade att man fört den olycklige kommendanten bakom ljuset och att man begagnat sig af hans obegripliga lättrogenhet.

"Någon regementsförändring har ej inträffat, detta är en fullkomlig osanning," svarade Ranck. "Någonrevolution är ej ens påtänkt. Hvem har kunnat vara 1102 nedrig att inför herr amiralen framkomma med en sådan lögn."

Amiralen gick fram till sitt skrifbord och räckte Ranck de tidningar och bref van Suchtelen kort förut lemnat honom.

"Läs min herre och döm sedan, hvilken som blifvit narrad, ni eller jag."

Ranck läste och återlemnade papperen med en bugning.

"Jag vidhåller till alla delar hvad jag förut yttrat," sade han. "Alla dessa bref och tidningar äro understuckna. De förra äro tryckta af ryska generalstaben på dess tryckeri i Lovisa, de senare äro skrifna af fröken Jägerhorn."

Amiralen blef likblek.

"Kan ni bevisa detta," utropade han.

"Ingenting är lättare," svarade Ranck. "Detta bref har jag i dag på morgonen mottagit från fröken Jägerhorn. Var god och läs det samt jemför stilen i detta bref med dem som här föreligga."

Amiralen mottog brefvet och läste: Min herre!

Istället för att som ni för mig uppgaf resa till hären, har ni tagit vägen till Helsingfors och der haft godheten att spionera på mig. För tillfället finnes ingenting i denna stad som kan vara af intresse för en "naturforskare" som ni, och jag vill ej längre vara ett föremål för edra forskande ögon. Jag råder er derför att så skyndsamt som möjligt aflägsna er härifrån, ty i motsatt fall får ni att välja mellan tvenne ting: antingen att göra bekantskap med ett ryskt fängelse eller ock att blifva naturforskare i Sibirien. Lyd derför mitt råd och res så skyndsamt som möjligt.

Karin Jägerhorn.

Amiralen skyndade sig att jemföra detta bref med dem van Suchtelen lemnat honom.

"Stilen är fullkomligt lika, jag har blifvit bedragen," mumlade kommendanten. "Men svara mig upp-riktigt, i hvad förhållande står ni till fröken Jäger-horn?"

Ranck omtalade sitt besök på Brahelinna, de misstankar han der fattat, samt hvad han i öfrigt lyckats utforska rörande hennes förhållanden till van Suchtelen och den ryska öfverbefälhafvaren.

"Hon är min slägting och jag satte en obegränsad tillit till hennes ord," mumlade amiralen. Högt sade han:

"Och Klingsporska hären, är ej den tillfångatagen? Känner ni något härom min herre?"

"En resande, som i går norr ifrån anlände till Helsingfors och som tog in på samma ställe der jag sjelf logerar, berättade idel glada nyheter från hären," svarade Ranck. "Man har besegrat fienden i tvenne tätt på hvarandra följande drabbningar nemligen vid Siikajoki och Revolaks. Den förra vanns af den tappre Adlercreutz, den senare af den modige och fosterlandsälskande öfverste Cronstedt, chefen för Savolaks-briga-den. Hären tågar under segerjubel mot söder. Gud har varit de finska vapnen nådig."

"Är allt detta sannt, då blir skam och vanära min lott," utropade den åldrige mannen med en ångest så stor, att Ranck kände ett djupt medlidande med den olycklige.

"Ännu är ej allt förloradt, ännu är det en möjlighet att rädda Sveaborg," yttrade Ranck till amiralen, som orolig gick fram och åter på golfvet vridande sina händer. "Blott mod och förtröstan och vi skola segra."

Amiralen stannade framför Ranck och stirrade på honom med ett nästan fånigt uttryck i sitt slappa ansigte.

"Rädda, på hvad sätt vill ni rädda då allt är förloradt,;; utropade han. "Säg mig det min herre och jag skall tacka och välsigna er."

"Man bör ej förlora ett enda ögonblick utan genast storma samt återtaga utanverken," svarade Ranck. "Hufvudfästningen är i våra händer och dominerar allade öfriga forten. Gustafsvärds kanoner skola drifva fienden tillbaka. Mod blott och allt blir godtgjordt." "Omöjligt," utropade amiralen; "omöjligt, min herre, ty fienden skulle hämnas på Helsingfors' invånare och massakrera de trupper, som tillhört garnisonen i de uppgifna befästningarne. Det skulle blifva ett gräsligt blodbad, hvars blotta tanke uppfyller mig med

fasa." "Han är feg," mumlade Ranck, "allt är förloradt

"Men en annan utväg återstår, som måhända säkrare leder till målet," yttrade amiralen åter vändande sig till Ranck. "I konventionen är bestämdt det jag har rättighet att till Sverige afsända tvenne kurirer. Allt hopp förefinnes att dessa i så god tid kunna framkomma att den beramade hjeJpsändningen hinner anlända hit före den i konventionen bestämda tiden. Man skall uppbjuda hela sin förmåga att få denna undsättning till stånd. Redan i dag skola dessa kurirer afgå, på deras mod och skyndsamhet beror Sveaborgs räddning."

Ranck smålog. Den gamle amiralen hängde sig lik den drunknande fast vid ett halmstrå.

"Förutsatt nemligen att först och främst ryssarne ej lägga något hinder i vägen för dessa kurirers framkomst, hvilket de nog ej underlåta att göra," yttrade han, "samt yttermera att isförhållandena i hamnen vid den tiden tillåta fartyg att inkomma. Det är ett svagt hopp, men man kan ju försöka."

"Det skall både försökas och lyckas," yttrade amiralen med en nästan barnslig glädje. "Återstår för mig att finna

tvenne modiga, kloka och uthålliga män, åt hvilka jag kan anförtro detta vigtiga uppdrag på hvilket så mycket beror. Men hvar finna dessa. Omgifven af förräderiet fruktar och misstror jag alla."

"Jag skall åtaga mig att blifva en af dessa kurirer," svarade Ranck. "Det är ett ytterst svårt uppdrag, men när fäderneslandet fordrar det finnes intet hinder. Vill ni lemna mig detta förtroende skall jag med Guds hjelp söka till att motsvara det."Amiralen fästade sina blickar på Eancks ansigte. Det lugna uttrycket deri, de kloka ögon, som stadigt mötte hans, ingåfvo förtroende och med en glad tillförsigt räckte amiralen honom sin hand.

"Jag tackar er min herre," yttrade han; "men ni är en främling för mig. Jag har mottagit er och samtalat med er i vigtiga angelägenheter ty jag erfor ett behof att meddela mig med andra än min omgifning. Men hvad borgen har jag väl, att icke äfven ni förråder mig?"

"Är jag icke finne, älskar jag ej mitt fosterland är jag icke soldat och krigare!" svarade Ranck. "Ack, herr amiral, det finnes gudi lofvad godt om hederliga män, fastän det ej saknas brokiga får uti hjorden."

"Och ni fäster icke något enskildt egennyttigt intresse vid edert erbjudande?" frågade amiralen. "Kan ni svära derpå inför Gud som hör och ser oss?"

;;Det svär jag," svarade Ranck. "Endast lifvad af hoppet att kunna vara mitt olyckliga land till någon nytta har jag som frivillig ställt mig i härens led. Afsänd af general Klercker som kurir till konungen med depescher har jag af denna orsak lemnat min plats bland de tappre björneborgarne och måst försaka hedern att få deltaga i deras ärorika strider. Efter återkomsten från Stockholm till Finland har jag qvarstannat här för att bevittna utgången af de stämplingar vissa personer förehade. Jag ville med egna ögon öfvertyga mig om hur långt lågheten och egennyttan kunde drifva dem att handla. Jag har sett nog och längtar långt bort härifrån."

"Nåväl, jag sätter tillit och tro till edra ord och uppgifter och antager ert anbud att blifva en af de kurirer som afgå till Sverige," yttrade amiralen. "Ert utseende ingifver mig förtroende och måhända är det lika fördelaktigt att antaga ert tillbud, som att söka bland mängden och ändock blifva bedragen."

"Om ni ej vill hysa ett obegränsadt förtroende till min redlighet och goda vilja, så låt oss ej vidare tala om mitt förslag," svarade Ranck, som fann sig såradaf amiralens tvifvel. "Hvad skulle jag väl hafva för intresse att bedraga er? Jag vet ganska väl, att jag icke blott sätter mitt lif på spel, utan äfven kommer att utstå flerfaldiga lidanden och försakelser. Jag har helt nyligen pröfvat på hvad en kurirfärd vill säga, det är ett nöje, som jag på intet sätt missunnar någon."

"Ännu en gång förnyar jag min tacksägelse och antager med glädje ert tillbud," svarade amiralen. "Men jag har ännu en fråga att ställa till er. Hvarför gjorde ni mig detta besök?"

"För att bringa er min helsning från konungen samt inför er upprepa hvad han sade till mig vid afskedet," svarade Ranck. "Helsa mina vapenbröder, sade han, de tappra finnarne att jag snart skall vara hos dem och dela deras faror och ära. Jag trodde att denna helsning från er monark, skulle uppehålla hoppet om en snar hjelp hos er och att i så fall Sveaborg ännu en tid skulle göra motstånd."

"Ni kom för sent," mumlade amiralen. "Man hade redan vunnit spelet. Skamligt har jag blifvit bedragen. Men hvilken väg ämnar ni välja för att komma öfver till Sverige den norra eller södra vägen?"

"Den norra, ty enligt min uppfattning erbjuder den större fördelar och mera säkerhet,'7 svarade Ranck. "Färden öfver det isbelagda hafvet är så till ytterlighet förenadt med naturhinder, att man derom knappast kan göra sig en klar föreställning. Man måste passera is-vallar af ända till 20 fots höjd och deröfver. Hela isytan är frusen i vågor, hvilka göra färden hindersam och man måste vara försedd med manskap, slädor, proviant, tält och en hel mängd tross, som blir obehöfligt den norra vägen. Den sistnämnda är väl längre men man har att påräkna hjelp af landsmän och väl hunnen inom vår armes operationsbas kan man vara säker om skydd. Den svåraste delen af färden blir genom de at' fienden ockuperade trakterna, ty det säger sig sjelft att ryssarne skola lägga alla möjliga hinder i vägen att fördröja om ej rent af förhindra kurirernas framkomst."

"De skola tvärtom enligt konventionens lydelse på allt möjligt sätt befrämja deras resa," svarade amiralen, "samt

förse dem med pass och skyddsvakt."

Eanck smålog.

"Moskoviternas ordhållighet känner jag något till," svarade han. "Någon skyddsvakt vill jag på inga vilkor medtaga. Den skulle blott vara mig till hinder och besvär. Jag vill helt och hållet öfverlemna mig åt min egen klokhet och förmåga att reda mig. Min betjent Ojan Pavo är den enda följeslagare jag ämnar medtaga, och så fort herr amiralen behagar lemna mig de papper jag skall medföra, så är jag färdig att begifva mig på väg."

"Min adjutant skall genast hos grefve Kamenski afhemta ert pass," svarade grefven. "Jag förlitar mig helt och hållet på er klokhet och beredvillighet att vara mig till tjenst. Nödiga penningar i och för resan skall ni erhålla och spara ej på edra utgifter. Besök mig åter om högst ett par timmar och allt skall vara färdigt."

Ranck lemnade amiralen och uppsökte Durietz, för hvilken han omtalade utgången af sitt besök hos Öfverkommendanten.

"Stackars gamle tok, som tror att fienden skall släppa ifrån sig det rof, som en gång fallit i hans händer," yttrade kaptenen. "Om hundrade undsättningar anlände hit, skall Sveaborg likväl förblifva rysk egendom. Emellertid beundrar jag er uppoffring och önskar er all möjlig lycka och framgång på resan. Att ni kommer att råka ut för åtskilliga äfventyr samt till och med få hvad man kallar: rifvet skinn, är fullt säkert. Gud vare med er och måtte vi under lyckligare omständigheter få återse hvarandra."

Vid ankomsten till Helsingfors underrättade Ranck sin trogne Pavo om den resa de gemensamt skulle företaga samt gaf honom befallning att inköpa släde och föranstalta om allt som erfordrades i och för färden. Pistoler och öfriga vapen putsades och iordning-ställdes. En välförsedd matsäck anskaffades och vidmiddagstiden när Ranck åter begaf sig till amiralen var allt redo till uppbrott. När Eanck på väg genom staden vek rundtomkring ett gathörn stod han till sin ej ringa öfverraskning midt emot fröken Jägerhorn. Båda stannade och sågo helt bestörta och förvånade på hvarandra.

"Ni har väl mottagit mitt bref?" frågade fröken i en bitter och ironisk ton.

"Det har jag min fröken," svarade Eanck, "och jag skänker min beundran åt dess oförskämda innehåll."

"Men som ni likväl torde taga ad notam så kärt det är för er att undgå obehagligheter," svarade hon. "Man leker ej strafflöst med mig, derom kan ni vara förvissad."

"Och derför reser jag också härifrån om ett par timmar, men ej af fruktan för edra hotelser utan i hopp om att kunna tillintetgöra edra förrädiska planer. Den tredje maj är ännu ej inne och mycket kan förändra sig innan denna dag. Tag er emellertid till vara, vi hafva mycket att en gång uppgöra med hvarandra."

Han lemnade henne allena. Hon qvarstod på samma plats och såg drömmande efter honom.

"Vore han ej död skulle jag nästan tro att jag i denne man återsett ett gammalt minne,'5 mumlade hon. "Men nej, detta är omöjligt. Han reser sade han. Aha, ett ljus går upp för mig. Det lider intet tvifvel, att han ej skall blifva en af de kurirer, som amiralen har att sända till Sverige för att till konungen öfverbringa konventionen. Jag dömer härtill genom hans yttrande med afseende på den tredje maj. Res, min herre, men lika litet kommer ni till Sverige, som jag till Sibirien. Ni skall möta flera hinder på er resa än ni kan ana. Jag måste genast uppsöka general Kamenski."

Hon skyndade bort åt det håll, hvarest ryska högqvarteret var beläget. En timme senare lemnade en rysk officer eskorterad af kossacker Helsingfors och togvägen norr hän, samma väg, som Ranck bestämt sig för att taga.

"Ni har erhållit tydliga instruktioner," yttrade grefve Kamenski till officeren innan denna lemnade staden. "Lefvande eller död, kommer ej denne af amiral Cronstedt afsände kurir till Sverige. Har ni förstått mig, min herre?"

"Fullkomligt, ers excellens," svarade officeren. "Kuriren skall stanna på vägen."

När Ranck åter sammanträffade med amiralen fann han denne ännu mera förhoppningsfull med afseende på den lyckliga utgången af de båda kurirernas resa. Han var fullt öfvertygad om att undsättningen i god tid skulle anlända och att vintern snart skulle lemna rum för en blidare väderlek. Han lemnade Ranck det af Kamenski undertecknade passet, hvilket var affattadt i de mest välvilliga ordalag, och i hvilket alla ryska embetsmän, militära som civila på det kraftigaste anbefaldes att lemna kuriren allt möjligt bistånd för att befordra hans resa. En börs innehållande 200 specier mottog Ranck till bestridande af sina utgifter, en summa hvilken under alla förhållanden borde vara fullt tillräcklig.

"Och den södra kuriren, har herr amiralen funnit någon passande person som velat åtaga sig denna befattning?" frågade Ranck.

"Löjtnant Bremer vid Adlercreutzska regementet, som är förlagdt här i garnison, har frivilligt erbjudit sig härtill," svarade amiralen. "Det är en duglig och tapper officer, till hvilken jag kan hysa ett fullt förtroende."

Ranck tog afsked af amiralen, som länge höll hans hand sluten i sin. I den åldrige mannens ögon syntes tårar och han hade svårt att dölja sin rörelse.

"Ni skall återse Sverige, mitt dyra fosterland," sade han. "Många vänner har jag derstädes, hvilka jag troligtvis aldrig skall återse, och hvars deltagande jag måhända har förlorat. Men en gång skall en upptäckt af de anledningar som bestämt mitt handlingssätträttfärdiga mig inför efterverlden och de sanna förhållandena komma i dagen."

Några timmar senare lemnade Ranck och Pavo Helsingfors i en med tvenne ypperliga hästar förspänd släde, stor nog att beqvämligt inrymma deras effekter. En rask körkarl skötte om tömmarne och piskan och med ilande fart togs vägen norr hän mot Lojo gästgifvaregård, der hästarna skulle bytas. Amiralens depescher hade Ranck väl insydda i en väska, som fått sin plats frampå bröstet och närmast intill kroppen. De som skulle vilja beröfva honom dem måste först taga hans lif och detta hade han föresatt sig att i så fall så dyrt som möjligt sälja.

Kap. X. Hinder i vägen.

När Ranck framkom till Lojo gästgifvaregård var det redan långt lidet på natten. Man hade kört fem mil i det skarpaste traf och hästarne dröpo af svett. Ej utan mycket besvär fick man folket vaket på gården. Halfsvärjande och mod sömnen i ögonen visade sig slutligen gästgifvaren, som i en vresig och butter ton frågade hvad som var på färde.

"Kurir från Sveaborg till Sverige och hästar på ögonblicket," svarade Ranck, i det han inträdde i krogrummet. "Se här min kurirbricka, som visar i hvad ärende jag är stadd. Fort fram med hästar, en duglig körkarl och ej en minuts dröjsmål."

Värden sneglade på den blanka kurirbrickan, hvilken hängde i ett band utanpå Rancks bröst, och ref sig derefter bakom örat.

"Allt det der låter godt och väl och skulle nog gått för sig om vi blott vore finska och ej ryska undersåter," svarade värden. "Hela distriktet här om-

kring är i fiendens våld, och med hot af döden har man förbjudit oss att lemna det ringaste understöd åt finska trupper eller dess vederlikar."

Ranck svarade ej. Han gick bort till dörren och ropade Pavo till sig.

"Har du eftersett om det finnes hästar i stallet?" frågade han.

"Ja, herre. Tre ypperliga hästar stå i spiltorna och vänta blott på att blifva förspända."

"Sätt genast för dem och låt vår skjutskarl från Helsingfors hjelpa dig. Kör er ej ur stället, värd, ty då skjuter jag er bums för pannan. Hur långt hafva vi till nästa skjutsstation?"

"Tre mil," svarade värden, i det han såg på den pistol Ranck höll uti handen. "Tre mil, gör i skjutspenningar en

och half finska mark, som ni torde betala. Med våld har ni tvungit mig att lemna er hästar och jag tager mitt folk till vitne härpå."

Ranck kastade penningarne på disken och befalde värden följa sig ut på gården. De nya hästarne voro redan förspända och allt i ordning till afresan.

"Hvar finnes den nye skjutskarlen?" sporde Ranck. "Anskaffar ni ej en sådan får ni sjelf hemta edra hästar vid nästa station. Besluta er fort, ty jag har ingen tid att förlora."

Värden ropade på en af drängarne. En lång, högväxt karl, klädd i pels och höga stöflar skyndade fram.

"Kör till Mäntsäie, och kom ihåg, att om du möter och tilltalas af någon rysk patrull, så omtala på hvad sätt denne herre erhöll hästar på Lojo."

"Var ni lugn. Jag skall sjelf svara den ryska patrull, som har något att fråga oss om," svarade Ranck i det han tog plats i slädan. "Kör kusk, och spara ej piskan."

Hästarne sattes i traf. När slädan passerade gårds-grindarne small ett skott. Kulan passerade tätt förbi högra sidan af hufvudet på Ranck.

"Den förbannade skurken," utropade Ranck. "Denkulan kom ifrån en legd hand. Den ryska hjelpen som blifvit mig Utlofvad i passet, har redan tagit sin början. Man ville förpassa mig till evigheten, det är klart. Svaret får jag blifva värden skyldig tills vi nästa gång råka hvarandra. Pavo, håll ögonen öppna och speja på din sida om vägen, jag skall hålla utkik åt mitt håll. Håll pistolerna i beredskap och bössan likaledes. Kriget är börjadt och nu gäller det att vara vaksam."

"Ni har rätt, herre," svarade Pavo. "Jag hörde karlarne på gården hviska sins emellan, att en rysk kossackpatrull anförd af en officer och trenne underofficerare rastat på Lojo, kommande från Helsingfors. Officeren hade haft ett längre samtal med värden och derunder nog gifvit honom sina order. Sedan de rastat och intagit förtäring redo de vidare. Nog hafva vi ett mindre godt beställningsförebud före oss, det är säkert."

Ranck drog sig till minnes de hotelser han i vreden låtit undfalla sig vid sitt oförmodade möte med fröken Jägerhorn och han anade, att den listiga qvinnan utforskat ändamålet med hans resa och att hon för att hämnas utverkat att hinder skulle läggas i vägen för hans fortkomst. Han beslöt att ej hädanefter uppträda i egenskap af kurir utan som privatperson, äfvensom att ej framställa sig under sitt rätta namn. Dessa försigtighetsmått ansåg han vara högst nödvändiga och hvilka han hoppades äfven skulle lända derhän, att hans fiender blefvo förda bakom ljuset. Han beslöt äfven att med det snaraste anlägga en passande förklädnad, i den händelse man gifvit kossackofficeren en beskrifning på hans person och utseende.

Efter en timmes häftigt körande beslöt Eanck att rasta på vägen och intaga någon förfriskning. Hvarken han eller Pavo hade haft tid att alltsedan morgonen tänka på kroppens behof. Matsäcken framtogs och man gjorde ett bastant mål, hvilket äfven skjutskarlen fick dela. Kölden var bitande skarp och snön, som hängde på träden, gaf dem utseendet af hvita spö-ken. Några klunkar bränvin hade gjort skjutskarlen talför och af honom fick man veta, att hvad Pavo hört karlarne tala om på gården äfven var till alla delar sanning.

"Må Perkele taga ryssarne och hela deras anhang," sade han. "Hade man i rättan tid gifvit oss vapen och ammunition skulle vi nog motat Olle i grinden innan han tätt fast fot. Nu äro vi mot vår vilja tvungna att svärja trohetsed åt fienden, såvida vi vilja undgå att se våra gårdar brända, vår egendom plundrad och våra familjer massakrerade och pinade."

Resan fortsattes. Ranck tillsade Pavo att hålla skarp utkik, medan han sjelf försökte att erhålla någon hvila. Till skydd mot snö och blåst var uppförd en slags kur öfver slädan, bestående af tjärad segelduk. Ranck svepte pelsen tätare omkring lifvet, lutade sig bakut under kuren och föll, uttröttad som han var, snart i sömn. Man hade blott en och en half mil till skjutstationen och följaktligen borde det ej dröja länge innan man var framme. Slädföret var som sagdt det allra ypperligaste och hästarne behöfde ej Överanstränga sina krafter.

Ungefär en qvarts timme hade Ranck fått njuta någon hvila, då han helt oförmodadt uppväcktes af en häftig stöt, som kastade slädan till hälften omkull på ena sidan. Yrvaken ropade han till körkarlen hvad som var på färde, i det han och Pavo samtidigt hoppade ur slädan.

"Det vete hin," svarade kusken. "Ser jag rätt så har man fällt en hop träd och kastat på vägen. Lycka vore det om ej hästarne tagit någon skada. Jo, nu ser jag, det är ju en ordentlig förhuggning man gjort. Förbannade vare de djeflarne, som nyttja sina händer till ett dylikt, dåligt arbete."

Karlen hade rätt. En förhuggning af nära två fots höjd var verkstäld tvärs öfver vägen och stängde fullkomligt all framfart. Att undanskaffa detta hinder dertill måste åtgå en tid af flera timmar samt erfordras en arbetsstyrka af många man.Ranck och Pavo betraktade hvarandra med modstulna blickar. Hvad skulle man företaga sig. Ännu återstod trenne timmar af natten innan det dagades. Här voro goda råd af nöden.

"Hur är det med hästarne, hafva de tagit någon skada?" frågade Ranck bonden.

"Kritterna äro helbregda och väl det," svarade karlen. "Jag har undersökt deras ben, och intet är brutet. Det här var ett elemenskadt göra. Herrn måste vara en särdeles älskad person af ryssarne, ty jag vill våga lifvet på att det här arbetet är gjordt af Ruski-Paruski."

"Ni har nog rätt i er förmodan," svarade Ranck "och skola mellan hvarje station jag har att passera, innan jag hinner utom det område, som innehafves af fienden, dylika äfventyr hända mig, som jag redan mött på de första sju milen af min resa, så torde jag väl aldrig uppnå svenska gränsen."

"Och er resa är väl mycket angelägen?" frågade bonden.

"På dess lyckliga utgång beror måhända om Sveaborg, nyckeln till Finland skall kunna räddas eller ej," svarade Ranck. "Ni är finne, ni älskar ert fosterland och hatar ryssen. Yet ni någon utväg att befria oss ur denna belägenhet, så dröj ej med hjelpen, jag vill rikligen ersätta er."

"Ni misstager er ej på mina tänkesätt" svarade bonden i allvarlig ton. "Är Sveaborgs räddning beroende af er resa, så vill jag försöka att vara er till all den tjenst jag förmår. Se till hästarne medan jag kun-skapar häromkring. Misstager jag mig ej, skall här finnas en skogsväg i närheten, som möjligtvis tillåter oss att färdas rundt förhuggningen."

Ungefär efter en halftimmes frånvaro återkom karlen samt berättade att han efter mycket sökande slutligen funnit den omtalade skogsvägen, och att man möjligtvis med iakttagande af den största försigtighet skulle kunna begagna denna väg. Den började ungefär en half fjerdingsväg bakom dem, hvarför det blef nödvän-

digt att vända om och färdas samma väg hvarifrån man kommit.

Nöden hade ingen lag och efter mycket bråk var man åter på vägen. Skogsvägen var belägen på venstra sidan och man vek nu in på densamma. Ranck och Pavo ledde en hvar af hästarne vid tygeln. Vägen var så smal, att slädan ofta skrapade mot de på ömse sidor växande träden. Bonden gick framför hästarne och utvisade den kosa man borde taga. Först efter tvenne timmars ytterst mödosam färd och endast steg för steg lyckades man uppnå stora landsvägen. Förhuggningen var lyckligt passerad, och nu kunde färden ånyo fortsättas. Flera timmars dyrbar tid hade emellertid gått förlorad, en förlust som under närvarande omständigheter var känbarare än allt annat.

"För att afskräcka mig ifrån början att fortsätta resan har man spelat mig dessa spratt," tänkte Ranck, "men man har mycket bedragit sig på min karakter och min finska envishet, om man tror sig redan hafva vunnit spelet. Mina förföljare skola snart komma på villospår. Jag skall taga exempel af räfven och visa mig lika listig och förslagen som denne."

Det var redan full dager när våra resande, förfrusna och uttröttade efter nattens mödor, slutligen anlände till Mäntsäle. Ranck öfverraskades utaf att finna värden stående på trappan med mössan i hand och med ett vänligt

grin, färdig att mottaga honom. Ranck reqvirerade genast hästar, mat och dryck, tillläggande att en halftimmes rast var den längsta tid han hade råd att bestå sig. Med undantag af kyrkan, prestbostället och gästgifvaregården samt några få usla kojor var hela byn uppbränd af ryssarne, som här ödelagt allt med äkta moskovitisk grymhet och barbari. Invånarne, beröfvade sin egendom hade flyktat till skogarne, för att der omkomma af köld, hunger och elände. Det var en hemsk tafla af de rysligheter och förbannelser, som kriget medför.

Värden, hvars namn var Erik Nerpes med tillnamnet Lång-Erik i anseende till sin ovanliga kropps-längd, — han var nemligen 6 fot och tre tum lång, — fortfor att betrakta Ranck, hvarför denne fann sig nödsakad att upprepa sin befallning;

"Vänta litet min herre, ty jag måste syna er till slut" yttrade Nerpes, i det han gick Ranck tätt in på lifvet. "Låt mig se, svart hår, ovalt och blekt ansigte, mörka ögon, stort helskägg och mustascher, längd nära tre alnar, det slår fullkomligt in, ni är den resande som jag väntar."

"Och ni är den oförskämdaste krabat jag någonsin råkat ut för," röt Ranck i vredesmod. "Hvem ger er rätt att granska min person. In med er karl och uträtta min befallning utan alla invändningar."

"Blif ej ond herre, ehuru mitt beteende synes besynnerligt och ohöfligt," svarade värden. "Men följ mig in i huset skall ni snart få gåtan löst. Jag vill vara er till tjenst och ej till någon ofärd, ehuru man hotat mig med repet om jag släppte er ur mina händer."

"Aha, är det på det viset," svarade Ranck i det han och Nerpes trädde in i huset. "Jag kan förstå att något nytt sattyg är i görningen och att mitt förebud redan varit här."

"Slår fullkomligt in, herre," svarade värden i det han framsatte en bänk åt Ranck vid spiseln, i hvilken eld var uppgjord. "Värm er, herre, ty edra ytterplagg äro frusna och styfva som horn. Det enda huset förmår är litet dåligt kaffe och något bränvin. Resande, som komma till Mäntsäle, få hädanefter medföra eget munförråd. Vi äro i grund och botten utplundrade af de fördömda ryssarne."

"Och förebudet, som varit här, bestod väl af en officer, tre underofficerare och några kossacker?" frågade Ranck. "Man gaf er väl befallning att skjuta eller bränna mig, blott jag på ett eller annat sätt komme ur vägen, och gjorde ni det ej, skulle er långa kropp komma att dingla i toppen på någon gran eller huru."

"Hur i herrans namn kan ni hafva reda på hvadde sagt?" utropade den långa karlen i häpen förvåning. "Ni var väl inte närvarande eller huru?"

Denna naiva fråga framkallade ett hjertligt skratt från Ranck, ty uttrycket i Lång-Eriks godmodiga ansigte var så öfverväldigande komiskt, att det måste tvinga äfven den trumpnaste till ett leende.

"Nej min kära Nerpes, det kan jag försäkra, att jag icke var," svarade Ranck, "men jag känner till hjertelaget hos mina ryska vänner och derefter dömer jag dem."

"Ja, rätt dömer ni dem, det är säkert," svarade värden. "Officeren bjöd mig 20 rubel om jag ville ställa så till, att ni ej kom att lemna Mäntsäle med lifvet. Naturligtvis lofvade jag allt hvad de begärde och mera dertill. Han sade sig vara trött vid ert bevakande och önskade ingenting högre än att få återvända till sitt goda qvarter i Helsingfors. Mitt enda återstående par hästar gjorde de obrukbara genom att afskära hofsenorna. Må Perkele anamma dessa nidingar."

"Amen," svarade Ranck. "Men naturligtvis ämnar ni uppfylla edra löften till den der officeren?"

Nerpes fattade hans hand och förde Ranck fram till fönstret samt visade på de hemska ruinerna af den ödelagda byn.

"Allt detta hafva ryssarne gjort och mycket mera dertill," yttrade han med dof röst. "Min hustru har dött af sorg och mina barn äro förskingrade. Vår gudfruktige kyrkoherde hudflängde de, då han förhindrad af sitt samvete vägrade att svära trohetsed åt deras kejsare. Och dessa uslingar tror ni, att jag vill tjena. Nej aldrig det må gå mig huru det vill."

På det hotfulla uttrycket i Nerpes' ansigte fann Ranck, att han icke bedrog honom. Pavo, som nu inkom, berättade äfvenledes att tvenne hästar med afskurna fotsenor lågo döda i stallet. Värdens uppgift var således sanning. Ranck lät inbära den medförda matsäcken och lät Pavo uppduka ett godt mål. Ner-pes och skjutsbonden från Lojo blefvo båda inbjudna att taga del i frukosten.

"Hvad är att göra?1' sporde Ranck. "Den här villan blir värre än den första. Finnes här i granskapet inga hästar att få hyra eller köpa?"

"Hela trakten är totalt utplundrad och alla hästar har fienden tagit i beslag för egen räkning," svarade Herpes. "För att kunna befordra den ryska posten lemnade man mig ett par i behåll. Huru det gått med dem känner ni till. För guld kan ej en häst anskaffas i hela Mäntsäle eller deromkring."

Ranck syntes eftertänka. Slutligen vände han sig till bonden ifrån Lojo.

"Herranen," min vän, du känner till vigten af min resa, och du måste hjelpa mig till rätta," yttrade Ranck i det han på nytt fylde Herranens bägare. "Du har goda hästar, du erhåller fem rubel i drickspenningar, och jag beder dig, visa mig den tjensten att köra oss till Kutumäki, som är nästa station intill Henriksnäs, hvarest jag hoppas finna någon utväg att bättre försäkra mig om att utan dessa störande afbrott kunna fortsätta resan."

Ranck framtog och lade en femrubelssedel framför Herranen. Det var en magnet, som Herranens ögon ej kunde lösslita sig ifrån. Han tömde bägaren, smackade med lapparne, snöt sig och såg ånyo på sedeln.

"Så mycket penningar har jag ej egt på hela vintern," sade han, "och godt vore om jag kunde förtjena dubbelt så många. Vill herrn bestå en half kaka bröd till hvardera åt krittera så tror jag nog de hålla ut ännu några mil. I alla fall tjenar jag fosterlandet på samma gång jag får en hjelp åt mig sjelf. Den ena goda saken förhindrar ej den andra."

Ranck ingick naturligtvis på det gjorda förslaget och hästarne erhöllo sin välbehöfliga extra förplägning. Äfven Lang-Erik erhöll en vacker drickspenning för sitt visade välförhållande. Den stackars karlens ansigte lyste af tacksamhet och glädje och han skyndadeatt sorgfälligt gömma de penningar han erhållit af fruktan för ryssarnes långa fingrar och spejande ögon.

Innan Ranck lemnade Mäntsäle skref han följande rader till amiralen:

Har efter många besvärligheter anländt till Mäntsäle. Jag förföljes på vägen af en utskickad kossack-patrull från ryska högqvarteret, som lägger ständiga hinder i vägen för min resa. Upphöra ej dessa, är fara värdt att mitt uppdrag misslyckas. Mitt lif sväfvar i fara, ty man tyckes hafva föresatt sig att till hvad pris som helst hindra min fortkomst.

R—k Den norra kuriren.

Han förseglade brefvet och lemnade det till Lång-Erik, som lofvade att med säkert bud fortskaffa det till Sveaborg. Sedan denna angelägenhet blifvit ombestyrd lemnade våra resande Mäntsäle. Dagen var solvarm och lugn. Snöskaren började att smälta och tecken till en annalkande vår började att visa sig. Tranorna började att anlända och på de stora insjöarne syntes en och annan öppen vak som strömmen bildat. Bondgårdarne vid vägen syntes öde och tomma. Allt lif tycktes utdödt, endast i de större byarne sågos några bleka uthungrade varelser, hvilka med slö likgiltighet buro sitt öde.

Kutumäki var en stor och talrikt befolkad by, hvars yttre angaf välmåga, och som ej tycktes hafva blifvit så svårt hemsökt af fienden. Flera af ortens ståndspersoner hade här nedslagit sina bopålar. Ranck körde fram till skjutsstationen. Mycket folk var samladt på gården och bland dem upptäckte Ranck den trubbiga näsan och höga pelsmössan af en rysk kossackunder-officer, hvars ögon oaflåtligt stirrade på Rancks ansigte alltsedan han varseblifvit honom.

"Den der kuriren är bestämdt född med segerhufva," mumlade kossacken i det han vred på sina långa mustacher. "Förhuggningen på vägen mellan Lojo och Mäntsäle har han lyckligt passerat och i Lång-Eriks klor har han ej

heller fastnat. Min befälhafvaremåste veta härom, ty fördenskull har han qvarlemnat mig här på utkik."

Ranck, som ej ett ögonblick lemnat kossacken ur sigte, såg honom begifva sig till stallet förmodligen i afsigt att sadla sin häst. Ranck följde efter honom och inkom just i stallet som kossacken lade sadeln på hästryggen.

"Jag tycker ej om att ni rider ut och utsätter er för solstrålarne," yttrade Ranck, i det han gick fram till kossacken. "Dessutom har ni sett på mig med edra oförskämda korpögon alltsedan jag kom in på gården och detta har retat mig till vrede. Ni är min fiende och med lifvet kommer ni ej härifrån. Ni har länge nog förföljt mig och nu är det min tur att tacka er för sist."

Kossacken skrattade vildt. Han gick fram mot Ranck med utsträckta armar för att gripa tag uti honom, men innan han visste ordet af hade Ranck böjt sig ned och med ett språng likt tigerns kastat sig öfver honom, fällt honom till golfvet och med sina senfulla händer omfattat hans strupe. Det var en manöver, som ofta användes af öknens araber och beduiner, och som Ranck förmodligen inhemtat hos dessa folkslag.

"Pardon, nåd," rosslade kossacken, "jag skall. . .

Svaret blef att Rancks händer ännu fastare klämde åt om den olyckliges strupe. Några sekunder till och han var ett lik.

"Det var nummer ett!" mumlade Ranck. "Hade Nerpes på Mäntsäle ej varit en redbar man, hade det gått mig likaledes. Jag har nu en förföljare mindre men nu gäller det att få undan och dölja liket."

Han gick ut på gården och uppsökte Pavo.

"Följ mig genast," befalde Ranck. Han och Pavo gingo in i stallet. När den sistnämnde fick se kossacken studsade han.

"Aha, jag förstår, ett af våra förebud," mumlade ban. "Jag såg honom för några ögonblick tillbaka lifslefvande på gården och anade ej då, att han så snart skulle vara in i evigheten."

"Det gäller att genast få undan liket," yttrade Ranck. "Skulle någon få. reda på den här affären stode det oss dyrt. Låt oss gömma honom under höet på vinden, något annat ställe finnes ej för tillfället. Det är en tung best, så vi få nog arbeta innan vi få honom uppför vindstegen."

Så fort den dödade kossacken blifvit lyckligt och väl undangömd, kände sig Ranck lugnare, ty nu kunde han vara någorlunda säker om att hans ankomst till Kutumäki ej så fort skulle blifva känd af Kossackof-ficeren och således ej nya fiender uppstå för hans vigtiga resa. För denna orsaks skull var det som han dödat kossacken. Det var ett nödvärn, som under dåvarande omständigheter kunde finna sin ursäkt.

Utan några invändningar erhöll Ranck nya hästar, uppgifvande att han var trävaruhandlare ifrån Vasa, som varit stadd på resa söderut i och för affärer. När Ranck och Pavo lemnade krogrummet inkom en karl och ropade högt på sergeant Balakov, tilläggande, att dennes häst afkastat sadeln och söndertrampat den i spiltan. Man svarade, att man ej sett till sergeanten på en god halftimme och att man för resten gaf både Balakov och hans häst djefvulen, ett bevis uppå att man äfven här ej var så sädeles ryssvänligt sinnad. Ranck skyndade sig att afresa från gården sedan han gifvit Herranen åt riklig ersättning för de tjenster han bevisat honom.

"Helsa värden på Lojo, att jag uträttat det uppdrag han gaf åt er Herranen, och att den ryska patrull, han förmodade vi skulle möta på vägen äfven blifvit välkomnad af mig," yttrade Ranck till Herranen vid afskedet. "Kommer den åter i min väg skall den åter blifva mottagen med samma välvilja. Farväl, och tack för godt sällskap."

Herranen stod en stund stilla och såg länge efter de bortfarande.

"Det var en rask och modig karl, den der kun-ren," mumlade han, "men hvad han menade med sin helsning till värden på Lojo, det förstår jag icke."

Efter ytterligare tvenne dagars resa anlände Ranck till Tammerfors, en liten obetydlig stad som bar många och

vältaliga bevis ryssarnes uppehåll derstädes. I flera af husens väggar syntes märken efter kulor. Ranck, beslöt sig för att här rasta något längre än vanliga samt inhemta underrättelser om fienden. Han erhöll upplysning om att flere svårt sårade finska krigare, bland desse, en löjtnant Brunow låg på lasarettet i staden och han beslöt att göra dem ett besök för att om möjligt få veta något från krigsskådeplatsen.

Utan att möta något hinder erhöll Ranck inträde på lasarettet. Här fann han några och trettio af sina landsmän inrymda i tvenne rum. De flesta voro svårt sårade och hade vid åtskilliga skärmytslingar med fienden fallit i ryssarnes händer. Löjtnant Brunow, bebodde ett eget rum, skildt ifrån gemenskapens. En kula i underlifvet hade hållit honom i sex veckors tid fängslad på sjuklägret. Nu var han nära nog åter-staild efter att hafva undergått en ytterst smärtsam operation. Det var en särdeles tapper och duglig officer. Brunow var enögd och dolde det skadade ögat med en nerkammad hårlock. Det var ett minne efter en duell.

Han mottog Ranck med mycken välvilja och när han fick höra ändamålet med dennes resa blef han djupt nedslagen och bedröfvad. Han ville knappast sätta tro till möjligheten af Sveaborgs förlust, men när Ranck gaf honom de bestämdaste försäkringar härom, grät den modige krigaren som ett barn, under det han nedkallade himlens straff öfver förrädarne.

"Och en likadan skälm är Klingspor," utropade Brunow med hetta. "I likhet med Cronstedt, Gripenberg, Jägerhorn och öfriga fosterlandsfiender spelar han en förrädares rol, det är säkert. Fegheten dikterar icke uteslutande hans handlingssätt utan deri ingår äfven politisk egennytta, maktbegär och förräderi. Jag har fått höra, att han efter segrarne vid Siikajoki ochRevolaks legat i overksamhet uti och omkring trakten af Kalajoki och Brahestad. Det enda goda han lär ha uträttat, är, att han anskaffat nya hästar, vagnar och kärror åt hären istället för dem, han onödigtvis uppoffrat till fienden. Sandels är för närvarande den ende, som upprätthåller kriget och han gör det med heder. Han har visat Klingspor, att det ingen omöjlighet är, oaktadt årstidens och väglagets svårigheter, att rycka fram och undantränga fienden. Han har haft flera vackra affärer med ryssarne, och allmogen från Karelen stöter till honom i stora skaror, alla väl beväpnade och brinnande af stridslust."

Dessa underrättelser voro just ej särdeles glädjande men för Ranck voro de likväl kärkomna nyheter. Hela kuststräckan ända upp till Jakobstad var i fiendens händer och vägen norr hän följaktligen högst osäker att färdas. Hade han i Helsingsfors haft någon aning härom hade han ej valt denna väg. Dessa sina bekymmer meddelade han åt Brunow, som svarade:

"Af hvad ni redan berättat mig om edra äfventyr slutar jag med visshet till, att ni ingalunda kan anse er qvitt edra förföljare. Ni kan lätt sjelf inse af huru stor vigt det är för fienden att genom alla upptänkliga medel förhindra och uppehålla er resa. Om ni än för tillfället lyckats undgå vidare förföljelser, så tro mina ord, att då ni minst anar det, börja de ånyo. Kossack-officeren med sin patrull är ej den enda ni har att frukta. Denne har säkert redan låtit underrätta alla ryska posteringar om de order han erhållit samt ändamålet med er resa. Först när ni hunnit inom området för våra egna trupper kan ni anse er vara i säkerhet. Men dit är vägen lång och innan dess är ni väl expedierad,"

"Det är i sanning föga tröstande utsigter ni visar mig," yttrade Ranck, "men jag måste medgifva, att de hafva erfarenheten för sig. Gif mig emellertid ett godt råd huru jag bör förhålla mig och jag blifver er på det högsta förbunden.

Brunow syntes eftersinna, derefter svarade han:"Att färdas som ni hittills har gjort anser jag utan ändamål. Först och främst är den väg ni valt för er den mest osäkra, hvarför ni måste välja en annan. Jag anser det vara klokast att ni drar er mera inåt landet mot gränsen af Savolaks och uppåt Karelen, der ni kan vänta understöd och hjelp af Sandels' skaror, hvilka operera i dessa trakter. Äfven är befolkningen derstädes fullkomligt fosterländskt sinnad så att ni alltid kan vänta understöd och trohet af den. Vidare måste ni här i Tammerfors anlägga en passande förklädnad, som gör er fullkomligt okänd för edra förföljare. Så fort ni uppnått gränsen mot Savolaks bör ni undvika att färdas såsom ni hitintills gjort. Hästar och släda äro alltför långsamma fortskaffningsmedel då man kan ila fram på skidor och med staf i handen. En van skidlöpare bör utan att forcera sig lätt medhinna 6 å 7 mil på dagen. En liten rensel, som innehåller några förfriskningar är all den packning ni har att medföra. Detaljerna af

en dylik färd förbigår jag, ty de vexla med omständigheterna. Detta är det råd jag har att gifva och som jag tror vara det enda möjliga såvida ni vill uppnå ändamålet med er resa."

Eanck måste medgifva att de råd han erhållit af Brunow voro goda och han beslöt att följa desamma. Före sin afresa, som skulle ega rum den följande dagen på morgonen, lofvade Ranck att återkomma och då visa sig i en ny och förändrad gestalt. Han tog ett hjertligt farväl af Brunow och begaf sig ut i staden för att ombestyra sina affärer. Han kunde ej märka att någon spionerade på honom en omständighet som han helt och hållet skref på den dödade kos-sackunderofficerens räkning, hvilken ej kunnat inberätta något om hans ankomst till Kutumäki.

På eftermiddagen aflade Ranck åter ett besök hos Brunow. När denne fick se honom inträda uppgaf han ett rop af öfverraskning. Ranck hade nemligen undergått en fullkomlig förändring. Det mörka håret var förvandladt till ett lingult stripigt sådant, hvilket

hängde långt ned öfver öronen och nedåt pannan. Skägget och mustascherna voro bortrakade och ett par rödaktiga polissonger ditkomna i dess ställe. Hela Rancks utseende hade derigenom totalt blifvit förändradt, så att sjelfva Pavo till en början tagit honom för en främling och ej kunnat igenkänna sin herre förr än denne till slut upplyste honom om förhållandet.

Brunow kunde ej tillbakahålla ett ljudeligt skratt.

"Ja, så skall det vara," sade han, "och jag är förvissad om, att om er egen mor nu såge er, skulle hon omöjligen kunna känna igen sin son. Men insöf er ej det oaktadt i säkerhet. Ryssen är född till kunskapare och spion och hans väderkorn är utomordentligt."

Efter ännu en stunds samtal tog Ranck afsked ai sin nyförvärvade bekantskap samt lofvade att framdeles gifva honom del rörande fortsättningen af sin äfventyrliga resa. Natten förflöt lugn och i sjelfva dagbräckningen lemnade Ranck och Parvo staden tagande vägen först till Harju och derefter till Kuru. Först vid ankomsten till Virdois ämnade Ranck lemna stora vägen och draga sig mera öster hän åt Saari-järvi. Resan fortsattes utan alla äfventyr och Ranck började alltmera att hoppas det förföljelserna mot honom numera tagit ett slut och att han lyckats draga sina fiender in på villospår.

Efter trenne dagars färd anlände Ranck till Virdois, en större köping. Här rådde jubel och fröjd, ty nya goda underrättelser från Sandels hade inlupit. Den tappre och outtröttlige härföraren hade med sina skaror åter slagit ryssarne och vid Kivisalmi, Toivala och Jorois skurit nya lagrar. Den modige Fahlander delade med sin vapenbroder ära och framgång. Vasa läns ungdom och Karelens bönder kämpade manligt under den älskade anföraren och uppväckte sjelfva veteranernas beundran. Föga öfvade och dåligt beväpnade bestredo de likväl fienden hvarje steg.

Medan Pavo var ute för att åt Ranck och sig sjelf uppköpa de nya tillbehör, som erfordrades för de-

ras skidlöpning, samt sälja den släda de medhaft från Plelsingfors, hade Ranck slagit sig ned i ett af smårummen på gästgivaregården och intog der sin måltid. Ett par personer sutto i samma rum och förfriskade sig med öl och bränvin, det var några fågel- och vildt-handlare, hvilka sins emellan talade om sina affärer. Ranck var vid det bästa lynne. En flaska godt vin stod framför honom och han anföll med en resandes lätt förklarliga appetit en väl stekt orre, som med sitt saftiga kött kunde anstått hvilken läckergom som helst. Under sin ifver att äta lade ej Ranck märke till att samtalet mellan de andra gästerna i rummet helt tvärt afstannade och att en ny person inträdt i rummet. Först när en röst bakom honom i en högljud och befallande ton kallade på värden, vände Ranck sig om. Till sin ej ringa bestörtning såg han sittande vid ett bord en kossackofficer, hvilken skarpt, och med ett uttryck af hån, forskande betraktade Rancks ansigte. Af flere personer hade han hört uppgifvas att några fiender ej fans i Virdois, och att man ej på öfver 14 dagars tid sett till några ryssar.

, På officerens förnyade rop infann sig värden, och frågade hvad hans välborenhet befalde.

"Du måste vara döf din lymmel, som ej genast hör när man kallar på dig," röt officeren. "Hit med en flaska vin af bästa sort, jag är törstig och har brådtom."

"Något vin finnes ej mera qvar," svarade värden. "Men befaller ers välboren het godt bränvin tillagadt af råg, och öl, som besitter en ovanlig grad af godhet och styrka, skall jag genast vara till er tjenst."

"Hvad, inte något vin säger du och det understår du dig att säga mig midt i ansigtet," yttrade ryssen med hela det öfversitteri, som användes mot ett underkufvadt folk.

Värden upprepade sin försäkran.

Officeren steg upp och gick fram till Ranck samt tog den vinbutelj, som stod framför honom och höll den tätt intill ögonen på värden."Hvad är innehållet i denna butelj?" frågade officeren.

"Det är vin, men också är det den sista buteljen, som fans qvar i min källare."

Det var nu Ranck som reste sig upp.

"Sätt min butelj tillbaka på bordet," befalde han i uppretad ton. "Hur understår niser att röra vid annan mans egendom. Sätt buteljen på sin plats och det på eviga minuten."

Ryssens ansigte blef blossande rödt af vrede.

"Jag tror ni vågar befalla mig, ni linhufvade bonde," röt han full af ilska. "Se här mitt svar."

Han kastade buteljen mot kakelugnen. Flaskan sprang sönder i tusen bitar och vinet rann ut på golfvet. Samtidigt härmed sträckte han ut sin hand och slet peruken af hufvudet på Ranck.

"En förklädd bedragare, eller också en spion," utropade officeren. "När han satt vid bordet såg jag på honom och upptäckte en svart hårlugg, som hängde nedanför den ljusa. Jag anade, att det var en skälm. Ni är min fånge intilldess ni nöjaktigt gjort reda för er. När allt kommer omkring är ni en utskickad spion från fienden."

"Ni ljuger, eländige skurk," utropade Ranck i det han drog sin sabel. "En spion är ni, ty nu finner jag, att ni är samme person som med edra kos-sacker förföljt mig ända från Helsingfors och hit. Ni vet bäst i hvad ärende jag är stadd. Se här mitt pass undertecknadt af grefve Kamenski och se här min ku-rirbricka. Med vigtiga depescher har jag blifvit sänd till konungen af Sverige. Dessa depescher vill ni ej skola framkomma i rättan tid och af denna orsak har ni förföljt mig och lagt alla möjliga hinder i vägen för min resa. Till slut nödgades jag förkläda mig i hopp att derigenom blifva er qvitt. Spion är ni sjelf och om ni ej godvilligt lemnar mig vägen öppen och fri så får ni smaka min klinga."

"Det är rätt," utropade de närvarande. "En kurir är en fridlyst person, som har rätt till hjelp ochunderstöd. Han är vår landsman och vi tillåta ej att något våld utöfvas mot honom."

Officern skrattade, drog sin sabel och stälde sig framför dörren.

"Ni hotar pack, men jag skall bevisa er att denne karl är min fånge," skrek han med' hög röst. "Lägg bort ert vapen," röt han till Ranck, "annars får ni med lifvet plikta för ert öfvermod."

Till svar höjde Ranck sin klinga och måttade ett hugg åt officerens hufvud.

Denne var på sin vakt och parerade hugget. Med ursinnig häftighet dref Ranck honom från sin plats vid dörren och ut i krogrummet, hvarest striden fortgick under gästernas rop och vilda åtbörder.

"Hugg honom, stick den skälmen, slå honom i hufvudet," ropade de närvarande finnarne i det de drogo sina långa knifvar. "Fråga honom huru mycket stål han tål i kroppen. Han är en röfvare, han som alla de andra af hans landsmän. Si så der ja, det var ett godt hugg. Bravo, kurir, ni sköter er sabel som en karlakarl!"

Ryssen segnade ned till golfvet, Rancks sabel hade afhuggit hans högra arm.

"Han har fått nog; laga godt folk att ni få honom undan innan händelsen blir spord," yttrade Ranck. ;;Göm honom undan, men gör honom ej någon skada. Skicka efter en fältskär, som kan undersöka och förbinda hans sår. Men framför allt håll saken hemlig."

"De skola döda mig," vrålade den sårade. "Förbannelse öfver er, som gaf mig det hugget. Men skulle man än taga

mitt lif, så undgår ni likväl ej att till slut få er välförtjenta lön. Man känner er mycket noga och släpper er ej ur sigte."

Fyra af de närvarande karlarne gingo fram och upplyfte den sårade.

"Han är tung som en oxe," yttrade en af dem; "hvart skola vi bära honom?"

"Följ mig," svarade värden, "jag har ett trefligt rum i ordning åt honom."Den sårade svor och jemrade sig. Han befalde karlarne att bära sig till lasarettet. De svarade ej utan sågo frågande på värden. Banck hade lemnat krogrummet för att uppsöka Pavo.

"Ni skall få det mycket bättre än på hospitalet," svarade värden. "Ers välborenhet skall må som en prins och vin skall ej fattas er."

Värden yttrade dessa ord med en hånfull blick på officeren. Denna blick utvisade hat och hämdlusta. Den sårade var förlorad.

Man utbar honom på gården. Blodförlusten var betydlig och han tillslöt ögonen af mattighet. Värden gick förut och visade bäraren vägen. Man inbar den olycklige i bränvinskällaren. Inkomne dit stängde värden källardörren noggrant efter sig. Sedan hviskade han några ord till karlarne, som nickade bifall och helt lugnt framtogo sina knifvar.

Finnen är hämdgirig och grym när han blifver retad. De oförrätter och lidanden ryssarne tillfogat honom voro i friskt minne. Hvad som tilldrog sig i den halfmörka källaren vilja vi ej bevitna. Det vissa är att kossackofficeren aldrig mera syntes till. Åratal derefter fann man vid en tillfällig undersökning af källaren ett menniskoskelett liggande i ett väl tillbandadt och tomt bränvinsfat. Många voro gissningarne rörande detta hemska fynd. De som visste derom aktade sig väl för att lemna några upplysningar. Byssarne voro herrar i landet och hvad följden blifvit om någon sqvallrat ur skolan kände man nogsamt till. Man teg derför och hela händelsen råkade snart i glömska.

När Banck åter inträdde i krogrummet voro alla spår efter striden utplånade och allt hade återtagit sitt förra lugn som om ingenting förefallit. Man drack och samtalade som förut och liksom genom en tyst öfverenskommelse nämdes ej ett ord om det som förefallit.

Banck gick fram till värden för att liqvidera sin skuld och taga afsked.

"Och den sårade, hur befinner han sig?" hviskade han."Efter omständigheterna väl," svarade värden. "Han är nu förbunden och har fallit i en djup sömn."

"Måtte ni ej drabbas af någon olägenhet för hvad som händt," yttrade Ranck. "Ni känner till det vigtiga uppdrag, som föranledt min resa. Hade jag blifvit arresterad här hade allt varit förloradt."

"Ni handlade rätt," svarade värden, "och ni har tillvunnit er allas vår aktning. Gud vare med er och en lycklig resa!"

En stund derefter ilade Ranck och Pavo på sina skidor ifrån Virdois, hvardera medförande blott en helt liten rensel, i hvilken munförrådet var förvaradt. I bältet innanför de korta pelsrockarne hade de sina pistoler och i ett gehäng öfver axeln hade Ranck sin sabel fästad. Bössorna hade de qvarlemnat hos värden i Virdois. Båda voro de från barndomen öfvade skidlöpare och med tillhjelp af sina skidstafvar foro de med svindlande fart fram öfver den frusna snöskaren genom skogar och öfver fält utan att lemna knappast ett synbart spår efter sig. Öfver de frusna stora insjöarne och floderna gick färden lika hastigt. Fans ingen gård att upptäcka vid mörkrets inbrott, bygde de sig en riskoja af gran och tallgrenar, uppgjorde i dess midt en god brasa och tillbragte så natten. Den finska ihärdigheten, modet och kraften, visade sig hos dessa båda pligttrogna män i sin fulla styrka. Deras smidiga och härdade kroppar trotsade köld, hunger och umbäranden af alla slag. Ingen mötande svårighet modfälde dem, och hoppet att kunna gagna sitt land och från detsamma afvärja en stor olycka lifvade dem och kom dem att förgäta alla lidanden och pröfningar. Öfverallt mottogos de med välvilja af allmogen och tillochmed

barnen skyndade att välkomna dem med glada utrop och bevisa dem sina små tjenster.

På så sätt hade färden fortgått under loppet af tre a fyra dagar. I Saarijärvi rastades en half dag. Pavo hade erhållit kylskada i ena benet. Botemedlet härför bestod deruti, att han först tog sig ett hett vattenbad och derefter kastade sig i en snödrifva. Endylik "hästkur" användes ofta i Finland mot svårare kylskador, ehuru den ej torde vara att rekommendera för andra mindre härdade personer.

De underrättelser Ranck för öfrigt här erhöll voro just ej särdeles lugnande. Ryska ströfpartier hade visat sig i närheten af byn och ett par kossacker hade varit derinne för att taga hö ur en lada. En pojke, som låg bakom en gärdesgård, hade blifvit dem varse. Med sin bössa sköt han den ena, då den andre skyndsamt tog till flykten. Till följe häraf väntade man sig en ny påhelsning. Invånarne hade beredt sig härpå. De hade beväpnat sig med sina skälbössor, bundit ett hvitt band på hattarne, stöpt kulor och tillverkat krut, en vara, som rikedomen på salpeter gjorde lätt tillgänglig. Sandels' skaror stodo ej långt derifrån och ett band på 2 a 300 karelare under anförande af bonden Tiainen, ströfvade segerrikt omkring och tillfogade ryssarne stora förluster. Den tappre Tiainen tog den ena stora transporten efter den andra från fienden. Folk strömmade oupphörligt till honom och han rykte steg för hvarje dag. En afdelning af hans skara hade tågat genom Saarijärvi medförande några och åttio fångar.

"Tiainen, det namnet vill jag minnas, att jag hört förut," yttrade Ranck. "Är han ej slägt med den gamle tappre David Kojskinen, eller huru?"

"Visst är han det," lydde svaret. "Kojskinen är gift med Maria Tiainen, den unge anförarens faster. Olof Tiainen har i många år varit egen bonde. Hans far är för längesedan död, och sonen kan vara vid ungefär några och trettio års ålder."

"Då är det samme Tiainen som jag menar," svarade Ranck. "Det är ett tappert och modigt slägte, ön god ras, dessa Tiainer; hade jag tid, skulle jag uppsöka den unge anföraren och helsa honom från sin slägting den gamle David. Gubben Kojskinen är med ute i kriget och veteranen är mera lik en ung kraftfull man än en 70 års gubbe. Det skulle måhända glädja honom att höra."

"Lefve David Kojskinen!" ropade åhörarne. "Hanar en äkta Finlands son, med hjertat på rätta stället. En sådan man som han borde varit anförare för hären eller kommendant på Sveaborg. Affärerna hade då blifvit annorlunda skötta. Krukor och gamla käringar duga ej i krig, det är säkert."

"Säg inte så," yttrade en af de närvarande. "Gummorna i Herpes socken hafva ju tillfångatagit en rysk kurir och fem man beväpnade."

"Det är sant, lefve gummorna! vi gjorde dem orätt," ropade man i korus.

Nästa station, som Ranck hade att uppnå, var Karstula, och derefter Kivijärvi. Sedan ämnade han åter taga vägen mot kusten upp mot Salo, hvarest han hoppades påträffa finska trupper. Den farligaste delen af resan var då tillryggalagd och möttes han ej af ovanliga hinder hoppades han med säkerhet kunna utföra sitt uppdrag. Från Saairijärvi sände han med en gårdsegare, hvilken i och för affärer ämnade sig söderut, följande rader till amiralen på Sveaborg:

"Oaktadt många mötande svårigheter och hinder har jag lyckligt uppnått Saarijärvi. Godt hopp förefinnes att resan skall i rättan tid blifva fullbordad.

R—k Den norra kuriren."

När Ranck och hans trogne följeslagare lemnade Saarijärvi var dagen solvarm och klar. Svanor och vildgäss syntes anlända i stora flockar, och vid middagstiden kändes värmen till och med tryckande. Vårvärmen verkar i norden en hastig öfvergång från snö till vatten. Den ena dagen är man omgifven af djup snö och orubbliga ismassor; den andra hotas man ej sällan redan af skummande böljor och brusande strömmar, hvilka, längs åar och dalar, drifva isstycken, stenar eller sönderbrutna broar, stundom hus och bygnader.

Denna dag tillryggalade våra resande sju mil och när mörkret inbröt var det med stor tillfredsställelse, som de

fingo syn på en gård hvarest de kunde finna härberge för natten. Bonden Simolinen mottog demmed vanlig finsk gästfrihet. De fingo sitt nattläger ofvanpå den stora ugnen i dagligstugan, en hedersplats, som anses för den yppersta i huset och som endast rätt kan värderas i ett klimat, der kölden stundom uppgår till 40 grader. Ej långt ifrån gården hade Simolinen då han vattnade kreaturen upptäckt spår efter ryttare. Han fruktade, att det varit kringströfvande Kossacker och innan man derför gick till hvila, tillbommades ytterdörrarne till huset med stor sorgfällighet, skälbössorna stodo laddade på sin plats i rummet och Ranck jemte Pavo hade äfven sina vapen i beredskap. Efter aftonmåltiden gick man till hvila och inom kort voro husets alla invånare försänkta i en djup sömn.

Vid midnatten uppvaknade Ranck. Fullmånen sken klar in genom fönstren och en frisk sydvestlig vind hade börjat att blåsa. Ranck var just på väg att vända sig om på andra sidan för att fortsätta sin sömn, då han hastigt reste sig upp och lyssnade. Ett sprakande prasslande ljud nådde hans öron och när han såg på det midt emot honom liggande fönstret tyckte han sig märka, att med månljuset blandade sig ett annat sken liknande det som härleder sig från en eldsvåda. Det sprakande ljudet tilltog. Han skyndade sig att väcka de sofvande. Simolinen var den förste som skyndade upp. Ranck meddelade honom sina iakttagelser. Plötsligt upplystes rummet af ett rödaktigt sken.

"Man har satt eld på huset i afsigt att bränna oss inne," utropade Simolinen i det han uppmanade qvinnorna och barnen att skyndsamt kläda sig. "Vi måste ut härifrån och det på eviga minuten."

"Vi äro kringrända," skrek Pavo som skyndat fram till fönstret. "Gården utanför hvimlar af kos-sacker. Jag ser tydligt deras höga mössor och långa lansar. Hvad skola vi göra?"

Qvinnorna och barnen uppgåfvo höga jemmerrop. Eldskenet upplyste nu rummet liksom solen på den klaraste dag. Det var tydligt, att man äfven stuckituthusen i brand för att åstadkomma en fullkomlig ödeläggelse.

"Vi måste sälja våra lif så dyrt som möjligt," utropade Ranck. "Simolinen och ni, karlar —" det var de båda drängarne — "fatta edra bössor och följ mig. Qvinnorna och barnen följa efter oss. Så fort dörren, som leder ut till gården blifvit öppnad, skjuta vi alla på en gång och bana oss sedan väg med blanka vapen. Jag och Pavo skola upptaga, striden medan ni öfrige försöka att undkomma."

Någon annan utväg för de innevarande att undgå döden i lågorna fans ej. Simolinen och de båda drängarne voro starka och modiga karlar, som ej skulle svika sin pligt. Man samlades alla i förstugan och på ett gifvet tecken af Ranck sköts bommen ifrån dörren. Tio a tolf kossacker visade sig utanför och stängde vägen med sina långa lansar sträckta framför sig.

"Skjut!" kommenderade Ranck.

Bössorna och pistolerna aflossades. Skotten gjorde god verkan, ty man såg flera af fienderna falla till marken under det de öfriga drogo sig svärjande tillbaka.

"Nu framåt," befalde Ranck.

Han och de öfriga karlarne rusade med höjda knifvar och sablar ut på gården. En vild och ursinnig strid tog sin början. Man kämpade öga mot öga, bröst mot bröst. Under tumultet lyckades det för qvinnorna och barnen att fly. Värmen från de brinnande husen tvang de stridande att draga sig bort från gårdsplanen. Qvinnornas rop på hjelp hördes från den angränsande skogen. Rancks sabel for hvinande! fram som en blixtstråle. Hans arm tycktes vara af stål och han kämpade med en uthållighet och kraft som påminde om de forna karolinerne. Men öfvermakten var för stor att denna olika strid i längden kunde fortsättas. Simolinen' hade fallit genomborrad af ett lansstyng och likaledes en af de båda karlarne. Det återstod således endast tre mot tjugu, en proportion i krafter, som var alltför olika.Plötsligt hördes en röst utropa:

"Det är kuriren, jag känner igen honom. Lefvande eller död måste han falla i våra händer. Framåt kamrater och blygs att frukta en enda man."

Det var en af de underofficerare, som tillhört Eancks förföljare ända. ifrån Helsingfors. Under ursinniga rop

trängde kossackerna Ranck inpå lifvet. Han värjde sig ännu med förtviflans hela styrka. En af hans motståndare afsköt sin pistol tätt inpå honom. Kulan trängde in genom högra delen af bröstet och ännu omfattande sin sabel sjönk Ranck till marken. Pavo kastade sig öfver hans kropp och sökte skydda honom mot kossackernas raseri.

"Vill ni mörda en fallen man, edra uslingar," ropade den redlige tjenaren. "Gör honom till er fånge men döda honom ej, ni fegaste följe på jorden."

Pavo talade ej mera. Döende sjönk han tillsammans öfver sin herres kropp omslutande honom med sina armar. Ryssarne uppgåfvo ett ursinnigt fröjderop. Detta rop besvarades af ett annat, som kom dem att lyssna och blekna af förskräckelse. Vid eldskenet sågo de en mörk blixtsnabbt framåtilande linie. De sågo vapen blänka. Skyndsamt kastade de sig upp på sina hästar och ilade i sträckande traf från gården.

Men den mörka framrusande linien var snabbare. Den utgjordes nemligen af cirka hundra man skidlöpande karelare och tavastländare, tillhörande Tiainens skara, och som haft sitt nattläger i den angränsande skogen, på ungefär 1/4 mils afstånd från Simolinens gård. Trupperna voro ute för att spana efter en rysk proviant- och ammunitionstransport. En kuli (= säck) mjöl gälde 25 riksdaler i dessa trakter och Tiainen var i behof af föda åt sitt folk. Skenet från de brinnande bygnaderna hade väckt posternas uppmärksamhet och man anade oråd. Inom några minuter voro skidorna påspända och truppen i väg till stället. Tiainen sjelf anförde sina män, och när de ett stycke från gården anträffade de ropande och flyende qvinnorna och af dem fingo veta hvad som var på färde, skyn-dade de med ökad hastighet att komma de nödstälda männen till hjelp.

Snart voro kossackerna upphunna. En ny strid började med en helt annan utgång. Ingen enda af mordbrännarne undkom, som kunde för sina kamrater berätta hvad de öfriga tagit vägen. Någon pardon gåfvo ej Tiainens vilda krigare. Lif för lif var deras fältrop. Hvarenda kossack låg död eller döende på marken. Deras vapen och hästar blefvo segrarnes byte. Snön föll och betäckte med sitt likdok de fallnes kroppar. Först när solstrålarne följande vår bortsmälte snömassorna visade sig de hemska vitnena till, att en strid här egt rum. Björnen och vargen erhöllo då ett rikt rof. Otaliga voro liken efter finnar och ryssar som på detta sätt återfunnos. Somliga af dem voro fallna i strider andra lömskt öfverfallne och dödade. Ett vinterfälttåg i höga norden har sina mörka tilldragelser, dem ingen kan ana.

När Tiainen och hans män återkommo till gården funnos af bygnaderna endast rykande askhögar qvar. Qvinnorna och barnen hade återvändt samt gräto och jämrade sig. Tiainen undersökte sjelf de fallne. Si-molinen och den ena af drängarne voro båda döda. Den andre karlen var, ehuru svårt sårad, ännu vid lif. Ranck och Pavo andades båda, Tiainen undersökte sjelf deras sår och gaf befallning om att skyndsamt hopfläta några bårar af grenar för att kunna transportera de sårade till lägret i skogen.

"Det är svåra blessyrer, som dessa män erhållit," yttrade bonde-höfdingen, i det han, liggande på knä och vid skenet från några torrvedsbloss undersökte bröstet. "Det måtte varit en förnämlig man, som här fallit, ty han bär innanför rocken en ordens-krachan och en stjerna. Kulan har snuddat vid krachanen och förtagit verkan af skottet. Den der leksaken har troligtvis räddat hans lif. Hans kamrat deremot är vida värre medfaren. Skynda er med bårarne att dessa olycklige må erhålla all den hjelp och omvårdnad som de så väl behöfva."Tiainen var en man hvars hela yttre angaf en ovanlig kroppsstyrka och härdighet. Det långa ljusa håret och blå ögonen vitnade om hans nordiska ursprung. Ansigtsdragen voro öppna och redbara och den höga pannan samt välformade munnen ökade ännu mera det tilldragande i hans utseende. Han kunde ungefär vara af högst 34 å 35 års ålder. Hans drägt utgjordes af en kort pelsrock, underkläder af renskinn och ett par höga öfver knäet gående stöflar af sälhud. Den höga kraftfulla gestalten bjöd aktning och lydnad. Han var en framstående typ af en äkta nordisk odalman, just en sådan, som på de forna allshär-jartingen höjde sin röst och föreskref lagar för sjelfva konungen eller drotten.

Medtagande de värnlösa qvinnorna och barnen, och sedan de både fallnes lik blifvit nödtorftigt jordade, lemnade karelarne gården och återvände, medförande de tre sårade, till lägret. Sedan dessa här blifvit förbundne, anskaffades längre fram på dagen tvenne slädar, i hvilka de omsorgsfullt nedlades, för att fortskaffas till Tiainens högqvarter i Kalpis, hvarest fältskär fans att tillgå och der nödig vård kunde egnas dem. Den blodförlust Ranck

lidit var emellertid så stor, att han af svaghet ej förmådde meddela sig med någon och lemna några upplysningar. Pavo, som erhållit flera lansstyng låg som om lifvet redan flyktat. Efter flera fåfänga försök lyckades det slutligen för fältskären att taga kulan ur bröstet på Ranck. Blek och med slutna ögon låg emellertid amiralens kurir på sitt sjukläger. Redbart hade han fullgjort sin pligt, modigt hade han kämpat för att fullgöra sitt uppdrag, och han hade dukat under endast för öfvermakten och förräderiet.

Den södra kuriren rönte ett ungefär motsvarande öde. Hunnen i närheten af Hangö blef löjtnant Bremer plötsligen öfverfallen af ryska soldater och af dem gjord till fånge. Förgäfves framvisade han sitt ryska pass och protesterade mot denna kränkning af folkrätten. Man blott hånskrattade åt honom. Bremerfördes till fängelset i Borgå och slapp ej fri förr än efter krigets slut.

Den 5 Maj, dagen, på hvilken Sveaborg skulle enligt kapitulationen öfverlemnas åt ryssarne, var inne. Isen låg ännu, ehuru svag. Soldaternas harm kände inga gränser; de hotade ännu i sista ögonblicket att mörda öfverbefälhafvaren. Men ingen ledde deras rörelser; fienden besatte portarne; man måste således underkasta sig. Klockan slog tolf. Några hundra man i sender utryckte och nedlade sina vapen inför den fåtaliga och usla fiendtliga styrkan, hvilken de visste sig lätteligen ännu i denna stund kunna förjaga. I förtviflan söndersleto de sina fanor, krossade sina gevär och utgöto högljudda förbannelser öfver sina ovärdige anförare. Gråtande öfverfördes de sedan på båtar till fasta landet, ty isen var redan för svag att bära dem. Svenskarne förblefvo krigsfångar, men finnarne fingo begifva sig till sina hem. De gjorde det ej alla. Under tusen faror och försakelser, genom ödemarker och skogar, sökte många sig fram till sina kämpande landsmän. Hustru och barn, lugn och trefnad vinkade dem, men deras blödande fosterlands röst var starkare, och snart visste de öfvertyga fienden att den kejserliga örnen ej genom deras förvållande restes öfver Ehrensvärds graf.

Men ryssarne deremot firade denna tilldragelse med ett högtidligt TDe Deum. De hade anledning härtill, deras byte var ofantligt. Oberäknadt det ointagliga fästet erhöllo de hela den delen af flottan, som låg förlagd i Sveaborg, bestående af 2:ne fregatter, 6 mindre fartyg, 20 kanonslupar, 51 jollar m. m. inalles 88 segel, öfver 2,000 kanoner, 9,000 gevär, 2,000 centner krut, 340,000 kulor m. m. och allt detta koStade dem, som sagdt är, ungefär 15 dagars kanonad, samt några hundratusen rubel i mutor. Det för dem vigtigaste var det förändrade utseende, striden härigenom erhöll. Så länge denna fasta punkt ännu var i Svenskarnes händer och de genom Englands tillhjelp voro herrar på hafvet, så länge kunde kampen fort-sättas med hopp om framgång. Väl var finska hären undanträngd till nordens ödemarker, men svenske krigare skulle snart öfverföras till Sveaborg och, samlade bakom dess skyddande murar, derifrån frambryta, afskära fiendens kommunikationer och härigenom tvinga honom till ett brådstörtadt återtåg. Äfven i olyckligaste fall var här en säker tillflyktsort för skingrade skaror, som härifrån, förstärkte och med ökade krafter, åter kunde framtränga. Nu var förhållandet omvändt. Att från en så fruktansvärd motståndare åter eröfra landet blef nära nog en omöjlighet. Svenskarne egde ej mer något fotfäste, och deras landstigningstrupper skulle alltid af en öfverlägsen fiende tillbakakastas, om ej förstöras. Med ett ord, Finland var och blef sålunda ohjelpligen förloradt. En psykologisk märkvärdighet är, att Cronstedt ännu i sista ögonblicket trodde sig hafva handlat rätt, samt kunde blott med yttersta möda afhållas från att återvända till Sverige och rättfärdiga sitt förhållande. Han såväl som Jägerhorn och Gripenberg, förlorade ordnar och värdigheter men kunde ej till annat ansvar fällas, då de voro af Alexander inbegripne under den paragraf af fredsfördraget, som från allt åtal frikände dem, "hvilka genom gerningar eller tänkesätt, till H. M. kejsarens förmån, under kriget sig utmärkt." Sitt straff härnere undgingo de således; en högre domare finnes dock; inför den stå de redan alla.

På så sätt gick Sveaborg förloradt. Ett skri af smärta ljöd från Östersjöns stränder, det flög öfver Bottenhavets vågor, det ljöd långt in i Karelens skogar, och upprepades med ekots hundrafaldiga stämmor: Sveaborg har gått förloradt! Ve, ve öfver förrädarne, som sålt sitt land! de äro like Judas, som för 30 silverpenningar sålde sin mästare och herre!Kap. XI.

En juvel i den svenska kronan förloras men eröfras åter af linieskepp och fregatter.

Våren var ändtligen kommen. 1808 års ovanligt stränga vinter hade flytt sin kos. Nu sjöngo fåglarne i de höga

furuskogarne, nu störtade de frigjorda floderna "sjungande ned mot hafvet," solens strålar lekte på de tusen sjöars och floders vatten. Wuoksen kastade sig i glittrande skum utför Imatras höga fall för att famnas af Ladoga. Östersjöns vågor sjöngo åter sin friska sång. Allt var lif och rörelse ty pånyttfödelsens tid var inne.

Vår berättelse för oss öfver hafvet till den sago-och minnesrika ön Gotland.

Klockan kunde vara ungefär åtta på aftonen när borgaren och kopparslagaremästaren Erik Krok under synbar motsträfvighet fattade det för honom högst sällsamma beslutet att bryta de sedvanliga "vännernas1' glada aftonlag på "Lybeck" i staden Visby och uppsöka sitt hem, som låg i närheten af S:t Nikolai herrliga kyrkoruin, ett, bland de många andra talande vit-nesbörden om den forna hansestadens rikedom och anseende.

Kopparslagare Krok hade kommit så långt på hemvägen, att han rest sig upp ifrån stolen, men längre kom han ej, ty hans granne och gamle vän Mattias Rosen hade stött sin messingskryckade käpp i golfvet, en stöt, som fullkomligt morgnade den halfsofvande kyparen vid disken och kom honom att tumla fram till bordet.

"Hvad befalls?"

"Två nya varma kanoner till på bordet," befalde herr Mattias, som var en fet, frodig och af välmåga skinande gubbe. Hans händer voro som pioner, hans ögon tårmilda och hans klotrunda buk en liten bal-long, hvilken han fylde med många och goda, så fasta som flytande varor. Mattias Rosen var garfvare. Han hade mycket att ombestyra, och i den goda staden var han en mycket eftersökt och betydande person, ty först och främst hade vår herre gifvit honom tvenne vackra döttrar att vårda och skydda, så hade han sin ej tomma kassakista att bevara, och till sist sitt skrås stora Välkomma; sin hustru hade han för flera år tillbaka säkert förvarat i jordens sköte.

"Du vill bryta laget, bror Erik, men först ett glas varm punsch på fallrepet, ty det är kallt på vår-qvällen och fastän vi skrifva den 22 April, så gal göken ännu på bar qvist," yttrade garfvaråldermannen till sin vän Krok. "Sitt ner och svara mig jemte vännerna här uppriktigt, hvad som kommer åt dig i afton. Du har suttit så orolig på stolen som om du suttit på eldröd koppar."

Kopparslagaren såg först åt dörren, hvarest hans mössa, pels och käpp hängde, derefter föllo hans ögon på den varma, guldgula, doftande punschen. Han var menniska och med ett "uff" sjönk han åter ned på stolen.

"Du sade uff! Hvad hade detta att betyda?" frågade Kalksten, en af vännerna vid bordet.

"Jag har bekymmer," blef det lakoniska svaret, i det Krok klingade med sin vän Rosen och syntes vilja komma att glömma dessa bekymmer i botten på glaset.

Vännerna bleknade. Ordet bekymmer framsagdt med en graflik röst, har ingen god klang i en — väns öra. Orsaken härtills behöfver ej antydas.

"Går ej yrket?" sporde Båtman, en annan af gub-barne vid bordet, och som hade till yrke att föra en skuta mellan ön och fastlandet. Båtman hade namn om sig att vara en ny Erik Väderhatt ty han och skutan gynnades alltid af god vind, när det gälde en färd på hafvet.

"Yrket är nog bra och kopparn går åt som smöri ett hushåll," svarade Erik Krok, "men jag har en dotter

"Och en fru," afbröt en glad handlande med namnet Törn. "Nu förstår jag hvarthän det lutar. Din gumma . . ."

"Gnatar och bråkar allt emellanåt, ville du säga, men den som hamrat koppar i all sin dar fruktar ej för qvinnobuller," svarade Krok med bestämdhet. "Nej du Torn! mina bekymmer gälla Anna, min ögonsten, du! Hon är vacker, hon är söt, får hvarenda fyrk efter mig. Det är solklart allt det der, men hvad som ej är solklart, det är att jag på inga vilkor vill gifva henne åt Manfred Skrifvare. Han är fattig som en råtta i någon af våra kyrkoruiner, han är en filur med ormögon och så har han en tunga, som talar ord, vida sötare än den här punschen. Jag afskyr karlen."

"Men det gör säkert ej din dotter och måhända ej heller din fru?" yttrade Rosen skrattande. "Manfred Skrifvares ord äro en söt lukt för dina båda qvinfolk. Han är ung, ser bra ut och är skrifvare eller sekreterare hos vår förträfflige landshöfding herr öfversten Klint. Jo, jo, nog har du dina bekymmer, det förstår jag. Men hvarför

ville du hem och nu bryta laget?"

"För att vakta, att den ormen ej besöker mitt hus eller stjäl sig till samtal med Anna," svarade fadern. "I eftermiddag då jag gick hit, träffade jag på honom, då han slog sina lofvar i vårt granskap. Jag bad honom dra för hin i våld och akta sig, ty jag har näfvar, som i 30 år fört en hammare och jag kunde komma att möjligtvis något för hårdt klämma till hans skalle. Jag är mycket häftig, rysligt arg då det gäller."

"Nå hvad svarade han?"

"Först skrattade han, sedan sa' han, — " Krok lutade sig tvärs öfver bordet och hviskade: "akta ni gudfar er dotter för — ryssarne, sa' han. I dag fick landshöfdingen rapport, att 2,000 moskoviter landstigit under kontre-amiralen Bodiscos befäl i Grättlingbo soc-ken och ryssarne blifva nog sju resor värre friare än Manfred Skrifvare sa' han. Göm på nyheten, ty annars kan det bekomma er illa, sa' han. Du ljuger din pennfäktare, sa' jag. Men tänk gubbar om han talat sanning. Ah, det var bara hans gemena elakhet och stygga tunga. Men jag har likväl tänkt på hans ord och ej haft någon ro i mitt sinne. Jag måste hem och se hur det står till med qvinfolken. Men tala ej om hvad ni nu fått veta, ty om han talat sanning, är det klart att öfverheten ej vill skrämma upp folket i staden. Guds fred! jag måste hem, ty annars blir jag galen."

Denna gång blef det allvar af kopparslagarens ord. Han sprang upp frän stolen, kastade pelsen på sig, tog käpp och mössa, ropade ett god natt till vännerna och flög på dörren.

De qvarsittande vid bordet sågo frågande på hvarandra.

"Krok har blifvit förryckt," yttrade Rosen, "det är tvärsäkert. Manfred Skrifvare är en glad spjufver och har roat sig med att drifva gäck med honom. Ryssarne komma öfver till Gotland, det vore ett bra dår-husmässigt företag. Vi hafva ju vår egen och våra bundsförvandter engelsmännens flotta i Östersjön och om moskoviterna komme hit öfver, så blefve de snart fångade som i en råttfälla. Det blefve nog en så kallad Iransk visit, ha, ha, ha."

"Och ej kunna Visby nuvarande skatter locka dem hit öfver som fordom hände med konung Valdemar III af Danmark," yttrade Kalksten. "S:t Klemens' gås med 24 ungar af guld finnes ej mera och kan ej locka hit roflystna fiender med sitt kacklande och sina skimrande fjädrar. Vi få nog vara i fred. Skrifvaren hos vår landshöfding for den gången med limstången."

"Detsamma tror äfven jag," inföll Båtman, "men om vi ock ej äga några rikedomar, så är för en fiende "Östersjöns öga" nog likväl vardt att äga. Lyckades det för ryssarne att knipa Gotland, skulle de nog befästa sig här och med vår ö till utgångspunkt för vi-dare företag mot fosterlandet torde Sveriges öde snart vara afgjordt. Men, som sagdt, vi hafva intet att frukta i den vägen, så länge vi blott hafva vår flotta i behåll."

Medan de vise gubbarne på detta sätt gåfvo sina olika tankar luft rörande den högvigtiga nyhet, kopparslagaren tillhviskat dem, hade denne med brådskande steg ställt sin kosa mot hemmet. Himmelen var fri från moln och en herrlig fullmåne belyste med sina strålar den i qvällens stillhet hvilande staden. Hunnen i närheten af S:t Katarinas herrliga ruin stannade plötsligt Krok. Hans blickar fästade sig skygga och forskande på de höga murarne, på de öppna, med buskar beväxta fönstren, på de brutna hvalfbågarne. Måhända hade den välfägnad han njutit gjort vår mästares hjerta mera än vanligt poetiskt och känslofullt. S:t Katarinas ruin, upplyst af fullmånen, är en anblick, som kan göra intryck på det mest prosaiska sinne. Månen stod midt för korfönstren och inkastade massor af sitt silfverhvita ljus i de öppna hvalfven. De skälmska månstrålarne, alltid lekfulla, svärmade kring murar och pelare samt bildade mystiska, fantastiska skuggor; det var en anblick, som kunde göra betraktaren både svärmisk och vemodig.

"Min själ vill jag sätta i pant på att det är något fördömdt sattyg, som drifver sitt spel i ruinen derborta," mumlade Krok för sig sjelf och med en röst, som tydligt tillkännagaf, att hans mod ej var af starkaste slaget. "Jag såg tydligt skuggor smyga långs muren, som vetter hitåt och afteckna sig på densamma. Kors i Jesu namn, om det kan vara sanning hvad man sagt mig, att det spökar i de här gamla kyrkoruinerna! De skuggor, jag såg, buro långa svarta kåpor. Tänk, om det var S:t Katarinas forna Fransiskaner-fäder, som här gingo och tassade. Fy fan! jag tar vägen genom bror Nybergs trädgård, så kommer jag fortare hem."

Sagdt och gjordt! Krok vände sig åt venster och gick derefter fram i riktning mot trädgården samt ingick en stund derefter i anläggningen. Träden stodo ännu till följe af den kalla våren nakna och aflöfvade.Månstrålarne lekte här kurra-gömma mellan trädens stammar och vår mästare kände sig numera helt lugn, ty när han passerat trädgården var han helt nära sitt eget hem. Men plötsligt stannade han åter.

I stället för S:t Katarinas ruin hägrade framför honom den imposante S:t Nikolaus och hvad ännu värre var, samma mörka skuggor, som han sett vid Fransiskanernas forna hem, visade sig åter på den framför honom synliga muren af Dominikanernas eller Svartbrödernas forna tempel. Mäster Krok torkade sina ögon, han gnuggade dem med sin stora hand, men det hjelpte ej, skuggorna försvunno ej utan rörde sig fram och åter på den klart månbelysta muren. Mäster Krok stod orörlig bakom en stor trädstam och bara stirrade på det skuggspel, som han hade framför sig.

Imposant låg den herrliga ruinen, storartad i allt sitt förfall, med sina murar, hvalfbågar, kolonner och pelare, bärande vitne om hvad den forna hansestaden under sin blomstringstid frambragt så af andlig odling som skön bygnadskonst, ty under denna period egde Visby 16 kyrkor utom slottskyrkan, af hvilka sju mer eller mindre väl bibehållna ruiner ännu qvarstå och mana besökaren att stanna för att få en inblick i denna storhetstid. Sankt Nikolaus var så till längd som inre höjd samt i öfrigt till sina såväl yttre som inre prydnader tvifvelsutan den ansenligaste och kostbaraste af stadens kyrkor. Den företer en sällsam blandning af rundbåge- och spetsbåge-stil. Hvad som qvarstår är sjelfva stommen eller ett fyrkantigt långhus, hvilket genom tvenne pelarrader är deladt i tvenne skepp, samt ett nästan qvadratiskt kor med tresidig altarvägg. Korets bygnad tillhör den senare spetsbågestilens blomstringstid. I dess södra vägg midt emot högaltarets plats märkes en större nisch med sittbänk, och öster derom fönster, innehållande kring en midtelring en dubbel ros, den inre med fyra, den yttre med åtta blad, allt af fin arbetad Gotlandsmarmor och bildadt af tretton sammansatta stycken.

"Jag vänder rätt om och går in till bror Nyberg

och får af honom höra hans mening om saken," yttrade mäster Krok, sakta för sig sjelf. "Här äro ugglor i mossen lefvande eller döda. Något besynnerligt försiggår det är tvärsäkert."

Han vände sig om i afsigt att uppsöka Nyberg, hvilken bebodde ett hus, liggande vid sjelfva ingången till trädgården, men han förmådde ej röra sig från stället. Bakom honom och på sidorna syntes nya skuggor i sjelfva trädgården. Gubben Krok frös och svettades på en gång.

"Fy fan," mumlade han. "Punschen på Lybeck har varit för stark och jag har druckit för mycket. Min själ är jag icke riktigt hvimmelkantig i hufvudet. Jag tror, att jag går in uti ruinen, medan jag nyktrar till, ty kommer jag si så här hem och mutter får se mig lifvad så...; jag känner Agneta."

Han drog pelskragen öfver öronen och började smyga sig fram mot ruinen. Han var öfvertygad om att hans hufvud var oredigt af för mycket pokulerande och att de syner han såg voro alstrade af punschångorna i hans hjerna. Han gick in i ruinen och stälde sina steg framåt koret. All fruktan hade sedan han fått klart för sig "hvad som gick åt honom", försvunnit. Han såg upp till den södra väggen och hans blickar föllo på den förut omnämnda nischen med dess sittbänk. Kopparslagaren fick en ljus ide.

"Hm! jag har lust att sätta mig en stund och hvila i den der nischen," mumlade han. "Så tokroliga tankar man får i sin hjerna af för mycket punschdric-kande. I den der nischen har säkerligen fordom ett helgon suttit, kanske gubben S:t Nikolaus sjelf eller också den fromme priorn Petrus de Dacia, hvilken Anna, min dotter, läst om för mig; han som var prior i Visby kloster anno... . jo pytt ock! årtal ha aldrig varit min svaga sida. Det var tusan hvad det tagit mig, sedan jag kom ut i fria luften. Så klok jag var som ej gick hem i detta tillstånd till Agneta."

Hvad han tänkte, det utförde han äfven. Ej utan någon möda kraflade han sig upp i nischen, satte sigpå bänken, tog sin käpp med den glänsande kryckan i högra handen och lät den lik en staf hvila tvärt öfver sina knän. Derpå suckade han af belåtenhet, stödde hufvudet bakåt mot muren och slöt ögonen till hälften. Men sofva blef ej något utaf. Den suck mäster Krok låtit undfalla sig blef till hans obeskrifliga fasa besvarad, ej en utan tvenne gånger efter hvartannat. Suckandet kom ifrån norra väggen midt emot honom, der han satt. Hans ögon stirrade på denna

vägg och si, der fans äfven en nisch med en sittbänk och o himmel! på denna satt en gubbe lika klådd som han sjelf och som äfvenledes bar en med glänsande krycka försedd staf eller käpp i högra handen. Han försökte att läsa "fader vår", men i häpenheten blef det början af en bordsbön. Hvad hade han i ruinen att göra och hvarför gick han, en gammal publikan och syndare, och intog platsen, der fordom ett heligt helgon haft sitt ställe. Det var ju höjden af hån! Det var säkert S:t Nikolaus sjelf i egen hög person han hade framför sig. Han tänkte att fly, men benen nekade honom sin tjenst. När han reste sig upp, gjorde mannen midt emot detsamma, när han flyttade sin käpp, gjorde figuren, han såg, likaledes. Hvarje hans minsta rörelse upprepades af skuggan, fantomet. I denna stund skulle sjelfve den förhatlige Manfred Skrifvare varit honom en välkommen tröst och hjelpare. Men han skulle få höra och se det som var sju resor värre. Månen hade nemligen fortskridit på sin bana och derunder alltmera insvept koret i ett mörkt halfdunkel, då deremot dess silfverstrålar starkt belyste ruinens långhus med dess pelarrader, hvalfbågar och halfkolonner. Fotsteg och röster, som halfhögt hviskade, drogo vår stackars borga* res blickar från spöket i muren ned till långhuset. Hvad såg han väl der? Jo samma mörka skuggor, som han sett glida fram på Sankt Katarinas mur, som åter visat sig vid S:t Nikolaus och i trädgården, men denna gång talade de, gingo kors och tvärs omkring i kyrkan, inhöljde i långa kåpor eller kappor. Något gräsligare hade han aldrig kunnat tänka sig. Hans hufvud värkte,

hans tinningar bultade, hans panna brände. Han kände sådana "kopparslagare", att han trodde sig blifva galen. Ett aflägset tornur slog — tolf. Spöktimmen var inne.

"Herre min Gud, hjelp !" frampustade mäster Erik Krok i dödsångest.

"Tyst!" befalde mannen midtemot honom i den andra nischen.

"Jag skall tiga, söta fader Nikolaus, men ...."

"Tyst!" hördes åter från spöket i muren. "Tyst! eller tager jag dig med mig i grafven."

Gräsligt, förfärligt! Mäster Krok stoppade messingskryckan till sin käpp i munnen och bet i den af alla krafter blott för att kunna tiga.

Skuggorna i långhuset togo nu långsamt vägen fram till koret. Eöster samtalade med hvarandra. Krok såg med stirrande blickar hurusom dessa skuggor rullade fram i koret en femtio å sextio stora fastager. När de väl hunnit få dem fram, skyndade flera af de förmenta spökena att uppbryta åtskilliga stora stenar, hvilka voro grafstenar öfver dera, som blifvit i fordom tid begrafna i kyrkan. Sedan detta blifvit verkstäldt nedlangades fastagerna i de öppnade grafvarne, stenarne lades åter på sin plats, hvarefter skuggorna efter en stunds nytt stökande med smygande steg alla aflägsnade sig. Ruinen var åter tom och öde. Krok drog djupt efter andan. Månen bröt nu in genom ett af korfönstren. Långsamt riktade vår förskrämda borgare sin blick på motsatta väggen. Hu då! S:t Nikolaus satt ännu der qvar.

Helgonet höjde åter rösten, denna gång halfhviskade han ej, utan talade med en hög, skarp stämma.

"Du har många synder på ditt samvete, Erik Krok," yttrade mästarens vis-a-vis. "Du har bland annat en god hustru, en dygdig och älskvärd dotter, som uppoffra sig för din husliga trefnad, din lycka och sällhet. Huru behandlar du dem väl? Jo, du är hård, tyrannisk och elak mot dem. Under det du roar dig och pokulerar med dina vänner på källaren, sitta de hemma och arbeta. Du är en barbar, som snart skall

 oträffas af himmelens straff, ty du lär väl ej hafva för afsigt att bättra dig och blifva annorlunda?"

"Jo helige fader, det har jag visst," framstammade Erik Krok alldeles förkrossad. "För er är ju ingenting fördoldt och då vet ni väl, att Agneta min hustru, visst ej kan beskyllas för att vara en from qvinna. Hon har sannerligen långt större välde i huset än jag, och hade jag ej fruktat att få mig en förfärlig spar-lakanslexa af henne, så hade jag väl ej suttit här nu alldeles förskrämd och förkrossad. Hvad Anna min dotter, beträffar, älskar jag henne så högt som en far kan älska sitt enda barn, ja, mera än det, men si det är blott en sak, i hvilken hon och jag ej kunna förlikas och komma öfverens och som ger anledning till allt gräl och alla förtretligheter emellan henne, min

hustru och mig."

"Jag känner till hvad du dermed menar," svarade rösten. "Din dotter älskar en ung, hederlig och arbetsam man. Han älskar äfven henne och både kan samt vill skapa hennes lycka och sällhet. Din förträffliga hustru, som inser detta, har gifvit sitt bifall till deras förening, men du, du icke allenast vill med våld och maktspråk förhindra detta, troende dig kunna jaga kärleken ur deras hjertan, utan du utfar äfven i hårda ord, hotelser och åthäfvor mot den unge mannen. Du är en stor filur Erik Krok, och derför att du förföljer de unga tu, har allt detta öfvergått dig i natt. Manfred Srifvare är en . .."

"Elemenskad kanalje.. ." afbröt mästaren, som trots sjelfvaste S:t Nikolai skugga ej kunde lägga band på sitt hat och sin ovilja för landshöfdingens skrifvare.

"Hvad, hvad är det du vågar säga om en person, som är afhållen och älskad af sjelfva andeverlden," afbröt honom med vredgad ton mannen i nischen. "O, hur lätt skulle jag ej kunna krossa och tillintetgöra dig, om jag ville! Men hör på! Svär heligt, att du vill uppfylla hvad jag nu befaller dig och om du det gör, skall du icke allenast af mig få lära känna en .stor hemlighet, som skall göra dig till en af de an-

seddaste borgare i Visby ja, vida ansenligare än sjelf-vaste Mattias Rosen, din granne, som du ständigt afundats, utan äfven skall du i mig få en vän, som på allt sätt skall hjelpa dig till huslig sällhet och lycka. Svär du deremot ej att uppfylla hvad jag åstundar af dig, så, vid alla himmelska makter, skall du komma att bittert ångra ditt trots. En eländigare man än du skall ej finnas på jorden."

Det der var något att tänka på. En hemlighet, som skulle göra honom mera ansedd än Rosen, den rike åldermannen. En hemlighet, som skulle förskaffa honom husligt lugn i stället för allt Agnetas bråk och sparlakanslexor. I frid och ro skulle han få gå till och komma hem. ifrån vännerna på det kära "Lybeck". Fader Nikolaus var en frestare, som visade honom en så hänförande Fata Morgana, att mäster Krok ryste af fröjd.

"Nå hur går det? Svär du eller ej?" sporde skuggan.

"Jag svär vid min eviga salighet att, så vidt det står i mensklig makt att fullgöra er begäran, jag redligt skall uppfylla densamma," yttrade Krok med hög röst.

"Amen! Gud och jag ha hört din ed och ve dig, om du bryter densamma. Så hör nu noga på! Du låter genast lysa till äktenskap mellan din dotter och den förträfflige Manfred Skrifvare, de. .."

"Hade jag kunnat ana att ni velat lura mig till detta, så skulle ni fått sitta qvar i nischen till domedag, äfven om jag hade nödgats hålla er sällskap," afbröt i högsta vrede mästaren. "Ni är intet hederligt helgon, fader Nikolaus, jag säger er detta, om ni än blir aldrig så ond "

"Tyst och afbryt mig ej," svarade rösten. "Nu till den stora och vigtiga hemlighet, jag vill anförtro åt er, och som skall blifva medlet till ert anseende och lycka. Så vet att ryssarne, våra fiender, 2000 man starka, under kontre-amiralen Bodiscos befäl landstigit på Gotland i Grättlingbo socken ...""O jag arme man, det visste jag förut, fastän jag trodde att den, som berättade det, sagt en osanning,'1 afbröt pustande mäster Krok.

"Bet är rena sanningen; men hvad du ej vet, det är, att fienden denna natt framträngt till sjelfva Visby samt lägrat sig dels utanför, dels i sjelfva staden. De skuggor, du sett smyga omkring såväl i trädgården, som här och vid S:t Katarinas kyrkoruiner, voro ryska officerare och soldater. De hafva i ruinerna nedlagt en mängd krutfastager för att i händelse af behof kunna spränga hela staden i luften. Men jemra dig ej utan var lugn. S:t Nikolaus, er ös skyddspatron, vakar öfver er från sin himmel och jag har nedstigit hit för att tillintetgöra deras onda anslag."

Krok lyssnade med den mest spända uppmärksamhet. Punschångorna hade så småningom bortdunstat och han hade återfått sitt lugna, samlade förstånd samt kände sig nu helt annorlunda till mods än kort förut, då hans sinne var helt och hållet förvirradt. Skuggorna han sett voro således inga spöken, inga från grafvarne uppstigna vålnader. De voro menniskor af kött och blod och rätt och slätt fiender. Han hade spelat en den jemmerligaste och ömkligaste roll, man kunde tänka sig. Han kände sig topp tunnor rasande.

"Inga skuggor!" utropade han. "Så djefvulen anfäkta du heller är någon skugga, något spöke, utan en menniska, skapad lika som jag och för en sådan är Erik Krok ej rädd. Ner med dig på eviga minuten, så att jag får reda på hvem det är, som spelat mig detta gemena spratt. Ner med dig, S:t Nikolaus, annars skall du få med S:t Erik att göra."

Kopparslagaren for i ett skutt ned på korgolfvet med sin käpp högt lyftad i högra handen, detsamma gjorde mannen midt emot honom. Sannerligen, den, som i midnattens timme sett dessa båda varelser i det åter af månstrålarne upplysta koret, kunde ej annat än med fasa fly derifrån, troende dem vara rasande andar från en annan verld."Hvem är du? tala!" befalde Krok, "ty jag känner inom mig, att jag är rysligt arg och stridslysten."

"S:t Nikolaus" tog den stora pelskragen ned från sitt hufvud. Mäster Krok gaf till ett utrop och studsade minst fyra fot tillbaka. Han såg framför sig ett leende, vackert och ungdomligt ansigte, men detta ansigte tillhörde hans dotters tillbedjare, ingen mindre således än — Manfred Skrifvare; det var höjden af allt ondt, som kunnat vederfaras honom. Inför Manfred Skrifvare hade han visat sig som den fegaste kruka, honom hade han i jemrande toner kallat för fader S:t Nikolaus och till honom hade han svurit att gifva sin dotter.

Krok uppgaf ett ursinnigt rytande och ville kasta sig öfver den unge mannen, förmodligen i afsigt att strypa honom och sedan dölja sitt brott på samma sätt, som ryssarne nyss dolt sina krutfastager. En pistolmynning vidrörde hans panna och hejdade honom.

"Så barnslig ni är gudfar, som visar vrede för platt ingenting," yttrade den unge mannen med ett iskallt lugn. "Lägg band på edra känslor och hör till slut hvad S:t Nikolaus har att säga er. Ni kan ju sedan rasa bäst ni behagar, ty jag lemnar er på ögonblicket och skall sedan för alla edra vänner berätta hur roligt vi i natt haft tillsammans."

"Tala!" utropade Krok, som fann, att han helt och hållet befann sig i Manfreds händer, och att det var vida klokare att vinna hans vänskap än att hafva honom till fiende, honom, hvars rörliga tunga skulle om den ville, kunna göra Krok till ett åtlöje för hela staden.

"Då vill jag omtala för er, att under det jag var ute och flanerade omkring i staden, såg jag i månskenet samma smygande skuggor söm ni sett, och anande att något oråd var på färde, spionerade jag försigtigt på dem och fann snart till min bestörtning att det var ryssarne, våra fiender. Hvad de hade för händer har jag redan omtalat för er, men genom att lyssna till ett samtal, som på tyska fördes mellan tvenne office-rare, erfor jag äfven, att de kanoner, hvilka de uppstält i embrasurerna på förra fästningen Carlsten endast utgöres af åtta stycken trä-kanoner *), att de anländt till Gotland blott på transportfartyg utan att vara åtföljda af ett enda krigsskepp; att denna hufvudlösa plan blifvit uppgjord i det hopp, att en fransk kår af 9000 man, som öfverenskommet var, redan i förväg här landstigit, och att de hyste stor fruktan, att svenska flottan, om den fiuge underrättelse om deras ockuperande af ön, hastigt skulle göra ett slut på eröfringen och tillfångataga dem allesamman. Detta allt har jag spionerat ut och erbjuder er att dela vinsten af min hemlighet. Vi begifva oss båda på ögonblicket till landshöfding Klint och berätta hvad vi känna till, och ni skall få kalla mig för en skälm, om vi ej skola erhålla både en vacker belöning och ett hedrande anseende."

Krok besinnade sig ej länge, ty han insåg alltför väl, att han, om han än vidare envisades att motsätta sig Manfred Skrifvares frieri till Anna, ändock till slut skulle blifva den som komme att draga det kortaste strået, oafsedt, att han skulle blifva begabbad af alla dem, som snart skulle få kännedom om hans beteende den fatala spöknatten. Han räckte derför skrifvaren sin hand, hvilken denne hjertligt fattade.

"Må gå då, låt oss blifva vänner och bundsförvandter samt glömma det forna grollet oss emellan," sade han. "Jag gifver er min dotter, men kom ihåg, att det skulle vara föga behagligt för er, om ni genom att berätta hvad som förefallit oss emellan denna natt, finge er en svärfar, åt hvilken både stora och små skulle skratta. Derför torde det vara klokast för er att tiga."

"Var lugn, ej ett ord skall undfalla mina läppar, derpå kan ni vara förvissad. Och nu, fort åstad till landshöfdingen för att meddela honom hvad vi veta och känna."

Klockan var två på morgonen, när de båda förut

*) Fullt historiskt.

så hätska fienderna, nu mera de bästa vänner, skyndade åstad för att ur sin djupa sömn uppväcka öns höge styresman.

"Min Gud hvad är det ni säger," utropade Klint alldeles bestört. "Ryssarne här på Gotland! Hvilken öfverraskning. Ett fartyg måste genast anskaffas som för ett bud härom till konungen. Detta måste på eviga minuten ombestyras. Ni har gjort riket en tjenst, som ej skall blifva obelönad."

Ett fartyg blef lyckligt anskaffadt och med en pålitlig officer som budbärare afgick till konungen en ny jobspost af den allvarsammaste beskaffenhet. Skulle Gotland förblifva i ryssarnes händer, blefve faran för Sverige af omätlig storlek. I krig med Ryssland och Danmark, i fiendskap med Frankrike fans för menskligt öga att se, inga utsigter till räddning.

Så fort konungen mottagit öfverste Klints rapport, afsändes genast order till befälhafvande amiralen i Karlskrona, att sända en fregatt; till den, under amiralen baron Cederströms befäl stående, utevarande eskadern, för att beordra honom att genast afgå till Gotland, och återtaga denna ö från ryssarne. Först skulle likväl eskadern ingå till Karlskrona för att der taga ombord nödiga trupper samt fältartilleri. Kapten Gau-bineau, chef på fregatten Bellona, erhöll befallning att genast afgå från Karlskrona, för att till amiral Cederström framföra ofvannämnda vigtiga order. För gynnande vind och alla dragande segel satte fregatten kurs ned emot danska öarne, i hvilket farvatten eskadern förmodades uppehålla sig.

Kapten Gaubineau, en man omkring 50 år, hade under åttioåtta och nittio årens krig särdeles utmärkt sig och derunder hastigt avancerat. Ombord på handelsfartyg hade han svärmat omkring på alla haf och bland sjömän hörande till de flesta nationer. Han var god in i hjertat, som man plägar säga, men rå, obildad till sina seder, samt hade namn om sig att ljuga omåttligt samt uppduka de värsta skepparehistorier. Engammal purser — proviantförvaltare — vid namn Hasselberg, som följt kaptenen åt, alltsedan denne fått eget befäl, var den, som bland annat hade till åliggande att med en förfärlig kötted intyga att allt hvad hans förman berättade var dagsens rena sanning. Pursern vek sällan från kaptenens sida, ty denne var ständigt i behof af hans bedyrande intyg. Också hade Gaubineau och hans sekond löjtnant Anderson, en ung man med goda anlag för tjensten, ej väl hunnit upp på däcket, förr än pursern stack sin röda näsa öfver batteri-trappan och sällade sig till dem.

Gaubineau var ungkarl, ej så mycket derför att han hyste vedervilja för könet, som icke mera emedan könet hyste vedervilja för honom. Det hade varit orättvist att begära, det en qvinna skulle fatta kärlek till en man, som, hvad det yttre beträffade, presenterade en groggnäsa, en skallig hjessa, ett par korta, hjulande ben och en kropp för öfrigt, hvarest bröst och mage voro ett. Lägger man härtill ett par ljusgrå, gladt plirande ögon, en mun, bred som gapet på en haj, och kinder, dem grogg och hafsluft bibragt en den ljufligaste färgbrytning af mörkbrunt och högrödt, så må man förlåta det täcka könet, att det lät kaptenen vandra solo genom lifvet. Han var fattig som en kyrkråtta, men påstod sig vara rik som Croesus, ett påstående, hvilket man fick hänföra till en den lifligaste fantasi, som någonsin spökat i en sjömans hjerna.

Sekonden, löjtnant Anderson, var som sagdt, ett godt ämne för tjensten. En god sekond bör aldrig misstro sin chef, äfven om dennes historier äro de mest otroliga. Han får naturligtvis hafva sin egen tanke rörande deras tillförlitlighet n. b. inombords, men aldrig låta dem ikläda sig ett misstroende uttryck, vare sig i min eller ord. På chefens vitsord beror vanligtvis sekondens avancement till högre grader. Han vet detta och lägger till följe deraf försigtigtvis band på sin sjelfständighet.

Kapten Gaubineau hade vid middagsbordet sett sekonden och några andra officerare hos sig. Man

hade fått någorlunda hjelplig mat, dåliga viner, men kaptenens historier, den ena otroligare än den andra, hade kommit hans gäster att förgäta, att hönsfrikassen mera stötte på frikasserad uggla än på höns, och att "manöversoppan" smakade starkt af sirup, äfvensom att madeiran ej hade den aflägsnaste slägtskap med drufvan

från "Oceanens perla", utan mognat under händerna på någon kyprande källarmästare i Karlskrona. Lifvad af denna ädla must hade Gaubineau efter middagens slut begifvit sig jemte sekonden upp på däcket, der han åtminstone kunde vara säker på att få dricka ren, okyprad hafsluft.

"Hvar var det, jag slutade?" sporde Gaubineau sekonden, sedan han besvarat vakthafvande officerens helsning.

"Jo, att ni befann er i sjunkande tillstånd ombord i en kanonslup, fyld med vatten efter den slutade ärorika andra bataljen vid Svensksund."

"Mycket rätt, en situation, löjtnant, som fan i min tupe — Gaubineau egde ej ett hårstrå på sin hjessa, — ej var särdeles behaglig, isynnerhet som sjön gick hög och alla båtar gått förlorade under bataljen. Jag fattade emellertid ett djerft beslut. Som vinden var gynnande, tillsatte jag hvarenda dragande klut, och länsande undan lik en flygande svala, gaf jag hin i våld att söka närmaste hamn, utan styrde direkte till hafs med kurs på Sandhamn. Jag ville nödvändigt komma till Stockholm och reparera der, ty inom parentes sagdt, jag hade en liten förtjusande affär med en ung, rik och vacker enka på söder. Ah, löjtnant, Gaubineau har spelat många idyller i lifvet."

Detta yttrande var så öfverväldigande komiskt att, om det gällt för sekonden en amirals fullmakt, han likväl måste skratta, fastän han af pur vördnad gjorde detta med honnör af två finger på mössan.

"Ni skrattar, ni tviflar — Hasselberg! är det icke sannt hvad min affär med enkan beträffar?" utropade Gaubineau till förvaltaren, som småtrippade vid hans sida."Vid alla erkeenglar, både stora och små, vid alla millioner skock upp och nedvända belsebubianer är det icke sannt! Sanning, eviga sanningen, enkan var ej kär, hon var splitter galen i kaptenen. Herre min skapare! hvad hon var rik, söt och vacker," svor och bedyrade pursern.

"Jag tackar er Hasselberg, för detta lika vackra som sanningsenliga intyg," yttrade Gaubineau, som nästan häpnade öfver purserns lätta samvete, ehuru han måste inom sig medgifva att ett mer än vanligt bestyrkande vitnesmål denna gång var af nöden.

"Jag tviflar ej det ringaste på edra ord, herr kapten," svarade sekonden. "En sjöofficer har alltid tur hos damerna och unga enkors hjertan äro lika lätt upprörda som hafvet."

"All right! jag kom lyckligt fram med min kanonslup till Stockholm," fortsatte kaptenen. "Vi hade ej kunnat åtkomma någon proviant, ty vattnet stod upp öfver däcket. Men skutan var att förlikna vid en ordentlig fisksump, så att det betydde föga hvad provianten beträffade. Vi kunde taga af fisk så mycket vi behagade, ty torsk, gäddor och abborrar spolades oupphörligt nedifrån rummet och upp på däcket. Skutan blef upphalad på bädd och vid undersökningen af dess botten och sidor visade det sig att hon fått öfver femtio grundskott under vattenlinien."

"Och ändock kunde hon flyta? Ett mirakel, kapten Gaubineau!" utropade sekonden.

"Som likväl hade sin naturliga förklaring. I hvarje skotthål funno vi nemligen sittande inkilad en — båtsmanskavaj. Folket hade nemligen haft sina kavajer liggande huller om buller på trondäck under bataljen, och när vattnet inströmmade genom hålen efter kulorna, bildade sig efter hand hundratals små hvirflar och strömmar, hvilka tillfölje af den utanför varande stora vattenmassans attraktionskraft drogo likt en sugpump kavajerna fram till skotthålen och inpressade, dem der som om de varit taljproppar. En af dessa kavajer sände jag att förvaras bland kungl, vetenskaps-akademiens samlingar. Ni hade uppbörden ombord, Hasselberg, och ni vet, att det är sanning,"

"Så sannt jag vill eröfra saligheten, hvartenda ord är sanning," bedyrade pursern ånyo. "Jag har ännu mina räkenskaper i behåll sedan 1790 och der står, att en kavaj blifvit ur förrådet afförd, för att på chefens befallning tillställas akademien. Jo, jo men, jag minns nog den färden."

"Och enkan, kapten Gaubineau — hur gick det med henne?" sporde sekonden.

"Strax skall ni få veta det. Löjtnant Flygare," detta gälde vakthafvande officeren. "Låt oss sätta öfver läsegel om styrbord, vinden har rymt något och vi ha brådtom."

Folket tumlade upp till väders, skepparpipor ljödo, kommandoord hördes och den anbefalda segelökningen var

inom få minuter verkstäld. Fregatten ökade betydligt farten.

"Hur min affär aflopp med den vackra enkan, sporde ni," fortsatte Gaubineau. "Jag har på mitt samvete så många galanta äfventyr, att jag måste tänka efter. Jo, hon..."

"Dog, hon sörjde ihjäl sig, det minnes jag," afbröt pursern. "Så sannt mig Gud..."

Kaptenens stora hand lade sig öfver purserns tandlösa mun.

"Förvaltare, bedyra ej något, som ej är sanning," yttrade kaptenen. "Jag vill ej, att ni skall svära på en sak, som ej ert inre medvetande säger er ha tillgått eller förhåller sig så. Purser! ni är en bra karl, men ert minne sviker er emellanåt. Enkan dog ej, utan hon lemnade hufvudstaden då hon märkte, att min kurtis började att labra utaf. Det blef vindstilla i mitt hjerta, ty en liten näpen grefvinna, lika söt i synen som fregatten Fröjas galjonsbild, och som egde lika många gods som fingrar på sina små händer började att hissa signal, att Gaubineau var välkommen långs sidan. Hon hade en den fylligaste bog och varhelt och hållet bygd efter den nya relaxationsmetoden. Hallon! hvad varskor utkiken på förtoppen?"

"En seglare kranbalksvis i lä," rapporterade vakthafvande officeren.

"Aj, aj! låt hålla god utkik samt se noga efter hvad det är för en gynnare. Danskarne hafva sin stora kaparekorvett Cort Adeler i sjön och ett nappatag med denne gynnare vore just en efterlängtad affär. Jag friade till grefvinnan och fick naturligtvis — ja, på eviga minuten. Det lyste enligt kyrkoreglementet trenne gånger i rad efter hvartannat och vi stodo båda färdiga att äntra upp för hymens fallrepstrappa och samsa rundtörnar för hela lifvet, då jag nästan ångrade mig att hafva låtit fånga mig för hastigt. Hon var för mycket hängifven, löjtnant, alldeles för mycket kär af sig. Hon seglade ständigt i mitt kölvatten lika troget som pilotfisken följer hajen. Ständigt läspade hon: söta Gaubineau, älskade Gaubineau, förtjusande Gau-bineau! För mycket solsken eller för mycket sötsaker gör en menniska utledsen. Men en vacker dag, jag tror att det var två dagar före bröllopet sade hon:

"Gudomlige Gaubineau," sa' hon, "jag har en bön att ställa till dig," sa' hon, i det hennes små fingrar skälmaktigt lekte med mina polisonger.

"Hvad befalls?"

"Intet, jag blott beder."

"Hvad om?"

"Att du min rare, lille gubbe ville öfvergifva den stygga sjön och slå dig i ro på Himmelsdal, en af mina egendomar. Ack, vi skola lefva der bland blommor, idoga bin, och guldskimrande fjärilar. Vi skola binda kransar af violer, liljekonvaljer och för-gät-mig-ej. Vi skola lyssna till fåglarnes sånger, till bäckens sorl och till dufvans ömma kuttrande. Lofva mig detta, du käre, rare Gaubineau!"

"Fy tusan fan! jag blef ordentligt landtsjuk. Gaubineau, lika mycket fisk som menniska, skulle öfvergifva ett element, på hvilket han vistats sedan barndomen? Gaubineau plocka blommor och sällskapa medbin och fjärilar? Jag binda kransar, som ej kan skilja på en lök och en liljekonvalje, på en röfva och en viol, jag, hvars ljufvaste sång är vindens ljut och stormens dån i tackel och tåg, skulle lyssna på fåglalåt, bu då; jag steg upp från stolen, på hvilken jag satt, drog förlofningsringen af mitt finger, lade den på bordet, såg grefvinnan svimma, lät henne ligga, tog min hatt och gick mina färde. Sedan skref jag till domkapitlet och fick laglig dispens från lysningen och sedan den stunden har Gaubineau aktat sig för kärlek annat än på — lek."

Man hade nu inseglat det fartyg, som utkiken varskott och till alla ombord varandes glädje befans det vara ett danskt barkskepp, lastadt med spanmål och viktualie-varor, hvilket fregatten tog som god pris. En underofficer och några man sändes ombord för att föra det till Karlskrona.

På aftonen var Gaubineau inbjuden till officerarne på the. Uppbringandet af det danska handelsskeppet gaf anledning till åtskilligt samtal och kaptenen var som vanligt outtröttlig att berätta historier. Denna gång gälde det

en mängd rika priser, hvilka han. varit med om att taga, under den tid af trenne år han som permitterad officer tjenstgjorde på åtskilliga fartyg inom den engelska marinen.

"Ibland de franska köpmansfartygen och äfven bland de spanska gjorde vi dock som naturligt var de rikaste priserna," yttrade kaptenen. "Prispenningarne ombord på Carmel gjorde oss samtliga till rika karlar, från chefen ned till tågrumsgubben. Fregattens chef Peter Fady var ett original både som menniska och sjöman. När han ej var i delo med fienden roade han sig med att antingen sjunga gamla engelska psalmer med sin hofmästare eller också stälde han till tupp-fäktningar på däcket och fördenskull medförde han alltid ett par hönsburar, fylda med äkta fogeltuppar af den mest stridslystna karaktär. Näst sin gamla psalmbok satte Fady det största värdet på sin förman, engelske amiralen Duncan, under hvars befäl han be-vistat den för örikets ära så ryktbara bataljen vid Camperduin, 1797, mot holländarne under amiral De Winter. Purser, var god och langa mig litet brunt vatten till mitt the, det behöfver litet finare arom än hvad det "himmelska rikets" jord förmått gifva det."

Gaubineau lagade sig en försvarlig " aftonhöjd", drack och smackade med lapparne.

"När vi blott få våra allierade, engelsmännen, att lemna några ekvallar till förstärkande af vår flotta och vi sedan lyckligt och väl träffat på moskoviterna, så kunna vi måhända få oss här i Östersjön en annan batalj vid Camperduin," yttrade sekonden.

"Det tror jag knappast, ty, oaktadt vår stora förlust vid Viborg 1790, frukta likväl ryssarne vår flotta, som ännu är aktningsbjudande nog, och komma några engelska skepp att sälla sig till oss, vågar fienden ej att bjuda batalj, och minst komma vi att få en sådan som utspelades vid Camperduin," svarade kaptenen. "Men god natt mina herrar. Gaubineau har god tur och redan i morgon hoppas jag att få sigte på vår eskader."

< Hvad kaptenen hoppats slog äfven in. Yid middagstiden den följande dagen upptäcktes den svenska eskadern, bestående af 11 linieskepp, 5 fregatter, 2 briggar och två kuttrar, kryssa under Möen. Det blåste hård vestlig vind, sjön gick hög, och för dubbel-refvade märssegel gungade de stolta "ekvallarne", återstoden af den mäktiga örlogsflotta, med hvilken Gustaf III bröt sig ut ur Viborgska viken, upp och ned på vågorna. Det var qvarlefvorna af den flotta, som under 1788, 89 och 90 årens krig med Kyssland så ärofullt kämpat för fosterjordens frihet och sjelfbestånd. I spetsen för eskadern gick svenska amiralskeppet Gustaf IV Adolf ett af de senast bygda skeppen efter 1790. Det var ett utmärkt vackert fartyg och hvem kan förvåna sig deröfver då Chapman, denne store mästare, varit den, hvars snille format denna på en gång solida och eleganta skeppskropp? Smidigt och graciöst sväfvade det fram i lustig lek med Ägirs dött-

rar och med stolthet och hopp såg den svenske örlogsmannen upp till dess tretungade flagga.

Med signalen blåsande på förtoppen, betecknande att Bellona anlände med depescher till flaggskeppet, styrde fregatten ned mot eskadern. Så fort baron Cederström inhemtat innehållet af de order Bellona medfört till honom, kallade han genast cheferna ombord till sig samt delgaf dem underrättelsen om ryssarnes intagande af Gotland, äfvensom att han erhållit order att med eskadern ingå till Karlskrona för att derstädes taga trupper ombord och sedan afgå till Gotland för att med dessa jemte sina linieskepp och fregatter drifva fienden ifrån .ön.

Denna underrättelse mottogs med stort jubel ombord på de svenska skeppen. Man skulle ånyo få visa hvad de gamla "ekvallarne" dugde till i farans stund jemte det man fick deltaga i en krigisk bardalek på fullt allvar. Gaubineau var idel eld och lågor. Han berättade för sina officerare den ena mera lysande krigsbedriften värre än den andra, i hvilken han deltagit. Han svor vid Mars och påfvens skägg, att Gotland skulle med största lätthet återtagas utan att man dertill behöfde annat folk än "blåtröjorna" ombord på eskadern och att man blott förspilde en dyrbar tid med att ingå till Karlskrona.

Men öfverheten tänkte annorlunda i denna sak än den hedervärda kaptenen. När eskadern inkommit till Karlskrona, tog den genast ombord 374 man af konungens eget värfvade regemente, 500 af Kalmar, 514 af Kronobergs, 417 af Jönköpings, ett åkande batteri af sex stycken 6-pundiga pjeser och 54 man af Vendes artilleri, tillsammans 1,859 man, under öfverste-löjtnanten baron Fletwoods befäl. Fregatten Bellona erhöll order att uppsöka de detacherade linieskeppet! Tapperheten och Manligheten, för att meddela dem underrättelsen om

eskaderns annalkande, och befallning att på nära håll blockera Slite, så att der liggande ryska transportfartyg icke skulle undkomma.Eskadern gick den 11 Maj till sjös, styrande kosan mot Gotland.

Den 14, då Bellona tidigt på morgonen återkom till eskadern, erhölls af medförde fiskare den underrättelsen, att huvudstyrkan af ryska trupperna, som uppgafs till 2,500 man, var förlagd i och omkring Visby, samt 150 man i Slite hamn, hvarest på förra fästningen Carlsten kanoner blifvit placerade. Samma dag på eftermiddagen ankrade eskadern uti Sandviken. Knappast var detta verkställdt förr än en utskickad från öfverste Klint infann sig ombord på amiralskeppet med ett bref till baron Cederström. Den utskickade var vår gamle bekante, den glade Manfred Skrifvare, hvilken genom de vigtiga meddelanden han lemnat landshöfdingen rörande fienden, hos denne råkat i största ynnest, ett förhållande, som äfven kommit den hedervärde Erik Krok till godo, tackadt vare Manfreds flytande tunga.

Skrifvaren lemnade öfverstens bref till baron Cederström, hvilket denne skyndade att läsa. Det innehöll blott dessa rader:

"Högvälborne Herr Amiral och Friherre!

De kanoner, fienden placerat på förra fästningen Carlsten, äro af trä och således ej att frukta. Han hade äfven inlagt krutfastager i åtskilliga af Visby kyrkoruiner, för att spränga staden i luften, men denna fara har blifvit genom min åtgärd undanröjd. Beslutar herr amiralen sig för att utan uppehåll marschera på Visby, måste fienden genast kapitulera."

"Det gör jag visst," utropade baron Cederström, helt förnöjd öfver de underrättelser, han erhållit, ty fiendens kanoner på Carlsten hade han ej sett med särdeles blida ögon. "Helsa öfverste Klint," yttrade han vändande sig till dennes utskickade, "att vi snart träffas i Visby."

Den unge skrifvaren bugade sig och flög på dörren, otålig att få återse skön Anna, som han numera fritt och öppet kunde besöka utan att behöfva frukta att komma i kollision med Erik Kroks stora händer.

Amiral Cederström förhalade ej tiden. Redan klockan 7 på aftonen samma dag han anländt med eskadern till Gotland, voro, under dåvarande kaptenen Nordenskiölds befäl, trupperna landsatte, utan att någon fiende varit synlig. Marschen ställdes direkt på Visby, der ryssarne genast kapitulerade, ty hela detta företag, att skicka en handfull folk till ett från ryska kusten så aflägset ställe som Gotland utan minsta understöd af något krigsfartyg, var så hufvudlöst, att det omöjligt kunde få någon annan utgång än hvad som nu blef fallet.

Den 17 Maj på morgonen återkom till chefskeppet flagg-adjutanten, kaptenen, friherre Klinckowström med den af amiral Bodisco underskrifts kapitulationen, innehållande vida fördelaktigare vilkor än man synts böra medgifva fullkomligen afskurne och underlägsne fiender, nemligen fritt aftåg på samma fartyg, hvarmed de kommit, efter vapnens och ammunitionens aflemnande, men med bibehållande af all enskild tillhörighet, och mot afgifvet hedersord, att icke på ett års tid bära vapen mot Sverige och dess allierade, ett hedersord, som ryssarne nog visste att eludera, åtminstone hvad manskapet angick. Ryska transporten afseglade den 18 Maj från Slite och den svenska eskadern återgick med en del af trupperna till Karlskrona, men resten qvarlemnades på Gotland. Gaubineau fick order att tillsvidare med sin fregatt qvarligga i hamnen vid Slite, i egenskap af observations fartyg.

Ungefär 14 dagar efter det att moskoviterna lemnat Gotland rådde en ovanlig liflighet i kopparslagaremästaren herr Erik Kroks hus. Beskäftiga pigor och madamer kilade ut och in likt lifliga ödlor. Stora ölfat och korgar med vin och annan must fördes jemte en mängd af olika slags gudsgåfvor under kopparslagaremästarens tak. Nå, nå, det var ej heller att undra öfver, ty dagen derpå skulle rådman Krok hålla bröllop för sin enda dotter den fagra Anna, hvars brudgum var herr Manfred Skrifvare, hvilken för sitt välförhållande blifvit befordrad till auditör och rege-mentsskrifvare på samma gång hans blifvande svärfar intagit sin plats som rådman vid magistratens bord. Såväl svärfar som måg hade vunnit ett stort anseende inom den forna hansestaden, ty dem för utan hade upptäckten af Bodiscos träkanoner ej blifvit känd lika litet som hans afsigt att spränga Visby i luften. Gubben

Krok mottog under en blygsam tystnad alla de uttryck af beundran och tillgifvenhet, för hvilka han var föremål. "Ingen orsak go' vänner, alls intet att tala om," svarade han med sänkta blickar, ett uppförande, hvilket ännu mera höjde rådmannens karaktär i innevånarnes ögon.

Bröllopsdagen var inne. Hundratals gäster voro församlade både i rummen och i trädgården till rådmannens bostad. I trädgården doftade syrenerna, fåglarne hade färdiga alla sina bon och jublade af fröjd i luftrymdens vågor. Naturens stora kärleks- och förmälningshögtid nalkades, blomma lutade sig öfver till blomma, den guldskimrande' fjärilen kyste rosens purprade kind, dagsländan älskade och dog i solens lågor, allt var blott kärlek och lif.

Landshöfdingen sjelf och ingen mindre förestälde brudgummens fader och Manfred Skrifvares ungdomliga figur tog sig särdeles väl ut i den nya auditörs-uniform, ägaren bar. Anna var strålande vacker samt ledsagades fram genom de bugande gästernas led förd af chefen på Hans Majestäts fregatt Bellona, kapten Gaubineau, hvilken jemte sina officerare var inbjuden att öfvervara ceremonien. Gaubineau hade tänkt att i bröllopsgåfva skänka bruden ett af sina gods, men afstått derifrån, sedan han fått veta att rådmannen var så tät, att han kunde sjelf gifva ett gods åt sin dotter. Förste löjtnanten på fregatten saknades ej heller, tvärtom var han en af brudgummens marskalkar.

Vigselakten var slutad och brudparet hade fått mottaga alla de närvarandes gratulationer. De nygifta voro för ött ögonblick lemnade allena Manfred höll sin unga makas hand sluten i sin.

"Ryssarnes besök här på Gotland skapade vår

lycka," sade leende den unge mannen. "Hade ej Bodiscos skäggiga kossacker kommit till vår ö, hade jag aldrig fått äga dig, min Anna."

"Och den helige fader Nikolaus sedan, du får ej heller förgäta att tacka honom," hviskade Anna tillbaka, som genom Manfred kände till uppträdet med fadern i kyrkoruinen. "Vi hafva haft till vår hjelp både helgon och ryssar."

Bröllopet räckte som seden var på den tiden i flera dagar. Först på fjerde dagen åtskildes gästerna. Gaubineau och hans officerare återvände ombord till fregatten, som låg vid Slite, hvarifrån den enligt erhållna order utgick på kryss i Östersjön för att spana efter fiendtliga fartyg. Ett rykte hade spridt sig att flera i Danmark utrustade kapare oroade svenska handeln i dessa farvatten och fregatten lopp ut för att söka få fått i någon af dessa gynnare. Cort Adeler den förut af oss omnämnda danska kapar-korvetten, var isynnerhet det fartyg, som gamle Gaubineau fikade efter att få råka, och med sin vanliga frikostighet utlofvade han en betydlig lifstidspension åt den utkik, som först upptäckte och varskodde denne buse.

Kap. XII. Ett drama i skogen. Larm i lägret.

Ungefär en mil norrut från Ny Carleby ligger en af dessa stora majestätiska furuskogar, af hvilka Finland vid tiden för vår berättelse kunde framvisa ett så stort antal. Vi följa en smal skogsstig och komma fram till en afröjd plats, ett svedjeland, åstadkommet genom detta med raseri begagnade åkerbrukssätt, hvilket hotar skogarne med total ödeläggelse. På svedjelandet växer råg och vid dess södra ända ligger ett "pörte", en finsk bondstuga, både till sitt yttre ochinre liknande en nomads koja. Ladugården är belägen vägg om vägg med boningshuset eller "pörtet". I närheten beta några kör och får samt ett par af dessa små, till utseendet fula, men för sin ihärdighet och styrka väl kända finska hästar.

Vi stiga in i "pörtet". Finsk gästfrihet möter oss öfverallt, vi behöfva ej frukta att ej helsas med ett hjertligt välkommen och ett trofast handslag. Fönster finnas ej. Medels skjutluckor insläppes eller afstänges dagern. Köken från den i "pörtets" midt befintliga eldstaden finner sin väg genom ett hål i taket. Ett par väggfasta, klumpiga sängar med omhängen af rutigt, hemväfdt tyg, några grofva furubänkar, ett stort bord, en hylla med diverse tenn och träkärl, på väggarne fisk- och jagtredskap, hängande om hvarandra, samt i taket öfver spiseln stänger, på hvilka tunna, brödkakor med ett hål i midten äro uppträdda, utgöra med tillägg af ett par stora kistor i hvilka klädespersedlar och annan redbarare egendom förvaras, rummets fullständiga möblering och innehåll.

På en jernkrok öfver elden i spiseln hänger en gryta, och framför denna sitter en äldre finsk bonde och hans hustru, stirrande in i elden. Vid bordet sitter en ung man och rengör låset till en flintbössa. Den unge mannens kroppsbygnad är en jättes. Hans lemmar äro fasta som jern, det är en skogens unga, kraftfulla fura, som snart skall utveckla sig till ett kärnfullt träd redo att trotsa stormen.

Det var Ukko Kittulanka och hans hustru Kerstin, som sutto framför elden; den unge mannen vid bordet var deras yngste son, Alarik, 21 år gammal; han bar tillnamnet björndödaren emedan han, ehuru så ung redan nedlagt ett dussin af dessa fruktade skadedjur.

Kittulanka var en några och GO års gubbe. Med undantag af det lätt gråsprängda håret syntes åren ej hafva utöfvat något yttre inflytande på hans starkt bygda kropp. Arbete och mödor hade stålsatt honom mot alla sjukdomar, Han var gudfruktig, älskade sitt

land, hatade moskoviten som hin onde, var envis som alla finnar, sträng som familjefader, måttlig, pröfvad af fattigdom men tackande Gud lika innerligt, då brödet var oblandadt som då det bakades till häften af bark. Sådan var Ukko Kittulanka.

Hans hustru delade samma dygder. Hon var dotter till en karelisk bonde; den i sin hemort myndige och ansedde Pojhan Pojka. Denne man tjenade som vägvisare vid Sandelska brigaden och var, fastän vid fylda 75 år, lättfotad som en yngling och med ögon klarsynta som falkens. Pojhans far hade varit soldat under den tolfte Karl, sjelf hade han blifvit bonde, men skötte geväret som en jägare i skogarne förstår att göra. Han älskade sina fäders jord som ett barn sin moder. När kriget bröt ut och ropet: »till strid! ljöd i hans skogar, kastade han geväret på axeln, hängde yxan och knifven i sitt bälte och drog åstad till hären. Han var ju finne och son till en — soldat.

Kittulanka tog fram sin tobakspung, stoppade sin pipa, hvars hufvud bestod af hård masurbjörk, drog några drag och sneglade derunder på sonen.

"Låset vill ej passa tillhopa till din studsare!" yttrade han med barsk röst till sonen. "Det har väl blifvit rostigt af ryssblod, eller hur?"

"Nej far," svarade sonen torrt.

Kittulanka inhöljde sitt skäggiga ansigte i ett moln af rök.

"I går medan du dref omkring i skogen var vår granne Piljunen här på besök. Han berättade för oss att två af dina bröder stupat vid Siikajoki. De jordades sade han på Pietola kyrkogård; jag har nu blott sex söner qvar, alla vid hären," yttrade mad tonvigt Kittulanka.

"Du har rätt husbonde," inföll hans hustru, "vi ha blott sex söner."

"Ni har sju," svarade Alarik, i det han spände hanen på sin bössa.

"Nej? jag har blott sex!" ljöd åter den gamles svar."Är jag då ej en son till dig, Ukko Kittulanka, är jag då väl en oäring, eftersom du utesluter mig från dina söners antal?" frågade den unge mannen i det han rätade upp sin storväxta gestalt. "Hvad är det för tal du och min moder för?"

"Sanningens tal! den som är feg, är ej min son," svarade Kittulanka med eftertryck.

Den unge mannen blef blossande röd i ansigte^ han knöt handen så hårdt om gevärspipan, att blodet sprang fram ur naglarne.

"Feg, sade ni far?'7 yttrade sonen med skälfvande läppar. "Är jag väl feg, som så många gånger brottats med skogens björn? Är jag feg, som ensam kastade mig i Vajasalmi strida fors och räddade två män från döden? Hvad är detta för tal, jag förstår det ej."

"Förstår du ej, att du sitter hemma då stormklockan kallar alla Finlands unga män till strid för fosterjorden? Har du ej sett dina åtta bröder, den ene efter den andre, draga åstad till hären för att offra sina unga lif i den heliga kampen? Har du varit blind härför? Har du ej hört vår kyrkoherde, den ärevördige Kellonienen från predikstolen

förkunna, att den som kan bära vapen och ej strider för vårt land, är en niding? Hvad! har du ej sett och hört allt dette och likväl dröjer du qvar i pörtet. Du är ej min son!"

"Och tror du väl att Olga Savilaks, vår bys skör naste tärna, vill veta något af dig, du fege son," yttrade modern i det hon reste sig upp och slungade på Alarik en föraktfull blick. "Ingen finsk qvinna vill äga dig till man, det säger jag dig. Jag blyges att hafva födt dig till verlden."

Sonen afhörde henne dödsblek.

"Nåväl, jag vill då säga er, att hvarken feghet eller Olga Savilaks' vackra ögon hindrat mig ifrån att strida i mina bröders led," svarade Alarik. "Jag har en hämd att utkräfva innan jag kan lemna detta ställe."

"Hämden får hvila, när fosterjorden är i fara,"

svarade den gamle. "När striden är slutad, då får man först rättighet att tänka på egna angelägenheter! Hvad har du väl att hämnas?"

"Min kränkta heder," svarade den unge mannen ined dof röst.

Kittulanka stod just i begrepp att fråga vidare, då dörren till pörtet öppnades och in trädde församlingens vördnadsvärde lärare, den gamle kyrkoherden Kellonienen.

"Guds fred, hur mår ni?" sporde och helsade han i det han gick fram och utbytte ett handslag med Kittulanka och hans hustru samt vänligt nickade åt sonen.

"Åh jo, hvad helsan beträffar har hvarken min hustru eller jag något att klaga öfver," svarade den tillfrågade. "Gifve Gud, att det stode lika väl till med vårt land! Hvad nytt?"

"Vi hafva sett fiender stryka på besök i vår by," svarade kyrkoherden. "De fordrade mat och bränvin. Det var ovälkomna gäster, som först lemnade oss i går. Det spordes, att våra trupper närmade sig och då drogo de sig undan. Hela byns befolkning var trogen och visade med blickar och ord huru djupt den hatade våra fiender. Blott en var en Judas och kunde ej motstå moskoviternas guld."

Den gamle Kittulanka fästade en frågande blick på prestens ansigte.

"Finnes det väl någon Yiistarobo, som kunnat sälja sig åt fienden? Förbannad vare den moder som födt en sådan niding," yttrade den gamle Kittulanka, i det hans kropp skälfde af vrede.

"Det finnes en," svarade kyrkoherden, "och hans namn är Josef Savilaks."

Man hörde liksom ett doft rytande; det kom från Alarik.

"Savilaks?" upprepade Kittulanka; "är sådant väl Möjligt? Han är ju Ylistaros rikaste bonde. Hvem har väl vackrare pörte än han, fetare och skönare kreatur, större skogar och fiskrikare sjöar, han behöfdeej göra sig fal för nåds skull. Hans dotter är den vackraste flickan i hela vår trakt, och kunde få till man hvilken som helst i vår by."

Presten smålog.

"Han fick bättre måg än en bonde! Olga Savi-laks har blifvit gift med Barbarisoff, chefen för den fana kossacker, som hållit till i vår by. Stackars Alarik, det var synd om gossen, ty han trodde på hennes löfte," tillade presten med sänkt röst.

Kittulanka vände sig om och riktade sin skumma blick åt det håll af rummet, hvarest han visste, att sonen plägade hafva sin plats. Den var — tom.

"Alarik har gått sin väg," yttrade fadern. "Jag kan nu förstå hvad han menade med sin hämd. Känner jag . gossen, så må Savilaks den förrädaren, taga sig till vara. Alariks bössa går säkert och hans öga eller hand sviker ej. Har ni hört något från hären?"

"Ja, våra skaror under Cronstedt, Gripenberg, von Döbeln och Palmfelt draga sig i små dagsmarscher åt Härma. Major von Fieandt har vid Kokonsaari i hela åtta timmar kämpat som en hjelte mot Jankovitschs skaror, innan de

våra drogo sig tillbaka till Dunckars bro. Fieandt står nu åter vid Perho och Karstula och ryssarnes försök att tränga sig fram till gamla Cär-leby tyckes åtminstone för tillfället ej hafva lyckats. Klingspors ställning är emellertid ej den bästa. Han hotas af fienden i ryggen och i fronten af Rajevski, som intagit en fördelaktig ställning vid Lappo. Den kunskapare, som bragt mig dessa underrättelser, trodde med visshet, att Klingspor ändtligen skulle tvingas till en afgörande strid, och om dess lyckliga utgång för våra vapen tviflar jag ingalunda. Gud är rättvis och allmakten kan ej annat än stå på vår sida."

"Ja, ni har rätt, vårt folk skall slå förtryckarne till jorden," svarade med bestämdhet den gamle. "O, att mina år skola hindra mig att offra mitt blod i den heliga kampen. Jag kan endast bedja till Gud, det är allt."

"Och ej det minsta, tro mig," svarade presten."I Finlands alla kyrkor hållas förböner för våra vapens seger. Presterskapet är lika fosterländskt sin-nadt som folket. På dess uppmaning väpna sig bönderna öfverallt. Förstode öfverheten sin sak och ordnade rörelsen, skulle hela landets manliga befolkning resa sig såsom en man. Inom ett par veckor skulle det ej finnas en enda moskovit på Finlands jord."

"Det är sant, de, som skulle styra och ställa för oss, förstå ej eller vilja ej förstå hvad som bör göras," svarade Kittulanka. "Men tyst, var det ej stormklockan jag hörde från byn? Är fienden der åter eller hvad kan väl vara på färde?"

Presten, Kittulanka och hans hustru skyndade alla tre ut ur pörtet.

Utkomna hörde de tydligt stormklockans hemska toner ljuda ifrån byn på samma gång ett rödaktigt sken syntes höja sig på den nordvestra himlen.

"Elden är lös i byn, det slår ej fel," yttrade kyrkoherden. "Jag måste skynda till Ylistaro och se till hvad som är på färde. Farväl med er, måtte blott ej fienden anstalt branden, det beder jag till Gud."

Han tryckte Kittulankas hand och skulle just aflägsna sig, då Alarik med skyndsamma steg syntes närma sig till dem.

"Hvad är på färde, efter stormklockan röres i Ylistaro?" sporde presten den unge finnen, som nu hunnit fram till dem.

"Den förrädaren Savilaks har blott fått sin lön," svarade Alarik med blossande ansigte. "Hans hus ligger snart i aska och alla hans derinom förvarade egodelar. Sjelf lär han väl göra dem sällskap, ty oaktadt huset var ett brinnande bål, såg jag med egna ögon huru han rusade in i den brinnande bygnaden förmodligen för att rädda en del af sina skatter. Stormklockan har tystnat, ett tecken att branden är slut, ha, ha, ha!"

Den unge mannen skrattade vildt och hastade in i pörtet, de trenne utanför varande personerna kastade en betecknande blick på hvarandra.

"Alarik, och ingen annan har satt eld på Savilaks' hus," sade kyrkoherden, "jag märkte det af hans sinnesrörelse."

"Det var den hämd, han talat om, på hvilken han rufvat," mumlade fadern. "Min son må nu taga sig till vara, ty troligt är, att man misstänker honom för branden."

Kittulanka utbytte några ord hviskande med sin hustru. Den gamla qvinnan hastade in i pörtet. När hon inkom i rummet, fann hon sonen stående färdig att på nytt lemna stugan. Geväret hängde jemte väskan öfver axeln och det långa kruthornet jemte krutpungen vid sidan. I det breda läderbältet satt en kort, men bred och skarp knif instucken, ett vapen särdeles fruktansvärdt i den finske bondens händer.

"Du tänker ge dig af," yttrade den gamla modern, i det hon fäste en skarp blick på sonens ansigte. "Är det skogens djur, du ärnar jaga?"

"Djur är det, men de heta ryssar och kossacker," svarade den unge mannen. "Kossackerna äro mina dödsfiender, alltsedan Barbarisoff lockade ifrån mig mitt-sköna brud. Jag går till hären och skall helsa mina bröder från er och hemmet i skogen."

"Dröj några ögonblick, du måste hafva med dig en resepenning ty vägen är lång."

Den gamla gick bort till en af de stora kistorna, öppnade locket och framtog en liten läderpung, innehållande några få obetydliga silfvermynt. Hon gick derefter åter till sonen och lade pungen i hans hand.

"Det är allt hvad vi kunna gifva dig," sade hon. "Drag hädan i frid. Dö, men vanhedra dig ej, ty åk förgäter jag, att du hvilat under mitt hjerta."

"Moder var lugn! Din nionde son vanslägtas lika litet från dig, som den förste af dina barn. Jag skall handla så som stode jag ständigt inför dina ögon."

Han knäföll och hon förstod hans mening. Hennes darrande, skrynkliga hand lade sig välsignande på hans lockliga hufvud.

"Välsignad vare du!" sade hon. "Jag har gifvit-dig lifvet och befaller dig att; offra det åt fosterlandet. Förgät ej dessa ord."

"Aldrig, min mor, lita derpå."

Han förde hennes hand till sina läppar och störtade ur rummet. Utanför qvarstodo ännu samtalande hans far och kyrkoherden.

"Hvarthän Alarik?" sporde den sistnämnde.

"Till hären, till mina kämpande bröder! Nu fader, är stunden kommen, då din son skall jaga annat vildbråd än skogens björn. Lef väl, ni skall snart få höra utaf mig."

Han sprang inåt skogen, men stannade plötsligt och vände sig om. En tår glänste i hans öga och hvarför?

Jo, belysta af den nedgående solens sista afskeds-strålar visade sig tvenne vördnadsvärda, åldriga gestalter, båda stående sida vid sida utanför stugans dörr. Det var hans far och kyrkoherden. Den förre hade uppfostrat honom i sina enkla men stränga läror, den sistnämnde hade beredt honom till den första nattvardsgången. Skulle han väl ännu en gång få skåda dessa för honom så kära personer? En aning inom den unge mannen sade att så troligtvis ej skulle blifva förhållandet.

Han vände sig hastigt om och fortsatte med skyndsamma steg sin vandring. Hvarje skogstig, ja, man kunde nästan säga hvarje träd var för honom bekant. Skogen hade varit hans hem lika mycket som pörtet.

I ungefär fyra timmar hade han sålunda vandrat genom skogen då han åter stannade. Ett rödaktigt sken upplyste träden på cirka ett par tusen famnars afstånd ifrån honom; han närmade sig detta sken.

"Der borta finner jag dem jag sökt," mumlade han för sig sjelf. "Det är Olof Tiainens krigare, som äro lägrade derborta/7

Hvad Alarik förmodat, slog också in. Kring en stor eld lågo cirka 50 å 60 män, mörkhyade ståtliga karelare, och afvaktade sin anförares väntade ankomst med huvudstyrkan från högqvarteret i Kalpis. Derasbössor lågo bredvid dem och de långa knifvarne hängde i sina slidor i deras breda bälten. Den gamla trollqvinnan Akka och jemte henne Vaimo, sutto båda i närheten af elden. Trolltrumman hängde vid den gamla qvinnans sida och kantelen, den lilla harpan, hvilade i hennes knä. Hon blickade drömmande in i elden.

Männen sofvo ej. De rökte sina pipor och afvaktade att få höra Akka röra kantelen och sjunga någon af deras älsklingssånger, någon af dessa melodiösa men dystra eller rättare vemodsfulla sånger, som finnen så mycket älskar att höra. Men Akka dröjde att röra kantelen, hon blickade fortfarande in i elden.

Plötsligt störtade hon upp, liksom vidrörd af en osynlig hand. Männen sågo på henne med blickar, som utvisade den vidskepliga fruktan, de hyste för hennes konst. De antogo, att hon sett något, som stått att läsa i det flammande bålet, i elden, i röken. Hvad hade hon väl att förkunna.

Hon fattade kantelen och spelade på den en dyster melodi. Sedan denna var slutad, lade hon harpan ifrån sig och började att slå på trumman, först i en långsam och sedermera i en allt lifligare takt. Hennes mörka ögon blickade

nästan vildt omkring sig. De tycktes fästa sig vid ett dystert forskande uttryck än på den ene, än på den andre af männen. Slutligen började hon, alltjemt slående på den lilla trumman, en långsam, men mycket taktmessig dans kring elden, under det hon sjöng en sång till Kuunotars — allmaktens dotter — ära.

Männen hade rest sig upp. De lyssnade med spänd uppmärksamhet till orden i hennes sång, under det de med spända blickar följde hennes rörelser.

Sedan Akka slutat sången, utropade hon:

"I morgon komma flera af er att gästa dödens jungfru. Väinemöinen skall hafva flera offer än timmarne under årets alla dagar. Det skall blifva en strid, vild och förfärlig. Jag har hört hästar gnägga, kanoner dundra och sett skaror af män rycka fram. Jag har sett lik och blod. Mången af er har jag sett

ligga blek och kall. Bered eder till strid och död, ty i morgon infaller den stora dagen."

"Du tror således, Akka, att ett slag skall komma att stå i morgon?" sporde Sojni, befälhafvaren för truppen, i vördnadsfull ton. "Jag besökte i går högqvarteret och samtalade der med general Adlercreutz. Han befalde mig att lägra mig här och sända bud till Tiai-nen vår höfding, att med hela sin styrka marschera hit och afvakta hans order, men om något förestående slag talade han ej."

"Må så vara, men strid blir det!" svarade Akka i sträng ton. "Mina tecken bedraga mig ej. Innan morgondagens sol går ned har mången tapper finne uppgjort sin räkning med verlden."

I detta ögonblick anlände Alarik till lägerplatsen. Förut bekant med Sojni gick han fram till denne och helsade honom.

"Jag är nu här och ni har lofvat att upptaga mig bland ert folk," yttrade den unge mannen till karela-ren. "Står ni vid ert ord?"

"Aldrig har jag brutit ett gifvet löfte," svarade med värdighet den tillfrågade. "Men kommer du ihåg hvad jag sade till dig då du framstälde din begäran att blifva en af våra män?"

"Ja, du sade, att ni alla invigt er åt döden, att eder lösen är fosterlandet och att hvar och en, som visar feghet eller brist på mod, ögonblickligen blir nedskjuten."

"Det sade jag och upprepar det ånyo," svarade karelaren. "Vill du på dessa vilkor blifva en af våra män, så är du välkommen."

"Det vill jag," svarade Alarik med hög röst.

Sojni nickade med hufvudet. Derpå vände han sig till männen, hvilka slagit en tät krets omkring dem.

"Viljen ni tillåta att Alarik Kittulanka, denne unge man blifver en af de våra," sporde han dem.

"Ja, med vilkor, att han aldrig vänder ryggen åt

fienden, utan i likhet med oss segrar eller faller," ljöd svaret.

"Han har gifvit detta löfte," svarade Sojni.

"Må han då blifva en af de våra."

Sedan männen afgifvit detta svar, gick Akka fram till Alarik. I den venstra handen bar hon en liten konstfullt utskuren och sirad skål af trä, i den högra en smal och skarp knif. Framkommen till den unge finnen uppvek hon linnet på hans venstra arm, gjorde i den en lätt skåra med knifven samt lät derefter några droppar blod från Alariks sårade arm nedfalla i skålen. Derefter gick hon fram till elden och kastade skålens innehåll i lågorna.

"Om du bryter det löfte du nu gifvit i närvaro af dessa män, så måtte djefvulen taga ditt lif och förtära det likasom jag nu offrat ditt blod åt eldens konung."

"Ske alltså," utropade männen. "Akka har talat väl."

Alarik intog jemte männen sin plats kring elden. En post utsattes och en qvart efter det uppträde vi skildrat inslumrade hela skaran med undantag af Alarik, som vaken drömde om henne, som han förlorat, den sköna Olga Savilaks.

Vid denna tid på året herskar på dessa höga latituder ingen natt. Efter solens nedgång råder blott en kort skymning för att strax derpå utbytas mot en ny dag. Solen blickar, så att säga, med ett halft öga öfver horizonten. Lifvet i naturen slumrar ej, fågelsången tonar hela dygnet i ända och man tycker sig lefva ett dubbelt lif under denna nordens korta men hänförande sommartid.

Redan tidigt gjordes allarm i lägret, ty man väntade hvarje ögonblick att få se Tiainen anlända med huvudstyrkan. Ändtligen förkunnade hästars gnäggande och slamret af vapen att kareler-höfdingen var i antågande och man skyndade att med glädjerop helsa honom och hans folk välkomna. Den skara han förde med sig uppgick till cirka 400 man, Tiainen hade

med sina blott nödtorftigt beväpnade män tillfogat ryssarne utomordentlig skada. Den ena stora transporten efter den andra hade han tagit från fienden, uppbränt en mängd af dess förråd och tagit flera hundra fångar. Tiainen och hans friskara fruktades derför högeligen af ryssarne. När han såg sig hotad af öfverlägsna krafter drog han sig blixtsnabbt inåt skogarne, för att åter uppträda på ett annat ställe der man minst väntade att få träffa honom. "Den ryske väckaren" var det hedersnamn han förvärfvat sig, ett namn, som tillräckligt betecknade arten af hans företag.

Vid sidan af Tiainen red en ryttare, hvars gestalt och anletsdrag äro oss välbekanta. Det var nemligen Eanck, som nu, fullkomligt återstäld från sina svåra blessyrer åter skyndat att gå nya faror och äfventyr till mötes. Den omsorgsfullaste vård hade påskyndat hans tillfrisknande. Den i läkarekonsten erfarna gamla Akka hade egnat honom sin vård, och såväl Ranck som Pavo hade hennes örter och salfvor att tacka för bevarandet af sina lif. När den gamla trollqvinnan första gången såg den sårade Ranck hade hon mumlat en mängd obegripliga ord för sig sjelf. Det ville synas, som om det ej var för första gången hon såg honom. Tiainen, som var närvarande, sporde henne härom, men hon låtsade ej höra hans fråga. Först när Tiainen lemnade henne allena med den sårade mumlade hon:

"Man bör hafva tand för tunga och ej omtala allt hvad man vet och fått lära känna. Gamla Akka har vandrat vida omkring från Kemi ända ned till hafvet. Hon har föresagt mången man och qvinna dess öden. Äfven i hans hand som ligger här har jag blickat, må det vara nog. Ödet har fört honom hit på det att hvad som tecknadt står skall gå i fullbordan."

De ordnar man funnit Ranck bära gjorde att man uttömde sig i gissningar rörande hans person. När Ranck blifvit så pass återstäld, att krafterna medgåfvo ett samtal, omtalade han för Tiainen ändamålet med sin resa och huru han under hela vägen blifvit för-följd och hindrad af sina fiender. Tiainen nöjde sig med dessa meddelanden utan att fråga något vidare. Gästfriheten förbjöd honom att framtvinga några förtroenden af sin gäst, som dessutom var föga meddelsam i hvad som rörde honom sjelf. De ständiga ströftåg Tiainen företog mot fienden gjorde, att han blott sällan och då endast kortare tid uppehöll sig i Kalpis. Vid ett af dessa tillfällen lemnade han Ranck de ordnar som man funnit hos honom.

"Ah, jag hade helt och hållet förgätit dessa leksaker," yttrade Ranck leende. "De äro några minnen från mitt vistande i främmande land. En viss monarks vänskap och välvilja har gifvit mig dem, det är allt."

"Men dessa leksaker hafva likväl räddat ert lif," yttrade Tiainen. "Den här krachanen borttog en del af kulans kraft. Skottet ni erhöll aflossades in på lifvet och hade ej den här prydnaden varit i vägen, hade ni varit dödens man."

Ranck betraktade med synbar rörelse dekorationen, som han höll i sin hand. Hvad han tänkte uttalade han ej i ord. Stillatigande lade han granlåten från sig på det närstående bordet.

Men utom Akka, egde Ranck äfven en annan vårdarinna, som under den svåraste perioden af hans sjukdom, då

febern rasade inom honom och vilda fantasier hemsökte hans hjerna, egnade honom den ömmaste och mildaste omsorg. Det var den unga och sköna Hanna Tiainen, anförarens syster, som lik en vakande moder stod vid hans plågoläger. Denna unga qvinna, lika modig och fosterlandsälskande som brodern, hade under inga vilkor velat stanna qvar på fädernegården när Tiainen samlade sina skaror för att draga ut mot fienden. Han måste gifva sitt bifall till att hon fick åtfölja honom och vid mer än ett tillfälle hade hon visat ett mod och en rådighet, som framkallat de vilda männens beundran. Under stridens larm och vapnens brak såg man henne egna sina omsorger åt de sårade och fallne. Hennes milda lynne och uppoffrande ka-

rakter gjorde henne till hela friskarans förklarade gunstling. Man egnade henne en nästan barnslig vördnad och rörande var att se, huru männen sökte beskydda henne och afvärja alla mötande faror som kunde hota hennes lif.

När febern slutligen upphörde och Ranck kunde blicka omkring sig såg han till sin förvåning Akka och den sköna Hanna Tiainen sittande vid sin säng. Den deltagande vänliga blicken från den unga qvinnans ögon verkade välgörande på den sårades sinnen. Han fann, att han var omgifven af vänner, som vårdade sig om honom. Först så småningom kom han till fullt medvetande om hvad som förefallit. Han påminde sig branden och striden vid Saarijärvi, men hvad sedan händt var naturligtvis för honom obekant och hans första fråga var den, hvarest han befann sig?

Med några få ord omtalade Hanna på hvad sätt man funnit honom och Pavo, tilläggande, att han varit mycket sjuk; att han blifvit förd till Kalpis och befann sig i skydd och säkerhet hos Olof Tiainen.

"Hos Olof Tiainen," mumlade Ranck, "det var en egendomlig ödets lek. Just hos honom, som jag önskade att träffa."

Hans nästa fråga gälde Pavo.

"Äfven han befinner sig utom all fara," svarade Hanna. "Men nu förbjuder jag er att fråga och tala vidare. Hvarje ansträngning är" hotande för ert lif. Ert tillfrisknande fordrar framför allt lugn. Akka och jag skola fortfarande vaka öfver er."

Den ädla, högsinnade qvinnan uppfylde också detta sitt löfte. Hvarje dag besökte hon den sårade och för hvarje dag ökades krafterna hos Ranck. Snart var han utom all fara och nu kunde han meddela sig med sin vårdarinna, för hvilken han fattade den innerligaste tillgifvenhet. Han gaf henne del af de faror och äfventyr han utstått. Den glödande fosterlandskärlek, som uppfylde honom, fann ett gensvar hos den unga qvinnan. Hon beundrade det mod och den uthållighet, som Ranck lagt i dagen. Med lefvande intresselyssnade hon till de skildringar han uppdrog öfver de olika länder och folk, som han besökt. Huru olika fann hon ej honom i jemförelse med de modiga, men råa och obildade män, dem hon hitintills vistats tillhopa med och lärt känna. Okonstlad till sin natur, ej kännande till någon falskhet eller malplacerad blygsel, visade hon öppet det nöje och den tillfredsställelse hon fann i sina samtal med Ranck, och om han stundom lät sina blickar drömmande och tankfulla, för en längre stund hvila på hennes ansigte med dess nordiskt rena och öppna drag, så såg hon på honom tillbaka med denna klara och frimodiga blick, som just är det rätta kännetecknet på qvinlig oskuld och dygd. Hon visste med sig sjelf intet syndigt eller ondt, hon behöfde ej frukta att hennes samvete skulle höja sin anklagande stämma.

Vid sjuksängen var det således som Ranck och Hanna Tiainen för första gången sågo hvarandra. Här var det, som deras bekantskap efter hand utvecklade sig till en mera varm och innerlig känsla. När Ranck jemförde Hanna Tiainen, den okonstlade qvinnan af folket med den högborna, fint uppfostrade och bildade fröken Karin Jägerhorn, måste han i alla afseenden gifva den förstnämnda företrädet. Bondens dotter förenade i sin person alla upphöjda dygder, som måste ingifva vördnad och högaktning, adelsmannens deremot utöfvade endast en verksamhet, som hade till ändamål egen upphöjelse på bekostnad af hennes fäderneslands förderf. Hon var en eländig förräderska, som för vinnandet af egna fördelar sålt sin själ åt djefvulen.

En gång när Tiainen var närvarande omtalade Ranck, att han var bekant med den gamle David Koj-skinen, samt

att denne trots sin ålderdom infunnit sig för att strida vid hären.

"Det är likt honom," svarade Tiainen. "Denne hurtige gamle krigsbuss är en manande föresyn för oss alla. Vi äro nära slägt med hvarandra, ty min fars syster är Davids hustru. Det är många år sedan

jag såg dem. Som yngling gjorde jag dem ett besök på Pulkis gård. Det var under förra kriget och Koj-skinen jemte hans son, min kusin, voro båda vid hären. De drabbades af en stor, en ofantlig stor sorg. Deras ende son blef lockad att deltaga i Anjalaför-bundet och som förrädare dömd till ständig landsflykt. Jag beklagade honom ty han var i själ och hjerta en rättskaifens man fastän lätt ledd och svag till karakteren."

"Och har man aldrig erhållit några underrättelser hvad det blifvit utaf honom?" sporde Ranck, som med synbart intresse afhört Tiainens ord.

"Mig veterligt är hans öde fullkomligt okändt," svarade Tiainen. "För ett par år tillbaka hade jag ett bref från den gamle Kojskinen. Han berättade deruti att han ej erhållit några upplysningar om sonen, sedan denne för längesedan upphört att skrifva till föräldrarne. De sörjde honom som död och det är äfven det troligaste att så är förhållandet."

"För en vanärad man är döden en ren välgerning," yttrade Hanna Tiainen. "Min olycklige slägting var brännmärkt för hela lifvet. Han hade ingenting att lefva för. Frid vare öfver honom."

"Han hade mycket att lefva för, han hade att åter upprätta sin förlorade heder," svarade Ranck med eftertryck. "Felet han begått var en ungdomsförvillelse, som stod att godtgöra. Jag vill innerligt önska, att han ännu är vid lif och en gång återvänder med högburet hufvud och som en återupprättad man.'1

Man talade ej vidare i detta ämne. En gång sporde Hanna om Rancks föräldrar. Han svarade helt kort att båda voro döda och att han stod ensam i verlden. Hon såg att han blef upprörd och ombytte samtalsämne. För första gången gjorde Pavo sin husbonde ett besök. Den reslige tjenaren liknade mera ett ifrån grafven uppståndet spöke än en menniska. Hans kropp var till ytterlig utmärglad och ansigtshyn blek, nästan gulaktig."Min stackars Pavo," yttrade Ranck djupt rörd. "Du och jag fingo båda umgälla att vara kurirer."

"Men jag hoppas, det oaktadt, att ännu en gång få tacka ryssarne för sist och det på äkta finskt maner," svarade Pavo. "Det rann mycket blod bort ifrån mig, men det kommer väl åter och då så . .."

Han afbröt sig sjelf med en betydelsefull gest Han lyftade nemligen den högra armen och högg med den i luften, likasom om en fiende stått framför honom.

Ranck hade emellertid blifvit så pass återstäld att han kunde sitta till häst och åtfölja Tiainen på ett par ströftåg. Man började lida brist på proviant i det stora friskare-lägret och behofvet måste fyllas. Man lyckades öfverrumpla ett par rika transporter, hvarvid eskorten obarmhertigt nedhöggs. Karelarne gåfvo aldrig pardon. Härutinnan voro de omenskliga och grymma.

Tiainen befann sig i hufvudqvarteret när budet från Sojni dit anlände. Den tappre anföraren rodnade af glädje och stolthet. Adlercreutz, den store generalen, behöfde honom och hans män. Han skulle måhända med sin skara få deltaga i en ordnad batalj och visa hvad den karelske bonden dugde till. Ranck var ej mindre belåten. Han skulle efter en så lång bortovaro åter få sammanträffa med gamla vapenbröder, hvilka säkerligen trott honom vara död. Han yttrade helt oförbehållsamt den glädje han erfor, ej läggande märke till att Hanna afhörde honom med sänkta ögon och bleka kinder.

Tiainen hade aflägsnat sig och de voro båda allena.

"Jag undrar ej öfver, att ni finner lifvet ibland oss ej motsvara edra böjelser och lefnadsvanor," yttrade hon. "Vi hafva likväl älskat er som en broder, och vi skola mycket sakna er."

Nu först varseblef Ranck uttrycket i Hannas ansigte på samma gång han förstod att den glädje han visat sårat hennes känslor.

Han steg upp och fattade under djup rörelse hennes hand.

"Jag talade obetänksamt, men ej i afsigt att bedröfva er, som jag så högt värderar," yttrade han med darrande röst. "Ni, Hanna, och er broder hafva båda bevisat främlingen så mycken sann vänskap och godhet att den aldrig utplånas ur mitt hjerta. I denna stund, då jag står färdig att inom kort lemna er, för att måhända aldrig återse er mera, ty krigaren håller ej sitt öde i sin hand, skulle jag vilja säga er mycket, men som likväl ännu är mig förbjudet att säga. Ett ouppfyldt löfte binder min tunga. Men om det en gång förunnas mig att infria detta löfte, och ni då vill höra mig, då, Hanna, skall ni få erfara de känslor jag hyser för er person och huru högt jag förstår att uppskatta eder högsinnade och ädla karakter."

Han förde hennes hand till sina läppar, tryckte den med innerlig värme och lemnade henne allena.

Hon qvarstod med sänkta blickar och tårar i sina ögon på den plats der han lemnat henne.

"Detta var således hans afsked från mig," hviskade hon. "Hvad menade han väl med de ord han yttrade? Älskar han mig måhända? O, skulle valen sådan lycka och sällhet vara mig beskärd. Hvad jag sjelf långt för detta erfarit är, att mitt hjerta uteslutande och för alltid tillhör honom."

Kap. XIII. Lappo. Återigen han som bar kronan.

Samma natt, som den karelska friskaran samlades i den stora skogen, bivuakerade den svensk-finska hären i Kauhava. Dagen förut hade Adlercreutz, som af Klingspor erhållit uppdraget att anfalla fienden, samlat sina stridskaror vid Neder Härma, sedan fiendenmed öfverlägsen styrka, anfallit och tillbakaträngt en framkastad fördelning vid Kauhava. En fältbrygga slogs öfver Härma å, hvarest hären gick öfver och marscherade till Kauhava, hvarifrån fienden drog sig tillbaka, efterlemnande endast något lätt rytteri att bevaka Svenskarnes rörelser. Kauhava ligger 1 1/2 mil från Lappo.

Fiendens hotande och farliga rörelser hade således ändtligen tvungit den stackars fältmarskalken att besluta sig för en afgörande strid. Under fruktan och bäfvan hade han anförtrott härens öde åt Adlercreutz, och denne mottog förtroendet med en lefvande förhoppning att segra. Vid Lappo sammanlöpa vägarne, hvilka föra till Vasa, Ny Carleby, Gamla Carleby och Savolaks. Eajevski, kunde således lätteligen dels underhålla förbindelsen med Barclay de Tolly, som med sin kår opererade i svenska härens rygg, dels efter behag kasta sig på någon af de nu framträngande Klingspor-ska fördelningarne. Han innehade således en särdeles förmånlig ställning, för hvars bibehållande han beslöt våga det yttersta.

Det stora mål Adlercreutz deremot föresatt sig att uppnå, var att afskära fienden återtåget till Kuor-tane eller Vasa, drifva honom inåt Savolaks' ödemarker och sålunda betrygga finska härens förening med sina kring Åbo landstigna svenska bröder. Konungen, som ändtligen insåg omöjligheten, att med sina illa anordnade krigstillgångar eröfva Seeland och angripa Danmarks hufvudstad, beslöt nu att personligen leda rörelserna både till lands och vatten mot södra Finland. Han gick omborg på jakten Amadis och anlände till skärgårdsflottan vid Väspö, ungefär en mil utanför Åbo. Skärgårdsflottan bestod derefter åtskilliga smärre, men hedrande träffningar mot ryssarnes fartyg, gjorde då och då landstigningar samt uttröttade och oroade fiendens posteringar på kusten. Sedan konungen gjort ett kort besök vid Jungfrusund för att taga i ögonsigte den der stationerade afdelningen så af örlogs-som skärgårdsflottan, begaf han sig öfver till Åland.

Öfverfarten dit skedde under många besvärligheter och verkliga faror. Svåra stormar måste uthärdas under flera dygn i en nödhamn, benämnd Husö, bildad af kala obebodda klippor. Efter utloppet derifrån stötte konungens farkost på ref och blindskär, der han var nära att omkomma.

Ändtligen anlände monarken till Kastelholm på Åland, hvarifrån han sände 1,000 man finnar och'åländ-ningar att förenas med Klingsporska eller norra finska hären, i motsats till hvilken konungens på Åland samlade skaror enligt hans befallning, benämndes södra finska armen. Han tog sitt högqvarter i Grälsby och uppehöll sig der ända till september månad, sysselsatt med föga ordnade landstigningsplaner, onödigt stränga bevakningar och vaktparader, hvilka jemte hans korsande och hvarandra motsägande befallningar, hvartill ideerna ingåfvos af

herrar Tibell och Melin, tillika med obilliga anspråk och domslut, uttröttade och afkylde alla, som mer eller mindre omedelbart lydde under honom. Den, som bar kronan, gjorde sig för hvarje dag alltmera hatad och afskydd.

Men icke nog härmed! De framgångar Adlercreutz och Sandels tillkämpat sig på land, och flottorna på hafvet eller i skärgården, verkade hos den förblindade monarken stora förhoppningar och planer, bygda på omätliga illusioner, bland dessa att till och med eröfra Petersburg Han drömde sig redan stå utanför den ryska hufvudstadens portar och dessa illusioner gjorde, att hans ögonblickliga ovilja för Sveriges allierade England, hvars hjelptrupper och flotta han ville använda till dåraktiga företag, sträckte sig ända derhän, att han rufvade på åtskilliga våldsamma steg mot detta land. Konungen var så uppbragt på storbritta-niska sändebudet, herr Thornton, och engelska ministeren, att han ärnade anfalla och uppbränna den engelska flottan i Östersjön, hvilken var skickad till Sveriges biträde och hjelp. Den som bar kronan, gjorde allt för att öka våra olyckor.

Men vi återvända till Adlercreutz.

Tidigt på morgonen den 14 Juli ordnade Adlercreutz sin hufvudstyrka, bestående af omkring 3,300 man med 16 kanoner till anfall vid Kauhava, 1 1/2 mil från Lappo. Innan han ger order till anfall, rider generalen långs fronten af hvarje bataljon för att med några vänliga ord och sin eldblick lifva soldatens mod och ingifva honom hopp om seger. Der står den blåögde nytändningen med sin resliga växt, sina rena anletsdrag och sin allvarsamma hållning. Generalens blick dröjer med vördnad på den gamle Kojskinens ansigte, som afspeglar ett lugnt mod och en viss tillförsigt om seger. Han saluterar honom med värjan och veteranen helsar tillbaka. Der hvilar generalens blick på savolaksaren, med sina små blixtrande ögon och lifliga ansigte. Der stråla hans ögon vid anblicken af von Döbeln med sina björneborgare, bland hvilka Ranck befinner sig, detta utmärkta regemente, de tappres vagga under detta krig. Der står karelarne och tavastländare, präktiga gestalter, dystra som natten, men oöfvervinneliga i striden. Här visa sig inför hans ögon dessa hjeltar, dessa soldater, för hvilka ej finnes loford nog. Utsvultna, trasiga och med blödande fötter, lågo de nyss utmattade vid vakteldarne, nu, äro alla lidanden förglömda! man har ju den hatade fienden framför sig; hvarje krigare brinner af stridslust och beslutet att segra eller falla står skrifvet på hvarje panna. Adlercreutz kan ej vara annat än belåten med den mönstring han verkstält, han fruktar ej ett ögonblick, att ej segern skall blifva hans. Rajev-skis dubbelt så stora styrka ingifver honom ej längre någon oro.

Klockan är sju på morgonen. Lappos sol utsänder sitt strålande ljus ifrån en molnfri himmel. Hären sätter sig i rörelse. Öfverstelöjtnant Aminoff, med karelska jägarne har äran att tåga främst. Försigtigt rycker förtruppen in i skogen, ingen "grönrock" synes till. På landsvägen röra sig trupper i en sluten skara med 1 å 2 fältstycken mellan sig. Här befinner sig generalen under det att jägarekedjor fram-

smyga på sidorna i skogen. Hallon! det blir lif mellan trädens stammar. Aminoff har ändtligen stött på fienden. De första skotten börja att falla. En allmän eld sprider sig från hela kedjan. Karelarne skjuta som karlar och ryssarne anfalla ursinnigt. Aminoff för svag, måste rygga. Nu anländer Adlercreutz.

"Vi skola ju framåt," ropade han, "och de tusan djeflarne gå bakut! Major Tujulin, ryck ni ut med Savolaks' jägare; de gå aldrig tillbaka!"

Dessa ord gjorde truppen oöfvervinnerlig. Skyndsamt spridde den sig under sin fördelningschef Cronstedts eget befäl till karelarnes undsättning. Den framtränger med den kraft och hurtighet, att den slutna skaran på landsvägen med möda hinner åtfölja kedjan i den eländiga marken och täta skogen på sidorna af vägen. Striden blir ytterst häftig. Ryssarne slåss med förbittring, men ingenting kan denna dag motstå finska soldaten.

Adlercreutz och Cronstedt, begge främst i elden, hölja sig med ära. Generalen befaller Savolaks' jägare att hvila och hemta anden. Deras spartanska svar blir:

"När vi vika tillbaka, han herr generalen låta aflösa oss."

Adlercreutz fäller en beundrans tår. De storma åter på med samma fart och mot lika häftig eld från fiendens sida.

Björneborgarne med sin stridslystne chef von Döbeln skicka flere bud till generalen med "anhållan att få träda i Jägarnes ställe. Dessa svara:

"Björneborgarnes tapperhet är känd; vi vilja också göra hvad vi kunna och en strid sådan som denna tillhör oss som jägare, vi förbehålla oss denna rättighet, såsom varande förtruppen."

Om den, som bar kronan, hade varit närvarande samt sett dessa soldater strida och hört deras ord, skulle väl ej möjligtvis då hans blick blifvit klar, hans hjerta vekt och han gifvit dem en anförare, som förstått att tillgodogöra fosterlandet allt det blod, som flöt och nu kom tyvärr att flyta förgäfves?

Gud allena kan härom döma.

Ju mera striden närmar sig Lappo, ju häftigare blir den. Ryssarne göra ett ursinnigt motstånd. Skogen glesnar och löjtnant von Becker låter sina tre-pundingar spela. De göra god verkan. Framåt bär det öfver stenar och moras, framåt med fäld bajonett och dånande hurrarop, den milslånga vägen, till dess fienden, som förgäfves förstärkt sig kl. 4 e. m. är tillbakaträngd till ställningen vid Lappo och finnarne i besittning af motliggande höjder. Fiendens artilleri öppnar nu en jemn eld mot Adlercreutz' uppryckande kolonner, men på för långt håll, att göra någon synnerlig skada.

Under denna kanonad bereder man sig på båda sidor till den afgörande kampen.

Rajevski uppstälde sina 5,000 man i ett slags båg-form med Lappo å bakom sig, venstra flygeln framom kyrkobyn, betäckande den bakom liggande bron samt Vasavägen; den högra, kring Liuhtarla samt dervarande spång, skyddade Kuortane-vägen. Artilleriets 10 pjeser fördelades så, att tvenne 6-pundiga stodo på venstra, 4 på högra flygeln, samt tvenne kanoner och tvenne hanbitzer i medelpunkten. Bakom dessa senare samlades kavalleriet, och här förblef det äfven orörligt under hela striden, tvingande det fiendtliga rytteriet att draga sig bakom Liuhtarla by och der förblifva i overksamhet.

För att ej, i händelse af motgång, nödgas inskränka sig till blotta landsvägen, hade Rajevski användt de föregående dagarne, att' medels faschiner göra den bakom hans högra flygel liggande Liuhtarla-mossen farbar äfven för artilleri, en försigtighet, som troligen räddade honom från fullkomlig undergång. Framför ryssarnes ställning utbredde sig vackra ängar och växande rågåkrar, desse senare i hemlighet besatte med jägare. Sedan Adlercreutz noga rekognoscerat ställningen, befaldes andra brigaden med 4 kanoner att storma Lappo by och Vasa-vägen, medan tredje och fjerde brigaderna skulle utföra hufvudanfallet mot Liuh-

tarla. Tvenne bataljoner stäldes under Palmfelts befäl i reserv på höjden.

Striden är börjad. Kanonerna dundra å ömse sidor och det afgörande ögonblicket nalkas. Adlercreutz bleknar och hvarför? Jo, just som de finska styckena börja sin eld spränger en adjutant fram till generalen, med underrättelse, att en fiendtlig kolonn synes vid Alapää by, till höger om och bakom Döbelns brigad. Gripenberg med större delen af sin styrka sändes genast dit och anfallet uppskjutes, till dess säkrare underrättelser hinna anlända om den ryska cerne-ringskårens styrka.

Men det finnes en man, som ej vill veta af något uppskof i anfallet. Det är han med den svarta bindeln kring sin panna. Det är öfverste von Döbeln, björneborgarnes tappre chef, befälhafvaren för andra brigaden. Utan befallning sätter han sig i marsch mot Lappo kyrkoby. I språngmarsch storma björneborgarne ner för backen. Hurrah! friskt mod, I tappre. Bataljonerna följa dem tätt i spåren. Styckebrak, ge-värssalfvor, jägareeld och hurrarop genljuda öfverallt der de framstörta. Den växande rågåkern blir lefvande, dödande salvor smattra från de der fördolda "grönrockarne". Soldaterna studsa för ett ögonblick, då ljuder bjöneborgsmarschen:

"Framåt, framåt led vid led! På tappre män se tappre fäders andar ned!)

Ädlaste mål

Oss lyser på vår bana;

Skarpt är vårt stål

Och blöda är vår vana.

Alla, alla, alla käckt framåt! Här är vår sekelgamla frihets sköna stråt.

Lys högt du segersälla fana, Sliten af strider se'n en grånad forntids dar, Fram, fram, fram, vårt ädla, härjande standar! Än fins en flik med Finlands gamla färger qvar.""Framåt, framåt!" kommendera officerarne. Blume och Ramsay störta sig in i rågåkern med dragna sablar. Ranck och hans kamrater rusa åter framåt. Major Eek ropar till den förre att skona sitt lif men han lyssnar ej dertill. Han har sett en gammal man falla till jorden och han ilar fram för att betäcka honom med sin kropp. Den fallne är David Kojskinen, som snart åter reser sig upp. Han är osårad och tillropar Ranck ett "tack kamrat!" Denne är åter på nytt inne i striden. Han tyckes söka döden, men döden vill denna gång ej hafva honom till offer.

Ett stridsrop höres på sidan af fienden. Tiainen åtföljd af sin friskara bryter in på fienden. Den gamla Akka med det hvita håret fladdrande för vinden och slående på trolltrumman följer dem lik en bevingad hexa. Förfärligt är deras anfall. Lik en skogens jätte framstörtar Alarik, nedgörande hopar af fiender med sin breda yxa. Han aktar ej på att han blöder ur flera sår. Kittulankas nionde son slåss som en hjelte. "Dö," hade hans moder sagt, "men vanhedra dig ej." Döbeln tillropar honom ett lofprisande beröm. Bataljonerna hurra och allt motstånd är förgäfves. Fienden drager sig tillbaka till Lappo kyrkoby.

Rapporten om den kringgående fienden vid Alapää by befinnes sakna all grund. Ett olyckligt misstag — ty hade detta ej inträffat, och tredje brigaden från början understödt den fjerde, så hade segern blifvit afgörande och Kuortane-vägen, likasom den till Vasa fallit i finnarnes händer. Detta misstag blef Ra-jevskis räddning.

Gripenberg återkommen från Alapää, erhåller jemte Lode order att understödja Döbeln. Bataljonerna störta under hurrarop mot Lappo. Hvarje hus i byn är starkt besatt och ursinnigt försvåradt af ryssarne. En förtviflad strid uppstår. Bajonetten och kolfven börja sin blodiga lek. Friskare-männens klubbor och yxor likaledes. Blume och Ramsay störta döda till jorden. Den tappre Aminoff träffas af en styckekula och uppger sin sista suck. Savolaksarne, hans soldater, upp-LAPPO. ÅTERIGEN HAN SÖM BAR KRONAN. 213

bäfva vid åsynen häraf ett ursinnigt hämdeskri. De nedgöra allt af fiender som råkar i deras väg. Af de 120 jägare, som började anfallet, återstå blott 50. Björneborgs regemente skattar förfärligt åt fienden och modet. Von Qvanten faller, Gripenberg, Lagermark, Wirsen, Uggla och Jägersköld, alla officerare vid Björneborgs regemente, ligga sårade på valplatsen. Ryssarne sätta eld på Liuhtarla by, den uppgår i lågor jemte deras der liggande sårade och sjuka. Gräsliga nödrop höras från dessa olyckliga. O, min Gud, hvad kriget är förfärligt.

Den karelska friskaran under Tiainen gör underverk af tapperhet. Akka rör ej längre sin trumma, hon har fallit för ett pikstygn i bröstet. Hvad hon profeterat om andra, har händt henne sjelf. Hvar finnes den unge Kittulanka?

Se till höger om det stora huset! Du finner honom derborta helt nära Lappo prestgård inbegripen i en rasande tvekamp med en man, som han gränslöst hatar och hvilken han lyckats anträffa under striden. Dessa män kämpa likt tvenne gladiatorer. Alariks motståndare låter sin sabel sväfva lik en blixt kring den unge finnens hufvud och denne parerar huggen med sin yxa. I venstra handen håller Alarik sin långa knif, i den högra yxan. Kittulankas son blöder ur flera svåra sår, men det betyder föga. Står han ej öga mot Öga med Barbarisoff, kossackofficeren, som lockade från hononm hans unga brud? Jern och stål slå emot hvarandra. I ett af den närbelägna bygnin-gens fönster synes en ung, blek qvinna vrida sina händer i ångest och förtviflan. Hon kan ej lösslita sina blickar från de kämpande männen. Det är Olga Sa-vilaks, Barbarisoffs maka. Hon förstår att denna strid blott kan sluta med bådas eller enderas fall. Åsynen af Alarik, af honom som hon bedragit på lifvets lycka och sällhet, har kommit hennes hjerta att klappa af ånger och samvetsagg. Hon har svikit sitt löfte till honom och sin pligt mot fäderneslandet, då hon äktade en af dess fiender. Af fåfänga har hon brutitsin tro och lofven, och hon pliktar redan derför. Hon uppgifver ett anskri, Barbarisoff sjunker döende till jorden träffad af Alariks knif. Alarik har fullbordat den hämd han svurit, Han tillropar henne ordet — "förräderska" och hon sjunker vanmäktig ned. Alarik kastar sig åter in i striden.

Ryssarnes venstra flygel är i full flykt mot Liuh-tarla spång. Så fort de flyende kommit öfver, antändes spången. Rajevski, i den vådligaste belägenhet, begagnar sig klokt af omständigheterna. Med yttersta hastighet drager han kavalleriet tillbaka, och visar sig efter en skickligt verkstäld frontförändring, åter i full slagordning, med venstra flygeln stödd mot Liuhtarla by, den högra skyddad af skogen, och således i ostörd besittning af södra eller Kuortane-vägen, som Adlercreutz olyckligtvis ej i tid besatt, förmodligen emedan han icke kände dess vigt.

Bataljonerna rycka åter fram till strid. Lappo kyrkoby är i våra händer. Nu gäller det att taga det brinnande Liuhtarla, stucket i brand af fienden. Cronstedts jägare tränga fram i skogen och Gripenbergs tappra tavastländningar mot byn. Hvilken syn möter ej de anstormande! Liuhtarla är ett enda brinnande bål, utur hvilket ryssarnes sårade och sjuka söka rädda sig. De ädla finska soldaterna försöka hjelpa dessa olyckliga, men den outhärdliga hettan och röken tvingar dem att afstå derifrån. Man stannar för att afvakta att branden skall taga slut. Snart ligger byn i aska men fienden är försvunnen.

Dold af röken har Rajevski med sin här tågat öfver Liuhtarla mosse samt satt sig med artilleri, tross och materiel i säkerhet. Harm och förtrytelse målar sig å allas ansigten. Alla dagens oerhörda ansträngningar hafva således endast tjenat till att för ögonblicket befria några mil af fosterjorden.

Fienden, som verkställer sitt återtåg åt Kuortane i en högst berömvärd ordning, förföljes af de segrande finnarne, men klockan är redan åtta på aftonen, striden hade varat i tretton timmar, hären är uttröttadoch behöfver hvila. Befallning gifves att upphöra med förföljandet och hären kamperar på det blodiga, så dyrköpta slagfältet. Andra fördelningen, von Döbeln och hans björneborgare, som varit dagens hjeltar, stannar i Storbyn, fjerde fördelningen bivuakerar på slagfältet; den tredje intager Lappo och den första, som utgjort hjelpskaran, förposterna åt Kuortane.

Så ändades striden vid Lappo, och det blef sedermera en utmärkelse bland de tappre finske kri-garne, att kunna säga:

"Jag var med vid Lappo kyrkoby den 14 Juli 1808:'

Om Klingspor, efter en eller annan dags hvila, ånyo anfallit fienden, hade han, det medgifva ryssarne sjelfve, gått en säker och afgörande seger till mötes. Men han afbidade händelsernas utveckling; den tappre Adlercreutz hade icke fria händer, han måste lyda sin och härens öfverbefälhafvare, och denne, gammal och betänksam, hoppades vinna målet med mindre ansträngningar. Han väntade att snart erhålla de betydliga hjelpsändningar, som konungen lofvat honom. Adlercreutz' snille lyckades väl någon gång aftvinga den gamle fältmarskalken tillåtelse till handling. Då blef vanligtvis utgången gifven; men när segern skulle fullbordas, fingo åter de Klingsporska betänkligheterna öfvervigten och de vunna fördelarne gingo förlorade. Fruktan att afskäras, att sålunda möjligen äfventyra härens ställning och konungens förtroende, stod oafbrutet som ett hotande spöke framför honom. Se der den egentliga orsaken till hvad som annars aldrig kan förklaras.

Klingspor stannade med hufvudhären overksam qvar i Lappo under flere veckors tid. Under tiden blef den i yttersta trångmål bragte Rajevski aflöst i befälet af den kraftfulle och talangfulle generalen grefve Kamenski. Rysslands genius vakade och nu gick Sveriges sol ned. Från denna stund yppade sig en helt annan anda i ryska härens rörelser, och krigshändelserna togo härigenom en annan och för svenska vapnen olycklig utgång.Det är natt. Menniskoslagtandet har för längesedan upphört. Döden har här haft en rik skörd. Hvilka gräsliga bilder möter ej här ditt öga! Se denne unge man, som ligger der med bleknad kind och brustet öga! Hans dödskamp har varit förfärlig, med sina händer har han uppryckt det växande gräset rundtomkring sig. Der ligga en finne och en ryss. I sjelfva dödsminuten har hatet ej vikit ur deras bröst. De hafva med sina sista krafter söndersargat hvarandra och ligga stelnade, omslutande hvarandras kroppar. Det är gräsligt, ohyggligt, förfärligt. Åsynen af ett slagfält kan komma blodet att stelna i våra ådror. Ingen blödig man bör blifva soldat, och den tanken, att menniskan är ett vilddjur till sin natur, ligger sannerligen nära till hands.

Ur en hög af lik framkrälar en man. Det är en blodig vålnad, som uppstår i nattens tysta timme. Det ljuslockiga håret är klibbigt af blod. Hans ansigte är fullt af sår och hans kropp sargad och genomskjuten. Han har varit en af

dagens hjeltar. Han var en af de första som inträngde i Lappo by. Hans namn är Alarik Kittulanka.

Han stapplar framåt några steg, plötsligt uppgifver han ett svagt rop. Han har stött på en ung qvinna, som forskande bland liken med långsamma steg vandrar bland de döda.

Äfven hon, den unga qvinnan uppgifver ett rop.

"Söker du mig eller honom?* frågar Alarik.

"Dig," svarar hon. "Jag har blifvit grymt straffad. Min faders gård är bränd och sjelf har han omkommit i lågorna. Min make är död. Är din hämd tillfredsstäld Alarik, kan du nu förlåta mig?"

"Ja, må äfven Gud tillgifva dig ditt brott. Jag står vid dödens port och dödens jungfru sitter vid mitt hjerta."

"Hvarthän skall jag föra dig? till ambulansen att förbindas?"

"Mina sår kunna ingen förbinda, jag skall släpa

mig fram till hemmet i skoget för att dö vid dess

dörr."

Månen och de bleka stjernorna bevitna huru en sårad man sakta skrider fram mellan trädens stammar stödd på en ung qvinnas arm. Det är Alarik och Olga Savilaks. Hvad de tala med hvarandra hör endast Gud. Hon bekänner för honom sitt felsteg, sin synd på samma gång hon visar, att hon endast älskar honom. Lifvet och döden utbyta med hvarandra en fridens och försoningens kyss.

Det är morgon. Åter skjuter solen sina gyllne pilar in mellan skogens löfverk. Natten har gått till hvila. Dagens fackla är tänd, lärkan har åter börjat sjunga och träden röra sina dallrande löf. Himlen står purprad, tusen färger spela i sky, i dal, på mark, samt skifta i daggens tår, i blommans mot solen höjda öga.

Alarik och den unga qvinnan, den arma Olga Savilaks, ha uppnått pörtet i skogen.

Utanför dess dörr sitter Kittulanka, hans hustru och kyrkoherden, den vördnadsvärde Kellonienen.

De tala om den strid, som dagen förut rasat vid Lappo.

De gamle vänta underrättelser från sin son. Se der kommer han, stödd på en qvinnas arm, blek, döende. Ännu några steg och han är framme hos dem, som gifvit honom lifvet.

Den gamle fadern fäster sin mörka, hotfulla blick på sonens ansigte. Han märker ej att döden sitter vid Alariks hjerta.

"Hvad, är du åter hemma för att sitta under stugans tak? Blef striden dig för het, så att du lemnat dina kämpande bröder?" sporde den gamle med hård stämma.

Ett leende belyser Alariks bleka ansigte.

"Fader och moder, jag har ej vanhedrat mig," svarade han. "Döbeln har tillropat mig namnet — hjelte. Åt Finland, mitt land har jag gifvit mitt blod

och mitt unga lif. Farväl! Jag ville dö hos er och bedja om en plats för henne i ert hem."

Han sjönk ned bland markens blommor och ljung.

Hans bröst blottades och ur de gapande såren framvällde det sista blodet i hans kropp. Vid hans sida knäböjde Olga Savilaks, under det kyrkoherden läste välsignelsen öfver den döende. Den gamle Kit-tulanka och hans hustru höllo hvardera en af sonens händer sluten i sina.

I detta ögonblick hördes en trumpetfanfar och ett par minuter derefter framsprängde en afdelning ryttare. I spetsen för skaran red på en svart stridshäst, han, med de uttrycksfulla ögonen, de skarpa dragen, den breda svarta bindeln kring det aldrig läkta såret, han med den krigiska hållningen, soldaternas afgud — Georg Carl von Döbeln.

Han red fram till gruppen. Hans eldblick fästades på den döendes ansigte och han igenkände den unge hjelten från gårdagens strid. Döbeln steg af hästen gick fram till Alarik, knäföll och tryckte en kyss på hans blodiga panna.

Den döendes sista, klart strålande blick föll på öfverstens ansigte. Ett skimmer af outsäglig fröjd och frid hvilade öfver hans drag.

"Fader, moder," hviskade han; "jag har ej vanhedrat hvarken er eller mig, fråga honom, som nyss tryckte sina läppar mot min panna/7

Hans hufvud sjönk långsamt ned mot Olgas bröst.

En lätt suck banade sig fram ur det matt flämtande bröstet. Alarik Kittulanka hade upphört att lefva.

"Han var en värdig Finlands son," utropade von Döbeln med vek stämma. "Måtte det förunnas oss alla, mina herrar/7 tillade han vändande sig till de honom åtföljande officerarne, "att få sluta på samma ärofulla sätt som han. Hvad är väl skönare än att dö för fosterlandet?"

Han steg åter till häst. Till afsked saluterade han och hans följeslagare med sina värjor den döde Alarik. Den gamle Kittulanka egde nu blott minnet

qvar af sina nio söner, ty utom Alarik, som dog af sina sår, stupade den ende ännu qvarlefvande af hans bröder vid Lappo. När kriget slutade, sutto den gamle Kittulanka och hans hustru barnlösa i pörtet i skogen. Ingen af deras söner hade vanhedrat sig utan som hjeltar fallit i striden för fosterjordens försvar. Olga Savilaks blef den som vårdade de gamla på deras ålderdom och som slutligen lade tillhopa deras ögon.

Så glödde fosterlandskärleken i finnens bröst, så uppoffrade han allt för den älskade fosterjorden.

Dagen efter striden vid Lappo skyndade Ranck att uppsöka major Eek. Den hederlige majoren mottog honom med öppna armar och ett: välkommen åter! som visade att det var med ett verkligt nöje och ett lefvande intresse som han återsåg honom.

"Hvar i Guds namn har ni uppehållit er under den långa tid ni varit frånvarande?" sporde majoren. "Om jag ej något litet kände till ert lynne och er karakter, skulle jag trott att ni ledsnat vid kriget. Nå, nå, det vore just ej att förvåna sig öfver då man ser huru allt här går hufvudlöst till väga. Men innan ni svarar mig så tillåt mig uttrycka min beundran öfver ert uppförande under gårdagens strid. Vi ha förlorat en mängd officerare och jag har anmält er hos vår regementschef till befordran. Er fullmakt som löjtnant är gifven."

Ranck rodnade af glädje. Denna utmärkelse hade utgjort hans önskningars högsta mål och för hvars uppfyllande han gerna velat uppoffra hundrade lif om han egt dem. Att blifva officer vid det tappra björneborgsregemente var den största heder, som kunde vederfaras en finsk krigare och som endast kunde gifvas åt den, hvilken ådagalagt de mest lysande prof på mod och tapperhet.

"Jag tackar er på det innerligaste för den stora heder ni önskar visa mig," yttrade Ranck med glädjestrålande ansigte. "Efter min förmåga har jag sökt uppfylla min pligt, det är allt. Men jag tviflar på attöfverste von Döbeln anser mig värdig en sådan befordran. "

"Derutinnan gör ni honom fullkomligt orätt," svarade majoren. "På samma gång som Döbeln är sträng i sina fordringar är han äfven rättvis. Ni icke blott räddade den gamle Kojskinens lif, ni räddade äfven en mängd sårade ryssar vid den förfärliga branden i Liuhtarla, och ni tog ej mindre än tvenne fanor ifrån fienden. Åh, min herre, för mindre än detta har man rättighet till officers-epauletterna, och dessutom är ej er plats i ledet. Men nog härmed, nu är jag beredd att höra er tala och få veta hvar ni hållit till under er långa frånvaro."

Utan att dölja något berättade Ranck alla de faror och äfventyr, som händt honom sedan han som general Klerckers budbärare lemnade hären. Majoren afhörde honom med spänd uppmärksamhet och när Ranck slutat sin långa berättelse räckte majoren honom under djup rörelse sin hand.

"Och detta allt har ni lidit och uträttat i och för fosterlandets väl," yttrade Eek. "I sanning min herre, ni är

beundransvärd, ty edra handlingar vitna om det största mod paradt med förstånd och klokhet. Med ert medgifvande begifver jag mig genast till öfverste Döbeln för att delgifva honom hvad ni nu meddelat mig. Får jag säga ännu något mera?" tillade majoren i det han med handen pekade på Rancks bröst."

"För Guds skull, nej, herr major," svarade Ranck lifligt. "Detta är en hemlighet, som tills vidare måste förblifva oss emellan. Jag har mina goda skäl härtill och ert löfte är i den vägen bindande."

"Ske er vilja, jag blott frågade och det af intresse för er person," svarade majoren. "Jag går nu att samtala med vår öfverste. Jag hoppas, att ni ej har något emot att spisa middag tillhopa med mig. Vi kunna då vidare få samspråka med hvarandra."

"Anbudet mottages med största tacksamhet,;; svarade Ranck, "så mycket mera som min vän fältväbel

Roth lemnat hären och ej längre är min proviantskaf-fare. Jag kan just undra hvart den tappre bussen tagit vägen."

"Han har blifvit en af dagens hjeltar, ingenting mindre," svarade majoren. "Roth är en förslagen man och hade för sig sjelf uppgjort en plan att skada fienden och göra denne allt möjligt afbräck. Denna plan, som gillades af general Adlercreutz, har lyckats öfver all förväntan. För cirka 14 dagar tillbaka lemnade Roth hären i sällskap med 40 man frivillige. Med denna lilla skara, har han på obanade vägar och genom ödemarker, öfver kärr, moras samt större och mindre sjöar, framträngt till trakten af Ruovesi, härjat och uppbränt fiendens transporter och förråd, uppsnappat dels smärre bevakningar samt samlat omkring sig en hop bönder, med hvilkas tillhjelp han oroar ryssarne på deras rygg och sidor, hindrar dem att få fram födoämnen och afskär på så sätt Rajevskis förbindelser. Roth är som sagdt lika förslagen som djerf, och ryssarne frukta honom långt mera än hela vår arme af ordnade trupper."

Majoren och Ranck skildes åt. När den senare inkom i sitt tält fann han den gamle Kojskinen sittande der, afvaktande hans ankomst.

"Jag har väntat er både länge och väl," yttrade veteranen, "ty jag önskade att mera fullständigt än hvad som var tillfället i går under bataljen tacka er för godt kamratskap. Hade ni ej kommit till min hjelp är det troligt, att gamle David fått bita i gräset. Jag har till major Eek inberättat om den tjenst ni gjort mig. Icke derför att lifvet just är så mycket att stå efter, men jag har en gammal hustru, som nog skulle sakna mig, ty hon är allena här i verlden."

"Samma tjenst hade ni gjort mig om det erfordrats och således är denna bagatell ej värd att tala om," svarade Ranck under stark sinnesrörelse. "Under en batalj inträffa så många och så hastigt omvexlande händelser, att man ej har tid att ens skänkadem en tanke. För min del hade vårt sammanträffande under striden redan fallit i glömska."

"Men ej hos mig," svarade den gamle. "Jag blef helt Öfverraskad när jag fick se er under striden. Både jag och er vän Roth hafva båda ansett er för död. Hvar har ni varit hela denna tid som ni saknats vid hären?"

Ranck berättade de äfventyr han haft samt slutade sina ord:

"Ni finner således, att ni ej står i den ringaste tacksamhetsskuld hos mig. Edra nära anförvandter, de båda syskonen Tiainens ömma vård och omsorger, har jag näst försynens hjelp att tacka för bevarandet af mitt lif. De äro båda hvar i sitt slag utmärkta menniskor, som det är en heder att vara befryndad med."

I likhet med major Eek mottog den gamle Kojskinen dessa meddelanden med beundran. Det var i isynnerhet Rancks fosterlandskärlek som uppväckte hans deltagande och sympati. Han hade hvarken utfört några stora hjeltedater eller snillrika handlingar, men han hade visat ett mod och en uthållighet att fullgöra sin pligt, som var ovanlig likasom hans kärlek till fosterjorden aldrig förnekat sig.

"Och trots alla dessa uppoffringar från er sida kunde likväl Sveaborg ej räddas," utropade veteranen. "Hvad skola väl alla dessa förrädare svara på domedagen, då de skola redogöra för sina handlingar. O, mitt arma fädernesland,

hur annorlunda kunde det icke hafva varit om dessa män gjort sin pligt."

Hans gråa hufvud sjönk ned mot bröstet under det, att en outsäglig smärta uppenbarade sig i hans ädla ansigte. Det var en sorg, som ingaf vördnad och för hvilka ej fans några tröstens ord.

"Tiainen och hans friskara kampera ännu i närheten af vårt läger och jag skall gå och uppsöka min slägting sedan händelsen så fogat, att han helt oväntadt befinner sig i min närhet. Olof visade redan som yngling en hel mängd goda egenskaper, hvilka sedan

dess ej utrotats. Äfven jag hade en son," tillade den gamle med en djup suck, "som kunnat blifva någonting utaf, om han ej råkat i den Jägerhornska familjens händer. Men vi skola ej tala härom, det som har gått förloradt kan ej mera återvinnas."

Veteranen aflägsnade sig. Ranck såg tankfull och drömmande efter honom.------------

Vid middagen sammanträffade Ranck och majoren.

Den sistnämndes ansigte strålade af fröjd.

"Allt har gåu som det borde när det gälde en person med er meritlista,^ yttrade han. "Öfversten ser med nöje er befordran och redan i morgon afgår förslaget om er utnämning till konungen på Åland. Snart hoppas jag få helsa er såsom medlem af vår officerskår. Alla dem jag talat vid erkänna det rättvisa i er befordran och helsa er med nöje som sin kamrat. Er resa som kurir föll isynnerhet von Döbeln i smaken. Det var ett äfventyr, sade han, som han med nöje velat dela. Tiainen, jemte er följeslagare den tappre Ojan Pavo hafva båda erhållit förtjenst-medaljen. Sjelf har jag blifvit befordrad till öfverste-löjtnant, en heder, som var både oväntad och offörtjent. Nu har ni fått veta både många och goda nyheter och nu slå vi oss i god ro ned vid middagsbordet."

Ungefär 14 dagar derefter anlände en kurir från konungen medförande åtskilliga mer och mindre vigtiga order och handlingar. Bland de sistnämnda befann sig Rancks, af konungen undertecknade, fullmakt att vara löjtnant vid Björneborgs regemente. När von Döbeln med några kärnfulla ord öfverlemnade detta bevis på erkännande af hans förtjenster till Ranck, kunde denne ej bemästra sin rörelse utan föll i en häftig gråt. Han kunde endast tacka med en bugning och aflägsnade sig skyndsamt för att i ensamheten ostörd få öfverlemna sig åt sina känslor. Man förvånade sig öfver denna känslofullhet hos en man hvars karakter blifvit stålsatt under krigets vilda bardalekar, men man reflekterade ej länge deröfver.

"Första hälften af det mål jag utstakat för mig

har jag nu uppnått," yttrade Ranck för sig sjelf, "men det svåraste återstår att vinna. Konungens kända rättrådighet torde lägga oöfvervinnerliga hinder i vägen härför. Jag skall emellertid upprätta och hafva i beredskap en ansökan ställd till monarken. Ett passande tillfälle kan oförmodadt nog yppa sig, då jag kan sammanträffa med konungen och få personligen öfverlemna ansökningen till honom. Allt beror på omständigheterna och i hvad sinnesförfattning han befinner sig. Hanna Tiainen, som jag älskar högre än mitt lif, skall aldrig förena sitt öde med mitt med mindre än jag står ren och fiäckfri inför henne.".

Han lutade hufvudet i handen och satt länge tankfull och drömmande. Hade han väl begått något brott, någon vanhederlig handling, som tyngde på hans samvete? Hans ord tycktes innebära något sådant. Först sent lemnade han tältet för att taga afsked af Tiainen och med honom sända helsningar till henne, som numera utgjorde hans tankars käraste föremål.

Kap. XIV.

Hvad några lumpna leksaker kunna åstadkomma för glädje här i verlden.

Yi bedja läsaren att vara oss följaktiga till Åland. Här hade, som vi redan nämnt, konungen uppslagit sitt högqvarter vid Grälsby. Här höll han parader och exerciser med en samlad styrka af cirka 500 man, denna fruktansvärda södra finska arme, som skulle utföra de mest berömliga storverk. Hvaruti dessa skulle komma att bestå visste ingen utom konungen allena. Här rufvade han på sitt hat till Napoleon, här ondgjordes han öfver

Alexanders otacksamhet, här fördjupade han sig i Jung Stillings andeliga svärmerier och lefde bland uppenbarelsebokens englar och här föll hanpå det ena abderitiska tilltaget värre än det andra; i dessa villigt understödd af de svaga lycksökarne Tibell och Melin m. fl. Brist på personligt mod tillät honom ej, att i spetsen för landets samlade styrka uppträda i södra Finland och derigenom kraftigt understödja den kämpande Klingsporska hären. Hans fåfänga tillstadde ingen annan än honom sjelf att leda de s. k. operationerna, hvilka bestodo i små, osammanhängande, till ingenting tjenande landstigningar af några hundra man, hvilka, sedan de förlorat ett antal i döda och sårade, af ryssarne åter drefvos till sina fartyg.

När vi besöka högqvarteret, finna vi konungen inbegripen i ett lifligt samtal med sina favoriter, Tibell och Melin. Gustaf Adolf stel, som vore han huggen i marmor, var klädd i den namnkunniga karolinska drägten. Samtalet afhandlade nya krigsoperationer, dock skulle de denna gång blifva af en större utsträckning och betydelse;

"Som jag haft nåden relatera för ers majestät, har ryska skärgårdseskadern från Sveaborg, hvilken Hjelmstjerna heia sommaren hindrat att genomgå Jungfrusund och således komma till Åbo, lyckats att passera förbi honom, genom att upprensa rännan mellan fasta landet och Kimito, till Åbo," yttrade Tibell med ett inställsamt småleende. "Sölfverarm har haft en mindre, lycklig träffning i Jungfrusund med amiral von Heyden, som sårades, och den nye anföraren Dodt bereder sig på att med 80 kanonslupar genomtränga utloppet vid Sandöön, som försvaras af öfverstelöjtnant Jönsson. Hvad har ers majestäts strategiska snille uppgjort för planer, att förhindra dessa fiendens åtgöranden?"

Konungen (med vigtig min). "Jönssons ställning är stark och han kan nog försvara sig. Midt i sundet på Röfvarholmen har han ett batteri af 4 stycken 24-pundiga kanoner, samt 22 kanonbåtar på hvar sin sida härom. Han måste försvara sig och detta vid min onåd.""Ers majestäts ord innefatta den högsta vishet," inföll den lismande gunstlingen, som genom ingångna underrättelser ganska väl kände till Jönssons vådliga belägenhet. "Ers majestät har fullkomligt rätt att Jönsson bör kunna försvara sig. Grefve Buxhöwden har emellertid låtit uppkasta 5 stora batterier på Ki-mitolandet, alla bestrykande farleden, samt besätta stranden med starka afdelningar jägare och infanteri, allt för att underlätta anfallet. Han är så säker om framgång, att han sjelf begifvit sig till stället för att bevitna segern."

"Derutaf skall han hafva föga glädje," inföll konungen. "Jag skall gifva herr amiral Dodt en svår nöt att knäcka. Sätt genast upp en order till Hjelmstjerna, att han med 15 fartyg skyndar till Jönssons undsättning! Vidare skall öfverste Pahlen i spetsen för en landstig-ningskår söka bemäktiga sig fiendens strandbatterier och ockupera dess landttrupper. Hvad säges härom?"

"Förträffligt!" utropade de båda gunstlingarne i det de bugade sig djupt.

"Hvilka trupper befaller ers majestät skola ställas till öfverste Pahlens förfogande?" sporde Melin.

Konungen syntes fundera.

"Jo, låt oss taga 900 man af Uplands landtvärn," svarade han. "Landtvärnisterna ha ännu ej varit i elden och det kan ej skada, att de få lukta litet krutrök."

"Mycket riktigt, truppen är väl rustad och det skall som sagdt göra herrar landtvärnister godt att få litet motion," svarade Tibell, som var nog lågsinnad att ej delgifva monarken, att dessa arma landtvärnister, som skulle "taga sig motion," voro uthungrade, klädda i trasor, fullkomligt oöfvade, och hade aldrig förr lossat ett skott. Lägger man härtill att befälet var till större delen odugligt, sammanrafsadt från alla håll, att underbefälet utgjordes af tyska soldater, hvilka dagen förut blifvit instuckna i bataljonerna, så kan man lätt finna hvad utgång affären skulle få.

Både Tibell och Melin kände dessa förhållanden,men ingen af dem hade nog heder och fosterlandskänsla att derom upplysa konungen. Ingen af dem ville genom att säga sanningen misshaga monarken. Gunst-lingsskapet var för dem alltför ljuft och deras egna intressen så vigtiga att de läto sakerna gå sin gilla gång. Huru kunde väl då annat inträffa än att Finland, tredjedelen af riket skulle gå förloradt? Hade till den beramade expeditionen blott ett par kompanier gardister blifvit kommenderade istället för hela den talrika landtvärnestyrkan så hade

denna expedition troligen blifvit en af de mest lysande under hela kriget och måhända haft ett betydelsefullt afgörande på dess utgång.

Den 1 Augusti lemnade landtvärnsstyrkan på 18 stycken Ålandsskutor, jemte staben och af artilleriet sex 3-pundiga kanoner Grälsby, betäckta af 3 kanonslupar. Den 2 Augusti innan soluppgången lyckades fartygen framkomma obemärkte och truppen landsattes vid Skogby, i den så kallade Norra Långviken. Under stora svårigheter och först efter flera timmars förlopp fick man den oöfvade trappen ordnad och kanonerna i stånd. Under tiden hördes en liflig kanonad från Sandöö-sidan. Truppen satte sig i marsch. Talrika flockar af bönder helsade under jubel svenskarne, emedan de nu hoppades att blifva befriade från de hatade ryssarne. De arma bönderna och deras qvinnor följde truppen åt under välsignelser; och hade expeditionen blifvit klokt anordnad, så hade väl dessa förhoppningar om befrielse ej heller behöft komma på skam.

Huru hade väl striden aflupit vid Sandöö-ström, hvarifrån det aflägsna kanondundret ehuru i aftagande ännu lät höra sig?

Den 1 Augusti hade ryssarne redan allt i ordning till anfallet. General Buxhöwden, jemte generalerne Kunovnitzin och Suchtelen, hade från Åbo ankommit till stället, för att öfvervara den vigtiga striden. Den 2 Augusti klockan 3 på morgonen började landtbatterier och jägare sin förstörande eld på kanonsluparne; hela ryska flottiljen under Dodts befäl avan-cerade mot Sandöö-sund för att verkställa genombrytningen. Ryssarne försökte först tvenne gånger att formera linie i den trängsta delen af sundet, men blefvo båda gångerna tillbakadrifna genom den mördande och concentriska elden från Svenskarnes kanonslupar, hvilka å sin sida måste uthärda den lika förhärjande korselden från land. Slutligen lyckades det fienden att under Kimitolandet, nära hvilket de svenska sluparne ej kunde ligga i anseende till jägare-elden, framskjuta en mängd af sina slupar, hvilka kringgingo Svenskarnes högra flygel och genom sin flankerande eld tvungo den, att göra en svängning bakåt, så att den kom i i linie mellan Sandöön och Röfvarholmen. Härigenom fick hela den ryska styrkan tillfälle att utbreda sig. Emedan fiendens artilleri-eld nu blef alltför öfverlägsen samt svenskarne redan hade lidit stor förlust i manskap och resten var uttröttad, äfvensom kanonsluparne till större delen voro betydligt skadade, anordnade Sölfverarm, som efter den dödligt sårade Jönsson öfvertagit befälet, återtåget, hvilket började kl. 8 f. m. Kapten de Brunk skyddade detsamma med ett arriere-garde af 4 kanonslupar. Batteriet på Röfvarholmen togs med stormande hand af den förföljande fienden. Ryska jägare vadade öfver till Sandöö och fördrefvo de svenska derifrån.

Sölfverarm hade redan under en timmes tid, ehuru häftigt förföljd af fienden, likväl långsamt dragit sig tillbaka, då Hjelmstjerna kl. 9 f. m. ankom till hans undsättning med 6 galerer och 9 kanonslupar, samt började en ny strid med ryssarne. Han hade af motvind och häftig sjögång på Perner-fjerden blifvit hindrad att komma sina stridande landsmän till hjelp. Ryssarne formerade genast linie mellan Hinstholmen och fasta landet, men vågade sig ej längre, då de ej hade skydd af sina landtbatterier. Till följe häraf upphörde elden kl. half 12 f. m., och Hjelmstjerna drog sig tillbaka till Holmön, sedan han betäckt Sölfverarms återtåg och hindrat fienden att taga några slupar, af hvilka många blott kunde ros med 3 å 4 åror.

svenska sidan förlorades denna vigtiga dag 173 man i döda och sårade, å den ryska sidan 330; å ömse sidor öfver 1/6 af besättningsstyrkan. För svenskarne voro tillsvidare 12, för ryssarne 22 slupar obrukbara nästan alla öfriga fartyg voro mer eller mindre skadade.

Genom striden vid Sandöö-ström blef svenska skärgårdsflottan tvungen att lemna Åbo-skären, och Gustaf Adolf måste öfvergifva hoppet att genom landstigningar i Åbo län oroa den ryska armen i Finland. Han fick nu uppgöra andra planer.

Men vi återvända till den vid Skogby landsatta landtvärnstruppen.

Af utskickade kunskapare fick Pahlen underrättelse om den olyckliga utgången af striden vid Sandöö ström och till följe häraf var också ändamålet med hans expedition förfeladt. Han stod just i begrepp att gifva befallning att

debarkera, då en lång bondflicka, smärt till växten, med bruna ögon, svart och ymnigt hår samt med ett särdeles godt utseende, blygt trädde fram till Pahlen och neg djupt för öfversten.

"Hvad vill du mitt barn?" frågade Pahlen i vänlig ton.

"Jo, jag ville fråga om han ä' generalen?"

"General bar jag ännu ej blifvit," svarade Pahlen småleende, "men befälhafvare för de här trupperna det är jag,"

"Nå ja, dä kan vara sak samma," svarade flickan i det hon tummade sitt förkläde, "annars så ä' ja nämdemans Greta, å har något vigtigt att säga honom."

"Tala fort mitt barn, ty jag har brådtom."

"Har han? Ja då må han veta att en hel mängd förnäma ryssar, som ha så många granlåter på bröstet just nu hålla storkalas på Yestanskärs hemman för att fira den seger de vunnit. Vakten de ha me' sig är ej större än femtio man. Jag har sjelf räknat "grönrockarne", och vet äfven att inspektorskan Hagman på Vestanskär lagat till kalaset. Om han vill fånga hela tutten, så ska' jag betjena honom som vägviserska."

Bet var en nyhet, som kom Pahlen att lyssna medstörsta uppmärksamhet. Den vigtiga underrättelsen vann full bekräftelse. Det led intet tvifvel att ej general Buxhöwden med hela sin stab, generalerna Bagration, van Suchtelen, öfverste Anselm de Gibory, med flera förnäma ryska officerare, just nu befunno sig i högqvarteret vid Vestanskärs hemman. Pahlen hade 900 man, han var blott 1/4 mil från stället. Niohundra man kunde väl få bugt med 50. Frestelsen att tillfångataga den ryska öfverbefälhafvaren med hela hans stab var alltför stor. Ett dylikt lyckligt tillfälle är så ytterst sällsynt i krig, att Fortuna sjelf här tycktes hafva haft sin hand med i spelet. Blefve Buxhöwden och hans förnämsta officerare fångar, skulle fiendens företag förlamas, den ledande andan försvinna, och ryska härens återtåg åtminstone från Åbo blifva en gifven följd. Pahlen och hans officerare lifvades alla af denna tanke och det blef beslutadt att öfverrumpla de kalaserande ryssarne.

Löjtnant Ranck, hvilken just i detta ögonblick, från norra Finland anlände som kurir till konungen, erbjöd sig genast att deltaga i företaget. Den björnneborgska officersuniform han bar var en tillräcklig rekommendation. Pahlen gaf honom befallning att ila förut med förtruppen. Snart hade han hunnit fram till det busksnår som dolde gården. Denna låg på en höjd, och från fönstren hade man utsigt öfver sundet och den der liggande transport- och betäckningsflottiljen. Trupperna delades i tre delar, sålunda, att 100 man sändes genom skogen till venster och 50 till höger om bygnaden, medan Ranck med resten skulle framifrån bevaka fienden. Alla afdelningarne borde sedan anfalla på en gång vid gifven signal.

I stora salen på Vestanskär satt emellertid i allsköns lugn och ro Buxhöwden och hans förnäma stab och lät de läckra rätterna och fina vinerna sig väl smaka. Till höger om öfverbefälhafvaren satt fröken Jägerhorn strålande af behag och skönhet. Hennes eldiga blickar hvilade med beslöjad ömhet på den ståtlige öfverste de Gibory, hvilken allt fortfarande egnadehenne sin uppmärksamhet och spelade roten af en förtjust och betagen älskare. Gibory var en af ryska härens tappraste officerare, han var rik, egde en lysande framtid att hoppas, och var i frökens ögon just ett parti som kunde anstå henne.

Buxhöwden höjde sitt glas.

"En skål mina herrar för vår vackra seger vid Sandöö-ström och för våra vapens vidare framgång," yttrade den åldrige generalen, i det han gjorde en lätt böjning på hufvudet*. "I denna skål inbegriper jag äfven er min sköna fröken, som varit oss en så nitisk och trogen allierad. Kejsaren har inbjudit er till Petersburg, men ni föredrager att ännu stanna i vår närhet för att verka för vår goda sak."

Man tömde sina glas i botten.

"Min afsigt är," svarade förräderskan, "att begifva mig norr ut för att der verka på befolkningen att den nedlägger vapen, underkastar sig nödvändighetens lag och ej längre spiller sitt blod i fåfänga strider. Sedan denna mission blifvit uträttad, skall jag uppsöka min far och farbroder i S:t Petersburg, och med dem dela deras stilla lif."

"Af det sistnämnda lär väl ingenting blifva utaf," yttrade furst Bagration. "Petersburgs förnämsta salonger skola täfla om äran att få mottaga er som en aktad gäst och i det kejserliga hofvets salar skall ni lysa som en stjerna af första ordningen. Ert snille och edra talanger skola först der blifva rätt uppskattade."

Detta falska och lögnaktiga smicker mottogs af fröken Jägerhorn med begärlighet. Hennes kinder öfvergöts af en blossande rodnad och hon såg på Gibory liksom ville hon säga:

"Du hör hvad som väntar mig, och den kejserliga nådens solsken skall du med mig få dela, om du rätt förstår din egen lycka. Du är äregirig och genom mig kan du vinna uppfyllelsen af dina högsta önskningar."

Man var i detta ögonblick just hunnen till deser-ten, då inspektorskan Hagman, blek och upprörd instörtade i salen.

"Hvad är på färde?" frågade Buxhöwden med orolig blick.

"Svenskarne äro här och hafva omringat bygna-den," utropade hon. "Öfverallt hvimlar det af soldater, vi äro alla förlorade."

Buxhöwden och alla gästerna sprungo bestörta upp ifrån bordet. Gibory störtade fram till ett af fönstren.

"Det är sannt," utropade ban. "Vi äro omringade af fienden. Ingen minut är att förlora om vi skola lyckas att undkomma."

Den gamle Buxhöwden hade helt och hållet förlorat modet. Fröken Jägerhorn, som visste hvad som förestod henne i den händelse hon folie i Svenskarnes händer, smög sig likblek intill Gibory.

"Rädda mig," hviskade hon, "och min eviga erkänsla skall blifva er belöning."

Hon hade kastat en blick ned på gården och igenkänt Ranck, som nu bröt fram med sitt folk, säker om segern, och öfvertygad att allt vore afgjordt inom ett par minuter.

"Det är han, min onda genius, som jag trodde vara död, men som ännu lefver," mumlade hon. "Han skall ej skona mig om jag faller i hans händer."

Den tappre Gibory öfvertog befälet, han var den ende bland hela den lysande samlingen, som ej förlorade fattningen. Han lät genast barrikadera porten och uppmuntrade sina fåtaliga, raen käcke krigare. Snart smattrade också ur hvarje fönsterglugg, en liflig, väl underhållen gevärseld mot de angripande svenskarne. Nu var ej tid att dröja. Ranck bröt fram med sitt folk. Men en eller annan landtvärnist störtade till marken för ryssarnes kulor. Förbluffade stannade de öfrige tvärt, formerade klump och sköto salfva på salfva rätt i luften. Nu ankommo de tvenne andra fördelningarne, men för dem gick det ej bättre. De endast ökade villervallan. All ordning var förbi, all lydnad upplöst; alla skreko om hvarandra. Någonting uslare

kunde ej tänkas. Förgäfves ömsom bad, svor och befalde den tappre Ranck; ingenting hjelpte. Ranck rusade in i hopen, och sökte med sabeln drifva dem fram. Fåfäng möda! De läto hugga ned sig, men att få dem ur fläcken var ogörligt. Dessa landtvärnister voro de skamligaste krukor man gerna kunde tänka sig.

I detta ögonblick öppnades portarne. Omgifven af sin stab och sitt korporalskap soldater utryckte Buxhöwden, bröt med fäld bajonett genom de svenska bataljonerna, och sedan hans folk uppstämt ett skallande hurrah, försvann han i skogen. Vid Buxhöwdens sida och omgifven af Gibory, Bagration och van Such-telen, syntes en skön, leende qvinna. Det var fröken på Brahelinna som lyckligt undgick att falla i Rancks händer.

Med fiendens försvinnande återvände modet hos landtvärnisterna; ej så subordinationen. Utan att vidare fråga efter sitt befäl, rusade de nu in i det öfvergifna huset. Här plundrades allt med största skicklighet. Ej nog, att Buxhöwdens ståtliga middag försvann inom deras hungriga munnar, detta var i sin ordning, men de rika ryska uniformerna föllo dem särdeles i smaken, och snart visade sig truppen i den löjligaste maskerad-drägt. Här en i lysande generalsfrack och trasiga, gråa komissbyxor; der en annan i trekantig hatt, stora stöflor, släpsabel och pistoler, men med armbågarne tittande ut genom den slitna jackan; här åter en tredje, stoltserande i

silfvergaloneradt be-tjent-livre och nakna fötter. Med ett ord, det hela gaf snarare ide om en hop neapolitanska lazzaroni, än om svenska krigare. Buxhöwdens arkiv, hans dekorationer m. m. voro de enda trofeer, som föllo i Svenskarnes händer och hvilka Ranck tillvaratog for att öfverlemna till konungen.

Annalkande ryssar under generalerna Kunovnitzin och Tutschkov gjorde emellertid ett störande slut på landtvärnisternas fröjd och hotade att omringa dem på alla sidor. Öfverste Pablen hade fått en kontusion och var redan afgången till sin skuta. Det blef nu sven-skarnes tur att söka slå sig igenom. Ej utan den största svårighet ordnades den odisciplinerade truppen och med ännu större svårighet lyckades det att genombryta fiendens kedjor och uppnå stranden. Med föga förlust lyckades likväl detta och i den största oordning och villervalla kastade sig manskapet i båtarne, och uppnådde skutorna, hvars ankare genast lättades, seglen tillsattes och ut bar det från stranden. Eyska artilleriet hade emelltid hunnit köra ned och öppnade nu en liflig drufhagelseld mot fartygen. Skepparne, som förde skutorna, blefvo härigenom beröfvade allt förnuft. De lade ombord med hvarandra, trasslade in sig och blott genom kanonsluparnes hjelp räddades hvad räddas kunde. Artilleri-galeasen, som fastnat i en annan, förande ungefär 150 man landtvärn, stötte på grund. Begge måste stryka flagg och gifva sig. Återstoden af expeditionen, en bland de många sorglustiga under detta krig, anlände dagen derpå till Korpo.

Hade Pahlen fått medtaga blott en enda svag gardesbataljon af dem, som nu lågo overksamma på Åland, skulle leken tvifvelsutan slutats så, att ingen enda af hela Vestanskärs middagssällskap undgått att soupera ombord på Svenskarnes skutor. Nu blef såsom vi sett utgången helt annorlunda. Pahlen sammanskref en högst märklig rapport till konungen, ett slags mästerstycke i förmåga att gifva en vacker färg äfven åt det uslaste. Han slösade med beröm, af hvilket Ranck, ehuru rättvist fick sin beskärda del, men nämnde ej ett ord om landtvärnets ömkliga förhållande. På sådant sätt fördes den arme konungen bakom ljuset af sina egna gunstlingar. Smickret blef ock det förderfliga törne som de utsådde på hans väg och vida skadligare, än ett öppet uttaladt klander.

När Eanck anlände till hufvudqvarteret på Åland anmälde han sig genast till audiens hos konungen för att öfverlemna sina depescher. Vid sitt inträde hos monarken gick Gustaf Adolf framben tillbaka på golfvet med händerna bak på ryggen. Trots den lysande

Pahlenska rapporten var konungen vid ett särdeles dåligt lynne öfver de motgångar som inträffat. Blod hade flutit, fartyg och folk gått förlorade och resultatet som vunnits var endast nederlag och förödmjukelse.

"Depescher och återigen depescher! yttrade konungen i det han häftigt ryckte till sig det konvolut, som Ranck under djup bugning framräckte till konungen. "Alla skrifva de vidt och bredt om sina åtgöranden men utan att något afgörande vinnes. Öfverste Jönsson slogs som en karlakarl, men Pahlen deremot som en kruka."

"Hvad skulle man väl kunna uträtta med dylikt manskap, som dessa landtvärnister," vågade Ranck yttra. "Ack ers majestät, de voro värre än djur. Förgäfves sökte jag till, att med min sabel drifva dem framåt. De voro alldeles omöjliga att få i elden. I detta fall måste jag tala sanningen inför ers majestät och fritaga öfverste Pahlen från all skuld."

"Men derom har Pahlen ej yttrat ett enda ord," svarade konungen i det han skarpt fixerade Rancks ansigte. "Hur kunde ni, min herre, som kommer från norra armen deltaga i affären vid Vestanskär?"

"Som frivillig, ers majestät," svarade Ranck, och berättade derefter med några ord om sitt deltagande i det tragi-komiska uppträdet.

"Ert namn?"

"Gustaf Ranck, ers majestät."

"Då har jag för kort tid sedan underskrifva er officersfullmakt," yttrade konungen.

"För hvilken nådebevisning jag underdånigast får aflägga min tacksägelse," svarade Ranck. "Detta vedermäle af ers majestäts godhet skall blifva mig en kraftig sporre att allt framgent få vara i åtnjutande af min konungs ynnest."

"Gör det min herre och jag skall ej glömma er. Men ju mera jag betraktar ert ansigte, ju mera påminner jag mig, att det ej är för första gången jag ser och talar med er. Har jag orätt härutinnan?""Ers majestäts minne felslår ej. I sistlidne mars månad hade jag nåden att i egenskap af kurir till ers majestät öfverlemna depeschen från general Klercker. Ers majestät mottog mig då på Stockholms slott och hade godheten att yttra några ord till mig."

"Mycket rätt, min herre. Jag minnes det nu fullkomligt väl. Ni var då korporal. Er befordran har gått hastigt, men edra förmäns vitsord om er tapperhet och duglighet voro mycket goda. Att landtvärni-sterna voro sådana fega stackare kunde jag aldrig förmoda. Hacfe detta ej varit händelsen hade vi nu haft nöjet att se grefve Buxhöwden och hans stab som fångar."

"Några minnen från den misslyckade affären, lyckades jag likväl öfverkomma," yttrade Ranck. "De äro af föga värde, ty de utgöras endast af ryska öfverbefälhafvarens arkiv samt af hans ordnar."

"Hans arkiv och ordnar, hvilken triumf! och detta kallar ni för bagateller?" utropade konungen med glädjestrålande ansigte. "Det är trofeer, på hvilka jag sätter det största värde. Hvar finnas dessa saker?"

"Här utanför, ty jag lät medtaga dem hit," svarade Ranck, som med största möda förmådde dölja ett leende öfver den svage monarkens nästan fåniga fröjd.

"Låt genast föra dem hit in. Jag vill personligen- ransaka i hans papper och sjelf förvara hans dekorationer," yttrade konungen lifligt. "Så-å, vår expedition var således ej utan sin lysande sida. Nu får grefven gå odekorerad och se ut som en helt vanlig menniska, ha, ha, ha!"

Inom några minuter befann sig en stor koffert innehållande Buxhöwdens arkiv, samt en låda, hvilken förvarade hans ordnar, i konungens rum. Gustaf Adolf öppnade sjelf den sistnämnda, bredde ut ordnarne på bordet och skrattade derunder flera gånger.

"Mycket bra gjordt af er. min herre, särdeles bra," utropade konungen vändande sig till Ranck. "Ni har en nåd att begära af mig."

En nåd af— konungen! När Ranck hörde dettaoväntade yttrande nästan darrade han af fröjd. Den ansökan han skrifvit och som han bar på sig, detta för honom så ytterst vigtiga papper, skulle han våga att framlemna det till majestätet? Jo, ett sådant tillfälle som detta skulle säkert aldrig erbjuda sig mera. Men denna ansökan var af den beskaffenhet, att konungens vrede lätt kunde framkallas och den nåd han erbjöd förbytas i den grufligaste onåd. Ranck stod obeslutsam och försagd. I detta ögonblick då hela hans mod var af nöden stod han villrådig och bäfvande.

Konungen, sorn varseblef de vexlande sinnesrörelserna hos Ranck, yttrade i vänlig ton:

"Ni har ingenting att frukta, min herre. Ni har handlat till #min stora belåtenhet och kan fritt och otvunget framställa till mig, om ni har någon önskan att se uppfyld."

Dessa vänliga ord fråntogo Ranck alla betänkligheter. Han framtog ansökningen ur sin flicka, knäföll och räckte den förvånade konungen papperet.

"Nåd min konung, förlåtelse och tillgift för hvad jag brutit och felat," framstammade Ranck. i det han fattade och vörnadsfullt kysste konungens hand.

Gustaf Adolf betraktade den bönfallandes bleka ansigte med lika mycken bestörtning som förvåning. Denne tappre officer en — brottsling. Konungen trodde för ett ögonblick, att Ranck blifvit vansinnig, men den blick full af smärta och förtviflan, som Ranck riktade mot honom, talade mera om en djup sorg, än ett rubbadt förstånd.

"Stig upp, min herre, ty man knäböjer endast för Gud," yttrade konungen. "Jag skall taga del af innehållet i det papper ni lemnat mig, måhända förklarar det orsaken till ert besynnerliga uppförande."

Ranck reste sig upp. När konungen slutat läsningen hopvek han långsamt papperet och såg länge och forskande på Ranck, som ej vågade höja sina ögon upp till monarken, utan stod med sänkta blickar.

"Jag förstår nu allt," yttrade konungen, "ni var en bland dem, som ville bereda min högtsalig fader

nära nog hans undergång. Ni var en landsförrädare, en jakobin, en revolutionär. Ni blef rättvist straffad, icke sannt ?"

"Jo, ers majestät," svarade Ranck, "mitt fel var stort, men jag var ung, obetänksam, lätt förledd af andra, som bort skona min ungdom. Dömd till landsflykt har jag i aderton år sökt döden, men döden har hitintills skonat mig. När jag sporde att mitt fädernesland blef anfallet med krig, skyndade jag tillbaka för att under ett antaget namn kämpa i mina bröders led för fosterjorden. Jag hoppades att genom mod och dödsförakt kunna återvinna min konungs nåd, af-två den skymf och vanära som var fästad vid mitt namn, och att mannen skulle kunna försona hvad den oerfarne ynglingen brutit."

Konungen syntes rörd. Ranck hade talat med ett allvar och en ödmjuk värdighet, som tycktes anslå den stele konungen.

"Och hvar uppehöll ni er de många år ni varit borta?" sporde konungen.

"Hela denna tid kämpade jag under Frankrikes fanor," svarade Ranck. "Från simpel soldat tjenade jag mig upp, grad ifrån grad, ända till öfverste för 15:e linieregementet. Af kejsaren har jag blifvit dekorerad med kommendörs-graden af hederslegionen, samt med italienska jernkroneorden Ännu qvarstår jag såsom öfverste inom franska armen."

Konungens ansigte hade under det Ranck talat blifvit blekt och strängt. Ögonen blixtrade och de tjocka lapparne darrade af vrede.

"Således står ni i min värste fiendes, i det stora vilddjurets tjenst," utropade konungen i det han häftigt stampade med foten. "Ni har tjenat sansculotter och konungamördare. Af denne Bonaparte har ni mottagit befordringar och nådevedermälen. Detta anser jag för långt större brott, än att ni var en bland Anjala-männen."

"Ers majestät, hvem skulle jag väl tjena?" yttrade Ranck undfallande. "Icke kunde jag öka mitt felsteg

och inträda i rysk tjenst. Jag hade då aldrig kunnat återvända till mitt land, utan blifvit en fullkomligt föraktad person. Frankrike hade alltid varit vår bundsförvandt. Jag har hvarken kämpat för republiken eller revolutionen, utan blott för att vinna en aktad ställning i lifvet och reparera som soldat, hvad jag felat som medborgare. När jag inträdde i republikens arme regerade ännu ers majestäts höge fader. Hade ers majestät varit regenten i Sverige, hade jag måhända, om jag känt ers majestäts åsigter, handlat annorlunda."

Detta sista yttrande tycktes både smickra och blidka konungen, ty hans ansigte återtog sitt förra lugna och välvilliga uttryck och han genomläste ännu en gång det papper Ranck lemnat honom.

"Jag sade, att ni af mig hade en nåd att begära och jag tager ej mitt ord tillbaka, ty en konungs löfte är orubbligt," yttrade konungen med allvar. "Ni har framstält en önskan, att den dom som öfvergått er, må blifva upphäfd och att ni åter under ert verkliga namn må få inträde i armen. Nåväl jag beviljar denna er ansökan, men med ett vilkor."

Eanck kunde ej beherska de känslor, som dessa konungens ord uppväckte inom honom. Hans rörelse var så häftig att konungen nästan förskräcktes.

"Nåd, tillgift, försoning!" utropade han med skälfvande läppar och flämtande bröst. "O, befall min konung, och om det står i min förmåga skall jag söka uppfylla det vilkor, ers majestät föreskrifver."

"Ni bör gifva mig en ökad anledning att uppfylla den bön ni framstält till mig," svarade konungen. "Den tapperhet och det mod ni visat på slagfälten äro visserligen nog stora att blifva belönade vida mera än som redan skett, men jag önskade, att ni ökade er meritlista med någon ovanlig handling, som ej hörde till de mera alldagliga; någon särdeles vacker affär med fienden, hvilken yttermera höjde ert redan vunna anseende så, att jag med stolthet kunde säga, denne

man är värd en ovanlig nåd, för utförandet af en ovanlig handling."

"Jag skall försöka att uppfylla detta vilkor," svarade Eanck efter några minuters tyst eftersinnande. "Erfarenheten har lärt mig att ingenting är omöjligt här i verlden. Uppfyllandet af detta ers majestäts vilkor innefattar ju dessutom för mig allt hvad som är dyrbarast för mannen, heder, ära, rykte och ett godt namn. Skulle det ej lyckas, återstår för mig blott en enda utväg."

"Och den är?" frågade konungen med låg röst.

"Den att — dö, ers majestät, ty endast döden är då min enda och bästa vinning."

Konungen ryste lätt, ty tonen i Rancks röst visade, att det ej var ett ögonblickets ord han yttrat.

Gustaf Adolf vinkade med handen ett tecken till Ranck att aflägsna sig. Denne bugade sig djupt och lemnade rummet. Konungen lade den ansökan Ranck lemnat honom i sin portfölj i det han mumlade:

"Det var en ovanlig man, denne officer, och jag nästan ångrar, att jag satte hans tapperhet på vidare prof. Det skall emellertid blifva intressant att få höra hvad för en handling, han ämnar utföra."

Han gick bort till bordet och började åter att leka med Buxhöwdens ordnar.

Kap. XV.

"Styrbjörn" och "Hjalmar". En nattlig strid.

Nyare tiders tänkare hafva satt i fråga huruvida tapperheten kan anses som en dygd. De påstå, att denna egenskap, såsom uttryck af det personliga modet, tillhör den råaste vilde, lika så väl som den civiliserade statsborgaren; att det blott är en uppöfvad gåfva af naturen, ett öfvermod, som trotsar faror, då dygderderemot äro yttringar af menniskokraftens hela verksamhet under förnuftets lagstiftning.

När tapperheten endast yttrar sig såsom ett vildt begär att blifva en motståndare öfvermäktig, då kan den visserligen ej få namn af dygd, men der mannen af fritt val, för uppnående af något stort och vigtigt ändamål, under blottställande af sitt lif och sin välfärd ihärdigt sätter sig emot faran med hela sin själs och kropps förmåga, der framstår den heroiska tapperhet, som Greklands filosofer räknade ibland kardinaldygderna och tillegnade hjeltarne.

Inom såväl svenska armen som flottan har, i alla tider, funnits det slags tapperhet, som tillhör den värdige krigaren, denna sjelfuppoffring för konung och stat, för nationens ära, för medbröders frälsning från öfverhängande faror, som med lugn går egen undergång till mötes, under medvetande af att den skall medföra gagn för det stora hela.

En rysk skärgårdseskader, bestående af två skärgårdsfregatter — Hämenmaa — några skonerter eller små briggar samt 12 kanonslupar, utaf den vid Sveaborgs kapitulation i fiendens hand fallne afdelning af finska skärgårdsflottan, hade af ryssarne blifvit utrustad och bemannad samt lagd i skärgården söder om Åbo, för att uppbringa svenska kopvardie-fartyg och framdeles, sedan förstärkning erhållits, möjligtvis öfvergå till Åland. Svenska flottan hade kryssat på de södra och vestra farvattnen, för att hindra den i det föregående omnämnda, tillämnade landstigningen i Skåne af danska och franska trupper; men sedan det visat sig att någon egentlig fara i detta afseende ej var för hand och en engelsk eskader dessutom ankommit till Sundet, erhöllo svenskarne order, att efter Gotlands återtagande från fienden afgå till finska viken. Här förenade sig med dem dagen efter den affär, som nu skall beskrifvas, engelska kontre-amiralen sir Samuel Hood med skeppen Centaur och Implacable.

En särskild afdelning af svenska flottan var förlagd i Jungfrusund, men de ryska skärgårdsfartygen

kunde ej åtkommas af de svenska skeppen, emedan de förre såsom ganska grundgående voro förlagde långt in i skärgården, hvarifrån kanonsluparne, vid passande tillfällen visade sig, dock utan att åstadkomma någon vidare skada, än att vid ett tillfälle tvenne man blefvo skjutne på skeppet Fäderneslandet, hvaraf den ene på ett så egendomligt sätt, att det förtjenar att omnämnas.

Den ene af dessa båda män satt nemligen uti skeppets barkass, som låg på den från fienden vända sidan af skeppet, och borde der anse sig skäligen skottfri, men en kula, som passerat öfver däck, genomträngt bastingeringen och förlorat farten, nedföll af sin egen tyngd i den nedanför liggande barkassen och krossade hufvudet på den deri sittande båtsmannen.

Svenska flottan låg vid Örö, och då eskadern vid Jungfrusund der intet kunde uträtta, beslöt svenska amiralen att återkalla denna styrka, men att dessförinnan göra ett försök till de ryska skärgårdsfartygens förstöring. Anfallet måste ske genom öfverraskning, ty inga lämpligare farkoster än barkasser funnos, hvarmed svenskarne kunde nalkas fienden.

Öfverste-löjtnant von Krusenstjerna, som var flaggkapten på flottan, blef anförtrodd att uppgöra planen för anfallet och anordna utförandet. Officerare från de särskilda fartygen i flottan utsagos, och frivilligt manskap utvaldes, de svenska matroserna och båtsmännen ville dock alla vara med. Ifrån flottan vid Örö blefvo 7 barkasser, hvardera bemannad med 50 man sjöfolk och 4 volontärer — marinsoldater — jemte 5 armerade slupar beordrade att afgå den 17 augusti kl. 6 på aftonen till divisions-skeppet konung Adolf Fredrik i Jungfrusund, hvarest de borde anlända kl. 9. Dessa barkasser anfördes hvardera af en subalternofficer och en a två underofficerare.

Vid den bestämda timmen anlände kapten Nordenskjöld med roddfartygen till samlingsplatsen, hvarest han förenade sig med de från eskadern beordrade farkosterna, så att expeditionens fartyg tillsamman utgjorde 14 barkasser och 10 slupar. Då en transport

af Kronobergs regemente ännu låg qvar i anseende till motvind, och emedan öfvade skyttar, vid ett sådant tillfälle som det för hand varande, vore af mycken vigt för de angripande, anmodades befälhafvaren major Hederstjerna, att kommendera till hvardera af de större barkasserna 10, och till hvarje af de mindre 6 man soldater, hvarigenom en förstärkning 132 man erhölls jemte motsvarande befäl. När alla voro församlade, nedkallades officerarne uti kampanjsalen, der öfverstelöjtnant von Krusenstjerna tillkännagaf, det afsigten med den tillärnade attacken vore att äntra de båda ryska skärgårdsfregatterna, hvilket borde verkställas af 2:ne kolonner, som skulle anföras, den ena af kapten Nordenskjöld, som borde angripa Styrbjörn, den andra af löjtnant Dreyer, som utsågs att äntra Hjalmar. Till l:sta kolonnen fördeltes 7 barkasser och 3 slupar, till den andra 6 barkasser och 4 slupar; reserv-kolonnen skulle bestå af 1 barkass och 3 slupar. Sex barkasser och slupar voro beordrade att afgå, 2 till hvarje brigg, och der äntra. Kolonnerna borde framrycka i bredd med hvarandra, och hvarje fartyg följa tätt efter sin föregångare; reserven i queuen. Fältrop blef: Guds beskydd! lösen: Gifver seger! Hvarje officer uppmanades derefter att taga sina enskilda dispositioner. Kaptenerna af Klint och Rundqvist, beordrades till chefens tjenstgörande adjutanter.

Klockan var half 11, då kolonnerna satte sig i rörelse. För att undgå de ryska kanonsluparnes uppmärksamhet, hvilka jemte 2:ne flytande batterier, efter en skärmytsling med skeppet Fäderneslandet och fregatten Bellona — Gaubineau hade efter sin kryss åter stött till eskadern utan att hafva anträffat någon kapare — under denna och föregående dag, ännu lågo qvar på en half mils afstånd, afgingo kolonnerna sydost om stora farleden till Löföfjärd. Natten var ej fullkomligt mörk, men fästet var något öfverdraget med moln, och intet annat än årornas slag krusade den lugna, spegelklara vattenytan. Kolonnerna fortsatte rodden med största ordning, ända till dess de vände vid Löföudde, och de fiendtliga fregatterne blefvo synliga, liggande på en knapp kabellängds — 100 famnar — afstånd ifrån hvarandra, och så i rad, att de för svenskarne knappt syntes vara mer än ett fartyg. På venstra flygeln lågo i linie 2:ne skonertbriggar och en på den högra. Inga kanonslupar voro synlige. Just som kolonnerna svängde om Löfö udde, uppsteg månen öfver bergen bakom de ryska fartygen, lik en påtänd Vårdkas, färdig att belysa den förestående heta striden. Ej förr än på en knapp engelsk mils afstånd kunde det märkas, att ryssarne blefvo de annalkande fienderna varse. Ifvern att hastigt angripa eldade nu en hvar. Kapten Nordenskjöld i teten fortsatte sin rodd, och nalkades med pilens hastighet Styrbjörns förstäf; de öfrige sluparne och barkasserne följde efter, men vid 2:dra kolonnen uppstod en brytning i linien, derigenom att Tapperhetens barkass, den 3:je i ordningen, var till den grad tungrodd, att han ej förmådde följa sin föregångare, löjtnant von Horn, och de

efterföljande nödgades derför minska rodden. Dreyer och von Horn gåfvo ej akt på, att de andra fartygen sackade, hvilket vållade, att de båda förstnämnde i halfskymningen af de sina förlorades ur sigte, och då officerarne tillhörande andra kolonnen icke heller visste, hvilket af de båda fartygen som var Styrbjörn eller Hjalmar, och ej sågo vid Styrbjörns bog några af första kolonnens rodd-fartyg, men hörde striden vara börjad, lade de till och äntrade på de platser å Styrbjörn, der de eljest bort äntra å Hjalmar. Om man vidtagit den enkla åtgärden, att alla fartygen, hvar inom sin division, gifvit hvarandra bogsertåg, så hade denna oreda förekommits och hela affären annorlunda utfallit. Men tiden emellan anfallsplanens meddelande åt de särskilda befälhafvarne, och aftåget från skeppet var så kort, att man ej hann att påtänka en anstalt, hvars nytta man efteråt så lätt inser. Ryssarne hade ombord sent omsider observerat faran och i hast gjort sig beredde att kraftigt möta de anfallande. Då kapten Nordenskjöld styrde förbi sidan af den fiendtliga fregatten, mottogs

han endast på några famnars afstånd, med en gevärssalva som lyckligtvis för svenskarne riktades så illa, att ingen enda man i barkassen deraf ens blesserades. Barkassen lade till vid babordssidan, och i spetsen för sitt manskap stormade kaptenen uppför fallrepstrap-n och var den förste, som kastade sig öfver relingen in på däck.

Här stod en ryss färdig, att gifva den fortkommande ett banehugg, men ett pistolskott förekom uppsåtet och sträckte ryssen i däck. Med sabeln i hand banade kapten Nordenskjöld sig rum ibland de påträngande fienderna, till dess några af hans folk hunnit efter honom in på däck och lemnade honom bistånd. Ryssarne trängdes väl något tillbaka, men då de öfrige barkasserne ej kunde äntra fortare än i den mån de hunno fram, samt dessförinnan började skjuta på ryssarne, och dessa således funno sina fiender endast äntra från ett håll och till ringare antal, skyndade alla mot de anfallande, som af öfvermakten tillbakaträng-des. I harmen hördes kapten Nordenskjöld, då han ännu ej såg till någon af de öfrige kamraterne, utropa: "Skall jag då stå här ensam och blifva nedskjuten som en hund?" Men nästan i samma ögonblick framstörtade från styrbords bog underlöjtnant Lagerberg, från babords storröst Melander, från babords hytt Uggla, och från styrbords mesanröst baron Rehbinder, alla i spetsen för en del af sitt manskap, med hurrarop högt tillkännagifvande sin ankomst. Af dessa tillhörde Lagerberg och Melander 2:dra kolonnen, som bort äntra på Hjalmar. De uppkommo på däck utan betydligt motvärn. Nu flydde ryssarne ifrån halfdäcket, som snart eröfrades. Löjtnanterne Cavallius och Ruthen-sparre af Kronobergs regemente äntrade upp, jemte sina jägare, med sjömäns färdighet, och såsom skickliga skyttar nedsträckte kronobergarne hvarje ryss, som på däck sökte fly från en plats till en annan. Den käcke Ruthensparre föll strax han kommit ombord, dödligt sårad i underlifvet. Efterhand hade flere af svenskarne uppkommit, medan en stor del af ryssarnehade äntrat upp i vanten och märsarne samt på hytten, hvarifrån de underhöllo elden. Då man märkte, att det sköts uppifrån, beordrades jägarne att "skjuta i vanten," men då de ej förstodo sjötermen, tillropades de: "lägg an i vädret!" Befallningen åtlyddes och vid hvarje skott sågos ryssar komma hufvudstupa ned-tumlande i däck. Likväl var nu endast däcket eröfradt. Löjtnant Melander varseblef, att ryssarne sköto från hytten, dit en del dragit sig undan. I afsigt att öfverse deras styrka uppgick han dit, men blef af fienden genast tillbakaträngd. Nedkommen på skansen; gjorde han kapten Nordenskjöld uppmärksam på nödvändigheten att intaga hytten. Kaptenen tillropade då Lagerberg och Melander, som stodo honom närmast: "Kom och följ mig." Sagdt och gjordt! De tre officerarne stormade upp på hytten och började en strid mot sexton ryssar, som då bortkastade gevären ock grepo till pikar. Under denna olika strid sågs Lägerberg falla vid kapten Nordenskiölds sida, hvacti vid den senare med smärta utropade: "Se så; nu är Lagerberg i herranom," men denne reste sig genast åter, och förklarade, att det ej var så farligt. En ryss hade med en pik stuckit honom i ansigtet, då hans sabel vid stötens parerande sprungit. Han förband såret i hast med en näsduk, och fortfor att deltaga i striden med en på däck funnen sabel. I detsamma han blesserades uppkommo kronobergarne, som först varseblifvit striden på hytten, och nu drogo sig de få qvarblifne ryssarne, som sågo sig öfvermannade, akterut och begärde pardon, som af kapten Nordenskjöld med hög röst beviljades. Fångarne nedfördes i bar-kasserne.

Uti kajutan hade större delen af de ryska officerarne och flere af manskapet tagit sin tillflykt, och tillslutit dörren. Den öppnades och en äldre rysk officer visade sig, som på tyska begärde, att svenskarna ville taga dem till fångar, emedan de önskade att gifva sig. Kapten Nordenskjöld svarade, att han beviljade

dem pardon, då i detsamma ett skott aflossades bakom ryggen på den ryske officeren riktadt mot kapten

Nordenskjöld. Kulan hven tätt förbi hans hufvud, och sårade troligtvis någon bakom honom stående; den ryske officeren, drogs i detsamma bakifrån in till de sina, och dörren igenstängdes, men det behöfdes ej mer för att till raseri stegra stridslystnaden hos de förut uppretade svenskarne. I ett ögonblick var dörren sprängd, och den påträngande mängden, som nu instörtade i kajutan anstälde en förfärlig ödeläggelse. Emellertid hann löjtnant Melander att tränga sig fram, just som tvenne volontärer höllo på att nedslå en gammal, blesserad och afväpnad rysk officer, som begärde pardon, densamme, som nyss förut parlamenterat med svenskarne. Melander hejdade de vilda krigsmännen, i det han kastade sig emellan och med sin sabel parerade det hugg, som var riktadt mot den gamle mannen, hvars tacksamhetskänsla hänförde honom att fatta Melanders hand och hastigt trycka den till sina läppar. Han fördes till den svenske befälhafvaren och tillsporde honom på tyska:

"Ni viljen väl ej döda den afväpnade?"

Nordenskjöld svarade:

"Vi föra ej krig som mördare, men ni veten deremot ej att strida så, som det anstår och egnar ärliga krigsmän, hvarför ock följderna för er blifvit förderfliga." Kaptenen lät föra den gamle mannen, som befanns vara öfverste Herbusch, chef för de ryska landtsoldaterna, ned i barkassen.

Samtidigt med dessa tilldragelser på däck eröfrades batteriet, hvarifrån sköts med kanoner på de omkringliggande barkasserna och sluparne, ehuru kulorna ej kunde träffa de nära sidan liggande roddfartygen, utan gingo öfver dem. Jägare blefvo placerade omkring luckorna och sköto nedåt samt gjorde rum, så att svenskarne kunde komma dit ned, sedan de satt några lyktor på pikar för att kunna se. Detta medförde dock en annan olägenhet, ty då de omkringliggande svenska barkasserna, i följd af lyktorna, sågobatteriet upplyst, men ännu ej visste att deras kamrater voro der, riktades säkrare skott in genom kanonportarne, som träffade både vän och ovän. Lyktorna utsläcktes åter och man kämpade i mörkret. Den strid som här föreföll var gräslig, ty ryssarne följde sitt listiga sätt att strida, i det de, liggande bakom kanonerna, först begärde qvarter, men sedan stucko eller höggo efter de förbiskyndande svenskarne. Härigenom måste förbittringen naturligtvis tilltaga. Man kunde, under stridens tumult, uti det genom kanonernas läge sammanträngda rummet, höra svenskarne uppmana hvarandra att ej gifva pardon med de orden: "Tro ej ryssen, kamrat!" Här stupade en rask och tapper svensk officer, underlöjtnant Front. Alla ryssar blefvo här nedsablade. Nu var fregatten eröfrad och klockan var omkring två på morgonen, då de omkringliggande roddfartygen fingo höra kapten Nordenskjölds segerrop: "Lefve konungen!" som af de svenska med lifligt hurrah besvarades.

Löjtnant Dreyer, som anförde andra kolonnen, hade emellertid styrt med Svalans barkass — en ibland de mindre — rakt på Hjalmars förstäf, men endast åtföljd af Tapperhetens slup insåg han omöjligheten att kunna något företaga, då han endast skulle uppoffrat sig och sitt manskap utan ändamål, han vände derför om till de omkring Styrbjörn hopade roddfartygen, rapporterade förhållandet till öfverstelöjtnant Krusenstjerna, med begäran, att han ville förmå de till 2:dra kolonnen hörande roddfartygen att lyda gifna order, istället att inlåta sig i strid med Styrbjörn, men den häftiga elden från barkasserna, och de unga officerarnes ifver och stridslust gjorde både löjtnant Dreyers och chefens adjutanters bemödanden fruktlösa, helst en stor del af 2:dra divisionen redan var i strid på Styrbjörn och alla stormade mot sistnämnde fartyg. Under tiden hade den ena briggen samt Hjalmar, svängt sig med sina kablar, lagt sig tvärs akter om Styrbjörn och öppnat sin eld mot barkasserne, som lågo blottstälda för total förstöring. Ett

skott träffade krutkistan i Wtadislavs barkass, hvaraf den sprängdes och brände samt blesserade underlöjtnant Erlandson och omkring 18 man. Under denna förvirring hade underlöjtnanten grefve Cronstedt nog besinning att gifva akt på öfverste-löjtnant Krusenstjer-nas röst. Han erhöll befallning att jemte Adolf Fredriks barkass afgå, för att angripa den till höger om Styrbjörn liggande briggen. Denna befallning åtlyddes; barkasserna styrde mot briggen, äntrade och inom några minuter var detta lilla fartyg eröfradt. Då hurraropen från Styrbjörn tillkännagåfvo för de öfriga ryska fartygen att fregatten var tagen, vände Hjalmar sin eld med yttersta häftighet långskepps mot Styrbjörn. Den besvarades af löjtnanterna Uggla och Holmqvist med Styrbjörns aktersta kanoner.

Öfverste-löjtnant Krusenstjerna gaf nu med raketer signal till återtåg, då något vidare företag mot Hjalmar så

mycket mindre var rådligt, som kanonsluparne voro i antågande, för att bispringa sina kamrater. Barkasser och slupar blefvo, sedan tåget och sprin-get var kapadt, satte i rörelse för att bogsera det eröfrade fartyget, som släpades undan Hjalmars eld. Under tiden klagades af de vid kanonerna tjenstgörande öfver brist på ammunition, hvilket föranlät några svenskar att skynda ner i krutdurken, der dörren sprängdes och karduserna upplangades i mängd och lades på däcket, under det itända förladdningar från Hjalmars kanoner, som sköts inom pistolskottshåll, inflögo på Styrbjörns batteri. Likväl skedde här ingen explosion. Det eröfrade fartyget blef nu bogseradt för att bringas till den svenska eskadern, under jemt underhållen eld mot Hjalmar och briggarne. Härunder uppstod en tjock dimma som jemte krutröken hindrade att se farleden, hvaraf följden blef, att fregatten, inom kort stötte på grund, och derför måste öfvergifvas. Äfven de ryska kanonsluparne hade nu ankommit, och då fartyget ej kunde bibehållas, gafs order till återtåg. Fråga väcktes väl, att antigen itända eller sänka fregatten, men då en mängd blesserade af både egneoch fiender funnos ombord, öfvergaf man förslaget att förstöra fartyget, så mycket hellre, som det i alla fall lidit betydligt, och ej ansågs kunna åter göras tjenstbart. De flesta af svenskarne voro i barkasserna och sluparne, men ännu voro en stor del ombord som serverade kanonerna. När löjtnant Lagerberg tyckte, att han från durken uppsändt tillräckligt med ammunition, uppgick han åter på däck, men fann nu att alla de svenska roddfartygen redan öfvergifvit fregatten, utom Bellonas barkass, förd af löjtnant Melander, som redan hade satt utaf från sidan. Lagerberg tillropade honom då att vänta, men folket, som här såg sin undergång för ögonen, lyssnade ej dertill, ty de ryska kanonsluparne sköto med kroiserad eld, så att hafvet kring fregatten syntes som en kokande gryta af de ditslungade projektilerna. Melander hade likväl nog kraft att göra sig åtlydd, och mod att åter lägga till, för att afhemta sin kamrat. Lyckligt kommo de undan utan känbar förlust Uggla tillropades af Lagerberg, då den sistnämnde lemnade fartyget, att påskynda återtåget, och då han varseblef Styrbjörns barkass, som låg akterut, gaf han Uggla det rådet, att hala den till sig och med de ännu qvarblifne svenskarne komma efter, hvilket ock af Uggla verkstäldes. Då dimman förhindrade ryssarne att se, det svenskarne öfvergifvit det på grund stående fartyget fortsatte de ännu omkring en timmes tid elden mot detsamma, hvarigenom det blef så sönderskjutet, att det ej vidare kunde begagnas, utan kort derefter af ryssarne slopades.

Flera af de svenska barkasserna och sluparne stötte under dimman på de ryska kanonsluparne, som sköto efter dem, men, till Svenskarnes lycka så oskickligt, att föga skada skedde. Melander kom med sin barkass rakt mot sidan af en rysk kanonslup, åtföljd af trenne andra; han vek genast utaf, men ryssarne vände äfven samt riktade sina skott efter honom. Af skråkulorna, som kringflöto barkassen, träffade dock endast en, som ingick genom akterspegeln, strök under tofterna, och dödade en förut liggande illablesserad man af Kronobergs jägare samt jagade upp lotsen, som gömt sig under en af tofterna der han trott sig kunna undvika att formera bekantskap med de ryska kulorna. Den tjocka dimman hindrade ock de svenska roddfartygen att se hvarandra och hålla sig tillhopa. Emellertid voro kl. 8 på morgonen alla fartygen återkomne till divisionsskeppet, utan att något enda saknades, de flesta voro dock skadade, ehuru icke betydligt. Den tagna skornettbriggen Eglee var bestyckad med 10 stycken tre-pundiga kanoner, och Styrbjörns barkass, med hvilken Uggla och Holmqvist anlände, jemte Styrbjörns joll, hade 5 stycken nickor. Tillfångatagne voro öfverste Herbusch jemte 8 man af Styrbjörns besättning och chefen å skornettbriggen, löjtnant Zabulatoff med 13 man, utgörande dess besättning. Svenskarnes förlust i denna affär utgjorde 62 man döde och saknade, deribland löjtnant Ruthen-sparre vid Kronobergs regemente och löjnant Front vid örlogsflottan, samt 111 blesserade, ibland dem underlöjtnanterna Lagerberg och Erlandson, och lindrigare kapten Nordenskjöld samt underlöjtnanterna Uggla och Rehbinder äfvensom löjtnant Cavallius af Kronobergs regemente. Ryska förlusten måste hafva varit vida betydligare, emedan, utom de tillfångatagne, alla officerarne och hela besättningen på Styrbjörn blifvit nedsablade.

Uti sin rapport om affären yttrar öfverstelöjtnant Krusenstjerna: "Som detta djerfva sätt till eröfring af fiendtliga fartyg hittills icke af någon ibland våra nu lefvande, vid örlogsflottan tjenande officerare mig veterligen varit tillförene verkstäldt, så torde den mindre väl af en del iakttagne noggranna ordning och lydnad, hvarigenom hinder för den fullkomligaste seger uppkommit, dock rättvist böra ursäktas, i betraktande af den distingerade tapperhet och otroliga ifver, hvarmed dessa unga officerare stridt och segrat öfver fienden."

Flaggkaptenen gifver åt allt befälet ett det amplaste loford. "Detachementet af Kronobergs regemente,under befäl af löjtnant Cavallius," säger han, "ådagalade vid detta tillfälle fortsatta prof på den äkta tapperhet hos svenska soldaten, som under längre tiders lopp utmärkt detta regemente och tillvunnit svenska vapnen en ofta lysande krigsära."

Sålunda slutades en på personlig tapperhet beräknad affär, en af glanspunkterna under 1808 års krig till sjös, och som, varsammare förberedd, bordt kunnat aflöpa med vida större fördelar för svenskarne och betydligare förlust för fienden.

För att hedra sin tappre löjtnant, hade Gaubineau inbjudit Melander jemte Bellonas öfrige officerare till sig på en "fin-fin" middag. Hönsburens återstående få invånare hade fått tillsläppa sina lif, en pudding af mjöl, russin och ägg hade af "mästerkockens" konsterfarna hand blifvit tillagad; att få några friska födoämnen från land var en ren omöjlighet, ty fienden innehade kusten och förhindrade all kommunikation. Man var således hänvisad till de resurser i matväg som Hasselbergs proviantförråd hade att erbjuda och detta var ingalunda beräknadt för läckergommar. Köttet och fläsket, hvilket under loppet af många år förvarats i magasinerna var så petrificeradt att det kunnat användas som ammunition. I brödet lefde de gladaste maskar och — smöret, "tyst! tala aldrig om det". En skogens uthungrade varg hade betackat sig för en smörgås af denna gräsliga vara. Men allt detta betydde föga. Gaubineau var värd. Gaubineaus rika fantasi och talande tunga kom hvar och en att tro "det Lucullus spisade hos Lucullus" och när pursern svor och bedyrade att middagen kunde och borde anstå en furste, då vek hvarje tvifvel undan och man lät sig rätterna väl smaka.

"Er skål, löjtnant Melander," yttrade Gaubineau i det han förde sitt glas i jemnhöjd med högra ögat. "Den hjelp ni lemnade öfverste Herbusch var mycket hedrande för er. Sjelf har jag en dylik handling uppsatt pä min meritförteckning. Jag for som tredje officer ombord å Pallas hörande till engelsk-vestindiska eska-dem. Utanför Jamaica föll Pallas in med en fransk fyrtiofyra. Efter några väl riktade lag beslöt vår chef att afgöra affären genom äntring. Vi hade brådtom, ty Pallas medförde vigtiga depecher till amiralen och således hade vi ingen tid att förhala. Vi petade in vårt bogspröt mellan fransmannens mesanvant och efter en halftirnmes strid var la belle Poule i våra händer. Dess chef markis de Brissot låg sårad på däcket och jag observerade hurusom en af våra mariner var på väg att gifva honom dödsstöten. Jag afvärjde hugget och räddade markisens lif. Ett år derefter erhöll jag från honom, — han var mycket rik — en dyrbar sevres-servis uppskattad i värde till 30,000 francs åtföljd af en tacksamhetsskrifvelse samt ett fat portvin daterande sig ända från den stora jordbäfning som förstörde Lissabon. Ni har druckit af detta vin, Hasselberg, och jag bara frågar?"

"Och jag svarar herr kapten, att det är ett vin som anstår gudarne," yttrade pursern. "Jag vill ej svärja, men vid aderton millioner skock upp och nedvända sjöstjernor är det icke alldeles utmärkt. Men ni hushållar illa dermed, ty då jag senast inventerade er vinkällare fanns endast 50 buteljer qvar af denna högborna ädla vara."

"Det var blott 30 buteljer och dessa har jag i mitt testamente bestämt som gåfva åt Lord Francis Camden, direktör i engelsk-ostindiska kompaniet, med hvilken jag haft åtskilliga affärer," yttrade kaptenen. "Men denna biffstek af urlakadt salt kött är ju magnifik, mina herrar? Något mörare kunde den möjligtvis vara, men med goda tuggningsmaschiner smälter den i munnen. Hvad! pudding, i sanning lefva vi icke i ett visst öfverflöd. Stewart! ni har att gifva kocken en komplimang ifrån mig."

Vakthafvande officeren inträdde och rapporterade, det signaler blåste från flaggskeppet och att de innehöllo order för fregatten att utgå på en ny kryssturer i samma ändamål som den förra.

"Grodt!" svarade kaptenen. "Den der Cort Ade-ler spökar jemt i vederbörandes hufvud, men med den der kaparkorvetten förhåller det sig säkert på samma sätt som med den "flygande holländaren". Ett glas på fallrepet mina herrar och sedan i väg. Det är alltid trefligare att få segla på egen hand än ligga under order från flaggan. Jag har haft goda drömmar och måhända står oss lyckan bättre bi den här gången."

En halftimme senare sträckte Bellona för alla dragande segel syd hän. En tid derefter lemnade äfven eskadern sin ankarsättning vid Örö och gick in i Östersjön.

Kap. XVI.

Huru Hanok uppfyller det löfte konungen föreskrifvit honom.

När Ranck återkom till hären fann han densamma i samma overksamhet som förut och Eajevski, som hvart ögonblick väntade att blifva anfallen, om ej tillintetgjord vid Alavo, fick vara der ostörd af finska härens fältmarskalk, som i maklig ro hvilade på de lagrar, hvilka hans underhafvande förskaffat honom. Under vägen till hären hade Ranck sysselsatt sig med att uppgöra den ena planen efter den andra, alla gående ut på att utföra någon djerf bedrift mot fienden, hvilket skulle medföra, att konungen uppfylde det löfte han gifvit honom. Men alla de förslag Eanck uppgjorde blefvo lika hastigt af honom förkastade såsom varande outförbara. Att ensam kunna åstadkomma något af mera framstående vigt och betydelse fann han vara omöjligt. Han måste förskaffa sig medhjelpare, tappra och lika dödsföraktande män som han sjelf och som voro redobogne att blindt följa honom i hvarje fara samt underkasta sig hans ledning.

"Endast med tillhjelp af Tiainen och hans män skall det lyckas mig att utföra någon lysande bragd," sade Ranck för sig sjelf. "Jag måste blanda mig in i det lilla kriget och der söka något tillfälle att handla. Denna plan är den enda utförbara och praktiska och som kan leda till målet."

Det första Ranck gjorde var att uppsöka sin regementschef von Döbeln. På uppmaning af denne aflade han en kort berättelse om hvad som händt honom under resan till Åland. Döbeln afhörde honom uppmärksamt och gjorde honom derefter en mängd frågor rörande konungen och ställningen i södra Finland. Ranck talade öppet och frimodigt och när han slutat utropade Döbeln med hetta:

"Det bär hin i våld med alltsammans. Konungen är mer än halffånig och duger ej att leda några krigsoperationer. De gunstlingar som hafva hans förtroende äro ohederliga män, som omintetgöra alla kloka anstalter. Det återstår för oss intet annat än stupa med ära. Jag har fått order att med min afdelning tåga åt Ilmola och Kauhajoki att förstärka major von Otters afdelning som nu utgör vår yttersta högra flygel. Måhända kunna vi uträtta något och det kan behöfvas. "

"Hvilken glädje hade det ej varit för mig om jag fått åtfölja mina tappra vapenbröder på denna expedition," svarade Ranck, "men till följe af ett enskildt uppdrag, som jag erhållit af konungen, måste jag anhålla om en tids permission, bortåt en månad eller så vid pass."

"Konungens tjenst går framför gudstjensten, plägar man säga, och huru gerna jag sett er deltaga i vår expedition får jag naturligtvis bifalla er begäran," svarade von Döbeln. "Men säg mig hvad gäller väl konungens uppdrag? Jag är ingalunda nyfiken men det skulle roa roa mig att veta hvad för ett nytt snillrikt påfund han upphittat."

"Jag måste göra Hans majestät den rättvisan att det uppdrag han gifvit åt mig i första rummet afsermin egen lycka," svarade Ranck uppriktigt. "Konungen beviljade mig en nåd under vissa vilkor och det är dessa jag vill bjuda till att uppfylla Lyckas detta mig har jag uppnått målet för hela mitt jordiska sträfvande. Misslyckas jag deremot återstår mig intet annat än att söka döden. Tro mig herr öfverste, att endast de mest tvingande omständigheter nödga mig till att begära permission."

"Derpå tviflar jag ej, och vill ej heller forska vidare derom," svarade Döbeln. "Ni har stadgat ert anseende som tapper soldat alltför mycket att behöfva blifva misstänkt att hemsökas af den permissionsfeber som rasar bland härens officerare. Under de mest lösa förevändningar ha många af dem sökt och erhållit tillstånd att resa än hit än dit. Det är betänkliga symptom, som båda föga godt. Overksamheten har slappat deras kraft och gjort dem liknöjda. Emellertid önskar jag er lycka och framgång i ert förehafvande. Gud vare med er!"

Ranck tryckte vördnadsfullt den hand Döbeln räckte honom till afsked. Det var först vid slagfältet vid Juutas som de åter skulle sammanträffa med hvarandra.

Hos öfverstelöjtnant Eek, som mottog Ranck med öppna armar, sammanträffade han med den gamle Koj-skinen, som visade sig ej mindre glad öfver att återse honom.

"Ni har stor likhet med flyttfåglarne, ty lik dessa drager ni alltsom oftast bort ifrån oss utan att man har någon

reda på hvarthän ni ställer er kosa," yttrade veteranen leende. "Nu förmodar jag, att vi få behålla er hos oss om än för en kortare tid. Edra kamrater sakna er rätt mycket, det kan jag glädja er med."

"Redan i morgon måste jag till följe af ett uppdrag från konungen ånyo lemna hären," svarade Ranck, "och af denna orsak har jag begärt och erhållit permission af min regementschef. Jag är hitkommen både för att anmäla min återkomst och att säga farväl."

Eek och Kojskinen sågo båda helt öfverraskade

på Ranck. Det var tydligt att hans hastiga afresa ej behagade dem.

"Ni har ej ännu visat edra nya epauletter på slagfältet," yttrade Eek i satirisk ton, "och tillfälle dertill torde snart inträffa, om ni dröjer något vid hären. Konungens uppdrag lär väl ej vara vigtigare än att det tillåter er en dust med fienden, eller är det icke så?"

Ranck kände sig något sårad af tonen i Eeks röst, men erinrade sig all den myckna välvilja som denne bevisat honom svarade han lugnt:

"Uppdraget jag erhållit gäller just en dust med fienden, måhända en af de allvarsammaste. I morgon begifver jag mig åstad för att uppsöka Tiainen och hans friskaremän för att med deras tillhjelp utföra det uppdrag som blifvit mig gifvet. Blir jag vid lif och omkommer ej i striden skall jag sedan oafbrutet dela härens öde. Tro mina ord, att jag ej söker någon hvila eller fröjd, tvärtom går jag att söka faror och måhända döden."

Han talade med ett allvar och ett lugn som gjorde ett starkt intryck på hans båda åhörare. Tonfallet i hans röst utvisade, att hans ord inneburo sanning. På Kojskinens ansigte visade sig en djup rörelse. Han såg på Ranck med blickar, som tolkade ett innerligt deltagande och Eek räckte honom sin hand i det han yttrade:

"Jag afsåg ej att såra er med mina ord. Mitt lynne är ibland ej det bästa och min tunga pratar ofta bredvid munnen. Fäst ej något afseende vid hvad jag yttrat. Välkommen åter när ni får tid dertill. För närvarande äro här just inga lagrar att skörda,"

"Och jag hade god lust att följa er till Tiainen och få mig till lifs litet krutrök, hvarpå vi här lida brist," yttrade Kojskinen. "Men en gammal gubbe skulle måhända blott vara er till besvär. Bäst är att de unga få sköta sig sjelfva. Helsa emellertid till min slägting, och säg honom, att han är en man, som gör sitt land all heder,"Åtföljd af Pavo lemnade Ranck den påföljande morgonen lägret och stälde kosan till det ställe hvarest Tiainen plägade hafva sitt hufvudqvarter. Deras goda och starka hästar trafvade lifliga och pigga fram åt vägen. Här och der i närheten af lägret exercerade manskap uppe på kullarne och med trummornas röst blandade sig fåglarnes sånger. Ranck var vid det bästa lynne. Hoppet om att vinna sin önskan hos konungen, hvilket skulle medföra så mycken lycka och sällhet för honom, lät hans fantasi framjollra de mest leende taflor, i hvilka Hanna Tiainen alltid intog en framstående plats. Hon utgjorde hans ideal, den punkt, kring hvilken hans förhoppningar samlade sig och till hvilken han ständigt återkom.

Utan några störande äfventyr anlände han till Ka-rel-höfdingens hufvudqvarter men fann detsamma tomt och öfvergifvet. Af en gammal bonde, som bodde i närheten erhöll han den upplysningen att Tiainen med sina män lemnat stället för ungefär en vecka tillbaka, men hvarthän han ställt kosan kunde han ej upplysa. Han förmodade att Tiainen antingen slutit sig till Sandelska kåren eller också att han på egen hand företagit ett ströftåg mot fienden. Från det ställe, hvarest Ranck nu befann sig, hade han, för att träffa Sandels' afdelning att tillryggalägga en vägsträcka af närmare femtio mil, ty Sandels opererade i trakten af Kuopio. Denna väg skulle upptaga en för honom alltför lång och dyrbar tid. Han öfvergaf således sin plan att uppsöka Tiainen och fattade istället det beslutet att vända sig söderut och uppsöka sin vän och vapenbroder, vår gamle bekante, fältväbeln Roth, hvilken han hört skulle uppehålla sig i trakten af Ruovesi, för att af honom erhålla den hjelp han åstundade. Den väg han nu måste färdas var emellertid ej utan sina stora och många faror. Rajevskis skaror höllo landet besatt och hans trupper ströfvade omkring öfverallt. Det fordrades således mycken försigtighet och klokhet att oantastad af dessa kunna framtränga. Men

Ranck litade på sin fintlighet och lycka samt anträdde med friskt mod sin resa.

I Pihlavesi uppnådde han de stora vattendragen. Här erhöll han åtskilliga underrättelser om Roth, hvars bragder voro i hvar mans mun. Roth hade helt nyligen förstört tvenne stora transporter på Ruovesi och en vid Kuru, hvarigenom Rajevski råkat i en ytterst brydsam belägenhet. Genom Roths försorg hade broarne vid Virdois blifvit förstörda, så att fienden ej ifrån denna plats kunde erhålla någon undsättning. Vägen till Tavastehus var besatt af Roths friskaror, hvilka stängde vägen för fiendens reträtt åt detta håll. Genom att hopsamla alla båtar och farkoster, som befunno sig på stränderna af Ruovesi hade han förskaffat sig en ej obetydlig flottilj, med hvilken han fullkomligt beherskade de stora vattendragen, samt såg sig i stånd att göra landstigningar hvar honom behagade och lik de forna vikingarne plundra och göra strandhugg. Till befälhafvare öfver denna sin sjömakt hade Roth utnämnt en tapper och erfaren man med namnet Spof. I sina rapporter till öfverbefälhafvaren uppgaf Rajevski att han till lands oroades af general Spuff och till vatten af amiral Roth, titlar, som de båda tappra vapenbröderna sedermera alltjemt fingo vidkännas så af egna landsmän som af fienden.

Enligt det i Pihlavesi gängse ryktet skulle Roth senast varit synlig i närheten af Kuru och Ranck beslöt att der söka efter honom. Ej utan mycken möda lyckades det för honom att få hyra en båt, hvars ägare mot hög betalning åtog sig att föra honom till Kuru. Efter några dagars tillrustning såg sig ändtligen Ranck färdig att kunna företaga den långa sjöfärden. Taavi, föraren af båten, hade medtagit tvenne man för att vara behjelpliga vid manövern och årornas skötande. Pavo hade fått på sin lott bestyret med provianten och att laga maten. Vapen och ammunition hade man medtagit i tillräcklig mängd och på detta sätt rustade började man färden utför Ruovesi herrliga vatten, hvarsmånga vikar, björkomkransade stränder och otaliga större och mindre trädbevuxna gröna öar icke allenast bidraga till en den behagligaste omvexling utan äfven lemna säkerhet och skydd åt en på dessa vattendrag opererande styrka, som här finner tillfälle till otaliga bakhåll, gömslen och öfverrumplingar. Från båten såg man talrika kossackpatruller ströfva kring stränderna, ett bevis på, att fienden var i vaksam rörelse för att observera de nya företag, som man fruktade att Roth och hans medhjelpare snart ånyo skulle utföra. Emellanåt aflossade kossackerna några skott mot båten, men afståndet mellan denna och stranden var alltid så afpassadt, att kulorna aldrig nådde fram utan nedföllo kraftlösa i vattnet. Från båten helsades dessa vanmäktiga försök med skrattsalvor och viftande med hattarne, stundom med ett skott tillbaka af lika oskadlig verkan som fiendens.

På tredje dagen efter afresan från Pihlavesi mötte man en båt, hvilken prejades an för att få veta nyheter. Dess förare berättade, att Roth för några dagar tillbaka bemäktigat sig en betydlig transport af mjöl och bröd, jemte en annan efter 73 hästar från Orivesi. Den senares bevakning af en major, en subalternofficer och 19 man, hade han dels tillfångatagit, dels nedgjort, jemte en annan officer till sjös med dess roddare. Några dagar derefter tog han en stor rysk skuta, lastad med 500 mattor mjöl. Rajevskis ställning blef alltmera förtviflad, nästan utan lifsmedel, utan föreskrifter från högre ort, utan förbindelse med de öfrige trupperna, ja utan alla underrättelser om hvad som föreföll hos dem, hade det blott erfordrats den ringaste beslutsamhet från den svenske öfverbefälhafvarens sida för att i grund krossa honom. Förgäfves afsände Roth rapport härom och uppmanade till ett anfall på fienden. Den fege Klingspor lyssnade ej härtill, han förblef sig lik från. början intill slutet.

På morgonen den fjerde dagen efter afresan från Pihlavesi, och då man befann sig cirka fyra mil från Kuru, hördes söderifrån täta gevärssalvor hvaraf Ranck

drog den slutsatsen, att en skärmytsling egde rum med fienden. Han beslöt att påskynda färden och med tillhjelp af segel och åror gjorde båten en god fart. Efter en halftimmes förlopp upptäcktes de mörka linierna af en mängd farkoster inbegripna i en liflig strid. Flaggorna utvisade, att det var finnar och ryssar, som här kämpade mot hvarandra och Ranck antog, att det var hans vän Roth, som ånyo fått spaning på fienden och utförde en ny hedrande bedrift. Ranck, som brann af ifver att få deltaga i striden, påskyndade sina roddares ansträngningar. Svenska flaggan hade han låtit hissa på masttoppen. Gevär och blanka vapen voro i beredskap och Ranck styrde båten med full fart mot en rysk enmastad skuta hvars djupt liggande skrof utvisade, att det var ett tungt lastadt transportfartyg.

För Ranck och hans män var det en lätt sak att öfver den lågt liggande relingen komma in på däcket af det

fiendtliga fartyget, så mycket mera, som stor villervalla rådde ombord. Blott några få kossacker sökte att med sina pikar göra motstånd och drifva de äntrande tillbaka, medan större delen af besättningen, gripen af en panisk förskräckelse trängde sig tillhopa på motsatta sidan för att nedkomma i båtarne och fly undan till den närliggande kusten. Ranck och hans män nedsköto dessa olyckliga hoptals och inom kort hade han bemäktigat sig fartyget och drifvit besättningen under däck. Den svenska flaggan, som nu blåste under gaffeln bar vitne om hans seger. Samtidigt härmed hade de finska farkosterna tagit samtliga ryska båtarne och transportskutorna samt vunnit en fullständig seger öfver fienden. Segerrop ljödo rundtomkring och den nästan lugna vattenytan erbjöd en tafla af lif och verksamhet, som på åskådaren gjorde ett tilltalande intryck.

Medan Ranck var sysselsatt att taga nödig vård om prisen och fångarne lade en slup till vid sidan af fartyget och strax derpå syntes en klotrund, undersätsig figur öfver relingen komma in på däcket. Det rödskinande ansigtet, det jovialiska leendet kring mun-nen, den aktningsbjudande magen och de godmodigt plirande små ögonen, tillhörde ingen mindre än "amiral" Roth sjelf, hvilken genast igenkändes af Ranck, som med ett glädjerop och öppna armar skyndade sin vän till mötes.

Roth stirrade helt förvånad på den främmande officeren, för hvilken han gjorde honnör utan att igenkänna sin forne bekante.

Ranck storskrattade.

"Hvad! känner ni då ej igen mig, har ni förgätit er forne vän och vapenbroder," utropade han. "Är namnet Ranck helt och hållet glömdt af er, eller har jag blifvit så förändrad till mitt utseende, att ni ej kan finna hvem jag är, utan står och gapar på mig med vidöppen mun och stirrande ögon?"

"Kors i guds man är det verkligen ni, som jag fullt och fast trodde vara både död och begrafven," utropade Roth i det han besvarade Rancks hjertliga helsning. "Hvar i herrans namn har ni hållit till? Att ni ej varit overksam kan jag finna deraf, att ni utbytt korporalsuniformen mot officersepauletterna, hvilket gjorde, att jag ej strax kände igen er. Nå hjertligt välkommen, herr officer. Det är väl ej ni, som tagit den här stora skutan, den största af fiendens?"

"Jo just så är det, herr amiral" svarade Ranck leende, "dock ej ensam utan med tillhjelp af Ojan Pavo och tre andra raska karlar. Jag var just stadd på färd att uppsöka er för vissa enskilda angelägenheters skull, då jag hörde gevärsskotten och framkom så pass lagom, att jag fick min andel med af striden. Affären var en ren leksak och jag får uppriktigt tillstå, att ryssarne slåss vida bättre på land än med några fots vatten under kölen af ett fartyg."

"Ni är er fullkomligt lik märker jag, men det oaktadt skall er bragd ej blifva förgäten," svarade Roth. "Vore jag kung skulle jag säga till er: att ni har en nåd att begära. Nu kan jag endast säga tack för en god handräckning och följ nu med mig i landder jag har att bjuda på en god frukost och der vi vidare få språka med hvarandra. Uppfångandet af den här transporten skall göra Rajevski mera skada än en förlorad drabbning, ty nu måste han lemna sina förskansningar samt återtaga till Tavastehus."

Ranck betraktade med beundran denne anspråkslöse man, som genom sitt talangfulla utförande af det lilla kriget satt en hel armekår i den mest förtviflade belägenhet, skaffat Rajevski mera bekymmer och bragt hela hans här i större fara, än hvad Klingspor och alla hans företag hittills förmått åstadkomma eller framdeles kunde göra.

De båda vännerna följdes åt i "amiralens" båt och landstego på venstra stranden hvarest friskaremännen under Spofs befäl hade uppslagit sitt läger. Ungefär 1,500 man till större delen bönder, hvilkas vapen förnämligast utgjordes af gamla bössor, klubbor, liar och högafflar, voro här samlade. Med detta fullkomligt oöfvade manskap hade Roth och hans kamrat Spof vunnit oupphörliga framgångar öfver fienden, härjat, uppbränt och tagit hans förråd och transporter, oroat ryssarne i ryggen och på sidorna och helt och hållet afskurit deras förbindelser. Roth hade förstått att ingifva sitt folk sin egen hjelteanda och sin glödande fosterlandskärlek. Den nya seger, som vunnits, helsades af hela lägret med ett oändligt jubel. Man omfamnade hvarandra och uttryckte sin glädje på allt upptänkligt sätt. Spof var den förste, som välkomnade sin kamrat. Det var en lång, magerlagd karl at ungefär 40 år. Ur det skäggiga ansigtet framblixtrade ett par stora mörka ögon, som talade om mod och beslutsamhet. Det

var en präktig krigaregestalt. Säkert är, att många sådane underordnade män, som Roth och Spof, funnos inom finska härens led, men de fingo ej tillfälle att visa, att uppenbara sig, utan slumrade, outvecklade, blandade i massan och tillintetgjordes med den. De egde ingen utsigt till befordran, många nedstämdes häraf, deras namn lemnades åt glömskan och otacksamheten, istället för att de borde lifvas af viss-heten och öfvertygelsen, det ej heller deras uppoffring för konung och land skulle blifva förgäten i historien, den sanna ärans tempel, äfven om de glömdes med belöningar.

När frukosten, i hvilken Spof deltog, var slutad, och Ranck blifvit allena med sin värd, anförtrodde han honom afsigten med sin resa och det löfte han gifvit konungen.

"Hela mitt hopp står till er," slutade Ranck, "och om ni ej kan förhjelpa mig till att utföra någon riktigt äfventyrlig bragd, så lär jag väl aldrig vinna uppfyllandet af min önskan hos konungen Den afhandlar en helt och hållet för mig enskild angelägenhet, men af den vigt, att hela mitt lifs lycka och sällhet deraf är beroende."

"Hm! är förhållandet sådant, så får man väl se till hvad som kan göras," svarade Roth. "Att utföra sådane affärer som jag hittintills gjort, är ej tillfyllest för ert ändamål. Emellertid ställer jag mig och mitt folk till er disposition och under ert kommande, ty hvad som skall uträttas måste ske i ert namn om ni deraf skall draga någon nytta. Att jag är glad att se er hos mig, att jag likaledes med glädje ser er vunna befordran derom kan ni vara förvissad. Misströsta emellertid ej, ty i krig inträffa de mest oförutsedda händelser och lyckan står dem djerfvom bi."

Med uppriktigaste glädje mottog Ranck fältväbelns löfte och samma dag blef vår hjelte förestäld för friskaremännen som helsade honom med välkomnande jubelrop. Några lyckade öfverrumplingar af fiendens bevakningar, hvilka Ranck utförde, tillvunno honom truppens bevågenhet. Den sista transportens uppbringande hade emellertid bragt Rajevski i en sådan förtviflad belägenhet, att han fann sig nödsakad att sammankalla sina förnämsta underbefälhafvare för att höra deras råd. Sammankomsten skedde i Alavo och hade till resultat, att man enstämmigt beslutade sig för återtåget till Tavastehus. Den simple fältväbeln hade besegrat den ryske generalen och gifvit den svenske fält-

marskalken en lexa, som denne naturligtvis ej låtsade sig begripa. Roth drog sig med sin friskara ned ända mot Harju, under det att Spof med båtflottiljen höll vakt på de närgränsande sjöarne.

En dag hade Ranck åtföljd af- cirka 70 man begifvit sig öfver till högra stranden för att iakttaga fiendens rörelser, alldenstund man med säkerhet hade sig bekant att ryssarne beredde sig till att uppbryta. Yid middagstiden väntade truppen i en skogsbacke nära intill stora landsvägen, då man i en hast varseblef flera vagnar eskorterade af en stark afdelning kossacker. Ranck kommenderade genast till uppbrott och under det, att en del af hans folk skyndade att på motsatta sidan stänga vägen för eskorten, kastade han sig sjelf, i spetsen för det öfriga manskapet utför skogsbacken och anföll fienden. Ranck observerade, att från den andra vagnen i ordningen en ung man nedhoppade och med kraftig röst utdelade sina befallningar. Han var klädd i generalsuniform och på hans bröst blixtrade flera ordnar. Hans mod och dödsförakt verkade elektriserande på hans folk. Kosackerna kämpade med en ovanlig tapperhet och Ranck måste draga sig tillbaka. Så fort vägen var fri fortsatte eskorten och vagnarne sin färd. Hade Ranck ej delat sin styrka utan anfallit med samlad trupp torde striden fått en helt annan utgång. Af sårade ryssar, som fallit i hans händer erfor han, att den så lyckligt undkomne generalen var ingen mindre storhet, än den unge general-löjtnanten grefve Kamenski, som var på väg att aflösa Rajevski från befälet samt taga kommandot öfver alla de fiendtliga skaror, som befunno sig i nordvestra och mellersta Finland. Åtskilliga lysande vapenbragder under fälttågen de tvenne föregående åren i Preussen, hade gifvit åt Kamenski ett väl förtjent rykte. Vid sin ankomst till hären, frälste han Rajevski ifrån sitt stora bekymmer. Men Roths ständiga anfall nödgade honom likväl att på tvenne kolonner draga sig tillbaka åt Tavastehus. Detta återtåg dolde han genom en låtsad anfallsrörelse af öfverste Vlastoff åt Sarijärvi,

samt af öfverste Sabanejeff åt Orivesi och lyckades sålunda hålla Klingspor i overksamhet samt försätta äfven Roth i en högst betänklig ställning, då denne ej längre kunde stödja sig på armen.

"Vi måste tyvärr lemna vårt vikingatillhåll och draga oss åter till hären," yttrade Roth under djupt vemod till

Ranck, som befann sig i hans sällskap. "Sabanejeffs öfverlägsna styrka tränger oss på alla sidor och det synes klart att våra sköna dagar gått till ända. Men dessförinnan måste vi utföra den lysande bragd, efter hvilken ni så mycket längtat. Jag har efter mycket grubblande slutligen fått en god ide i mitt hufvud."

Ranck, som satt med hufvudet lutadt i handen och helt nedslagen tänkte på sitt ouppfylda löfte till konungen, såg vid dessa ord hastigt upp och fästade frågande blickar på Roths ansigte.

"Låt mig höra er plan," yttrade han. "Tiden är inne för mig att handla och jag är beredd till hvad äfventyr som helst."

"Vi skola öfverrumpla och taga Tammerfors ifrån fienden," svarade Roth med ett allvar och en tillförsigt, som kom Rancks ögon att blixtra.

"En ypperlig ide om den blott vore utförbar," yttrade Ranck. "I Tammerfors ligger en stark garnison och kommendanten torde nog väl vakta sig för alla öfverrumplingar."

"Har ni förlorat ert sjelfförtroende och anser saken för outförbar så tala vi ej vidare derom," yttrade Roth leende. "Men annars skall jag säga er, att jag genom mina kunskapare fått säker kännedom om, att garnisonen i Tammerfors ej utgör mera än tusen man, att öfverste Froloff der för kommandot, och denne är en gammal krutgubbe, som dricker bränvin från morgon till qväll och sofver som en stock om nätterna. Med fyrahundra af våra utvaldaste män skola vi taga Tammerfors lika lätt som man tager en pris snus. Att bibehålla sig der blir en omöjlighet för oss, ty Kamenski står oss in på lifvet. Men om vi blott äroi fyrtiåtta timmar herrar öfver staden så har ni uppfylt ert löfte till konungen och dermed är ändamålet vunnet. Att midt under fiendens ögon knipa en befästad stad ifrån honom är enligt min åsigt en så vacker bragd att fältmarskalkstafven borde blifva er belöning."

Ranck räckte fältväbeln sin hand.

"Ni är en trofast vän, som med ert djerfva förslag endast afser min lycka," yttrade han. "Må vi i Guds namn våga försöket och icke skall jag dervid spara hvarken lif eller blod. När skall företaget verkställas?"

"Redan i morgon måste vi vara på väg för att vara framme vid nattens inbrott och då kunna börja anfallet/7 svarade Roth. "Våra små farkoster kunna ej föra större styrka att cirka 400 man med utredning och ammunition. Så fort staden blifvit intagen afsändes genast underrättelse härom till härens befälhafvare med anhållan om undsättning. Att denna uteblifver derför borgar Klingspors namn och rykte, men er bedrift har blifvit känd och inrapporterad till konungen."

Förberedelserna till det lika djerfva som äfventyrliga företaget blefvo genast vidtagna och Spof samlade alla disponibla farkoster för att ombord å dem inskeppa trupperna. Följande morgon var allt redo och man begaf sig i väg tagande kosan utmed högra stranden, hvarest en labyrint af skogbevuxna öar stängde utsigten från kusten och hindrade spejande ögon att upptäcka de försigtigt smygande farkosterna. Hela expeditionen utfördes med så mycken lugn beräkning, förutseende och klokhet, att när flottiljen strax före mörkrets inbrott landade vid kusten en knapp half fjerdingsväg från Tammerfors ingen hade observerat densamma, så att kommendanten i staden ej hade minsta aning om den fara som hotade utan som vanligt tog sig ett bastant rus och derefter insomnade i allsköns lugn och trygghet.

Man qvarstannade i närheten af kusten intill dessmörkret fullkomligt inbrutit. Enligt Roths plan der lades truppen i tvenne afdelningar, af hvilka den ena under Rancks befäl borde anfalla från landsidan, medan Roth med den andra anfölle ifrån sjön. När båda afdelningarne voro på sina bestämda platser skulle en raket gifva signal härom då anfallet samtidigt skulle börja. Alla deltagarne i äfventyret voro på det högsta intresserade för dess 1 ckliga utgång, hvilket på ett lysande sätt skulle afsluta de minnesrika bragder, som dessa män redan utför .

Befästningarne k ing Tammerfors voro ytterst primitiva och utgjordes förnämligast af jordvallar, öfver hvilka kanonerna sköto öfver bank. Åt sjösidan fanns några stenbröst ärn, men af föga betydenhet. Fienden hade föga bekymrat sig om den vigtiga platsens befästande. Förlitande sig på hären och seende huru landets försvarare

oupphörligt drogo sig tillbaka, ansåg man sig fullkomligt tryggad mot hvarje anfall och trodde sig ej hafv något att frukta.

Men härpå skulle man blifva bedragen.

Ranck var den, som med sin trupp först anlände till bestämd plats. Månen, nyss ingången i tredje qvarteret, höjde sig bakom den närliggande skogens toppar. Himlen var stjernklar och en svag sydostlig vind blåste. Finnarne hade helt och hållet obemärkta kommit alldeles in på de södra vallarne. Man kunde höra skiltvakternas steg och se deras gevärspipor blänka i månljuset. Med största otålighet afvaktade Ranck den öfverenskomna signalen. Ändtligen fräste en raket i luften och samtidigt härmed gaf Ranck order att storma. I spetsen för sina män besteg han vallen. Skiltvakten hann ej göra allarm förr än Rancks hand satt om hans strupe. Hela staden låg försänkt i den djupaste sömn. På torget sammanträffade de båda afdelningarne med hvarandra. Det hade gått lika lätt för Roth och hans manskap att från sjösidan intränga i staden. Man begaf sig till kasernerna, inträngde i logementen, försäkrade sig om alla vapen samt gjorde officerare och soldater till fångar i deras sängar. Al-

drig har väl någon befästad stad blifvit så snöpligt tagen och öfverrumplad. Ingen droppe blod hade flutit och när morgonen inbröt sågo de öfverraskade och bestörta invånarne den välkända svenska flaggan vaja från fästningen. Af fruktan för en kommande hämd vågade befolkningen ej öppet visa sin glädje. Man höll sig undan och stängde sig inne i husen. Det var klart för dem att finnarnes välde inom kort skulle taga ett slut, ty Kamenski skulle säkert ej underlåta att sända trupper till platsens återtagande så fort han fått del af hvad som händt.

Innan morgonens sol inbröt voro alla magasin och förråd i staden uppbrända. De vapen man ej kunde medföra och göra sig till nytta kastades i sjön, kanonerna på vallarne förnaglades och man tillfogade fienden en skada, uppgående till flera millioner rubler. Pavo blef genast efter stadens intagande afsänd som kurir till general Adlercreutz för att underrätta honom om den lyckliga utgången af affären. Han medförde följande skrifvelse från Ranck:

Herr general!

Den Rothska friskaran, städ under mitt kommando har lyckats att öfverrumpla och intaga staden samt fästningen Tammerfors. Vår seger är fullständig. Alla fiendens förråd äro uppbrända; krut, ammunition och vapen förstörda. I fyrtioåtta timmar skola vi hålla staden besatt i den händelse ni vill sända oss undsättning. Kamenski står vid Orivesi och vi vänta stundeligen att se oss anfallna af hans trupper. För vår reträtt ega vi endast ett fåtal små båtar och kunna således ej länge bibehålla oss i vår ställning.

Invånarne i Tammerfors visa oss mycken välvilja. Fältväbel Roth och underofficeren Spof hafva vid detta tillfälle visat förnyade prof på nit och tapperhet. Manskapet har utan undantag uppfört sig som sanna krigare och värdiga söner till fosterlandet.

Gustaf Banck. Löjtnant vid Björneborgs regemente.

När Adlercreutz mottog denna underrättelse visstehan till en början ej om han vågade sätta tro till de uppgifter rapporten innehöll. Men Ojan Pavos muntliga berättelse om förloppet betog honom snart alla tvifvel. Det var en bragd just i den djerfve generalens smak och som uppfylde honom med beundran. Genast afsände han Eancks skrifvelse till konungen fogande till denna de amplaste loford. Gustaf Adolf sjelf blef på det högsta Öfverraskad och ehuru den trångbröstade konungen ej var mäktig att till sin fulla vidd kunna uppfatta hvad dessa hjeltar uträttat med de få medel, som stodo dem till buds insåg han likväl att Tammerfors' öfverrumpling var en bragd af utomordentlig betydelse och han mumlade för sig sjelf:

"Han har uppfylt sitt löfte till konungen och jag skall bevilja honom den nåd, om hvilken han så ifrigt bönfallit."

Att Ranck ej erhöll någon undsättning från hären faller af sig sjelft. Ryska härens ställning ej långt ifrån Tammerfors, Klingspors obeslutsamhet och brist på handlingskraft gjorde, att man stannade i vanlig ro och hvila och lät Ranck och hans vapenbröder sköta sig sjelfva bäst de förmådde.

Tidigt på morgonen sedan staden blifvit intagen af den svenska friskaran infann sig Ranck hos kommendanten

öfverste Froloff just som denne gnuggade sömnen ur ögonen och ropade sin kalfaktor att inkomma med den vanliga morgondrycken, en stor bägare bränvin.

I stället för den gamle kalfaktorn visade sig Ranck i full uniform invid hans säng och helsade öfversten med leende min: "god morgon herr kommendant."

Froloff satte sig upp i sängen och såg på Ranck med vidöppen mun och vildt stirrande ögon.

"Vid alla helgon samt stora och små djeflar frågar jag er hvad detta har att betyda?" utropade öfversten, i det hans hvitgrå mustacher reste sig liksom borsten på ett retadt vildsvin. *

"Att ni herr kommendant i likhet med stadens garnison är min fånge," svarade Ranck, "ty medan ni

tagit er en försvarlig tupplur hafva vi, edra vänner, vakat och tagit Tammerfors ifrån er."

Kommendantens mustacher föllo ned i ett enda tempo under det att färgen på hans uppstående näsa från blåröd blef krithvit.

"Är det möjligt!" utropade han. "Då är det slut med Gregorius Froloff och mitt nya hem blir Sibirien. Gud beskydde czaren, ingen kan undgå sitt öde. Min värja står i hörnet derborta. Tag den herr officer och gubben Froloff är er fånge."-------

Hvad man väntat med afseende på Kamenskis åtgöranden inträffade äfven. På tredje dygnet efter stadens ockuperande inberättade utsände kunskapare, att en öfverlägsen styrka af ryska hären försedd med bolägringsartilleri var i antågande mot Tammerfors och att fienden när som helst var att förvänta. Man beslöt alltså att lemna staden sedan man hållit den besatt i femtiotvå timmar. En stor förlust i uppbrända förråd hade man emellertid tillfogat fienden och dermed fick man låta sig nöja. När förtruppen af de annalkande ryssarne blef synlig var hela friskaran utan förlust af en enda man åter inskeppad på båtarne. Ranck var den siste, som lemnade staden, sedan han med egen hand nedhalat den svenska flaggan från vallarne. Under hurrarop och gevärssalvor aflägsnade sig den lilla båtflottiljen och uppnådde utan hinder lägerplatsen. Här upplöste och aftackade Roth sina män, dessa tappre, med hvars tillhjelp han utfört så många lysande bragder. Utan hjelp och understöd från hären, från alla sidor hotad af Sabanejeffs öfverlägsna styrka måste han med sorgen i hjertat öfvergifva sitt vikingatillhåll och söka återkomma till den här, hvarifrån han var afskickad. Hade Roth kunnat fortfara att oroa Kamenskis rygg och flyglar, samt att uppsnappa eller förstöra hans transporter, såsom han gjort med Rajevskis, skulle den förre, lika litet som den senare kunnat bibehålla sig i dessa trakter.

Skilsmessans stund var inne. Från friskaremännens ögon strömmade tårar, ty hvar och en insåg attnär en man sådan som Roth drog sig tillbaka föga, om något, hopp fanns, att fosterjorden kunde befrias. Ett samfäldt rop af: lefve Finland! lefve vår tappre anförare! höjdes i afskedets stund från männen, hvarefter de i små skaror drogo bort för att genom skogarne återvända till sina hemorter att der för vänner och landsmän berätta om alla de strider de utkämpat under "amiral" Roth och hans vapenbroder "generar Spofs befäl. Oss veterligt erhöllo dessa båda hjelter aldrig någon belöning för alla de tjenster, som de gjort konung och fädernesland. Deras namn har dock historien bevarat och i detta ärans tempel samt i sång och saga skall deras minne alltid blifva bevaradt såsom ett efterföljansvärdt exempel för kommande slägten. Ej utan mycken fara lyckades det för Ranck och hans båda vänner samt Ojan Pavo att undgå att falla i de kringströfvande kosackernas händer, särat att uppnå hären. Adlercreutz, von Döbeln, Eek och den gamle Kojskinen mottogo de återvändande hjeltarne med öppna armar. Inför fronten af de uppstälda trupperna tackade Adlercreutz dem för alla de tjenster som de gjort fäderneslandet och för den heder och ära som de bragt öfver det finska namnet.

"Se här ett bref som jag i går mottog med posten från Åland," yttrade generalen i det han till Ranck öfverlemnade ett bref försedt med det kungliga sigillet. "Jag hoppas, att det innehåller idel goda nyheter för er."

Ranck, som anade skrifvelsens innehåll, blef likblek af sinnesrörelse. Detta konvolut innehöll hans lifs väl eller ve. Hans darrande händer vågade ej bryta sigillet. Han stoppade brefvet på sig och bröt det först när han kommit i sitt tält och blifvit allena. Och han läste den kungliga skrifvelsen ej en utan flera gånger. Från hans panna föllo

stora svettdroppar och hans ansigte vexlade i rödt och hvitt. Målet han eftersträfvat hade han uppnått. Med sitt blod hade han återköpt sin heder, och landsflyktens bojor fjettrade honom ej längre. Sitt rätta namn kunde han numera när som

helst återtaga och under detta namn tjena och tillhöra den här hvars prydnad han utgjorde.

"Ej längre vanhedrad och förskjuten!" utropade han med fuktig blick och sammanknäppta händer. "Nu kan jag uppträda och visa mig inför Tiainen och Hanna med högburet hufvud. Nu kan jag utan att behöfva frukta ett föraktfullt afslag begära att denna hulda qvinna skall blifva min maka. Kärleken förledde mig till afsteg ifrån hederns och ärans väg, kärleken skall åter försona mig med lifvet och komma mig att förgäta min lefnads mörka sidor och hårda pröfningar."

Dörren öppnades till tältet och den gamle Koj-skinen visade sin vördnadsvärda gestalt. Han betraktade Ranck med frågande blickar.

"När vi sist skildes åt yttrade ni, att ni hade en önskan, ett mål att uppnå, på hvilket hela er sällhet och lycka berodde," yttrade veteranen. "Tillåt mig att fråga om ni vunnit detta mål, eller om ni återvändt bit för att söka döden på slagfältet?"

"Kämpa och strida skall jag som allt hitintills göra för mitt land," svarade Ranck med rörd stämma, "men om försynen vill spara mitt lif, så önskar jag att lefva, både för min egen samt för kära vänners lycka och glädje."

Den gamles kropp genombäfvades af glad hänryckning. Han utbredde sina armar och med ett glädjeskri sjönk Ranck till hans bröst och blandade sina tårar med veteranens.

"Amen! ske alltså som du hoppas och sagt," yttrade den gamle Kojskinen. "Jag anar mycket, men vill ännu ej fråga dig. Den syn jag såg i fönstret var ingen bedräglig bild. Mitt hjerta sade mig det, och denna stund vittnar om att det var en sanning."Kap. XVII.

Kapar-korvetten Oort Adeler. Gaubineau upprättar sitt testamente och lemnar denna "jemmerdalen".

Danmark, med hvilket Sverige som vi veta låg i krig och delo, hade genom det engelska röfvartåget till Köpenhamn år 1807 mistat hela sin flotta, med undantag af ett linieskepp "prins Christian Fredrik", som låg stationeradt i Norge, samt några små fartyg. Britterna bemäktigade sig till sjös, före krigets utbrott, dansk och norsk egendom till ett värde af 14 1/2 millioner riksbanksdaler och sedan kriget var förklaradt voro alla handelsfartyg lagliga priser. Ett litet land har icke krafter nog till att vara ädelmodigt i det stora, utan måste följa allmänna seder och bruk. Danmark var således tvunget att vidtaga repressalier och konfiskerade derför, sedan fiendtligheterna voro började, all innanför dess gränser befintlig engelsk egendom, hvars värde i det brittiska parlamentet blef angifvet till öfver 2 1/2 millioner riksbanksdaler.

Sjelfförsvaret tvang likaledes den danska regeringen att uppmuntra kaperiet och den 14 September 1807 utkom ett reglemente, hvars hufvudgrund var, att fritt skepp gör fri laddning, och fiendtligt skepp ofritt gods. Då det sedan under kriget tillerkändes de dansk-norska kaparne många priser, kan det icke motsägas, att kaperiet inbragte åt Danmark vigtiga materiella fördelar, men man måste ej förbise, att det medförde många demoraliserande verkningar. Icke blott hade dessa beväpnade anfall på värnlösa ett skadligt inflytande på tänkesätten, utan de ofta lätt förvärfvade, betydliga prispenningarne, hvilka vanligen tillföllo vilda sällar, lastbart folk, som sällan förstod att använda dem på ett rätt sätt, bragte oftare olyckor än välsignelse med sig.

Den största delen af de utrustade kaparne voro

>små fartyg, ofta nog endast öppna båtar, de der icke sällan voro bemannade med odisciplineradt, förderfvadt folk hos hvilka moralitet och ordning helt och hållet voro bannlysta. På land hade polisen ständigt bråk med att hålla dessa laglösa hopar i tukt och ordning, och örlogsmännen på stationerna måste allt som oftast använda stränghet för att tvinga dem att på hafvet åtlyda lagarne.

Men det gafs äfven några få kapare, som voro inrättade örlogsmässigt och bland dessa vilja vi isynnerhet nämna

den af kapten Kaspar Wulfsen förda och under kapten Lind utrustade 30-kanon-korvetten Cort Adeler, det största danska kaparfartyget. Kapten Wulfsen hade utmärkt sig vid flera tillfällen för mod och dristighet, han eröfrade till och med en engelsk kanonbåt, och kapten Lind afslog med mycken tapperhet ett fiendtligt anfall af armerade båtar på Helsingörs redd. Sjelfva engelsmännen buro stor respekt för Cort Adeler och hos svenskarne var Kaspar Wulfsen känd som en farlig buse, den der var lika utmärkt för sitt mod som för sin stora fintlighet då det gälde att kapa till sig något byte.

Det var en skön afton i slutet af Augusti månad 1808. En laber vestlig bris drog ljum och blid öfver hafvet och satte Östersjöns yta i en lätt krusning. Några lätta ljusa skyar summo sakta fram öfver solens blanka skifva, hvars snedt fallande strålar med ett glänsande purpurskimmer öfvergöto hafvet och de täcka fruktbara och med ståtliga bokar bevuxna öarne Langeland, Laaland och Falster, vid södra mynningen af stora Bält, hvilka tillsammans bilda en tafla lika hänförande vacker som idyllisk ljuf att skåda.

Ungefär i midten af Bältet synes ett skepp utbreda sina hvita dukar för den svaga brisen. Det är en örlogsman, ty sjutton svarta, glänsande kanonmynningar sticka fram sina hotfulla gap ur skeppets sidor. Det är en fregatt, typen för elegans och smidighet i förening med styrka. En fregatt är att förlikna vid en ung tjusande qvinna, behaglig, kokett, full af grace ochfägring. Linieskeppet liknar den kraftfulla mannaåldern, stadigt lugnt har det inga yra snedsprång på sin meritlista, det känner sin styrka och det handlar i öfverensstämmelse dermed. Det är lika mycket fruktadt som högaktadt. Tredäckaren med 120 eldgap, sitt väldiga skrof, sina imposanta proportioner, är styrkan och kraften i sin högsta potens, vågens och vindens förenade styrka föra det majestätiskt fram öfver hafvet, en bild af det menskliga snillets högsta utveckling inom Skeppsbyggeriet.

Fregatten vi upptäckt i Bältet låg som sagdt nära nog i stiltje, så laber var vinden. På fregattens kommandopall stod en ung officer och betraktade den vackra tafla som Bältet med sina öar och sitt blånande haf erbjöd. Der och hvar slog en fisk sina vida ringlar i vattnet, under det några i fejd med hvarandra liggande fiskmåsar i luftrymden läto höra sitt hesa skri.

Det var vår gamla bekanta Bellona, som speglade sitt smäckra skof i Bältets klara vatten. Vakthafvande officeren stördes i sina drömmar af en kadett som rapporterade: "att en seglare varskoddes ifrån förtoppen rätt ut till lovart."

"Godt! spring upp till väders, Lyell, och se till med kikaren hvad det är för ett fartyg," yttrade officeren till kadetten.

Lyell skyndade uppför storvanten, med kikaren hängande i ett band öfver ryggen. Han tog plats på storbramsalningen, satte kikaren för ögat och upptäckte snart den af utkiken varskodde seglaren. Det var en tremastare, som, kommande för frisk, nordlig vind höll sydvart ned genom Bältet. Ännu syntes blott masterna och seglen, sjelfva skrofvet var deremot ej i sigte, så att Lyell ej kunde upptäcka huruvida seglaren var en örlogsman, men på ställningen och skärningen af dess segel ville det synas som så vore förhållandet.

Den nordliga brisen hade ännu ej nått Bellona, som fortfarande låg med slappt hängande segel. Några lätta moln, drifvande norr ifrån, drogo öfver solens skifva. Plötsligt fattade den nya vinden Bellonas se-gel. Folket på däck kallades till manöver. Brassarne bemannades och halades, råerna stäldes skarpt bidevind och fregatten låg inom kort för styrbordshalsar sträckande upp emot sundet.

Vinden friskade, de i början små och krusiga vågorna växte hastigt och blefvo allt större. Brisen ökade sig efterhand till frisk bramsegelskultje och Bellona lopp snart med en loggad fart af 7 mil i timmen.

Plötsligt lemnade Lyell sin plats på stortoppen och skyndade ner i däck, han gick fram till vakthafvande officeren.

"Det är en örlogsman, seglaren vi ha till lovart," rapporterade kadetten. "Jag har tydligt sett dess kanoner och räknat tio svarta tänder på dess styrbords sida, jag förmodar således att det är en 20 kanons korvett."

"Gå ned till chefen, samt varsko honom om hvad vi upptäckt."

Gaubineau satt i sin salong, belägen akterut på batteriet och spelade ett parti bräde med förvaltaren. Löjtnanten för volontärerna satt bredvid bordet på en stol, rökte och åskådade spelet. Gaubineau, ständigt törstig, drack emellanåt ur ett bredvid honom stående groggglas, en osed, hvilken äfven hans gäster hyllade och som vid tiden för våra skildringar flitigt utöfvades inom alla mariner. Det var ett rådande oskick, som högre bildning, finare seder och en bättre "tidens anda", numera helt och hållet borttagit inom relingarne af de flesta nationers örlogsmän.

Chefens salong eller den s. k. kampanjesalen var helt enkelt både möblerad och inredd. Fyra stycken svarta, glänsande kanoner af 24-pundig kaliber stodo tvenne på hvarje långskepps sida, en värdig prydnad i en örlogschefs kajuta. Som fregatten var utrustad till krig och ej till en parad-segling, var hvarje öfverflödig prydnad bannlyst, allt prål, allt som kunde anses för onödig beqvämlighet och elegans. En hytt om styrbord var chefens sängkammare, en dylik om babord hans bad och toilettrum, men före en strid bort-

togos skotten eller väggarne till dessa hytter, likaledes skottet, som skilde kampanjesalen från batteriet, hvilket sistnämnda då bildade ett sammanhängande helt utan all belamring.

"Ni vill göra mig spräng-jan, purser, men det skall ej lyckas för er," yttrade Gaubineau till förvaltaren, i det han skakade tärningarne i sin breda hand. "Ni spelar djerft, men sinkor all! och jag bryter edra band, håller er sedan ur spelet och kniper partiet."

Kaptenen hade lyckan med sig. Sinkor all, det kast, han just behöfde, slog han också. Gaubineau skrattade omåttligt och blef vid det bästa lynne. Han vann partiet, tömde sin grogg och stoppade på nytt sin pipa.

"Jag är känd både inom och utom lands för att vara en lika lycklig som skicklig brädspelare," yttrade kaptenen, "och jag väckte anno 1786 ett stort uppseende på klubben i Marseille, hvarest jag hade mottagit en utmaning af Markis de Trevor, en utmärkt brädspelare, att med honom spela femtio partier. Insatsen var 1,000 francs per parti. Jag förlorade tio och vann fyrtio således 30,000 francs. Jag blef genast invald till hedersledamot af klubben. De 30,000 francs jag vann skänkte jag till ett asyl för orkeslösa sjömän, hvilken helt naturliga handling uppväckte de gode fransmännens förtjusning till den grad, att jag icke allenast uppvaktades af en deputation med prefekten i spetsen, som öfverlemnade till mig ett diplom att vara hedersborgare i Marseille, utan när jag sedermera gick ombord å Ajax, så åtföljdes jag från hotellet der jag bodde till hamnen af nästan hela stadens befolkning, under det att Marseilles skönaste och förnämsta unga damer blomsterströdde min väg."

Löjtnanten för volontärerna strök sina mustascher för att dölja det tviflande smålöjet som lekte kring hans mun, ett leende, som kom pursern att med en liflig ed bestyrka sanningen af kaptenens uppgift.

"Ni skall hafva revanche, purser," yttrade Gaubineau. "Det är er rättighet. Hvad är på färde?"

penna fråga gälde Lyell, som nu inträdde i salongen.

"En seglare i sigte kommande nordifrån," rapporterade kadetten.

"Godt! är det ett danskt handelsfartyg, så tillsäg vakthafvande officeren på däck, att han prejar det an, gör det till pris, ransakar i dess korn- eller kryddsäckar som Severin Norby fordom gjorde med lybeckarnes skutor," svarade Gaubineau, i det han rangerade sina brickor till ett nytt parti samt derefter blandade en "höjd" lika röd som solen före en stormby.

"Det är troligtvis ett krigsfartyg, som är i sigte, yttrade kadetten, "och vakthafvande officeren tror, att det möjligtvis kan vara kapar-korvetten Cort Adeler, som vi så länge spanat efter."

Gaubineau och hans sällskap flögo alla tre som en blixt upp ifrån sina platser.

"Hvad säger ni?" utropade Gaubineau. "Är vakthafvande officerens förmodan riktig, så skall kaparen få erfara hur Bellonas tänder kunna bita, och jag skall fånga min majorsfullmakt på spetsen af min värja. Låt oss gå upp på däck mina herrar,!"

När kaptenen kom upp på däcket, var seglaren så pass inom synhåll, att man tydligen kunde se, att det var ett

krigsfartyg. Gaubineau räknade 15 kanonmynningar på dess styrbords sida, således förde det tillsammans 30 kanoner, det antal, som han visste, att Cort Adeler var bestyckadt med. Kaptenen gaf order om, att Bellonas batteri skulle maskeras så att om fartyget var kaparen, denne ej skulle kunna upptäcka sin fiendes styrka. Kanonerna på fregattens batteri halades derför med mynningarne innanför skeppssidan och kanonportarne fäldes. Likaledes begagnade sig Gaubineau af en annan list. Han lät nemligen hissa dansk flagg och vimpel, och såg en stund derefter till sin obeskrifliga glädje dannebrogen svaja från det främmande fartygets gaffelnock.

"Jag vill hålla vad om hela min kolossala förmögenhet att gynnaren derborta är Kaspar Wulfsen med280 KRONA OCH TÖRNE.

Gort Adeler," yttrade Gaubineau till förste löjtnanten, som äfven infunnit sig på däcket. "Låt göra klart skepp till aktion. Vinden drager sig alltmera på nordvesten och vi stäfva nu rätt upp i Bältet. Stortopp !"

"Aj, aj!" ljöd svaret från märskorporalen.

"Hvad är det för oväsen och gräl ni för der uppe i märsen, pass opp att ni ej får er en timmes straffexercis med läsegel! Tyst karlar på eviga minuten! Ni känner gamle Gaubineau, att han ej är att gyckla med. Den mannen ger lika gerna åt en bra karl en grogg som åt en Pratmakare — prygel."

Gaubineau, denne outtröttlige Pratmakare, hvars fantasi var så rik, att han sjelf trodde på de historier, han så till sägandes strödde omkring sig, vidtog anordningar, som vitnade lika mycket om ett klokt beräknande som äfven om stor praktisk duglighet i yrket. Liflig och pigg som en ödla hade han visiterat fregatten från trossbotten upp till däcket samt öfvertygat sig om att hans befallningar blifvit riktigt uppfattade och verkstälda. Derunder talade han vänligt med folket, uppmuntrade dem att visa lugn och mod, ty om fartyget verkligen vore den fruktade kaparen, så: "mina barn," sade han, "får ni nog att sköta, om ni vill segra och hölja vår tretungade flagga med ära."

Bellonas originele befälhafvare hade ej väl uppkommit från sin rund kring däcken förr än han gaf befallning om att gifva en extra ration grogg åt besättningen, samt tillsade derefter sin hofmästare att framställa en bål punsch jemte glas, akterut på half-däcket. Kaptenens ansigte uttryckte ett dystert svårmod. De små, annars lifliga och plirande ögonen blickade sorgset omkring sig och han suckade tungt. Ingen af hans officerare hade förut sett honom så dyster och nedslagen. Denna plötsliga förändring i den jovialiske mannens sätt att vara väckte mycken uppmärksamhet och hans gamle vän pursern kunde ej underlåta att fråga, om kaptenen var sjuk.

»Frisk till både kropp och själ," svarade Gaubi-neau i det han med näsduken torkade svettperlorna från sin skalliga hjessa. "Men ett dystert svårmod har i en hast bemäktigat sig mig. En aning inom mig säger, att Jean Alexis Felix Gaubineau innan qvällen för alltid upphört att dricka grogg, berätta sina historier och kommendera en af våra vackraste fregatter. Icke sannt Hasselberg?"

"Nej så millioner sju hundra skock upp och nedvända både stora och små det blir någonting utaf," utropade förvaltaren med öfvertygelsens hela värme. "Det der är en historia, som jag alls inte vill ha något med att göra. Ni lefver till ni minst blir hundra år, det vill jag svära på. Kom ihåg edra gods, edra många underhafvande, alla edra vänner. Slå bort de der tankarne, kapten Gaubineau, det råder er gamle vän er till."

Gaubineau smålog, men leendet var ej det vanliga, godmodiga, utan snarlikt ett hån.

"Det är just på mina gods och mina vänner jag i denna stund tänker," svarade han. "Var god och fatta edra glas mina herrar! Innan jag snart drabbar samman med fienden, vill jag uppgöra mitt testamente. Ingen af er, mine herrar, skall gamle Gaubineau förglömma. Hvar och af er skall hafva ett minne utaf mig, och om jag ej kan göra er till rika, så skall jag dock göra er till förmögna män."

Kaptenen tömde sitt glas och gaf befallning åt pursern att hemta nödigt skrifbehör. Sedan förvaltaren återkommit dermed, tillsade kaptenen honom att taga plats vid bordet samt att efter hans diktamen nedskrifva hans yttersta vilja. Sjelf tog kaptenen plats på flaggkistan och riktade allt emellanåt blicken öfver relingen utåt hafvet liksom ville han för alltid taga afsked af dessa vågor, som burit honom under åratal, och med hvilka hela hans varelse

tycktes förenad.

Officerarne jemte läkaren stodo i en krets omkring kaptenen och tycktes med otålighet afvakta slutet på det komiska uppträdet. Kaptenens ansigte ut-tryckte ett djupt begrundande och dystert allvar. Ett leende spelade kring läkarens mun och löjtnanten för volontärerna strök på ett betecknande sätt sina långa mustascher, Gaubineau bröt slutligen tystnaden.

"Är ni färdig, purser?" sporde han.

"Färdig, kapten!" blef svaret.

"Skrif då följande:

Kapten Jean Alexis Felix Gaubineaus Testamente.

I anseende till den ömsesidiga välvilja, den tillgifvenhet och det förtroende, som emellan undertecknad, mina förmän, mina kamrater och underhållande alltid varit rådande, har jag härmed velat, såsom min yttersta vilja och mitt testamente, förordna om min qvarlåtenskap så i löst som fast, så i gods som penningar, att på följande sätt och åt nedanstående personer efter lag fördelas:

l:o) Som jag i den stora sjö- och stapelstaden Gefle först skådade dagens ljus, en omständighet, som staden Gefle i alla tider bör hafva i tacksamt minne, så testamenterar jag till meranämnda stad mitt i qvarteret Fiskmåsen under n:ris 27 och 28 belägna två våningar stora stenhus att deruti inrätta ett hittebarnshus, ty sjelf utslungad i verlden, lik en stackars vilsekommen fågel, har jag alltid hyst medlidande med dessa föräldralösa små utan vård och i saknad af all ömhet.

Dessutom donerar jag till bemälde inrättning, ett kapital, stort 10,000 riksdaler, att förvaltas af den blifvande direktionen för bemälde barnhus och hvaraf årliga räntan skall utdelas till premier åt de qvinnor inom inrättningen, som deraf gjort sig förtjenta.

2:o) Till engelska vice amiralen och innehafvaren af Bathordens storkors, Sir Hugh Parker, min forne eskaderchef, testamenterar jag den ropare af silfver, som jag erhållit af generalstaterna och den jag önskar att amiralen m. m. länge må få föra till sina läppar, då han kommenderar i strid mot sitt lands fiender.

3:o) Mitt dyrbara bibliotek, uppgående till flera

tusen volymer och innehållande in- och utlandets förnämsta skriftställares verk, jemte särdeles dyrbara manuskript på nästan alla språk, skänker jag åt Kungl. Örlogsmannasällskapet i Karlskrona, hvars hedersledamot jag tvifvelsutan blifvit, om vår herre förunnat mig en längre lefnad.

4:o) Som jag alltid hyllat liberala åsigter, fastän mitt yrke som militär tvungit mig att vara strängt konservativ och tjena despotismen mot folket, så älskar jag likväl folket och högaktar dess rättigheter. Alla äro vi menniskor, fulla af fel och svagheter, och tiggaren vid sin krycka blir lika fort salig som kungen på sin tron. För att med handling ådagalägga min tillgifvenhet för arbetets män, så testamenterar jag Hällenäs, min stora bruks- och landtegendom i Östergötland till alla mina samtliga underhafvande att gemensamt bruka och nyttja, son efter far, och det så länge som vår planet är beboelig för menniskor.

5:o) Mina hedersdiplom erhåller vitterhets-, historie-och antiqvitets-akademien, min uniform Kungl, klädkammaren, min favorittobakspipa och mitt förråd af äkta Latakia-tobak rektorn vid Venersborgs skola, som är, näst mig sjelf, den väldigaste rökare jag påträffat.

6:0) Till min gamle vän, förvaltaren Josua Hasselberg, testamenterar jag 3 fulla och bebygda hemman i Vermland, samt dessutom en praktupplaga af Karl XII:s bibel, hvaruti han dagligen bör läsa det kapitel, hvilket afhandlar synden att svärja, och hoppas jag innerligt, att han med det snaraste måtte bortlägga denna fula ovana. Som han dessutom älskar grogg långt högre än den gode guden, så skänker jag honom hela mitt förråd af vestindisk rhum, men varnar honom för omåttlighet, ty att dö af alkoholförgiftning blir annars hans slutliga öde.

7:o) Till min förste löjtnant herr Hjalmar Andersson, hvars poetiska förmåga ofta roat mig, testamenterar jag

Shakespeares, Moores, Miltons, Petrarcas, Cervantes' och Voltaires skrifter, jemte en viol, en äkta Cremonesare. Han erhåller äfven min sabel, hvil-ken jag nyttjat i så mången strid, och på hvars klinga står ingraverad devisen: drag mig aldrig utan orsak, stick aldrig in mig utan ära.

8:0) Ehuru jag aldrig anlitat medicinens hjelp i någon sjukdom, utan låtit min friska natur hjelpa sig sjelf, så bär jag likväl mycken högaktning för Aesculapii lärjungar. Det är visserligen sannt, att om någon af dem lyckas bota en menniska, sändas för denne ene — tio till evigheten. Detta kallas för att praktisera i yrket och har det goda med sig, att de, som göra i likkistor och konfekt, kunna hafva sin bergning och att jorden ej blir öfverbefolkad. Jag gifver åt doktor Eliason min djur- och insektsamling, mina preparater, mitt rika och ovanliga herbarium, min samling af djur och menniskoskelett samt hvad jag i öfrigt har af fornfynd.

9:o) Efter min död realiseras alla mina öfriga egendomar samt lösbart. Hvad som härför inflyter delas så att hvardera af mina officerare här ombord på fregatten, doktorn inbegripen, erhåller 50,000 riksdaler, samt hvarje man af besättningen från märskorporalen ner till tågrumsgubbon 100 riksdaler samma mynt. Besten af kapitalet användes till en fond för orkeslösa sjömän, deras enkor och barn, dels att uti våra förnämsta sjöstäder inrätta sjömanshem, på det att detta hederliga, modiga och härdade slägte, men lättsinniga och om sig sjelfve så vårdslösa män måtte hafva tak öfver hufvudet och ett trefligt hem då de komma i land. Jag fordrar, att dessa asyler bära namn af G-aubineaus sjömanshem, på det att åtminstone en och annan beck byxa må välsigna mitt minne!

"Är allt detta skrifvet purser?" frågade kaptenen, i det han klingade med sina officerare och på nytt tömde sitt glas.

"Skrifvet!»

"Godt! sedan jag nu efter bästa förstånd bestyrt om mina egodelar, vill jag förordna om min begrafning.

Så fort jag är afliden, blåser skepparen ett par

niärsgastar att tvätta liket samt renraka min haka, ty som en gentleman vill jag komma till de sälla jagt-markerna. Sedan detta blifvit verkställdt insys kroppen i fin, hvit segelduk med två 26-pundiga kulor vid fötterna och en vid hufvudet. På landtbacken vill jag under inga vilkor hvila, ty der skulle jag ej få någon ro utan jag vill bäddas i hafvet, hvarest så många tusen modiga och raska sjömän före mig funnit sin

graf.

Så fort liket under vanliga ceremonier blifvit invigdt åt den sista hvilan och kroppen nedfirad i hafvet, intagas två ref i märsseglen och fregatten för ej flera segel än dessa jemte klyfvare och mesan, på det att ej någon olycka må inträffa, ty besättningen skall på min begrafningsdag hafva en fridag med riktig förplägning så i mat som dryck. Sjelf har jag aldrig varit någon kostföraktare och unnar derför gerna mina sjögastar en full mage och en redig "höjd" i hufvudet.

Till yttermera visso, har jag detta testamentariska förordnande med sundt förnuft och af fri vilja med mitt namn undertecknat med alla mina officerare på en gång närvarande och för ändamålet tillkallade såsom vitnen, hvilket skedde ombord på halfdäcket å H. Majt:s fregatt Bellona den 26 Augusti anno 1808.

Jean Alexis Felix Graubineau, Kapten i Kungl, svenska Örlogsflottan."

Sedan Gaubineau med det största allvar och värdighet skrifvit sitt namn under detta kostliga dokument, anmodade han de närvarande att som vitnen äfvenledes teckna sina namn. Sedan detta var verkställdt, höjde han på nytt sitt glas och tackade dem för det besvär, han förorsakat.

Förste löjtnanten svarade, att kaptenens storartade frikostighet var af den beskaffenhet, att ett dylikt motstycke knappt vore att finna. Hans nästan furstliga donationer hade gjort dem samtliga till rika karlar, och uttryckande såväl sin egen, som sina kamraters stora tack-

samhet, slutade han sitt tal med de orden, att, fastän kaptenen fått den fixa iden, att han ej skulle lefva länge, så

önskade likväl han och öfrige på det högsta, att denna tanke ej skulle blifva en verklighet, utan att de länge skulle få tillfredsställelsen att få segla och lyda under en så vänskapsfull och så human chef som kapten Gau-bineau. Förste löjtnanten hoppades icke allenast detta, utan han önskade äfven, att kaptenen snart skulle få sig en älskvärd hustru och många barn, åt hvilka han en gång kunde testamentera sin förmögenhet, då samtliga nu i hans testamente ihågkomna personer med nöje ville afstå företrädesrätten till allt arf, ty kaptenens lycka och sällhet låge dem allra mest om hjertat.

Gaubineau, som så länge talat om sina rikedomar, att han sjelf till slut trodde, att han var ägare till allt, hvad han i sitt testamente uppräknat, slog med handen — ett tecken att han ej ville höra mera.

"Gifta mig och få arfvingar säger ni? Nej tack min herre!" svarade Gaubineau med en ful grimas. "Jag har ju för er mina herrar, omtalat, att jag ett par gånger varit helt nära att träda i brudstol, men att derutaf ingenting blifvit af. Under min franska tjenstetid var jag äfven på väg att gifta mig, men det var ett giftermål som jag ej så lätt glömmer och som sannerligen betog mig all lust att vidare tänka på en dylik affär. Vi äro, som jag ser ännu på långt afstånd från vår fiende och jag skall derför med få ord berätta om hvad som anno 1793 hände mig uti Lyon. Löjtnant Flygare!"

"Herr kapten!"

"Hvad gör fregatten för fart?"

"Sju knop."

"Sätt till bramsegel om styrbord, ty vinden har så pass rymt, att vi kunna draga nytta af dem. Hvad var det jag skulle berätta? Jo, om ett republikanskt bröllop. Jag ämnade mig till Paris för att efter en två års kryss med la Cybele, njuta af den franska hufvudstadens nöjen. I Marseille steg jag ombord i en fyrrullalåda förspänd med trenne hästar och satte igång med en fart af 3 à 4 mil i timmen. I Lyon fann jag den vackraste delen af staden ligga i ruiner. Fouche, en af välfärdsutskottets blodtörstigaste agenter förde der sin skräckspira och guillotinen skördade hvarje dag ett hundratal af offer.

"Hela staden var gripen af skräck och fasa. Det fanns nästan ingen familj af de mera ansedda, som ej var hemsökt af Fouches bödlar. Man kastade liken i Saöne och luften var uppfyld af pestartade ångor. En dag skulle ett stort antal män och qvinnor afrättas. Nyfikenheten dref mig att lemna det hus jag bebodde, för att åse det gräsliga skådespelet. Otaliga pöbelho-par voro i rörelse och togo riktningen åt floden. Jag föjde dem åt. Vid stranden af Saone stod den hemska guillotinen upprest. Kring densamma stod en spetsgård af nationalgarde och innanför denna de lifdömde. De utgjordes af folk af alla åldrar från gubben till barnet vid moderns bröst. Jag bar fransk sjöofficers uniform, och stod tätt intill en man, som sittande till häst, hade ett ansigte, hvari tigerns vildhet var parad med hyenans lömska blick. Blodbadet hade tagit sin början. Den första som beträdde schavotten var en ung tjusande qvinna. I sina armar och tätt slutet intill sitt bröst höll hon ett spädt barn. Moderns och barnets hufvuden föllo för samma bila. Jag uppgaf ett rop af fasa. Mannen, som satt till häst, fästade sin rofdjursblick på mitt ansigte.

"Det är förskräckligt, gräsligt," utropade jag förgätande all försigtighet. "Man mördar som i ett slag-tarhus; den republik och den frihet, ni infört, har förvandlat det sköna Frankrike till ett helvete på jorden."

"Man hade hört mina ord. Hundratals brinnande ögon riktades på mig i detta ögonblick. Döfvande ursinniga rop och skrän ljödo rundt omkring mig. De närstående knöto sina händer under mina ögon och man skrek under det man pekade på mig: "Ahl Vinfame aristocrate, qui veut tuer le peuble ! A la lanteme, a la lanterne!" Man lade redan sina händerpå mig för att sätta sina hotelser i verket, då mannen till häst med en dundrande röst befalde tystnad,

"Här dömer jag och ingen annan!" ropade han. "För aristokraten inom spetsgården! Har han tagit en qvinnas parti, skall han också gifta sig med en qvinna. Vi skola gifta alla de dömda med hvarandra, vi skola ställa till ett stort republikanskt bröllop."

"Lefve Fouche, lefve republiken!" skränade och ropade hopen rundtomkring mig. Mannen till häst, han med det förfärliga ansigtet, var således Lyons bödel. Man kastade mig inom spetsgården, och alla mina protester, att jag ej var fransman, utan svensk undersåte, och således ej hemfallen under deras godtyckliga lagar, tjenade till intet. Man hånskrattade blott åt mig, och Fouche tillropade mig: att hvar och en, som i ord eller handling fördristade sig att klandra den stora och odelbara republiken, vore hemfallen åt döden, han måtte tillhöra hvilken nation, som helst.

"Hvad som vidare hände är snart berättadt. Fouches handtlangare rusade inom spetsgården och sammanbundo karlar och qvinnor för att dränka dem tillsammans i Saone. Detta kallades republikanska äktenskap. För att ytterligare håna mig blef jag sammanbunden vid en ful och gammal käring med namnet la Papillotte, som blifvit dömd till döden för stöld. Armar och ben lemnades fria på offren och man sammanband dem blott om lifvet eller midjan. Detta blef orsaken till min nästan underbara räddning. La Papillotte skrek och väsnades samt öfverhopade Fouche och hans bödlar med alla möjliga förebråelser och oqvädingsord. Förgäfves bad jag henne tiga dermed och tänka på döden. Hon hånskrattade blott åt mig och sade, att jag var den sämsta brudgum man kunde gifva henne. På ett tecken af Fouche drefvos alla de sammanbundna paren ned till flodstranden. Här fördes vi ned i flera båter och roddes derefter ut till midten af den djupa floden. Här utkastades det ena paret efter det andra i vattnet. Lyckligtvis var jag en stark simmare och behöll mitt fulla medve-tande. Så fort jag kommit under vattenytan, drog jag genast upp en skarpslipad dolk, den jag ständigt bar på mig och afskar med den repet, som fästade mig vid min sanslösa brud. Derefter simmade jag ett stycke under vattnet, men måste snart söka ytan för att hemta andan, ty jag var nära att qväfvas. Jag kom upp nära invid Saones motsatta strand och tätt intill en med hög vass bevuxen liten holme. Ingen blef mig varse och jag gömde mig lätt i den höga vassen. Här tillbragte jag återstoden af dagen. Mot aftonen, när mörkret inbrutit, simmade jag åter öfver till andra sidan och beträdde åter stadens gator. Jag skyndade till det hotell jag bebodde, fann mina tillhörigheter i fullkomlig ordning, och betalade min värd, som varit mycket orolig öfver min långa bortovaro. Utan att redogöra för honom hvad som händt mig skyndade jag att tidigt följande morgon lemna Lyon. Jag hade fått nog af den lofprisade republikanska friheten och ville ej utsätta mig för ett nytt republikanskt giftermål."

Medan fregatten alltmera närmar sig sin fiende, så låtom oss aflägga ett besök på det mötande fartyget, en visit, som för våra läsare ej torde blifva utan intresse.

Hvad man förmodat ombord på Bellona slog också i verkligheten in. Det upptäckta fartyget var i sjelfva verket den fruktade och af fregatten så länge fastän förgäfves eftersökta danska kaparkorvetten Cort Adeler. Detta fartyg hade gjort svenska handeln stor skada och äfven förorsakat Sveriges allierade, engelsmännen, betydliga förluster. Båda nationernas örlogsmän hade uppbjudit all sin list och vaksamhet för att uppfånga den djerfve kaparen, men denne hade alltid lyckligt undgått sina fiender och eröfrade, som vi förut berättat, till och med en engelsk kanonbåt, som jemte några andra af samma art vågade anfalla honom.

När vi beträda Cort Adelers däck, visar det sig

af fartygets örlogsmässiga och propra hållning, att chef och befäl i en betydlig mån skilja sig från öfriga män af deras yrke. Däcket var hvitt, det löpande godset redigt uppskjutet och kanonerna väl hållna. Sablar, änterbilor, pikar och musköter voro väl ordnade och uppsatta på lätt tillgängliga platser. Besättningen, utgörande cirka 150 man, presenterade visserligen en mängd individer med gemena och skurkaktiga ansigten, i hvilka brott och tygellösa passioner stodo att läsa, men folkets hållning utvisade derjemte en viss grad af disciplin, något som man sällan träffar hos dessa kring hafven svärmande sällar.

Korvetten hade gjort en krysstur uppåt finska och norrländska farvattnen, samt derunder gjort föga byte, med undantag af en svensk skonert, som, ehuru don fått ett så kalladt fripass att oantastad af fiendtliga kryssare, få gå från Gefle till Köpenhamn, för att derifrån hemföra en del utvexlade fångar, det oaktadt blifvit af korvetten uppbragd och förklarad för god pris, ehuru den officer, som medföljde skonerten och som hade i uppdrag att mottaga fångarne, på det kraftigaste protesterade deremot.

"Fanden gale mej, jag frågar efter hvarken edra protester eller ert fripass, ty jag handlar som mig godt synes och

ansvarar blott för kungen," svarade Cort Adelers djerfve och oförsynte befälhafvare. "Ni och öfriga här ombord äro mina fångar och fartyget min pris."

"Men skonerten är, som ni ser, blott barlastad och utan något egentligt värde," inföll officeren, "och förr eller senare måste ni gifva oss friheten; vårt pass att segla oanstastade fram är undertecknadt af kommendörkapten Krieger, högstkommenderade öfver den danska flygande defensionen."

"Om det så vore undertecknadt af den flygande ärkeengeln Gabriel sjelf, så hjelper det ändå inte," svarade den barske Wulfsen. "Intet värde ombord säger ni, herr officer. Hvad värde tror ni väl den der unga vackra flickan har, som står der akterut jemtesin kammarjungfru och ser helt blek och förskräckt ut? Ah, ett mycket stort värde, icke blott att döma efter hennes ovanliga skönhet utan äfven efter de glimrande diamanter hon bär om sin hals, på bröstet och i öronen, smycken hvilka antyda en särdeles rikedom i dessa vanskliga tider."

Korsaren skrattade, officeren såg förlägen ut.

"Denna unga dam är dotter till en aktad handlande i Gefle och en nära anhörig till danske konferensrådet Jens Möller i Köpenhamn, till hvars familj hon ämnar sig på ett besök," svarade officeren. "Denna slägtskap torde göra er benägen att lyssna till mina ord och låta oss fritt passera, ty konferensrådet är en man, som nog skall veta att befordra er till välförtjent straff, om ni bryter mot folkrätten och gör hans slägtinge till fånge."

"De upplysningar ni haft godheten att lemna mig, styrka mig ännu mera i beslutet att behålla er som fångar," svarade korsaren. "En så skön och förnäm dam är i krigstider värd en artig lösepenning, om hvilken ni så fort som möjligt torde rangera. Tjugutusen riksbanksdaler är priset för hennes frihet och då kunna ni öfriga få följa med på köpet. Fordrade jag mindre skulle säkert den unga damen blifva missnöjd, ty nu blir hon på modet och vinner friare i hundratal. Jag är som ni finner ej obillig och knusslig, tvärtom en verklig gentleman. Nu fort ombord på min korvett, hvilken blir ert hem, intill dess den lösepenning jag fordrat blifvit erlagd."

Skonerten bemannades med några af korvettens folk och sändes till Köpenhamn, medförande ett bref från den svenske officeren, i hvilket han underrättade den unga damens slägting om hvad som händt, samt om de fordringar kapar-kaptenen uppstälde i och för hennes frigifvande. Ett bref af ungefärligen samma innehåll skref fröken Dahl till sina föräldrar i Gefle. Hon lugnade dem med afseende på den behandling hon rönte ombord och till och med skämtade öfver sitt romantiska äfventyr.Wulfsen styrde derefter åt Stora Bält för att i förening med der stationerade danska kryssare och kanonbåtar eller ock på egen hand oroa sina fienders handel. Det var under denna seglats, som Bellona kom i korsarens möte.

När Wulfsen fick sigte på den svenske fregatten, och såg dannebrogen vaja från dess gaffelnock uppfyldes han af glädje, ty han antog att Bellona var den lustfregatt, som konung Georg af England hade förärat sin systerson kronprinsen af Danmark vid dennes konfirmation och som engelsmännen qvarlemnat på Holmen i Köpenhamn när de bortförde den öfriga flottan. I glädjen öfver att snart träffa en landsman stälde han till ett dryckeskalas i sin kajuta och inbjöd sina officerare att tömma en bägare.

Dessa jemte Wulfsen voro nu församlade i kajutan och läto sig dryckerna väl smaka. Skrytsamt tal och stora ord hördes från deras läppar. De hånade lika mycket engelsmännen som svenskarne och talade vidt och bredt om sina redan utförda och tilltänkta bedrifter.

Wulfsen, som under det långvariga krig Danmark nu förde, mycket utmärkt sig för mod, list och sjö-mannaduglighet var en storväxt man af några och femtio års ålder. Han hade fört ett äfventyrligt lif i de flesta verldsdelar och ofta sällat sig till sjöröfvare. Mycket blod klibbade vid hans händer. Lyckan hade ofta gjort honom rik, men öfverdådet åter fattig. Han bar långt på axlarne nedfallande hår samt stora mustascher. Hans ansigte hade grofva men ej fula drag, ehuru det långt ifrån kunde kallas godt eller vackert.

Kaptenens närmaste man i befälet var en skotte med namnet Tom Clarkson, en oregerlig och vild sälle, men i likhet med sin befälhafvare modig och dödsföraktande. Född af hederliga föräldrar hade han redan som barn visat dåliga anlag och som äldre förde honom ett utsväfvande lefnadssätt att rymma ur landet för gäld. Efter otaliga äfventyr föll han jemte det anhang, med hvilket han en längre tid idkat sjöröf-veri, i händerna på en engelsk

kryssare och blef dömd att hängas. Han undslapp repet genom att torråda, hvarest några af hans stallbröder höllo sig dolda i land. Wulfsen hade under sina irrfäder gjort hans bekantskap och när kriget i norden utbröt hastade Clarkson att uppsöka sin danske vän, tog anställning på hans fartyg och blef hans förste löjtnant. Det öfriga befälet bestod af trenne officerare, Rasmus Nilsen, Jörgen Rhode och Henrik Gude. Den förstnämnde hade studerat samt blifvit teologie kandidat och ämnade välja den presterliga banan. Han hade ett godt hufvud men ett oroligt lynne, böjdt för äfventyr. I en duell med en annan student ihjälstack han denne, blef dömd till landsflykt, men efter sex års förlopp blef han benådad och fick återvända. Han var nu en fulländad sjöman, men med en förderfvad moral och dåliga seder. Han tog anställning hos Wulfsen och blef snart mycket värderad af denne för sitt lugna mod och sin duglighet. På sina vakter studerade den forne prestkandidaten ännu sin teologi och läste sin Cicero. När han dödade sin nästa sände han alltid denne till evigheten med ett bibelspråk på sina läppar. Mödorna under landsflykten hade gjort honom dyster och sluten och endast vid bägarnes klang lifvades han någon gång till munterhet och skämt.

Rhode och Gude voro båda norrmän. De voro präktiga typer af dessa härdade män, hvars vagga är det hafomflutna Norge, och som under en från barndomen börjad och sedan fortsatt kamp mot elementerna utbilda sig till de yppersta sjömän i verlden. De egde sjömannens dygder, men äfven i högsta grad hans fel. Detsamma kunde sägas om besättningen i dess helhet.

Men bland de vilda dryckeskämparne i Cort Adelers kajuta fans det ännu en person värd att skildra.

Vid Wulfsens högra sida sitter i en vårdslös ställning en ung, cirka 34-årig man med en cittra hvilande i sitt knä, på hvilkens strängar han emellanåtleker. Denne unge man, på hvars höga panna snillet och intelligensen trona och hvars långa, korpsvarta lockar, lik en mörk sky bölja fritt nedåt hals och axlar är hvarken sjöman eller korsar. Den eld som brinner i hans mörka ögon, den purpurflamma, som färgar hans kind, äro ett återsken från hans lifliga själ och rika inspiration, hvilken redan gjort Kristian Gränsen till en utmärkt marinmålare och inom ytterligare några år skall räcka honom mästarens lager. Naturens herre har slösat sina rikaste gåfvor på honom. Stor som artist, är han äfven lycklig såsom skald och musiker. Konsten är hans ideal, den Gud han tillbeder och dyrkar. Intet offer åt denne Gud är honom för stort, och han har gått ombord å Cort Adeler, ej för att plundra, röfva eller döda, utan för att med egna ögon studera lifvet och scenerna ombord på en korsar för att sedermera öfverflytta dessa på duken och skänka nya snillrika foster af sin hand åt en beundrande verld.

Den unge målaren och skalden hade genom sitt rättframma sätt blifvit korsarernas älskling ombord. Hans närvaro verkade förädlande på deras råa sinnen. De lyssnade med välbehag till hans musik och sång, på månget för härdadt hjerta anslogs en mildare känsla, och i mångет öga glänste en tår, när tonerna trängde till själens djup och frammanade bilder af ett lyckligt, ett oskuldsfullt och syndfritt fordom.

Wulfsen stötte sin bägare emot målarens.

"Er skål, herr artist," yttrade den halfrusige kaptenen, "och en skål för vår landsman, som vi snart träffa, samt ännu en skål för vår lycka och framgång. Sjung något om storm och rasande vågor. Det lyster mig att höra något dylikt. Bågarne i botten, så en sång och derefter gå vi upp på däck för att helsa vår landsman välkommen."

Bågarne stöttes klingande tillhopa. Målaren var just färdig att börja en sång, då skämtet och glädjen plötsligt förstummades. Sångarens hand hvilade orör-lig på cittrans strängar. Skott på skott dånade öfver hafvet. En af korsarerna instörtade i kajutan.

"Hvad är på färde?" sporde Wulfsen.

"Seglaren, som vi trott vara en landsman, är en hende," svarade korsaren. "Det är en svensk fregatt och dannebrogen har han utbytt mot den blågula flaggau. Han har höjden inne och håller nu ned mot oss under det han aflossar skott på skott. Han för 32 kanoner."

"Således blott två mera än vi," utropade Wulfsen skrattande. "Det är blott en småsak. Fort upp på däck, kamrater och låtom oss visa fienden att Gort Adelers män kunna strida! Ännu en bägare på fallrepet och sedan till strid."

Wulfsen och hans män tömde sina pokaler och stormade derefter ur kajutan. Den unge målaren dröjde ensam qvar.

En dörr öppnades till höger i kajutan och fröken Dahl visade sitt likbleka ansigte. Hon hade hört hvad korsaren rapporterat och darrade af ångest och fruktan.

Kanonskotten hördes allt skarpare och korsarens kanoner började att besvara den fiendtliga elden. Då och då hördes ett doft dån, det var, när någon kula träffat korvettens sidor.

"Min Gud, hvad skall det blifva utaf mig under denna hemska, förfärliga strid!" utropade den unga flickan med sammanknäppta händer. "Hur rysligt dåna ej skotten och sjögången kastar fartyget som en boll. Jag är förlorad."

Den unge målaren gick fram och fattade hennes hand.

"Gud skall vaka öfver er och ni måste hafva er förtröstan till honom," yttrade han. "Det är edra landsmän, hvilka anfallit korvetten och segra de, så är ni befriad och er pröfningstid slutad. Det mest skyddade stället ombord för fiendens kulor ligger under däcket i denna kajuta. Det är stället hvarest korsarerna pläga förvara det dyrbarare af sitt gods, och som det liggerunder vattenytan, kunna kulorna ej inttränga dit. Jag skall föra er och er tjenarinna dit ner, ty nyckeln hänger i Wulfsens hytt. Dröj några minuter och jag är strax tillbaka."

"O, hvad ni är god, min herre!" utropade den unga flickan med en tacksam blick, "utan ert bistånd hade jag varit förlorad."

Han lyssnade ej till hennes ord, utan skyndade ur kajutan. En stund derefter återkom han.

"Striden tyckes luta till edra landsmäns fördel," sade han till sin skyddsling. "Fregattens kanoner ha tillfogat oss mycken skada. Wulfsen kämpar som en man och hans folk med honom. Fregatten håller oss nu allt närmare in på lifvet, förmodligen för att äntra. Förr än korvetten skulle falla i deras händer, vore Wulfsen färdig till någon djerf handling. Kalla er tjenarinna, och skynda på ögonblicket till ert gömställe."

Målaren öppnade låset till en lucka på däcket och upptog denna. Man varseblef en trappa, som ledde ner till förvaringsrummet. Den halft af fruktan vanmäktiga tjenarinnan visade sig nu. Målaren förde dem båda ner i det säkra och skyddade rummet, samt tillsade dem att hålla sig stilla intill dess han återkom efter att bäfva tagit striden i närmare ögonsigte. Skulle något ovanligt inträffa kunde de med lätthet öppna luckan underifrån och komma åter upp i kajutan, men han tillrådde dem att endast i högsta nödfall lemna sin tillflyktsort och förlita sig på honom.

"Hände hvad som helst, skall ej ett hår krökas på ert hufvud, så länge jag är här ombord och i lifvet," sade han. "Farväl, ni skall snart åter få höra utaf mig."

Han tryckte hennes hand och blickade in i hennes ögon med en värme, som kom blodet att rusa till hennes kinder. Under dylika kritiska ögonblick väckas känslor till lif som måhända annars skulle slumrat. I det mörka tillflyktsrummet satt Emma Dahl och tänkte ej på sig sjelf men väl på honom, som nysslemnat henne och hvars lif under den pågående striden hon innerligt bad att försynen ville beskydda.

Vi följa målaren upp på däcket.

Här möter oss en krigisk scen af den mest lifliga och imponerande beskaffenhet. Fregatten och korvetten hafva, sedan de vexlat lag på lag, kommit hvarandra helt nära inpå lifvet. Man för refvade märssegel, ty det blåser half storm. Sjögången i det af närliggande land skyddade Bältet är likväl långt ifrån så stark och hög, som ute på hafvet, och denna omständighet gör att man trots vindens styrka kan med träffsäkerhet nyttja sitt artilleri och med lätthet manövrera fartygen. Fregatten är mera skadad till tacklingen, korvetten mera till skrofvet. Gaubineau har mottagit rapport ifrån läkaren att 30 sårade äro under hans behandling och ett tiotal af besättningen har fallit. Cort Adeler räknar ungefär 25 sårade och många döda. Gamle Gaubineau har manövrerat sitt fartyg utmärkt väl och gifvit sin motståndare flera lag långskepps. Himlen är ej längre klar och blå. Svarta, tunga moln draga med ilande fart öfver solens skifva. Stormsvalorna gunga på de hvitskummiga vågorna, solens strålar sticka som

hvassa spjut och fiskmåsarne draga i stora skaror under skri mot land. Gaubineau kallar förste löjtnanten till sig.

"Vi få svår storm, barometern faller med en oroande hastighet," sade han. "Inom kort skall stormen tvinga oss att hålla ut ur Bältet och söka rum sjö för natten. Kaparen skall då undgå oss. Jag vill derför afgöra striden med äntring. Kalla äntringsdivisionerna på däck, och ni Lund, passa väl upp vid rodret, ty jag vill ha mitt bogspröt in mellan hennes mesan-vant."

Denna sista order var ställd till fregattens öfver-styrman, som med ett kort "aj, aj, kapten!" gaf tillkänna att han uppfattat befallningen.

Fregatten, som hade loven inne, höll af cirka ett streck och rusade nu med full fart in på sin motståndare. Skepparpiporna kallade äntringsdivisionerna tillsina stationer. Volontärerna under sitt befäl stodo uppstälda akterut med sina skarpladdade musköter, och folket i märsarne var likaledes redo att sända en skur af handgranater och gevärskulor in på fiendens däck. På backen stod under befäl af sekonden den egentliga styrkan af äntringsmanskapet beväpnad med bilor, huggare och pistoler. Cort Adeler pressade med segel i synbar afsigt att undkomma sin motståndare. Båda fartygen höllo kurs sydvest hän genom Bältet allt under tilltagande hård kultje. Om ej Gaubineau skred till ett afgörande slut på striden, skulle Neptun och Aeolus tvifvelsutan besegra Mars och göra all strid om intet.

I detta ögonblick af afgörande beslut för Gaubineau roparen till sina läppar.

"Upp med rodret och fyr på batteriet!" Fregatten ränner sitt bogspröt rätt in genom Cort Adelers mesanvant. I spetsen för äntringsdivisionerna på backen stormar förste löjtnanten, och hans manskap breder ut sig på bogsprötet, ner i fockrösten och äntra. Matroserna surra under ett mördande kulregn fregattens bogspröt vid Cort Adelers mesanvant. Från däck, från märsarne, från skyttarne på skansen flyga handgranater och gevärskulor./

Hurra! friskt mod, blåtröjor, friskt mod korsarer! Änterbilorna blixtra, sablar klinga mot hvarandra, kommandorop uppfylla luften. Från märsarne nedfalla sårade och dödsskjutne som flugor. Fartygen ryckas och slitas med hvarandra för att komma fria från den mördande omfamningen. Korsarerna kämpa för sina lif och sina egodelar, örlogsmännen för äran, för hedern, för fosterlandet. Friskt mod blåtröjor! gif ej vika korsarer! Striden är ursinnig, demonisk. Fregattens äntringsdivisioner trängas tillbaka. Korsarerna jubla af fröjd.

Nytt friskt manskap böljar från Bellonas däck in på korvettens däck. Det afgörande ögonblicket är inne, då i en hast mesanvanten faller öfver bord på Cort Adeler. Fartygen lösryckas ifrån hvarandra, och

med stor möda lyckas det för Bellonas folk att i ett ögonblick kasta sig åter ombord på fregatten. Likt flarn slungas de båda motståndarne sydvest hän, ned genom Bältet. Dag har blifvit förvandlad till svartgrå skymning. Röda blixtar genomkorsa rymden. Fregatten flyger framåt. Alle man äro kommenderade till manöver. Från master och rår höras matrosernas "oboj!" "hal ut boys!" "friska tag!" blandade med de gälla ljuden af skepparnes pipor och befälets kommando. Cort Adeler försvinner vid den kolsvarta horisonten. Den har Neptun och Aeolus att tacka för sin räddning.

Gaubineaus förutsägelser ha slagit in. I det ögonblick mesanmasten gick öfver bord på kaparen och orkanen lösslet de båda fartygen från hvarandra, träffades kaptenen af en muskötkula rakt i bröstet, afskjuten från Cort Adelers stormars. Han sjönk dödligt sårad ned på sin kommandopall med roparen i sin hand. En ärofull plats att stupa på för en skeppschef.

Förste löjtnanten, läkaren och flera officerare skyndade fram till hans bistånd. Man bar honom akter ut och nedlade honom på en madrass på däcket. Läkaren ville undersöka hans sår, men kaptenen gjorde småleende en afvärjande åtbörd, i det han yttrade:

"Onödigt Eliason, ty jag har fått så pass mycket jern i mig, att det käns kring hjertat som hade jag en hel grufva. Nå-å purser, hvad var det jag sade om min död före aftonen? Derpå hade ni tryggt kunnat svära. Gaubineau talade nog sanning, då som — alltid. Så lätt det går för sig att dö! Inga plågor, blott en domning käns i kroppen. Glöm ej mina herrar att vaka öfver, att bestämmelserna i mitt testamente blifva uppfylda. Farväl med er och tack

för godt kamratskap och en mångårig långvakt i kronans tjenst. Purser, kom ihåg att läsa i Karl XII:s bibel, den jag testamenterat åt er."

Han drog några djupa andetag, en blodström bröt fram ur hans mun och han reste sig häftigt upp samtslog med armarne. Derefter sjönk hans hufvud tungt ned mot bröstet

"Han har slutat," yttrade pursern med en tår i ögat. "En tapper och bra karl var han, men han ljög som en äkta Gascognare."

Den förmente döde reste sig åter hastigt upp.

"Död, sade ni? Misstag purser, och väl att ni ej svor derpå!" mumlade han med rosslande stämma. "Än—nu, ha—har — jag en tim —me att lefva."

Hufvudet föll åter ned mot bröstet, en rossling hördes och Gaubineau var ett lik.

"Han misstog sig likväl," yttrade pursern. "Gaubineau bedrog sig sjelf ända till det sista."

Förste löjtnanten tog nu befälet öfver fregatten. Det lyckades honom att utan några äfventyr hinna rum sjö och för några segelstumpar rida ut orkanen. Lika häftigt som denne börjat, lika hastigt slutade den, samt helt och hållet, sedan den rasat i tolf timmar under ihållande åska och störtregn. Klockan 8 följande dagens morgon erbjöd fregatten åter en örlogsmans prydliga utseende. Däcken skeno åter hvita, dock med en och annan mörk fläck, som blodet efter de i striden fallne och sårade hade qvarlemnat. Alla dragande bidevindssegel voro tillsatta och vinden, som under orkanen blåst från nordost hade kastat sig om till sydvest. På halfdäcket lågo insydda i sin hvita svepning de i striden fallna. Gaubineau låg främst framför den stumma, hemska falangen af stupade, alla hade de till bårtäcke svenska flaggan. Kanonkommendörerna stodo med brinnande Juntor vid sina kanoner färdiga att gifva sina fallne kamrater den sista, reglementerade hederssaluten. Alle man, klädda i parad voro uppstälda på halfdäcket. Flagg och vimpel blåste på half stång. Liken lades nu på en sluttande plan i lä och sekonden invigde, sedan en kort bön blifvit förrättad, deras stoft åt den sista hvilan. Matroserna, hvilka stodo placerade invid det sluttande planet, höjde något på dettas öfversta ända och under kanonernas dundrande musik gledo liken sakta ned i

hafvet. Solen belyste med sina lifvande strålar det nu idylliskt vackra hafvet. Vågorna sjöngo sin melankoliska drspa och i fregattens tackling drillade en och annan fågel från land sina klagande toner.

Det lyckades, fastän under mycken möda, för Wulfsen att rädda sin illa ramponerade korvett in i hamn. Aldrig förr hade korsaren varit ute för en så het dust och sin otur skref han helt och hållet på de båda fruntimmernas räkning han hade ombord. Könet hade aldrig varit honom bevåget och när han berättade om den strid han haft med Bellona slutade han alltid med den föga artiga önskan: "att 'fanden' måtte taga alla qvinfolk."

Ungefär ett halft år derefter firade artisten Kristian Gränsen och fröken Emma Dahl sitt bröllop i Köpenhamn. Ceremonien egde rum i konferensrådets präktiga våning. Det hade lyckats honom att utan lösepenning återvinna friheten åt sin unga slägting, men Wulfsen, som insåg nödvändigheten att hålla god min i nödtvunget spel skref till Kristian Gränsen på dennes bröllopsdag ett bref, i hvilket han yttrade: Min gode vän:

Såsom ett bevis på den aktning och tillgifvenhet ni tillvunnit er under edert vistande ombord å Cort Adelei, anhåller dess befäl och manskap, att ni såsom bröllopsskänk ville mottaga de tjugutusen riks-banksdaler vi ega att fordra såsom lösepenning för er brud. Gåfvan är ej stor i förhållande till den mans anseende och rykte, åt hvilken den gifves. Vill ni med er mästarhand på duken föreviga Cort Adelers strid med den svenska fregatten, blifva vi er mycket förbundna, ty minnet af vår bardalek skall då i synlig måtto öfvergå till efterverlden och Cort Adelers korsarer ej blifva förgätne."

Målaren uppfylde på det mest utmärkta sätt denna begäran och stycket blef ett af de mest beundrade, som utgått från hans hand. Det har fått sin plats i Kristianborgs slotts stora tafvelgalleri och utgör der en af dess förnämsta prydnader.Kap. XVIII.

En man af verld och en man af värde. Behåll det du hafver, att ingen tager din krona.

Hösten nalkades med stora steg. Gustaf IV Adolf, som under uppgörandet af hufvudlösa planer vis å vis krigföringen så i Finland som Norge tillbragt sommaren på Åland, lemnade nu, när stormarne började rasa, Kastelholm och begaf sig öfver till Sverige, till hufvudstaden, hvars befolkning mottog honom med alla synbara tecken till missnöje och med en kallsinnighet, som, om konungen ej varit totalt förblindad, bort upplysa honom om allmänna tänkesättet. Men förd bakom ljuset af sina gunstlingar, trodde han, att allt var godt och välbeställdt.

Till hufvudstaden anlände från de finska farvattnen skärgårdsflottan, men i hurudant tillstånd hvad besättningarne beträffar! Ett rysligare elände har väl knappast ombord blifvit skadadt. Större delen af skärgårdsflottans bemanning utgjordes af det såkallade landtvärnet. Denna i vår senare historia så olyckligt ryktbara milis utskrefs vid början af 1808 års krig af Gustaf Adolf, hvilken, genom en misstydning af säkerhetsakten ansåg sig berättigad, att utan ständernas hörande sjelf utfärda en sådan lag och äfven utskrifva en krigsgärd. Hela styrkan bestod af 30,000 man ogifta ynglingar från 18 till 25 år, med undantag af studerande. Med denna styrka, landets blomma, rätt använd och sammanslagen med den indelta hären, hade ganska mycket kunnat uträttas. Men landtvärnet vanvårdades på allt sätt. Det gjordes till egna kårer efter landskapen och till dess befäl förordnades dels ur tjensten gångne officerare, dels ynglingar, lika okunnige och oerfarne som manskapet. Dertill erhöll det ingen mundering, emedan någon sådan ej fans i ordning och när den blef färdig, icke tilldelades truppen, hvil-

ken deraf var i högsta behof, enär de kläder, den medfört från hemorten, voro utslitna, ja, några transporter af munderingar, skickade till vestra armen, utdelades icke, utan fördes i lårar efter truppen, hvarest den flyttade sina qvarter. Tusentals af detta unga manskap omkom genom köld och vanskötsel. Då skärgårdsflottan, som sagdt, nu hemkom till Stockholm, befunnos på många kanonslupar icke fem eller sex af de 40 man, hvilka voro bestämda till roddare, i tjenstbart skick. Stundom lågo döda och döende om hvarandra med de lefvande. Deras ankomst till hufvudstaden spridde bland dess invånare den farsot, de medförde, känd under namn af landtvärnssjukan, och hvilken på tre eller fyra veckor der bortryckte mer än 1,000 menniskor. Det berättas, att då en från flottan af-mönstrad landtvärnstrupp kom marscherande öfver Nya bron i slarfvor, vacklande, knappt i stånd att bära geväret eller hålla sig på fötterna, bemärktes den från slottsfönstren af Gustaf Adolf, hvilken frågade den tillstädesvarande gunstlingen, general-adjutanten för armen, friherre Tibell, hvad detta kunde hafva att betyda. I stället för att upplysa konungen om verkliga förhållandet, och huru man genom otjenliga, kanhända med flit beräknade illvilliga anstalter. förstört denna kår, föregaf Tibell med ett småleende, att det unga manskapets värdar plägat sina nykomne gäster något väl, hvaraf de hu buro följden, hvilken han hoppades, att konungen skulle förlåta. Hvilket nedrigt hån, hvilket gement skämt öfver dessa olyckliga varelser, och detta af armens högste styresman, näst monarken! Och denna historia skall Tibell sjelf hafva berättat, såsom ett prof på sin fintlighet och en lycklig ingifvelse att i Ögonblicket kunna draga sig ur en svår belägenhet. Missnöjet öfver landtvärnets behandling och den sorg denna behandling väckte hos de hemmavarande föräldrarne och anhörige, bidrog icke litet att befordra 1809 års revolution och göra dess utförande möjligt. Det blef ett af de törnen, som spirade upp bland juvelerna på den krona, den olycklige monarken bar,och som skulle komma att förqväfva svenska folkets kärlek till sin konung.

Vid denna dystra tidpunkt anlände till hufvudstaden en fransk emigrant grefve Georges Melfort af äkta aristokratiskt fullblod. Han medförde introduktions- och rekommendationsbref från grefven af Artois, sedermera Karl X, yngste broder till den guillotinerade Ludvig XVI. Mera behöfdes ej för att grefven skulle med öppna armar blifva mottagen af hufvudstadens förnäma verld. Melfort, ungefär några och fyrtio år gammal, var en charmant karl, ståtlig växt, med ett Apollo-hufvud och yttert fina maner. Han blef inom kort damernas förklarade gunstling och sjelfva hofvet, annars så dystert, tog intryck af den glade grefven. Slädpartier till Drottningholm och Haga anordnades, man stälde till en och annan kostymbal, ja, grefven förstod att arrangera ett och annat societetsspektakel, derunder till och med "De muntra fruarne i Windsor" uppfördes. Med ett ord, grefve Melfort var inom kort hofvets och societetens ledande genius och säsongen, börjad under de dystraste förebud, antog alltmera ett glädtigt lif, tackadt vare Melforts betydande verlds-vana, förmåga att intaga samt sällskapstalanger,

parade med qvickhet och ett fyndigt hufvud. Grefven var en man af verld och uppskattades derför högt af dem, som slösa sin beundran på dylika individer. När han talade om sina och Frankrikes olyckor, var han sublim, när han liksom i förbigående vidrörde hurusom revolutionen beröfvat honom furstlig rikedom och inkomster, visade sig tårar i damernas ögon, och herrarne erbjödo honom sina kassor, allt i hopp, att grefven en gång skulle återfå sina domäner och de, vid detta lyckliga tillfälle, sina gifna — ficklån.

Sjelfva den dystre, melankoliske konungen fann sig först road af grefvens muntra skämt och glada upptåg, en omständighet, som herrar Tibell och Melin ansågo som ett himlens räddande underverk, samt slutade med att blifva alltmera intresserad och intagen af honom. Utan att vara någon Cagliostro, denne storebedragare ex professo, egde grefven likväl en hel del kunskaper i illuminaternas och mystikernas läror, hvilket han i förbigående lät den svärmiske konungen förstå och hvilket hade ett förtroligt närmande dem emellan till följd. Under stora och lysande ceremonier blef grefven upptagen i de svenska frimurarnes samfund. Konungen sjelf presiderade vid detta tillfälle i logen, och från denna stund blef grefven konungens dagliga sällskap. De slöto sig inne tillsammans och experimenterade tillhopa att framkalla andar. Den annars så sparsamme konungen skänkte grefven dyrbara presenter och försträckte honom stora penningesummor. Armfelt, Gustaf III:s forne gunstling, hade upplåtit sitt vackra Frescati på Djurgården till bostad åt grefven, och det hviskades man och man emellan om nattliga orgier firade af grefven och den rika samt förnäma ”gyllne ungdom”, hvilken, lättsinnig och njutningslysten, trängde sig under grefvens banér, hvars devis tycktes vara: ”att njuta af lifvet huru och genom hvad medel som helst.”

En eftermiddag i slutet af december var ett antal af tolf personer, grefven sjelf inberäknad, samladt på Frescati. Gästerna, tillhörande gräddan af hufvudstadens ”gyllne ungdom”, sutto kring det af läckra rätter och utsökta viner dignande middagsbordet. Fyra à fem damer, tillhörande ballettkåren vid kungliga operan sutto blomsterbekransade och sminkade mellan gästerna. Frescati strålade, ty oaktadt klockan blott var två på eftermiddagen, voro gardinerna nedfälda för fönstren samt vaxljusen tända i kronor och kandelabrar. Vinet gnistrade i karafferna, skämt och glädje, lättsinne och cyniskt förakt för all sedlighet och moral aflöste hvarandra i det bullersamma samtal, som fördes mellan Melfort och hans gäster.

”Nå lycka till, grefve, att hafva blifvit stor-favorit hos vår krönte idiot,” yttrade med hög röst baron Alexis M., i det han nickade åt grefven och höjde sitt glas. ”Det måtte vara rent förbannadt trefligt för dig att solosällskapa med konungen, den inbitet tråkigastemenniska, som blifvit skapad. Hur fan bär du dig åt att komma öfverens med karlen?”

Grefven ryckte på axlarne och gjorde en ful grimas,

”Jag låter honom se spöken midt på ljusa dagen, tackadt vare de hocus pocus jag fått lära af några tyska illuminater,” svarade han skrattande. ”I morgon skola vi hafva en stor spökseance och jag funderar starkt på att ställa så till att han får se sjelfva — hin onde.”

”Ställ då äfven så till, att denne notabilitet tar honom med sig, när han drager bort,” yttrade Alfred K., son till en af skeppsbrons koryféer. ”Det vore en ren välgerning af dig, för hvilket Svea folk och land skulle välsigna dig.”

”Och vi skulle sjunga i korus: Res, res så långt som pepparn växer och kom aldrig tillbaka,” yttrade en af sirenerna, en platthet åt hvilken man fann för godt att applådera.

Skymningen hade inträdt, den af tunga snödigra moln uppfylda himlen gjorde luften ännu mörkare.

Utanför boningshuset och med ansigtena tätt tryckta till ett af fönstren, hvars gardin blott var till hälften nedfäld, stodo tvenne män inhöljda i vida kappor, hvars kragar voro uppslagna öfver hufvudet. De buro svarta halfmasker af siden, och deras händer hvilade på värjfästena. Den ena af de båda männen var medelstor, den andre lång, reslig och fyllig till växten.

”En sådan äreförgäten skurk,” yttrade den förstnämnde af de båda männen. ”Jag har hört hvarje ett af hans ord. Det är majestätsbrott och jag vore sinnad, att störta in och ränna min värja i hjertat på honom.”

”För himlens skull, ingen öfverilning, det har ni ju lofvat mig,” hviskade hans följeslagare; ”det skulle endast komprometterа er höga värdighet samt uppväcka hån och åtlöje.”

”Känner ni mannen?” sporde den som först talat.

”Ja, det är en polack vid namn GregoriusMichailoffski, en bedragare af första ordningen. Han besökte mig då jag var sändebud i Warschau och lurade injfr att lemna sig penningar genom att föregifva, att han kommit en sammansvärjning på spåren. Men tyst, de samtala åter!"

"Gustaf har lofvat mig tusen blanka dukater för den bekantskap, han får göra med Belzebub," yttrade grefven. "Dessa penningar skall jag sända till emi-grant-komiten i London. Förr eller senare skall jag väl återfå mina domäner och millioner. Det korsikanska vilddjuret kommer ej att dö, som innehafvare af Frankrikes tron.- Monsieur byter snart ut liljorna mot trikoloren, och då mina herrar, välkomna till mitt slott Melfort, der jag skall återgälda er vänskap och gästfrihet."

"Lefve grefven!" skallade det från gästerna, i det de tömde sina glas och läto ljusen gnistra mot de slipade facetterna.

"Äro äfven vi damer välkomna gäster hos er, herr grefve?" sporde med ett småleende dansösen Clotilda i det hon lät sina mörka ögon spela på grefvens ansigte.

"Naturligtvis, de svenska fruntimren äro förtjusande och ni bland dem isynnerhet," svarade grefven artigt.

"Talar ryktet sanning, då det förkunnar att ni skall äkta den unga, sköna och rika fröken-grefvinnan W?" sporde en ung godsegare

"Man vill så hafva det," svarade grefven småleende. "Lina W. är dock bra mager för att göra något intryck."

"Den oförskämde!" mumlade mannen, som var minst till växten af de båda spionerna. "Vi hafva sett och hört nog," yttrade han derefter till sin följeslagare, "låtom oss aflägsna oss härifrån!"

De lemnade sin observationsplats med ljudlösa steg. Vinterqvällen hade inbrutit. De togo vägen till ett ställe, bevuxet med höga träd, beläget vid pass ett par tusen famnar från Frescati; här väntade dem en308 KRONA OCH TÖRNE.

släde. De stego upp i den och kusken körde i skarpt traf derifrån. Hunnen inom staden togo de vägen till kungliga slottet och vagnen körde in på dess borggård. De båda männen stego ur slädan och gingo in i slottet, tagande vägen till konungens våning. De inträdde båda i konungens rum, hvarest de aftogo sina kappor och halfmaskerna.

Det var Gustaf Adolf och general-guvernören öfver Skåne, excellensen Toll.

Konungen gaf Toll ett tecken med handen att taga plats bredvid sig i soffan.

"Bedragen, ständigt bedragen," yttrade konungen med dyster uppsyn. "Jag tackar er excellens, för det ni afslöjade denne usle äfventyrare och visade mig sanningen. Jag kunde aldrig tro, att man skulle våga att på detta sätt vilja lura och gäcka ett krönt hufvud. Melfort eller Michailoffski skall oförtöfvadt lemna landet. Huru kom ni att tänka på, att den förmente grefven var en skälm?"

"Tid min ankomst till Stockholm för ett par dagar tillbaka hörde jag omtalas den charmante grefven samt hans förtroliga ställning till hofvet," svarade Toll. "Jag längtade att få göra den celebre emigrantens bekantskap och det lyckades mig att sammanträffa med honom på en souper hos baron Höpken. Jag lät presentera mig för honom och märkte att han studsade och bleknade då han hörde mitt namn. Detta gaf mig anledning att närmare skärskåda hans ansigte, som tycktes vara mig bekant. Snart drog jag mig till minnes hvar och när jag sett honom. Det var som jag redan omnämnt i Warschau. Den föregifne grefven är ingenting annat än en äfventyrare, en djerf bedragare. Min pligt bjöd mig att derom underrätta ers majestät, Ers majestät blef ond och betviflade mina ord, de hafva för en kort stund tillbaka vunnit sanningens hela bekräftelse. "

"Jag upprepar, det jag ej kunde tro, att man vaggade visa en sådan djerfhet mot mig," svarade konungen. "Ännu

en gång tack för det ni egde nog mod att

upplysa mig om det spel, man dref med min lättrogenhet. Ni är en man af värde, grefve Toll, och jag hoppas att förhållandet med den så kallade grefven stannar oss emellan. Polismästaren skall erhålla order att i all tysthet föra bedragaren ur landet; öfverheten får ej lemnas till pris åt skämtet eller åtlöjet."

"Var öfvertygad om min tystlåtenhet, ers majestät," svarade Toll; "men om jag vågade tala öppet och ärligt med ers majestät, så hade jag mycket att säga, och af denna orsak har jag lemnat min provins för att varna, och till min konung uttala orden: Behåll hvad ers majestät hafver, att kronan ej förloras."

Konungen bleknade och for häftigt upp från sin plats.

"Hvad är det, ni vågar yttra?" utropade han med skälfvande läppar. "Hvad, jag, Sveriges krönte drott och boren ättling af huset Vasa, skulle förlora min — krona. Har ni blifvit galen, karl? Ni har utan tillstånd vågat lemna ert guvernörskap samt befälet öfver de åt er anförtrodda trupperna. Res genast till er provins och detta vid min onåd!"

Konungen hade fått ett anfall af vrede, som ej var så lätt att stilla. Sådana ord som Toll yttrat hade ingen förut vågat säga. Excellensen hade samtidigt med konungen stigit upp och nu stod Skånes högväxte, allvarlige guvernör, hög och vördnadsbjudande inför det vredgade majestätet.

"Eders majestät behagade nyss yttra om mig, att jag var en man af värde," svarade Toll med djupt allvar, "men hvad jag sjelf vet om mig är, att jag är en loyal undersåte, som vördar min konung och högt älskar mitt fädernesland. Detta land står på branten af sin undergång och det tillskrifver jag ej ers majestät, utan de rådgifvare, hvilka omgifva tronen och för konungen dölja de verkliga förhållandena. Finland, tredjedelen af riket, är menskligt att döma, förloradt, såvida ej ytterst kraftiga åtgärder att drifva fienden derifrån snart vidtagas. Armen och företrädesvis det unga landtvärnet äro uselt utrustade och lida brist påallt, ja, det allra nödvändigaste. Detta jemte den nya krigsgärden har uppretat nationen i högsta grad; och jag vågar i djupaste underdånighet inför ers majestät uttala den fruktan jag hyser, att, om ej snar förändring till något bättre sker, händelser kunna inträffa, som kunna komma att skaka tronen i dess grundvalar. Mitt väl och ve är i ers majestäts händer, men jag upprepar hvad jag en gång sade till mina domare, då jag stod anklagad såsom delaktig i baron Armfelts konspiration, att: öfver mitt lif dömer den allsmäktige, öfver min ära historien, och ett godt samvete är den enda egendom jag under en långvarig kronans tjenst förvärfvat."

Konungen hade utan att afbryta lyssnat till talarens ord. Tolls värdiga hållning och allvarliga ord tycktes göra ett djupt intryck på monarken. Hans vrede lade sig och han frågade hastigt: "hvad vill ni att jag skall företaga?"

"Sluta fred med Frankrike, söka att vinna Napoleons bemedling att återvinna Finland — samt abdikera till förmån för kronprinsen," svarade Toll utan betänkande.

Konungen skälfde af ursinnig vrede.

"Hvad," utropade monarken stampande med foten i golfvet, "hvad, är ni, som ni nyss sade, en loyal undersåte som älskar er konung och ert fädernesland? Vill ni, att jag skall ödmjuka mig inför vilddjuret, furstemördaren, usurpatorn Bonaparte, jag, en boren furste och konung. Vill ni, att jag af min otacksamme svåger i Ryssland skall tigga, hvad jag kan återtaga med vapenmakt, och vill ni råda mig till slut att lemna min krona och fegt draga mig tillbaka då mitt land hotas på alla sidor? Nej! ni är en lika dålig rådgifvare som illvillig undersåte och derest ni ej inom 24 timmar lemnat hufvudstaden på väg till Skåne, så låter jag genast arrestera er."

Konungen visade med handen mot dörren, och Toll bugade sig kallt och lemnade med värdig håll-ning den förvillade och halstarrige monark han aldrig mera skulle skåda.

Följande morgon lemnade Toll hufvudstaden.

När han satte sig i resvagnen mumlade han:

"Denna sakernas ställning kan ej räcka ytterli-ligare i många månader.

Hans profetia slog in.

Samma dag Toll lemnade Stockholm, afreste äfven en annan notabilitet, men eskorterad af polismän.

Det var grefve Melfort, alias Michailoffski, som på konungens befallning fördes ur riket. Hans hastiga försvinnande uppväckte stor sensation inom hofkretsen och den förnäma verlden. Många voro gissningarne rörande orsaken härtill, men ingen kom sanningen på rätta spåret. Grefvens många "ficklån", förblefvo naturligtvis obetalda, men talet om honom tystnade snart för de stora och vigtiga tilldragelser som inom kort timade inom fäderneslandet.

Kap. XIX.

De svenska "ekvallarnes" sista strid på hafvet. Juutas och Oravais. Upp mot höga norden.

Långt efter den tid, då redan Englands, Frankrikes, Spaniens och Hollands flottor stridt om herraväldet på hafvet, ägde Ryssland ännu ej ett enda krigsfartyg. Det var ej förr än i slutet af sjuttonde århundradet, som Peter den store, hvars snille gjorde så mycket för att lyfta sitt fädernesland på en högre ståndpunkt bland nationerna, vände sin uppmärksamhet åt sjöväsendet.

Den hastighet, med hvilken czaren skapade en flotta, är förvånande, och historien om denna skapelse är af tillräckligt intresse för att i korthet böra omtalas.Under de sista åren af Alexei Miehaelovitschs, Peter den stores far, regering, hade en holländsk skeppsbyggmästare, vid namn Brandt, af ryska hofvet blifvit kallad till Moskva, hvarest han bygde en modell till en slup med dess tackling. Denna modell fäste den unge czarens uppmärksamhet, och då han frågade sin guvernör, hvartill denna slup, så olik alla de båtar han förut sett, var bestämd, underrättades han, att man med den kunde segla mot vinden, hvilket man med landets tunga och platta fartyg aldrig hade försökt. Czaren, hvars nyfikenhet härigenom uppväcktes, lät genast kalla Brandt till sig, och ville se honom manövrera med sin slup. Han blef så intagen af försöket, att han genast gick ombord, lärde sig snart att styra och manövrera slupen, samt befalde Brandt att skyndsamt bygga honom en jakt, som ock samma år gick af stapeln. Sedan lät han bygga flera små fartyg af olika storlek, antog skickliga sjömän i sin tjenst, och roade sig med att låta sin lilla flotta manövrera på sjön Perislow. Men snart blef en insjö otillräcklig för hans växande vetgirighet, hvarför han reste till Arkhangelsk, och företog flera kryssningar pä Hvita hafvet. Följande året återvände han till dessa farvatten och förvärfvade sig sålunda en fullkomlig kännedom i sjömannayrket.

Den erfarenhet han genom dessa ungdomsnöjen förvärfvade sig, hjelpte honom inom kort att öfvervinna stora svårigheter, och att utföra ett af hans ärorikaste företag. År 1695 då turkiska fästningen Azov. belägrades, insåg han omöjligheten att utan sjömakt bemäktiga sig densamma, hvarför han genast lät bygga flera krigsfartyg, med hvilkas biträde han följande året började belägringen, och, gående med sin lilla division .från Don in i Svarta hafvet, besegrade turkiska galererna, hvarefter Azov intogs. Till firande af denna framgång, gjorde Peter sitt intåg uti Moskva, klädd som romersk triumfator, och lät prägla en medalj med devisen: "Segrare genom blixten och vågorna."

Sådant var ursprunget till ryska sjömakten och

till den blifvande flotta som en gång skulle beröfva Sverige herraväldet i Östersjön.

Efter Cronstadts eröfring och grundläggandet af S:t Petersburg, Rysslands blifvande hufvudstad, bildades en flotta i Östersjön nästan lika hastigt, som förut skett i Svarta hafvet. Vid finska krigets utbrott år 1808 bestod ryska sjömakten af cirka 30 linieskepp, 20 fregatter, 3 korvetter och 12 briggar, förutom ett stort antal skärgårds- och transportfartyg. Linieskep-pen förde från 110 till 50 kanoner och fregatterna från 44 till 32, alla färdiga att gå till sjös, ehuru fartygens konstruktion, manöver och disciplin lemnade mycket öfrigt att önska.

Trenne dagar efter affären i Jungfrusund, då flottans barkasser och slupar äntrade Styrbjörn, visade sig den 20 augusti åter 10 å 12 ryska kanonslupar, hvilkas ändamål troligen var en rekognoscering, af den på Hyxora-fjorden sammandragna svenska eskadern, och lossade några skott, hvilka af det närmast liggande skeppet Äran så allvarsamt besvarades, att de kikande herrarne, som placerat sig på backen å den ena kanonslupen, snart funno

rådligast att vända tillbaka, sedan en i bogen träffande kula påmint dem om tiden dertill. Den 22 augusti gick den eskader, som under befäl af öfverste Jegerfeldt varit stationerad uti och omkring Jungfrusund, att åter förena sig med flottan vid Örö, hvilken blifvit förstärkt med engelska linieskeppen Centaur och Implacable under amiralen Sir Samuel Hoods befäl. Den 26 klockan 5 på morgonen afseglade den förenade flottan, sedan underrättelse ingått, att den ryska under amiral Kanikoffs befäl, låg vid Hangö-Udd. Den räknade utom smärre fartyg, 10 linieskepp, 3 fregatter och 2:ne korvetter, samt tvenne tredäckare på 120 och 118 kanoner.

Den förenade svensk-engelska flottan bestod af tillsammans 12 linieskepp — hvaraf 2:ne engelska — samt 5 fregatter. Från skeppet Konung Gustaf IV Adolf blåste konteramiral Nauckhoffs och från Centaur amiral Hoods respektive flaggor. Den förres

skeppschef var öfverste-löjtnant Lagerstråle och näst amiral Hood förde kapten Webley befälet ombord på Centaur. Implacable kommenderades af den tappre kapten Martin.

När flottan lemnade sin ankarsättning var vinden i början nordost å ost-nordost, märssegelskultje, men drog sig sedan något ostligare; klockan 4 var hela flottan utom skären, började med forcerade segel en allmän jagt på ryska flottan, som redan började synas. Vakthafvande officeren på Centaur rapporterade till amiralen att han räknade 23 fiendtliga segel. "Gamle Sam", som matroserna i engelska flottan benämnde Hood, gnuggade händerna i förtjusning. Denna underrättelse uppfylde honom med glädje, ty endast en öfverlägsen fiende var för honom en värdig fiende att möta.

Klockan 1/2 8 formerades linie; men som den generade jagten, gafs kl. 10 signal att pressa med segel utan afseende på dåliga seglare. Klockan 1/2 3 fick skeppet Prins Fredrik Adolf signal att lemna flottan för att, i anseende till det stora antalet af sjuka, som fanns ombord, afsegla till Karlskrona. Den förfarliga sjukdomen, som sedan så skoningslöst härjade, hade redan under flottans vistande vid Örö börjat antaga en hotande karakter och skulle snart skörda hundratals olyckliga offer.

De båda engelska skeppen, som voro kopparför-hydda och utmärkt goda seglare, vunno ansenligt på ryssarne, som alltjemt fortforo att retirera, så att de vid solnedgången voro dem på 2 å 3 mil nära. Under natten manövrerades utan signaler med forcerade segel. Alle man ombord på flottan voro lifvade af mod och stridslust. Alla ville hedra och ärligt strida för fosterjorden och den älskade tretungade flaggans ära.

I dagningen den 26 hade Implacable och icke långt derifrån amiral Hood med Centaur upphunnit kölvattnet af fiendens eftersta skepp. Af svenska flottan var Tapperheten, major Fischerström, högst i vinden, dock säkert på 1 1/2 mils afstånd från engelmän-nen. Klockan 5 passerade kapten Martin med Implacable i lä om fiendens längst i lä varande skepp Vsevolod, 74 kanoner, som mot honom lossade sina lag. Implacable fortsatte likväl sin kurs, för att på tillräcklig distans förom kunna vända och med liten afhållning passera det fiendtliga skeppets bog, mot hvilken han lossade sina med 3:ne kulor laddade lag, gaf åter ett på sidan, vände ånyo och gaf det tredje mot akterskeppet. De engelska matrosernas hurrarop ljödo vidt öfver hafvet. Den ryska flottan vanhedrade sig sjelf ty den flydde för alla dragande segel undan för tvenne linieskepp. Amiral Hood hade emellertid hunnit upp, men måste spara sin eld, för att dermed icke skada Implacable. Ryska skeppet försvarade sig tappert, men måste dock efter 20 minuters strid, illa tilltygadt och med flygande segel, upphöra med elden och stryka flagg och vimpel. Men nu höll hela fiendtliga flottan ned fördevind, för att lemna undsättning. Amiral Hood gaf då signal åt Implacable att hålla undan, då trenne fiendtliga skepp redan voro inom skotthåll. Centaur brassade nu back för 10 a 15 minuter för att invänta svenska flottan, som med forcerade segel arbetade sig upp. Skeppet Tapperheten och fregatterna började nu att komma upp i engelsmännens kölvatten, och redan var signal gifven för de skepp, som voro inom skott håll att börja aktion, men ryssarne höllo åter till vinden, så snart engelsmännen brassade back, och undveko derigenom striden, oaktadt engelska skeppen gjorde sitt yttersta att tvinga dem dertill. Detta hade sannolikt till slut lyckats, så framt icke vinden kl. 9 förmiddagen dragit sig på nordost, hvarigenom reträtten till Baltischport blef öppen och dit hela ryska flottan med undantag af Vsevolod, som kom på grund utanför inloppet, kl. 1/2 12 inseglade och gick till ankars. Ryske amiralen skickade väl en fregatt att taga skeppet på släp, men denna tvangs snart af engelsmännen att lemna släptåget. Som sjögången var hård, hoppades man att den

skulle fullborda, hvad engelsmännen tidigare börjat, nemligen det på grund stående

ryska skeppets fullkomliga förstöring; men då det mot aftonen stillnade, såg man det rida upp för sina ankare, och mot solnedgången utsändes båtar för att bogsera det in i hamnen. Detta ville dock engelsmännen ej tillåta, hvarför kapten Webley beordrades att med Centaur sträcka in, för att afskära reträtten, Redan hade båtarne gjort synbara framsteg, och det fiendtliga skeppet var nära inloppet till hamnen, när Centaur lade ombord deruppå. Med bogsprötet vid Centaurs förtackling sackade det ryska skeppet med sin bog långs mynningarne af de förras kanoner, hvilket blef signalen till affyrande; effekten häraf var förfärlig. Officerare och matroser ombord på Vsevolod störtade om hvarandra till däcket. När det fiendtliga skeppets bog-spröt hunnit till Centaurs mesantackling befalde amiral Hood dess fastsurrande dervid, hvilket ock af de behjertade engelska officerarne och matroserna under en mördande muskötteld verkställdes.

Kapten Rudneff, chefen på Vsevolod gjorde ett tappert motstånd. Från märsar och rår haglade gevärskulor och handgranater öfver de anstormande engelsmännen. Men nu anföllo äfven äntringsdivisionerna från Centaur och för andra gången måste Rudneff lemna sitt skepp i fiendens händer. Såväl Centaur som dess .motståndare hade båda kommit på grund; men kapten Martin på Implacable, som ankrat i den ställning, att han kunde vända Centaur flott, hade just verkstält detta, då tvenne ryska skepp syntes under segel styra åt engelsmännen; dock drogo de sig åter tillbaka, när de sågo dessa vara komna ur sin kinkiga belägenhet. Prisen var emellertid så läck och stod så hårdt på grund, att den icke kunde aftagas, hvarför den sattes i brand sedan besättningen blifvit bergad. De fallne engelsmännens lik fördes dessförinnan ombord på Centaur. Det engelska amiralskeppet hade 37 döde och 45 man blesserade. Implacable 6 döde och 26 sårade. Det ryska skeppet fick 323 döde och saknade samt 80 blesserade, ett bevis på stridens häftighet.Om de svenska skeppen varit kopparförhydda, hvarigenom de seglat bättre, är intet tvifvel att de tvungit ryssarne till affär. Engelske amiralen berömmer på det högsta svenska fartygens bemödanden och erkänner: "att engelska skeppens framgång endast kan tillskrifvas den drift och det nit, som uti ett ihärdigt bemödande ådagalades af svenska flottan, hvilket gaf förtroende och tillförsigt åt officerare och manskap på engelska skeppen."

Nio af de svenska skeppen hade ankrat utanför Baltisehport; skeppet Tapperheten och fregatterna kryssade omkring de ankrade. Amiral Hood öfversände till konung Gustaf Adolf den flagg och vimpel, som blifvit tagen på Vsevolod, hvilken trofe likväl af konungen skickades till Hans Brittiska Majestät, emedan den blifvit af dennes örlogsmän eröfrad. Utan synnerligen märkvärdiga tilldragelser fortfor flottan att hålla ryssarne innestängde till slutet af september månad hvarefter större delen hemseglade under loppet af oktober till Karlskrona. Sjukligheten bland besättningarne hade under tiden betydligt tilltagit, så att snart alla för tillfället inrättade sjukhus voro otillräckliga. Hundra, ända till 150 å 200 man sjuka på hvarje skepp var ingenting ovanligt. Döden skördade dagligen ett stort antal offer, och bland flottans officerare var den ingalunda skonsam. Såsom ett bevis häruppå må nämnas, att till exempel på fregatten Jarramas voro ifrån in-mönstringen tills den i december månad afseglade från Karlskrona, icke mindre än 6 chefer och 7 sekonder efter hvarandra kommenderade. Men må täckelset falla öfver denna tafla, som endast framställer rysligheterna under det återstående af detta olycksdigra år, så tör-nebekrönt för det svenska folket. Det har gifvit en dyrköpt erfarenhet, huru ytterst nödvändig vården om gemenskapens helsa och beklädnad är. Från det olyckliga, trasiga och på allt sätt vanvårdade landtvärnet spridde sig sjukdomen slutligen äfven till skeppen, hvarest den uti skörbjugg och hemsjuka fann trogna bundsförvandter.Vår berättelse för oss åter till den finska krigsteatern.

Vi lemnade den Klingsporska hären strax efter segern vid Lappo. Sommaren hade sedan dess förflutit och i en mängd träffningar hade finska hären segrat, såsom vid Kauhajoki, Alavo, Nummijärvi, Lappfjärd, Ömossa och Kuortane m. fl. samt trängt söderut. Kamenski hade genom dessa segrar blifvit bragt i det yttersta trångmål, samt utan tvifvel med hela sin här varit förlorad om blott, som vi flere gånger påpekat, en annan man än den oduglige Klingspor stått i spetsen för Finlands tappra här. Genom denne mans feghet och rådlöshet blefvo alla segrar gagnlösa. Öfverstelöjtnant von Fieandts nederlag betog den gamle fältmarskalken all besinning. Fieandt, denne käcke officer, stod nemligen med hufvudhärens venstra flygel i Karstula. Sandels påstås ofta men förgäfves hafva gjort fältmarskalken uppmärksam på vådan af att lemna en så obetydlig styrka, 1,000 man, på denna den kortaste

vägen till Gamla Carleby och Uleåborg, härens enda återtågsväg. Ett nederlag derstädes, och härens ställning blefve ytterst brydsam. Kamenski insåg detta och hitåt riktades således hans hufvudanfall. Den 21 Augusti angreps Fieandt af ryssarnes 3,000 man starka förtrupp under Wlastoff. Finnarne, som försvarat sig med ovanligt mod, måste efter 16 timmars strid duka under för öfvermakten; hela kåren sprängdes. Då Fieandt inträffade i Lintulaks hade han ej mer än 300 man omkring sig. Härifrån nödgades han äfven vika mot norden; men samlade småningom sina skingrade trupper, så att den verkliga förlusten uppgick blott till några hundra man. Denna obetydlighet afgjorde dock fälttågets gång; ty vid första underrättelsen härom öfvergaf Klingspor alla vunna fördelar. Han drog sig tillbaka med en skyndsamhet som liknade en flykt» Vid Salmis och Ruona kämpade finnarne under Adlercreutz åter som hjeltar för att hejda den påträngande Kamenski, men ropet — retirera ljöd oupphör-

ligt från det svenska högqvarteret, man måste ånyo börja återtåget mot Lapplands ödemarker. Soldaten, som modigt trotsat hvarje fara, så länge det bar framåt, allt närmare och närmare det kära hemmet, öfverlemnade sig nu åt en förlåtlig förtviflan. Modlöshet, öfverlöpning och folkresningens afstannande blefvo de gifna följderna häraf. Finska hären skulle åter trampa det skymfliga återtågets törnbevuxna stig, hvilken ej skulle sluta förr än uppe i den höga norden.

Kamenski uppbjöd nu alla krafter för att i ilmarscher upphinna den flyktande Klingsporska hären och tvinga den till drabbning, innan de kårer, hvarmed han låtit besätta återtågsvägen hunnit kullkastas. Den förste af dessa, förd af general Wlastoff, som allt sedan träffningen vid Karstula ej lemnat Fieandt ur sigte, hade redan undanträngt denne till Kaukko, och bemäktigat sig gamla Carleby; den andra, under general Kosatschoffski, hade följt Keuterskjöld öfver Härma, och stod nu vid Juutas, strax utanför Ny Garleby. Finska hären var således helt och hållet innesluten; men dess tappre anförare läto ej derför modet falla.

Det är den 13 September 1808. Adlercreutz har stannat vid Oravais för att invänta Kamenski, erbjuda honom det slag denne så ifrigt eftersökte, och, om vapenlyckan blir honom god, öppna förbindelsen norrut för den innestängda armen. En kall höstvind stryker fram öfver skogarne och fälten. Klockan 10 f. m. bryter solen fram ur molnen och belyser den svenska andra brigaden, som under von Döbelns befäl står vid Juutas. Svenskarnes venstra flygel stöder sig mot elfven, den högra mot skogen, hvarest jägarne ligga dolde. Likt en lurande och framsmygande räf närmar sig Kosatschoffski den vaksarama brigaden. Ett förfärligt regn har under flera dagar fallit och vattnet står öfver fälten och vägarne. Den utstälda fältvakten får sigte på de anryekande ryssarne. Den drager sig långsamt tillbaka och lockar fienden in i skogen. De der-städes dolda jägarne framrycka, så snart de ryska kanonerna och slutna massorna på landsvägen hunnitförbi dem och på drufhagelsskotthåll nära de svenska kanonerna, som då först börja spela. Striden blir vild, rasande och förfärlig. Kosatschoffskis kossacker svärma omkring på sina små, lifliga hästar och lura efter byte och rof.

Döbelns brigad och Gyllenbögels åländska friskara mottaga fienden som hjeltar. Här kämpar Ranck och den gamle Kojskinen vid hvarandras sida. Men han, soldaternas afgud, von Döbeln synes ej till i striden, generalen leder ej sina skaror som vanligt. Illa sjuk ligger von Döbeln i Ny Carleby. En vild feber rasar i hans ådror. Han hör skotten dåna ifrån stri-vid Juutas, han känner den fara, i hvilken Adlercreutz med sin här sväfvar. På tvenne dygn har Döbelns tappra brigad ej njutit någon hvila. Hans vapenbroder måste räddas. Döbeln kan ej längre ligga overksam. Han kastar sig ur sängen, sätter sig till häst, ilar till slagfältet, tar der befälet öfver sina älskade Björneborgare och Gyllenbögels friskara, ordnar försvaret, möter med oförskräckt mod Kosatschoffskis häftiga och förnyade anfall, kastar sin öfverlägsna fiende öfver ända och förföljer honom till dess mörkret afbryter striden. Detta utför han med trupper, som nästan beständigt marscherat i 14 dagars tid, de senaste två dygnen utan hvila, och nu efter en blodig kamp, stå hela natten stridsfärdiga i vatten som räcker dem nära knäna. Ryssarne fly genom natten till Neder-Härmä. Efter denna ärofulla bragd återvänder von Döbeln till sitt sjukläger, hvilket han ej mera förmår att lemna under detta års fälttåg.

Adlercreutz hade som vi redan omnämnt stannat med huvudstyrkan af hären vid Oravais för att våga det yttersta mot ryssarnes hufvudstyrka. Här skulle det sista blodiga, förtviflade motståndet ske, här skulle kronan sättas på

den finska härens okufliga tapperhet och glödande fosterlandskärlek, och härifrån skulle återtåget så rikt på törne åter begynna för att sluta bland nordens drifvor och fjäll.

Döbeln har segrat vid Juutas, Gripenberg slår

Wlostaff vid Kronoby, Fieandt återkastar ryssarne från Kaukko, de nödgas skyndsamt retirera och utrymma Gamla Carleby, och draga sig tillbaka följda af Gripenberg. Härens återtåg är betryggadt, förbindelsen med Sverige och Sandels återstäld. Hedern häraf tillkommer i främsta rummet Döbeln och Gripenberg, men äfven Adlercreutz, som genom sitt förtviflade motstånd vid Oravais betager fienden all möjlighet, att komma sina hårdt ansatta fördelningar till undsättning.

Ärade lärare, om du ej redan tröttnat vid mina skildringar från de blodiga slagfälten så följ mig ännu en gång, den sista, för att bevitna de tappra finska hjeltarnes sista, ärofulla strid.

Den 14 September, Oravais' blodiga dag är inne.

Kamenski, ung, äregirig och älskande kriget för dess egen skull, brann af otålighet att få sammandrabba med Adlercreutz och kosta hvad det ville, segra. Han ville om möjligt, genom ett enda slag, en afgörande strid på lif och död, förlitande sig på sin lycka, sina öfverlägsna stridskrafter, sluta det för hans unga sinne långvariga fälttåget, hvilket årstiden, hans truppers trötthet och den tilltagande sjukligheten i hären eljest kunde afbryta, utan att han finge eröfra flera lagrar, eller vinna den ära och ryktbarhet, som utgjorde målet för hans brinnande åtrå.

Den 13 om aftonen stötte han vid Woro på general von Yegesack, hvilken fäktande drog sig undan till Oravais, hvilken by blifvit helt och hållen utrymd af dess innevånare. Denna by besattes af fjerde brigaden. Det till slagfält utsedda stället, ligger en åttondels mil söder om byn. Landsvägen går nära tvenne hafsvikar, i hvilka hvardera en liten bäck utfaller. Ifrån den norra viken uppgår en flack äng, hvarpå en mängd hölador stodo. Dessa nedref man till en del, för att tjena jägarne till betäckning. En höjd, på norra sidan om denna äng, beherskar hela fältet nedanför, och på denna höjd stäldes svenska fältstyckena. Till höger derom är ett otillgängligt berg, hvilket sträckersig utåt kusten. Till venster en stor äng och ofvan om densamma ett sankt kärr; landet emellan de båda hafsvikarne är skogigt och bergigt.

Vid den södra bäcken och hafsviken stäldes förskaran af Helsinge regemente, under öfverste von Platens befäl. De öfriga finska och svenska trupperna ordnades så, att en bataljon af von Vegesacks svenska trupper intog berget till höger, med sträckning åt hafvet; fältet nedanför beströks dessutom af de på höjden stälda kanonerna, hvarigenom högra flygeln var nästan ointaglig. Till venster om kanonerna på ängen, som utgjorde slagningens centrum, upppstäldes en annan bataljon af samma trupper, under öfverste Brändström; mera till venster vid ängen och skogsbrynet sattes Vesterbottningarne, under öfverste von Essen, och ytterst till venster, inemot kärret, Savolaksarne, under öfverste Cedergren, hvars ena infanteri och begge jägarebataljoner intogo en spridd, men skyddad ställning bakom höladorna. Återstoden af von Vegesacks fördelning, med en del Österbottningar och det fåtaliga rytteriet, stäldes i beredskap bakom fältstyckena, som voro på höjden å ömse sidor om landsvägen.

Flere hundrade friskaremän under Tiainen och den gamle karelaren Pojhan Pojka, hafva stött till hären för att hvar tillfälle erbjuder sig bryta fram och understödja de reguliera trupperna. Klingspor, fältmarskalken, håller sig som vanligt på vederbörligt afstånd från striden.

Med godt mod och glad förtröstan afbidar den lilla hären striden. På backen vid det stora batteriet sitter Adlercreutz till häst omgifven af sin stab, i hvilken synes Eanck, som blifvit lätt sårad i striden vid Juutas. Kallblodig och uppmärksam skådar generalen omkring sig. Kanondunder höres på afstånd. Adlercreutz spejar med oroliga blickar utåt Vasa-vägen, hvarifrån skotten höres dåna. Hvad tilldrager sig åt detta håll?

Jo, Kamenski rycker fram i ilmarscher med 11 bataljoner, 4 sqvadroner och 20 kanoner, eller till-sammans öfver 8,000 man, mot Svenskarnes förposter under Platen, som står en half mil närmare fienden, vid sjön Lill Träsket, samt en derur till hafvet rinnande bäck. Två kanoner, förde af den unge femtonårige grefve Schwerin, bestryka härvarande bro. Klockan 5 på morgonen anfaller Kamenski förposterna. De försvara sig modigt. Längs bäcken underhålles en liflig jägareld; kanoner sopa bron; men att i längden bibehålla ställningen blir omöjligt för Platen.

Han sänder bud till sin fördelningschef, von Vegesack och begär förhållningsorder. Vegesack tapper, käck men barsk, yttrar till budet de bekanta orden:

"Det gör smör-Helsingarne godt; de kunna gerna hålla ut en stund ännu." De göra det också. Platen såras, ammunitionen tager slut, fiendens tiraljörer störta sig öfver bäcken och faller Helsingarne i ryggen. Blott Schwerins kanoner hålla den anryekande fienden på vördnadsfullt afstånd. Denne unge hjelte är sublim. Lugn, glad och hurtig serverar han sina båda kanoner. En stark rysk kolonn framrusar under hurrarop längs vägen. Schwerin låter fienden komma sig 50 steg nära så att deras anletsdrag skönjas. Nu riktar han sjelf sina kanoner. "Fyr!" ett gräsligt skri höres, hela spetsen af kolonnen störtar till marken, de öfriga rygga. Skott på skott faller från Schwerins kanoner. De ryska jägarne äro honom helt nära och de nedskjuta hans servismanskap. Kanonerna bröstas upp och dragas något tillbaka. De börja åter sin musik. Fienden framtränger men mottages lika blodigt. Så fortgår striden från backe till backe. Ynglingen, den tappre Schwerin faller dödligt sårad, men hans älskade kanoner räddas. Heder åt den unge hjelten.

"Han hade sitt sextonde år ej nått,

På bår ren lagd,

Långt var det lif dock han lefva fått,

Om lif är bragd.

Ack, mången grånat i ärans glans,

Som fäst med glädje sin strålande kransPå den femtonåriges hjessa, Om i byte han vunnit hans."

Karelska jägarne komma den hårdt ansatta truppen till undsättning. Återtåget till hufvudhären verkställes lyckligt med kanoner och sårade, ja, till och med jemte några fångar.

De ryska kolonnerna framrycka mot centern och isynnerhet mot Adlercreutz1 högra flygel, understödda af stycke- och haubitzeld. Å ömse sidor dundra kanonerna och smattra handgevären. Kamenski befaller den tappre kossacköfversten Kulneff att kringgå och angripa finnarnes venstra flygel. Han sätter sig genast i spetsen för sina bataljoner och inom kort befinner sig hvarje man i handgemäng. Kulneff är en utmärkt soldat och en ståtlig krigare. Snillet lyser ur hans ögon, modet tronar på hans höga panna. Han är fruktansvärd i konsten att göra ett häftigt anfall. Hans bataljoner susa fram som en stormvind. Kamenski förstärker dem efter hand och snart är hela ryska styrkan i elden; den måste sprida sig tillfölje af markens beskaffenhet Sjutusen ryssar agera som tiraljö-rer. Adlercreutz observerar huru Kamenski alltmera försvagar sin center för att med sina öfverlägsna skaror, öfverflygla och tillbakatränga finnarnes venstra flygel. Nu är rätta ögonblicket inne för Adlercreutz att handla. Han befaller öfverste Brändström med tvenne bataljoner svenskar, och löjtnant Ranck med tvenne 6-pundingar att anfalla och genombryta fiendens center. Trummorna slå till anfall, officerarne skynda i spetsen för manskapet och med omotståndlig kraft bryta de tappra Uplands och Vestmanlands bussar framåt. Under ett vildt härskri kastar sig Tiainen och hans friskaremän öfver fienden. Inom några ögonblick äro 7,000 ryssar öfverändakastade. Ingenting kan uppehålla de svenska trupperna; allt flyr för Vegesacks bajonetter, och segrande framtränga svenskarne en half mil, troget understödda af Tiainens män. Adlercreutz och Vegesack täfla med hvarandra i mod och djerfhet,en lysande seger synes vilja belöna deras ansträngningar. Den sistnämnde har fått en svår kontusion i venstra sidan af veka lifvet genom en styckekula, på samma gång hans häst blifvit sårad, men han lemnar ändock icke striden. Han vet, att denna dag gäller allt, Finlands öde skall här afgöras.

Öfverste Brändström faller sårad till marken och svenskar samt finnar gjuta ymnigt sitt blod i den vilda bardaleken. "Fram, fram, ingen pardon!" ropa soldaterna till hvarandra. Adlercreutz och Vegesack synas midt i stridstumultet. Nu rycker äfven venstra flygeln segerrikt framåt. Vesterbottningar, Savolaksare och friskaremän bryta fram och öfvervinna alla hinder. Hela ryska hären är i full flykt på andra sidan om Lill-Träsket, den herrligaste seger synes vunnen.

Stanna här Karl Johan Adlercreutz och Finland är måhända räddadt. Men nej, den tappre men häftige mannen

förföljer med sina utmattade trupper fienden och tränger öfver bäcken.

Här mötas de af ett förfärligt kulregn, ett hagel af mördande bly. Trupperna studsa. Fienden står der åter i full slagordning. Kamenski har fått förstärkning af sin reserv, som han i början af drabbningen gifvit befallning att påskynda sin marsch från Vasa till Oravais. Den anländer just i det afgörande ögonblicket samt består af Lithauiska och Mohileffska regementena, nära 2,000 man, Kamenskis enda återstående hopp. Han har ilat dem till mötes. Han har uppmanat dem i Guds och czarens namn att rädda Rysslands krigsära. Han upplifvar deras mod genom böner och en vältalighet, som faran ingifver honom. Soldaterna svara honom med hurrarop och ila fram i sträckmarsch. Kamenski, hänförd af hjelteifver kastar sig i spetsen för sina trupper och störtar mot svenskarne, hvars utmattade skaror måste gifva vika för öfvermakten.

Förgäfves söka de tappra anförarne att lifva soldaternas mod. Fiendens hela styrka, 10,000 man är tre gånger öfverlägsen Adlercreutz' och Vegesacks till blott 3,000 man uppgående trupper. Med förtviflan

ser Adlercreutz segerns blodiga lager ryckas ur hans hand. Mot höjderna af Oravais rullar stridens vågor tillbaka. Helsinge regemente fördröjer genom ett tappert anfall nederlaget, men allt motstånd är förgäfves, ammunitionen är förbrukad, krafterna uttömda. Öfverstelöjtnant Drufva och majoren friherre Sture betäcka jemte friskaremännen återtåget. Dessa kämpa med den yttersta förbittring. Tiainen och den gamle Pojhan Pojka nedmeja med sina klubbor fiender som ax. I den vildaste oordning äro vänner och fiender hopade om hvarandra. Veteranerna med den gamle Kojski-nen samla sig och kämpa som fordom spartanerna under Leonidas. Ranck blöder ur flera sår och liknar mera en blodig vålnad än en menniska. Skott, kolf-slag och bajonettstötar, sabelhugg och pikstyng utdelas och falla som hagelskurar. Detta hjeltemodiga försvar räddar finnarnes venstra flygel, som i god ordning drager sig tillbaka. Den högra deremot är omringad på alla sidor och trängd ned mot hafvet. Svenskar och finnar äro blandade om hvarandra, förvirringen, skriket och vapenbullret har nått sin höjd. I ett ögonblick lifvas dessa truppers krafter och mod. De samla sig tillhopa och göra ett förfärligt bajonettanfall på fiendens massor. Allt måste vika för denna handfull modige män, som hellre offrar sitt lif än lemnar det åt fienden. Högar af lik betäcka vägen der de frambryta genomborrande de ryska skarorna; de som ej falla lyckas förena sig med hufvudhären. Solen som belyst denna fjorton timmars långa, blodiga och till det vansinnigaste raseri gränsande strid, har gått ned. En tät, kali dimma jemte mörkret och krutröken gör, att man ej kan urskilja föremålen på tvenne alnars afstånd. Detta mörker afbryter striden. Både vänner och fiender hafva förbrukat ända till sista patronen. Adlercreutz och Vegesack begagna sig af nattens mörker för att rädda återstoden af sina trupper, trossen och artilleriet. Ryssarne lika utmattade af striden äro urståndsatte att förfölja och Adlercreutz uppnår lyckligt Ny-Carleby.

Det är åter morgon. Genom dimman lyser solen fram som ett grått, hemskt klot. Tretusen döde och sårade betäcka Oravais' slagfält. Svensk-finska hären räknar bland dessa offer 35 officerare och 1,200 man. Här ligga svenskar, finnar och ryssar ledvis i en ryslig ordning, på ett annat ställe hoppackade i högar. De knutna fingrarne omfatta i sjelfva döden det vapen de fört i striden. Hvilken hemsk, förfärlig tafla, ryslig att skildra och ännu mera fasansväckande att skåda. Och Oravais' blodiga dag, den sista stora striden på Finlands jord under detta krig, är likväl ett af de stoltaste namnen i vår krigshistoria vardt att af hvarje fosterlandsvän med beundran minnas.

Döbeln vill ännu om möjligt rädda Finland åt moderlandet. Han uppgör en lika genialisk som djerf plan att möta och besegra fienden genom nya krigsoperationer. "Min princip är den," säger hjelten, "att om slutligen allt skall förloras, är punkten hvar det sker indifferent, allenast tiden vinnes. Petersburg eller Torneå blir detsamma."

Man beundrade men afslog Döbelns plan. Återtåget mot norr tog åter sin början. I Lochteå afslutades en obestämd vapenhvila mellan Klingspor och Bux-höwden. Konungen, ändtligen inseende Klingspors oduglighet fråntog honom nu befälet men det var — försent. Alla konungens upprepade landstigningar misslyckades, från hären återkallade ban den tappre Vegesack, som fallit i onåd. Efter Klingspor blef den gamle Klercker högste befälhafvaren. Den tappre Sandels, som ständigt segrat i Karelen måste af brist på understöd lemna landet sedan han blott egde qvar 1,400 man att ställa mot 9,000 ryssar.

"Petersburg eller Torneå" hade Döbeln profetiskt yttrat och mot höga norden ilade den svenska hufvud-hären. Utmattade af krigsmödor och sjukdomar, vandrade armen, följande hela den långa kuststräckan, genom utblottade och förstörda trakter, under 64 graders polhöjd, med utslitna kläder i snö, köld och is upp mot lappmarken. Öfver den hopplösa och förtvif-328 KRONA OCH TÖRNE.

lade krigarens hufvud flammade norrskenet och gnistrade stjernorna, hans elände var gränslöst och för alltid måste han lemna den älskade fosterjorden, hem, maka och barn, allt följder af en förvillad och halsstarrig konungs vansinniga beslut

Kap. XX.

Vedergällning. Återupprättelse och försoning. Döbelns farväl. Krona och Törne.

Yi gå några månader fram i tiden. Det är Mars månad 1809 som vi besöka hufvudstaden. En lika sträng vinter som föregående år sträcker sin jernspira öfver norden. Bottenhafvet ligger fruset så att isen bär öfver från Sverige till Finland. Nöd och elände herskar öfver allt inom landet. Den planlöshet, hvarmed finska kriget blifvit fördt, Sveriges finansiela betryck, de stora skatterna, landtvärnets olyckliga omhänderhafvande m. m., allt har i högsta grad stegrat missnöjet hos folket, hos armen. Det jäser i sinnena och revolutionen står för dörren.

Gustaf Adolf, som invaggades i en olycksbringande säkerhet af några falska förledare, hvilka dolde sig i mörkret, trodde ännu att allt var välbeställdt. Konungen litade på sin rättvisa sak och på att engelsmännen till slut skulle kraftigt bistå honom med trupper och ökade subsidier. Men engelska ministeren hade alltför stor erfarenhet af hans planlösa och för deras intresse onyttiga förfarande att den ville än vidare bi-sträcka honom. Utrikes statsministern friherre von Ehrenheim sökte flera gånger öfvertyga honom om nödvändigheten att låta inleda fredsunderhandlingar, ja, i de allvarligaste ordalag, men ingenting verkade på den olycklige monarken som svarade: "Jag skall slås med alla och främst mot engelsmännen, ty de äro högmo-diga och näsvisa; dem skall jag knäcka," tilläggande: "Jag har nog märkt, huru man länge sökt skrämma mig till fred; men jag skall visa, att jag ej låter skrämma mig af någon, ej heller af er, min baron," hvarvid han utsträckte knytnäfven mot Ehrenheims ansigte.

Ehrenheim lemnade konungen och strax derefter anmäldes en kurirs ankomst från Finland. Gustaf Adolf befalde, att han skulle införas. Det var major Björnstjerna, som medförde depecher innehållande konventionen mellan svenska och ryska befälhafvarne, hvarigenom Finland utrymdes af svenskarne. Majoren lemnade sina sorgliga papper i konungens händer. Han ögnade knappt igenom dem, men lät deremot en bister blick hvila på budbäraren. Slutligen utropade han:

"Hur kan Björnstjerna understå sig, att visa sig inför mig, med en sabel, som ej tillhör uniformen?"

Majoren studsade af förvåning. Denna besynnerliga menniska fäste alls intet afseende vid att en tredjedel af hans rike gått förlorad, men väl vid en simpel sabel. Ej ett uttryck af saknad, ej en fråga om härens ställning undföll honom. Majoren svarade:

"Jag anhåller om tillgift, ers majestät, men denna sabel jag bär frälsade vid Pyhäjoki mitt ben. I nämnde strid var jag just i begrepp att tvinga min häst öfver en kullfallen gärdesgård, då jag såg en fiendtlig jägare framspringa samt lägga an på mig nära nog a bout portante. Skottet small; jag kände en skarp smärta i benet. Ett obehagligt ögonblick. Men ingen blod syntes till, och med förundran fann jag att kulan träffat min under syrtuten hängande messingssabelbalja. Jag var räddad. Baljan som räddat mitt ben har jag alltsedan burit. Den utgör en ständig uppmaning för mig till ödmjuk tacksamhet mot den, som hitintills i alla skiften skyddande hållit sin mäktiga hand öfver mig."

Konungen syntes högst intresserad och besåg märket efter kulan.

"Ett högst egendomligt mirakel," yttrade han. "Jag skall gifva Tibell befallning att utgifva en general-order hvaruti majoren i nåder tillåtes att till dess adjutants-uniform få bära denna sabel. Farväl!"

På så sätt mottog Gustaf Adolf underrättelsen om Finlands förlust. En vecka derefter utbröt revolutior nen, som

beröfvade honom den krona, som för land och folk endast burit törnen.

I Petersburg firades Finlands eröfring med all möjlig pomp och ståt. I vinterpalatset var en lysande fest anordnad, till hvilken allt hvad den ryska hufvud* staden egde förnämt var inbjudet och der rikedom i förening med högborna anor skulle på ett storartadt sätt blifva representeradt.

Dagen före festen stannade en vagn utanför det hotell, som beboddes af generalen och diplomaten van Suchtelen, den lycklige underhandlaren vid Sveaborgs kapitulation. Ur vagnen steg ett beslöjadt, högväxt fruntimmer och trädde in i hotellet. På sin till dvor-niken framstälda fråga om generalen var att träffa erhöll hon ett jakande svar. Grefven var allena och en betjent skyndade att anmäla damen.

När betjenten nämnde den besökandes namn syntes ett ironiskt smålöje spela kring grefvens mun.

"Aha! är det hon," mumlade han. "Säg att jag med nöje väntar henne."

Några minuter derefter inträdde den beslöjade damen i van Sucbtelens kabinett. Grefven gick henne artigt och småleende till mötes.

Damen aftog slöjan. Den besökande var Karin Jägerhorn, förräderskan, fröken på Brahelinna.

"Mycket välkommen, min nådiga, "yttrade grefven i det han förde hennes hand till sina läppar. "Hvad det fägnar mig att återse er, lika vacker och intet? gande. Det är nu en hel månad sedan vi sist råkades och mycket har sedan dess inträffat."

"Ert vänliga mottagande gläder mig på det högsta," svarade fröken. "Edra ofta upprepade uppmaningar att besöka Petersburg har jag nu låtit gå i fullbordan, Min far önskade äfven att få återse mig.Verket är numera fullbordadt; Finland är Rysslands egendom och tillhör ej mera Sverige. Våra sträfvanden hafva krönts med önskad framgång."

"Våra vapen hafva varit segerrika och våra soldaters tapperhet står öfver allt beröm," svarade henne grefven med tonvigt. "Czaren är mycket tillfredsstäld det kan jag försäkra er."

Fröken såg skarpt på den talande. I diplomatens iskalla ansigte kunde hon ej finna någon lösning på hvad han afsåg med sina ord. Men en iskall kyla lade sig omkring hennes hjerta. Hon trampade ej längre Finlands jord, hon var i despotismens förlofvade land, der hon måste tiga.

"Gjorda tjenster förgätas lätt," svarade hon. "Jag har dock arbetat ärligt och troget."

"Som ej heller skall komma att glömmas," svarade van Suchtelen med allvarlig ton. "Se här om ni behagar ett kort, som inviterar er att i morgon bevista den stora fest, som hans majestät kejsaren gifver i vinterpalatset. Här är äfven ett för er herr far. Ni ha båda varit oss trogna vänner och ni få ej saknas vid denna fest, som högtidlighåller Finlands eröfring. Jag skall sjelf presentera er för kejsaren, hvars personliga bekantskap ni då får göra."

"Hvad ni är god och uppmärksam, herr grefve," svarade fröken rodnande af glädje och tillfredstäld ärelystnad. "Jag trodde mig vara glömd, men finner, att jag misstagit mig. Att få se och tala vid kejsaren skall blifva en den största belöning för mig."

"En nyhet som möjligtvis torde intressera er, alldenstund ni och öfverste Gibory voro mycket goda och intima vänner" har jag att berätta för er," yttrade grefven.

"Och det är?"

"Att kejsaren utnämnt den tappre öfversten till generalmajor samt gifvit honom Wladimirs-ordens stora band."

"Ett bevis på czarens förmåga att uppfatta och belöna förtjensten," svarade fröken. "Öfversten är encharmant kavaljer och en damernas förklarade riddare. "

"Hvilket också förskaffat honom ett lysande parti inom den rika och förnäma verlden," yttrade grefven med ett ironiskt leende. "För fjorton dagar tillbaka firade han sitt bröllop med fröken Olga Jupisoff, en adertonårig skönhet, som skänkte sin man i hemgift ett gods på femtiotusen själar och kontanter till ett belopp af öfver två

millioner rubler."

Fröken bleknade under det att hon hade all möda att beherska sin sinnesrörelse. Det var ett förkrossande slag för henne denna nyhet. Gibory hade egnat henne, som hon trodde, en varm och uppriktig tillgifvenhet och hon hoppades att helt och hållet hafva fängslat honom. Att få träffa öfversten hade varit den vigtigaste angelägenheten som fört henne till Petersburg. Den missräkning hon gjort på hans känslor sårade henne djupt, men hon beherskade sig och svarade som det ville synas kallt och likgiltigt: "att hon önskade honom all lycka," hvarefter hon steg upp och tog afsked af grefven, som artigt följde henne ända ned til| vagnen.

"Vi träffas som jag hoppas i morgon afton på festen hos kejsaren/7 yttrade grefven vid afskedet. "Intill dess farväl min nådiga och helsa er far mycket ifrån mig."

Hon drog slöjan öfver sitt ansigte. Vagnen rullade bort, tagande vägen åt Nevan, hvarest det anspråkslösa hus låg, som beboddes af förrädaren Jägerhorn.

När far och dotter åter sammanträffade med hvarandra frågade den förre ifrigt på hvad sätt hon blifvit mottagen af grefven.

Fröken redogjorde för det korta samtal hon haft med diplomaten samt öfverräckte till fadern det inbjudningskort till den kejserliga festen, som han fått i uppdrag att lemna honom.

Jägerhorns ansigte strålade af fröjd.

"Hvilken ära och hvilken fin uppmärksamhet," utropade han. "Endast personer af högsta rang äro in-viterade och vår närvaro vid festen skall höja vårt anseende och göra oss bemärkta. Vår lyckas sol är i uppgående, våra tjenster skola blifva belönade och vi skola skörda de frukter, som vårt arbete förtjenar. Men du ser helt dyster och allvarsam ut. Har något annat förefallit som du ej ville omtala?"

"Jag tror att våra förhoppningar med afseende på den ryska tacksamheten ej skola realiseras i den mån vi förväntat,n svarade fröken med bitterhet i tonen. "Grefvens mottagande var visst artigt och förekommande, men jag tyckte ej om tonen i hans röst. Han gaf dessutom hela äran af Finlands eröfring åt den ryska hären och ville ej höra omtalas hvad hans finska vänner uträttat. När redskapet ej mera kan användas kastar man bort det."

"Å nej, du misstager dig fullkomligt," svarade fadern med öfvertygelse. "Suchtelen är soldat och militären håller strängt på sin krigsära och ville ej åt andra inrymma någon förtjenst. Kejsaren kan ej gifva åt mig mindre än guvernörskapet öfver någon provins. En sådan post gör dess innehafvare rik inom få år såvida han förstår att sköta sitt embete."

"Det skall snart visa sig om edra förhoppningar äro grundade eller ej," svarade fröken. "Det sätt på hvilket kejsaren i morgon mottager oss är bestämmande i den vägen. Jag har också drömt om ära, makt och rikedom och jag har uppoffrat mycket för att vinna detta mål, ja allt, till och med hedern och äran."

Fadern ville svara henne, men hon steg upp och gick in i sitt rum. Förlusten af Gibory grämde henne djupt. Hon hade älskat honom och hon kunde ej förgäta eller ur sitt hjerta bortrycka denna kärlek.

"Bedragen, försmådd, utan att han ens vårdat sig om att med ett enda ord låta mig ana verkliga förhållandet," sade hon för sig sjelf. "Den der Ranck hotade mig en gång med vedergällning, måhända hade han rätt, jag nästan fruktar derför."

Hon började att anstalta om sin toalett till denföljande dagens stora fest. Hon ville visa sig till hela sin fördel och hon föresatte sig att lyckas häruti.

Den följande dagens afton var inne. Stjernorna strålade i all sin glans, men ännu mera lysande låg det stolta Vinterpalatset, från hvars fönster ett ljushaf bländande ögat. En fil af präktiga ekipager rörde sig i en oafbruten följd fram mot slottets stora trappa och aflemnade der, det ena efter det andra, de kejserliga gästerna.

Salarne och gemaken fyldes efter hand. Prakten i dessa rum, den smak och utomordentliga lyx, som här var rådande, herrarnes lysande uniformer, damernas af juveler och diamanter strålande toaletter, allt bidrog att höja

effekten och tjusa ögat. Asiatisk och europeisk lyx blandade sig här tillhopa och gjorde ett intryck, som ej så lätt låter sig beskrifvas.

I den så kallade riddarsalen mottog kejsaren och hans gemål sina gäster och här egde presentationen rum. Alexander var vid denna tidpunkt ännu utmärkt för manlig skönhet, och en ståtligare herskaregestalt var svår att finna. Blicken ur hans milda vemodsfulla ögon var oändligt tilltalande. Ännu hade ej det religiösa svärmeriet fått makt öfver honom och omtöcknat hans själ. Öppen och mottaglig för allt godt och ädelt drömde han ännu sin ungdomsdröm att kunna göra sitt folk lyckligt samt höja det så i andligt som materielt hänseende. Af sina lärare hade Alexander från ungdomen blifvit uppfostrad med all omsorg samt blifvit ingifven liberala ideer, hvilka han omfattade med en reformators hela ifver. Han ville regera öfver ett fritt folk och ej öfver slafvar. Han afskydde lögn, falskhet och bedrägeri. Han var en upphöjd karakter, som först genom det motstånd hans frihetsvänliga reformer rönte, samt attentaten som egde rum mot hans lif, förändrade åsigter och blef despot.

Nu inträder Jägerhorn med sin dotter. Hans osäkra blick och sockersöta lismande leende gör på betraktaren ett vidrigt intryck. Förrädarens prägel är tryckt på hans ansigte och Kainsmärket sitter påhans panna. Har han ej bidragit att mörda det heligaste menniskan eger sitt — fosterland. Hans dotter deremot bär sitt hufvud högt. Hennes mörka ögon blixtra och hon skådar djerft omkring sig. Drägten hon bär är rik och lysande samt förhöjer hennes utseende. Van Suchtelen, som står i kejsarens omedelbara närhet går dem till mötes och presenterar dem för kejsaren.

"Major Jägerhorn, från Finland, fröken Jägerhorn, hans dotter," yttrar diplomaten. "Personer om hvilka jag redan talat med ers Majestät."

På Alexanders panna lägrade sig i hast ett mörkt hotande moln. En blick full af vrede sköt fram ur ögonen och han såg skarpt på far och dotter.

"Jaså det är ni, som stämplat mot ert land och er konung," sade han så högt att de närstående gästerna väl kunde höra honom. "Mig har ni deremot ej bevisat några tjenster, och ni skall veta, att jag afskyr allt förräderi under hvad form och bevekelsegrunder det än må uppträda. Farväl!"

Slaget som han gaf var förkrossande, och förkrossande voro de blickar, som riktades på far och dotter. Med stapplande steg och halft vanmäktiga lemnade de salen och skyndade att återvända till sitt hem. Musikens toner och gästernas glada sorl ljödo ännu som dämoners hånskratt i deras öron. Jägerhorn kastade sig förkrossad och tillintetgjord i soffan under det hans dotter i ursinnigt raseri slet af den dyrbara drägt hon bar och trampade den under fötterna.

"Hvilken omätlig skymf, hvilken ryslig vanära som drabbat oss," utropade hon med likbleka kinder. "Det är ni, ni min far, som först inledde och öfvertalade mig att blifva en förräderska mot vårt land, som, äfven det, förbannar och förskjuter oss. Hvart hän vi vända oss skall man afsky oss och utpeka oss som fosterlandsförrädare. Vårt lif skall blifva det eländigaste på jorden. Hvilket rysligt öde!"

Som hon sagt så blef det äfven.

De svenska renegaterna erhöllo nemligen kort der-efter en kejserlig befallning att lemna Petersburg. Jä-gerhorn begaf sig till London, hvarest han såsom misstänkt fransk spion, insattes på Towern. Först efter flera års plågsam fångenskap blef han slutligen frigifven och återvände till sin födelsebygd hvarest han, föraktad af alla, dog i Borgå den 6 Mars 1825.

Och likaledes djupt föraktad af alla lefde ock hans dotter, den stolta och ärelystna "fröken på Brahelinna". Aldrig visade hon sig ute i verlden utan lefde ensam och öfvergifven på den landtgård, som sett henne födas. Någon gång kunde vandraren, då han passerade öfver gårdsplanen, i ett af fönstren upptäcka en mörk gestalt med snöhvitt hår och djupt liggande ögon samt ett mumielikt ansigte, stirrande blicka ut i den tomma rymden. Hvad tänkte hon väl på? måhända på guds dom, och den rättvisa vedergällning som drabbat henne.

Men det fosterland hon och öfriga hennes likar förrådt och förgätit, var dock nog ädelmodigt att öppna sin famn

och skänka henne en — graf, i hvilken hon till slut fick hvila.

Hospitalen jemte en mängd privata hus i Ny-Carleby voro efter det blodiga slaget vid Oravais uppfylde med sårade. Bland de sistnämnde befunno sig den gamle Kojskinen, Ranck och Tiainen. Deras blessyrer voro dock ej af någon lifsfarlig beskaffenhet. De hade samtliga blifvit inlogerade i samma hus. Hanna Tiainen hade strax efter slaget infunnit sig i staden och var nu den som med den ömmaste omsorg vårdade de sårade. Återseendet mellan henne och Ranck hade varit det hjertligaste. Numera kunde han fritt och otvunget inrymma hennes bild i sitt hjerta och med en känsla af outsäglig glädje trodde han sig förmärka, att han ej var henne likgiltig. Den gamle Kojskinen, som såg "hur landet låg," smålog för sig sjelf, der han stultade fram, stödd på sin krycka.

"Allt är slut, allt är förloradt utom äran," yttrade han till Ranck och Tiainen som voro hans åhörare. "Kossackerna skola bada sina hästars hofvar

vid Bottenhavets stränder och moskoviterna blifva herrar öfver landet. Som Finlands söner hafva vi gjort vår pligt och offrat vårt blod, och mera kunna vi ej göra."

"Ni har rätt morbror," svarade Tiainen, "och så fort mina sår blifvit läkta återvänder jag till Karelen, min hembygd. Der vill jag i ro odla mina fäders torfva samt afvakta befrielsens dag. Ty jag hoppas och tror att en gång skall ropet: till strid, till kamp, åter ljuda från Kemi ända ned till hafvet och fosterjorden åter blifva befriad."

"Och då skola vi förstå att bättre och trofastare hålla tillsammans," yttrade Ranck. "Den pröfningens och lidandets skola, som vi nu komma att genomgå torde ej för oss vara utan sin nytta. Förtrycket skall komma oss att högre och innerligare uppskatta frihetens värde och ett kommande slägte skall återupprätta och försona hvad som blifvit brutet och felaktigt utfördt."

Kojskinen och Tiainen följdes åt in i den förres rum. Ranck var lemnad allena med Hanna. Han satt vid fönstret och såg huru höstsolen alltmera sänkte sig ned bakom de aflägsna skogarne.

Han gick sakta fram och slog sin arm om hennes lif.

Hon vände sig om och såg upp i hans ansigte med en glad, frågande blick.

"Jag älskar dig, Hanna, djupt och innerligt," hviskade han. "Har jag något att noppas?"

"Ja," svarade hon, "ty du har långt före detta vunnit mitt hjerta. Dig vill jag tillhöra och älska hela lifvet. Du är en värdig Finlands son och en man af sann heder och ära."

"Men om mitt namn ej vore Ranck, om jag har ett helt annat, skulle du likväl då kunna säga detsamma?" frågade han oroligt blickande in i hennes ögon.

"Ja, ty jag är öfvertygad om, att du under hvad namn som helst likväl skulle förblifva samme sannskyldige ädling till hjerta och tänkesätt," svarade hon.

"Då vågar jag äfven som din kusin, den olycklige och landsflyktige Karl August Kojskinen förnya mitt anbud, att du vill blifva min maka?"

En frosskakning genomilade hennes kropp. Hennes ögon stirrade i häpen förvåning och med ett uttryck af fasa på Rancks ansigte.

"Förrädare, vanärad," mumlade hon. "O, nej, nej, jag kan det icke."

Hon skyndade upp med ett anskri och lemnade rummet.

Ranck såg efter henne med tårfylda ögon.

"O, min Gud, hvilket straff följer mig ej," mumlade han. "Jag måste tala vid Döbeln och för honom upptäcka allt. Min benådning bär jag på mig och upprättelse samt försoning måste gifvas."

Ungefär 14 dagar derefter kunde de sårade lemna sina rum. Under denna tid hade Ranck och Hanna med flit

undvikit hvarandra och ej mera råkats. En dyster förstämning var rådande och den gamle Kojskinen, som anade att något ledsamt förefallit mellan Ranck och Tiainens syster sökte förgäfves att få kännedom härom.

"Det har kommit en fnurra på tråden," mumlade han. "Men allt måste blifva godt och väl igen. De båda menniskorna äro skapade för hvarandra. Det är blott ett missförstånd och ingenting annat. Jag skall tala först vid Ranck och sedan vid henne. De skola lyssna till mina ord och försonas, jag är viss derom."

Alla trupperna hade lemnat Ny-Carleby och voro stadda på väg norrut. Endast Döbeln med sitt regemente låg ännu qvar för att upptaga de sårade och betäcka återtåget. Ranck hade besökt öfversten och med honom haft ett långt och förtroligt samtal. När han skildes ifrån honom räckte Döbeln honom sin hand i det han yttrade:

"I morgon skall er önskan blifva uppfyld. Paraddags samlas regementet på torget och se då till att edra vänner äro närvarande."

När Ranck hemkom fann han Kojskinen jemte Tiainen och hans syster tillsammans.

"I öfvermorgon bryter regementet upp för att anträda marschen norrut," yttrade Ranck efter en kort helsning. "Vid tiotiden på förmiddagen mönstrar von Döbeln regementet. Måhända vill ni vara närvarande dervid och säga våra vapenbröder ert sista farväl."

"Det vilja vi," svarade både Kojskinen och Tiainen. "Björneborgs tappra bussar äro värda en ärlig handtryckning och ett hjertligt tack för godt kamratskap," tillade veteranen. "Sådane soldater finnas ej i någon arme."

"Och ni Hanna, infinner er väl äfven?" sporde Ranck med en viss rörelse i tonen. "Jag kommer naturligtvis att åtfölja regementet och vi återse hvarandra ej mera."

Hennes ansigte var dödsblekt och hon upplyfte ej sina ögon då hon svarade:

"Jag skall infinna mig för att åse mönstringen, ty strax derefter lemna jag och min bror staden."

Mörk och dyster afhörde den gamle Kojskinen dessa ord. För ett ögonblick syntes det, som ville han tala, men han beherskade sig i det, han mumlade:

"Jag skall vänta till i morgon, men då skola de få höra ord och inga visor."

Och morgondagen rann upp med en lifvande höstsol på en klar himmel. Stadens invånare strömmade i massor till torget för att åse regementets mönstring och säga truppen sitt farväl. Man visste att detta afsked skulle blifva långvarigt. Den välbekanta uniformen skulle ej mera fägna deras ögon. Kossacker och ryssar voro hvarje dag att förvänta och med dem pröfningar och förtryck.

Stödd på Tiainens arm och med Hanna vid sin sida har den gamle Kojskinen tagit plats bland folkhopen. Nu höres på afstånd den välbekanta Björneborgsmarschen. Regementet är i anryckande. Truppen har snyggat upp sig så mycket den förmått. Soldaterna äro alla veteraner från en mängd ärofulla stri-der. Stolt utbreder sig regementets af kruttrök svartnade fana. I spetsen för truppen rider von Döbeln, med den ärofulla bindeln kring sin panna och med det blixtrande svärdet i sin hand. Hjelten från Juutas helsas med blottade hufvuden och dånande hurrarop. Han helsar vänligt tillbaka. Halt! kommenderas och truppen ordnar sig på tvenne led.

Von Döbeln har tagit plats framför fronten. En dödstystnad är rådande. Den gamle Kojskinen och hans sällskap stå helt nära intill öfversten. Regementet skyldrar gevär.

Döbeln tar till ordet.

"Soldater, vapenbröder!" yttrar han. "Vi stå i beredskap att inom några få timmar bryta upp för att åter förena oss med armen. Dessförinnan har jag velat se eder samlade för att i fäderneslandets namn jemte mitt eget tacka eder för den osparda möda och tapperhet ni vid alla tillfällen bevisat. Soldater! jag tackar och beundrar eder och uppmanar eder att vara uthålliga allt intill det sista."

"Lefve det tappra Björneborgs regemente," skallade det från åskådarne.

Döbeln fortfor:

"Men ett uppdrag har blifvit mig gifvet, hvilket jag fullgör med stolthet och glädje. Bland våra vapenbröder inom regementet räkna vi äfven den tappre löjtnant Ranck, hvilken vi alla värdera och älska. Innan han inträdde i våra led hade han tjenat inom franska armen <och der, från simpel soldat bragt sig upp till öfverste och chef för ett regemente samt till kommendör af hederslegionen, allt utmärkelser, som vitna om tapperhet, mod och duglighet. När kriget utbröt i norden skyndade han till fosterjordens försvar att som frivillig erbjuda sina tjenster. Hans bragder känna vi alla till och med stolthet räkna vi honom som vapenbroder inom de tappra Björneborgarnes led.

"Men det namn under hvilket han blifvit känd och värderad bland oss är ej hans rätta namn. Konungen har befalt, att han skall återtaga det verkliga namn

som tillhör honom, på samma gång den dom, söm en gång, långt tillbaka i tiden, drabbade honom, blifvit upphäfd. Hvad han felade som yngling har han som man i rikaste mått och på ett det värdigaste sätt försonat. Löjtnant Ranck, finnes ej mera till inom vårt regemente, men väl löjtnant Karl August Kojskinen, som jag i mitt eget, i regementets och i hela den finska härens namn helsar välkommen som en sann och ädel krigsman. Lefve löjtnant Kojskinen!"

Ett oändligt jubel bröt fram och soldaternas hurrarop blandade sig med åskådarnes röster. Den gamle Kojskinen förgätande sina blessyrer störtade fram och kastade sig i sonens armar.

"Min son, min son," utropade han. "Du har vunnit upprättelse och försoning, du har kämpat och stridit, du har vunnit segrens krona. Välsignad vare du. Detta ögonblick af salig fröjd gör mig ung på nytt och kommer mig att förgäta alla lidanden och sorger."

Denna scen gjorde ett djupt intryck på alla närvarande. Alla skyndade fram för att trycka handen på Ranck och yttra några vänliga ord. Döbeln som såg att Ranck helst önskade undvika denna hyllning aftackade regementet, hvarefter det aftågade till sina kaserner.

När Ranck eller som vi numera vilja kalla honom, Kojskinen, återkom till sitt logi, fann han ett rikligt försedt middagsbord dukadt. Hans vänner ville med en enkel fest högtidlighålla denna dag och hans gamle vän Roth hade varit den, som haft bestyr med anordningarne. Sedan Kojskinen mottagit de närvarandes förnyade lyckönskningar skyndade han att uppsöka Hanna. När han inträdde i hennes rum reste hon sig upp och gick emot honom med utsträckt hand och purprade kinder.

"Och nu Hanna, hvad gifver du mig nu till slut för ett svar?" frågade han. "Skall min lycka till fullo beseglas, skall den krona jag eftersträfvat att vinna blifva min, eller skall blott törne växa på min stig?"Hon lutade sitt hufvud emot hans bröst i det hon hviskade:

"Jag är din, din för evigt. Namnet Kojskinen är mig numera lika kärt och dyrbart som förut namnet Ranck. Må det förflutna för alltid stiga ned i glömskans graf och vi gemensamt sträfva för en ny tid af sällhet och lycka."

Finland är ockuperadt till hela sin vidd af ryssarne, som djerft trängt in äfven på svenskt område och stå med sina trupper i Umeå. En vapenhvila har blifvit ingången, som skall ega bestånd intill dess freden blifvit sluten. De svenska trupperna återvända efter hand till sina hemorter och von Döbeln har mottagit befälet öfver den qvarblifvande hären bestående af en bataljon Östgöta grenadierer, Kalmar regemente och — finnarne.

I Fredrikshamn afslöts den 17 September 1809 freden, som beröfvade Sverige tredjedelen af dess område, och gaf Finland intill de stora floderna Torneå och Muonio åt Ryssland en gräns, som det eftersträfvat alltsedan Peter den stores tid. Rysslands folk jublade öfver det erhållna rofvet. Sveaborg och det sedermera anlagda Bomarsund på Åland skulle för framtiden skydda denna nya gräns både åt land- och sjösidan och finnarne skulle blifva den stäm, som skulle bemanna Rysslands flottor.

Den 8 Oktober hade general Döbeln samlat de under hans befäl stående svenskar och finnar på torget i Umeå. Här stå uppstälda veteranerne, hjeltarne från så många ärofulla strider, män, som varit lifvade af den mest uppoffrande kärlek till fosterlandet. Trasiga och en sann bild af elände stå der qvarlefvorna af denna finska här, så beundransvärd från början allt intill slutet af detta krigiska sorgespel. Der kommer Döbeln klädd i en gammal

grå, blodbestänkt syrtut och med sin lika beskaffade stab. Han och hans officerare träda in och taga plats midt i den fyrkant soldaterna bilda. Veteranerna helsa honom med lif-liga fröjderop. Kanonerna dundra, fanorna svaja och musiken spelar, den ingångna freden till ära. När tystnad slutligen inträdt, blottar Döbeln sitt hufvud. Med ögonen fylda af tårar höjer han sin kraftfulla stämma och yttrar:

"Soldater! jag har samlat armen för att tillkännagifva det fred blifvit sluten mellan svenska och ryska makterna. Denna fredstidning slutar ett förhärjande krigs alla olyckor. Den bör visserligen vara ett gladt budskap, helst Sveriges uttömda källor icke tilllåta fortsättning af en strid, började af politiskt misstag och som i tvenne hela år aftynat alla dess krafter. Men Finland frångår Sverige — riksgränsen blir Torneå-elf. Finnar! vid denna fred förloras tredjedelen af svenska kronans område, Sverige mister för alltid den stolta finska nationen, sitt kraftigaste stöd. Ej nog härmed, svenska armen förlorar kärnan och betydligaste delen af sin krigsmakt. Moderlandet är krossadt, försänkt i sorg och saknad öfver oersättliga förluster och uppoffringar; men den visa allmakten har beslutit öfver våra öden, de måste mottagas med tålamod, med undergifvenhet

"Soldater! Kamrater! Bröder! I som under nyss slutade krig, med så mycken trohet och mandom, trots fiendtliga härens talrikhet, med vapnens sinnliga styrka vid Siikajoki, Revolaks, Pulkila, Lappo, Kauhajoki-, Alavo, Lappfjärd, Etseri, Numijärvi, Juutas och Idensalmi m. m. besegrat fienden, I som på egen hand återtagit halfva Finland, I, som slutligen öfvermannades af en mångdubbel öfverlägsen styrka att lemna finska gränsen, I hafven sedermera med ståndaktighet stridit för moderlandets svenska jord. I härvarande ären pre-tieuse qvarlefvor af den stolta finska nationen och dess tappra krigsfolk, det är ock till eder jag bör och jag skall, med upprördt hjerta, förkunna konungens, riksens ständers, svenska folkets, svenska armens, mina medbröders, min egen — ja allas uppriktiga tacksamhet.

"Finnar! Bröder! Edra bedrifter äro stora ochden tacksamhet jag å allas vägnar förkunnar till eder, är i lika förhållande. Till dennas tolkning fordrades en vältalares hela förmåga, men jag är soldat — soldat! — hvad stolt benämning då jag har denna titel af eder — för eder och med eder. Emottagen då ett upprördt hjertas okonstlade tankar, och I svenska trupper, som vid detta sorgliga tillfälle ären närvarande, våren lefvande vittnen till svenska moderlandets oinskränkta tacksamhet. Svenskar! våren stolta att hafva sett dessa finska lemningar! minnens dem! högakten dem! sen deras aftynade kroppar, deras bleka ansigten, de bära vedermälen af deras trogna, fastän fruktlösa bemödanden att befria sin fosterbygd under förflutna år. Och I finnar! när I återkommen till fosterbygden, så framfören svenska folkets tacksamhet till eder nation. Veten, att änskönt I återvänden med utslitna kläder, med genomskjutna eller afstympade lemmar medfören I likväl en rättskaffens krigsmannasjäls dyrbara prydnad. Fiender till svenska moderlandet kunnen I aldrig blifva, derom är jag öfvertygad; men förblifven I alla tider dess vänner! Skulle det nya herraväldets makt hindra eder önskans och viljas utöfning, så låt med hjertats och tankens tysta språk välsignelse tilldelas moderlandet! Påminnen edra barn derom; vi skola slägte från slägte välsigna er, högakta er.

"Ett beder jag eder om, att när I nalkens de ställen, der vi besegrat våra fiender, och då I der sen den usla sandhög som betäcker våra stupade kamrater, gifven deras stoft välsignelsens suck; de hafva dött som hjeltar och deras aska vårdas af ärans vålnader. I kännen menniskohjertats mångfaldiga nycker, dess anlag att hastigt välja föremål, som det tror sig aldrig kunna förgäta, men knappt äro några veckor förflutna förr än obeständigheten gjort ett annat val. Tiden förändrar allt; men det försäkrar jag eder, och I skolen sjelfva finna det, att krigsmannasamband, knutet vid strid, faror, blod och död, upplöses aldrig. Således ären I och vi förvissade om hvarandras kärlek.Krigsmannabrödraskapet räcker lefnadens tidslängd, och den tacksamhet jag er förkunnat och nu förkunnar har med detta vårt samband en oupplöslig förening. Finnar! Bröder! kunde dessa ord beseglas med blodstårar från mina ögon, skulle de strömma och hvarje droppe försäkra eder om min vördnad, min vänskap!"

Så talade han, hjelten från så många ärofulla strider. Från veteranernas ansigten, belysta af höstsolens bleka stålar, strömmade tårar, framsprungna ur hjertats djup. Döbelns vemodsfulla tacksamhets- och afskedsord voro de enda bevis af erkänsla, den tappra återstoden af finska hären offentligen fick mottaga af moderlandets regering, denna här, som kämpat i mer än åttio större och mindre strider.

"I farans stund, i stridens brand,

Hvad mod hos denna skara!

Hur kunde, arma fosterland,

Du dock så älskadt vara;

En kärlek få, så skön, så stark,

Af dem du närt med bröd af bark."Innehåll:

Detta arbete, som genomgående utmärker sig för en djup sedlig pregel, egnar sig förträffligt till läsning för den mognare ungdomen, på hvilken de färgrika taflorna från det grekiska kejsarhofvet och de spännande och omvexlande krigsbilderna från goternas och romarnes läger säkert icke skola förfela sin verkan. Vi tillåta oss att här nedan meddela några betydande tyska tidningars omdömen om originalet till detta så högst ovanligt intressanta arbete:

"— Framställningen är öfver all beskrifning åskådlig, gripande, i samtalen af dramatisk kraft. — Öfverallt måste vi beundra diktarens i sanning yppiga fantasi. — Otvifvelaktigt är romanen af icke vanlig betydenhet, full af underbart sköna enskildheter, helt igenom fängslande genom sin framställnings klarhet och pulserande lif." (Die Grenzboten, Leipzig.)

"— Språket är likaså färgrikt och ädelt som kortfattadt och klart. Med eller mot sin vilja fattas läsaren och ryckes med i händelsernas snabbt pa hvarandra följande ström. —" (Breslauer Zeitung.)

"— Felix Dahn har det sanna skaldeögat, som förstår att skåda in i menniskornas hemligaste hjertevrår. Han förstår att skapa gestalter Med hvilken underbar karaktäristik äro icke isynnerhet figurerna vid det byzantinska hofvet skildrade, en hvar i sitt slag ett poetiskt mästerverk, —" (Magdeburg. Zeitung.)På Albert Bonniers förlag utkomma till

julen 1882:

SKATTSÖKAREN PÅ OCEANEN.

Skildringar från vestra kusten af Afrika, tecknade

för den mognare ungdomen och folket af

H. af Trolle.

Inb. i färgtryckt omslag 2: 50.

HOS NEGRERNA. ..

Henry Stanleys upptäcktsresa genom de Svartes

verldsdel. Bearbetning för ungdomen.

Med talrika teckningar. Inb. i ill. omslag 2: 50.

Båda dessa arbeten utgöra nya delar i serien: Bibliotek för den mognare ungdomen,

hvaruti förut utkommit: I. Kalulu, prins, konung och slaf. Berättelse från mellersta Afrika af Henry M. Stanley. Öfvers, från engelskan. Med 8 fina gravyrer. Kart. i färg-tryckt omslag 3 kr.; inb. i elegant clothband 3: 75.

II. Håkan Håkanson. En norsk Robinson.

Berättelse af Falk Ytter. Öfvers, från norskan. Med 22 illustr, och en karta. Kart. i färgtryckt omslag 2: 50; inb. i clothband 3: 25.

III. Den svenske blokadbrytaren. Berättelse från kriget i Östersjön år 1854 af H. af Trolle. Med 36 illustr. Kart. i färgtryckt omslag 3 kr.

IV. Hvalfångaren eller ett barnhusbarns öden.

Berättelse för den mognare ungdomen och folket af H. af Trolle. Med 36 illustr. Kart. i färgtryckt omslag 2: 50.

V. En stygg pojkes historia af Th. Bailey Aldrich. Öfvers, af Carl Hemgren. Med 4 illustr. Kart. i färgtryckt omslag 2 kr.

VI. Skogslöparen eller guldsökarne i Mexiko,

af Gabriel Ferry. Med 5 illustr. Kart. i färgtryckt omslag 2:75.På Albert Bonniers förlag har utkommit af

H. af TROLLE:

Sjöofficeren. Historisk-romantiska skildringar från Adolf Fredriks och Gustaf III:s tidehvarf. 2:dra uppl.

2 delar. Häft. 4 kr.; inb. i vackert clothb. 5 kr. Gustaf III:s Testamente eller 1792 och 1815. Historisk-romantiska tidsbilder. 2:dra uppl. 2:ne delar. Häft. 3: 50; inb. i ett clothb. 4: 50.

Jacob Duvall eller färden på handelsfartyg. Sjöroman i 2 delar, med förf:s porträtt. Häft. i illustr. omslag 4: 50; kart. 5 kr.; inb. 5: 50.

Kapten Thomas Darell. Hist.-romantiska skildringar från Gustaf IV Adolfs tid. 2: 75.

Dikt och verklighet. Novell. Häft. i illustr. omsl.

3 kr.; kart. 3: 25; inb. i clothb. 3: 75.

Från land Och haf. Minnen, bilder och scener. Häft.

i illustr. omslag. Pris 2: 50; inb. 3: 50. På en mils omkrets. Skizzer, pennteckningar och noveller. Häft. i illustr. omslag. 2: 50.

Den svenske Blokadbrytaren. Berättelse för den

mognare ungdomen och folket. Med 13 illustrationer,

hvaraf 8 originalteckningar af C. G. Hellqvist.

Pris 2: 50; kart. 3 kr.; inb. i clothband 3: 75. Östersjöns konung. Sjöroman från Carl XII:s tid.

2:ne delar. Pris: 3: 50; kart. 4 kr.; inb. i clothb. 4: 50. Från Flottans hufvudstation. Berättelser, minnen

och bilder från min ungdomstid. Pris: 1: 50. Hvalfångaren eller ett barnhusbarns öden. Berättelse

för den mognare ungdomen och folket. Med 36

illustr. Inb. i färgtryckt omslag 2:50. Rojalister och republikaner eller Revolutionens offer.

Romantiserad skildring fr. första franska revolutionen. Häft. 2:75; kart. 3:25; inb. i clothb. 3:75. Skattsökaren på Oceanen. Skildringar från vestra kusten af Afrika, tecknade för den mognare ungdomen och folket.I praktfullt färgtryckt omslag 2: 50.

Denne förf. har efterhands lyckats tillvinna sig en ständigt stegrad uppmärksamhet, och hans skrifter hafva funnit talrika läsare. Det kan icke bestridas att genom hans pennas alster går en flägt af friskhet och originalitet. Särdeles för uppväxande unga män äro Trolles arbeten med sin rikedom på äfventyr till lands och sjös, ett både passande och anslående läsning.